

Regeringens proposition

1978/79: 77

**om godkännande av tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna
1949 angående skydd för krigets offer;**

beslutad den 7 december 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

HANS BLIX

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner två vid en konferens i Genève den 8 juni 1977 antagna tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 angående skydd för krigets offer, det ena protokollet angående skydd för krigets offer i internationella konflikter och det andra angående skydd för krigets offer i interna konflikter. I syfte att anpassa den svenska lagstiftningen efter protokollen och förebygga missbruk av civilförsvarets internationella kännetecken föreslås vissa ändringar i lagen (1953:771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar.

De av Sverige ratificerade Genèvekonventionerna från 1949 innehåller regler angående skydd för sårade och sjuka kombattanter, för krigsfångar samt för civilpersoner. Tilläggsprotokollen förbättrar detta skydd, bl. a. genom att flera kategorier än tidigare kommer i åtnjutande av skyddet ifråga. Dessutom har i förhållande till Genèvekonventionerna tillkommit bestämmelser som reglerar själva krigföringen. Av särskild betydelse är första tilläggsprotokollets föreskrifter om förbud mot urskillningslösa anfall, mot utsvältning av civilbefolkningen som stridsmetod, mot anfall av dammar, vallar, kärnkraftsanläggningar m. m. där sådana anfall kan leda till svåra förluster bland civilbefolkningen samt mot krigföring som syftar till eller kan förväntas ge långvarig, omfattande och allvarlig skada på den naturliga miljön.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1953:771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1953:771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar

dels att i 2 § ordet "Konungens" skall bytas ut mot "regeringens",

dels att nuvarande 4 § skall betecknas 5 § samt att rubriken till lagen och nya 5 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att en ny paragraf, betecknad 4 §, av nedan angivna lydelse skall införas.

Lag om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar och för civilförsvarets internationella kännetecken

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Civilförsvarets internationella kännetecken, bestående av en liksidig blå triangel mot orangefärgad bakgrund, må icke offentligen brukas utan medgivande av regeringen eller myndighet, som regeringen bestämmer.

4 §

Den som saluhåller vara, därpå obehörigen anbragts märke *eller* benämning, som avses i 1 *eller* 3 §, eller i firma obehörigen intager sådan benämning eller eljest bryter mot de i nämnda paragrafer stadgade förbud, straffes med dagsböter eller fängelse.

Samma lag vare där någon offentligen brukar märke *eller* benämning som företer sådan likhet med märke *eller* benämning som avses i 1 *eller* 3 § att förväxling lätt kan ske.

5 §

Den som saluhåller vara, därpå obehörigen anbragts märke, benämning *eller annat kännetecken*, som avses i 1, 3 *eller* 4§, eller i firma obehörigen intager sådan benämning eller eljest bryter mot de i nämnda paragrafer stadgade förbud, straffes med böter eller fängelse.

Samma lag vare där någon offentligen brukar märke, benämning *eller kännetecken* som företer sådan likhet med märke, benämning *eller kännetecken* som avses i 1, 3 *eller* 4 § att förväxling lätt kan ske.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer, men skall såvitt angår varumärke som här i riket registrerats eller av näringsidkare brukats före lagens ikraftträdande icke äga tillämpning förrän två år efter lagens ikraftträdande.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-12-07

Närvarande: Statsminister Ullsten, statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam.

Föredragande: statsrådet Blix

Proposition om godkännande av tilläggsprotokoll till 1949 års Genèvekonventioner angående skydd för krigets offer

1 Inledning

Folkrättens regler för humanitet i krig har fortlöpande reviderats och vidareutvecklats, ofta med utgångspunkt i erfarenheterna från större väpnade konflikter. Under andra världskriget gällde bl. a. 1907 års Haagkonventioner som innefattade regler för krigföringen samt 1929 års Genèvekonventioner angående sårades och sjukas samt krigsfångars behandling. Under kriget var dessa konventioner otvivelaktigt till stor nytta men de visade sig också i vissa avseenden vara otillräckliga. Vid en i Genève hållen internationell konferens antogs den 12 augusti 1949 fyra konventioner (Genèvekonventionerna) som avsåg att ersätta 1929 års bestämmelser: den första konventionen angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält (I. konventionen), den andra angående förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss (II. konventionen), den tredje angående krigsfångars behandling (III. konventionen) och den fjärde angående skydd för civilpersoner under krigstid (IV. konventionen).

Sverige har i likhet med nästan samtliga av FN:s medlemsstater ratificerat 1949 års Genèvekonventioner (prop. 1953:57, Sveriges överenskommelser med främmande makter – SÖ – 1953:14–17).

Vid den 20:e Internationella rödakorskonferensen i Wien 1965 antogs en resolution (nr XXVIII), som uppmanade Internationella rödakorskommittén (ICRC) att förbereda en fortsatt utveckling av den internationella humanitära rätten i väpnade konflikter. Bakgrunden var dels erfarenheterna från mellanstatliga konflikter som visat ett behov av bättre skydd för civilbefolkningen mot de faror och lidanden som den utsätts för i ett modernt krig, dels medvetenheten om att de allt vanligare inbördeskrigen och gerillakrigen krävde en utökning av den humanitära rättens regler.

Vid Förenta nationernas konferens om mänskliga rättigheter i Teheran i april-maj 1968 presenterades ett flertal förslag för att begränsa lidandet i väpnade konflikter och Förenta nationernas generalsekreterare uppmanades i konferensens resolution XXIII att ta kontakt med Internationella rödakorskommittén för att utreda behovet av ytterligare konventioner eller legala instrument på området. Från och med hösten 1968 blev "mänskliga rättigheter i väpnade konflikter" ett återkommande ämne på dagordningen för generalförsamlingens möten.

I september 1969 antog den 21:a Internationella rödakorskonferensen i Istanbul enhälligt en resolution (nr XIII), i vilken den Internationella rödakorskommittén uppmanades att fortsätta ansträngningarna att så snart som möjligt utarbeta förslag till regler som skulle kunna komplettera den existerande humanitära rätten samt att inbjuda regeringsexperter som tillsammans med kommittén kunde dryfta dessa förslag. På grundval av denna resolution inbjöd kommittén fyrtioalet stater till en expertkonferens i Genève i maj 1971.

Expertkonferensen hade endast rådgivande karaktär. De skilda experternas uttalanden var avsedda att ge vägledning åt den Internationella rödakorskommittén i dess arbete på att utarbeta textförslag som kunde användas som underlag för en diplomatkonferens. Representanter för Förenta nationernas generalsekreterare följde expertkonferensens två sessioner. Generalsekreteraren lämnade såväl år 1971 som år 1972 en rapport till generalförsamlingen om konferensens arbete.

Vid 1972 års session av expertkonferensen lade Internationella rödakorskommittén fram utkast till två tilläggsprotokoll till 1949 års Genèvekonventioner, ett rörande internationella konflikter och ett rörande interna konflikter. Med ledning av konferensens diskussioner rörande dessa förslag samt efter ytterligare expertkontakter kunde Internationella rödakorskommittén i juni 1973 presentera två nya utkast till tilläggsprotokoll som skulle utgöra underlag vid kommande regeringsförhandlingar.

Det schweiziska förbundsrådet inbjöd sommaren 1973 samtliga stater som var anslutna till Genèvekonventionerna eller var medlemmar i Förenta nationerna att sända representanter till en konferens "om bekräftande och utveckling av den i väpnade konflikter tillämpliga internationella humanitära rätten". Inbjudan att delta med ställning som observatörer utgick till Förenta nationerna samt till åtskilliga andra mellanstatliga och icke-statliga organisationer.

Vid konferensens första session, som öppnades den 20 februari 1974, var 126 stater representerade genom regeringsombud och 25 mellanstatliga och icke-statliga organisationer var företrädade av observatörer. Under de inledande plenarmötena fattade konferensen beslut om att inbjuda bl. a. 14

regionalt erkända nationella befrielseörelser att delta i förhandlingarna utan rösträtt.

Ett mycket stort antal ändringsförslag, avseende olika artiklar i förslagen till tilläggsprotokoll, avlämnades vid konferensen. En andra session hölls under februari–april 1975, en tredje session under april–juni 1976 samt en fjärde och sista session under mars–juni 1977, samtliga i Genève. Vid plenarmöte den 8 juni 1977 antogs enhälligt två tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna: det första rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I), det andra rörande skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter (Protokoll II). Vid konferensens avslutande plenarmöte som hölls två dagar senare undertecknade samtliga närvarande delegationer (102 st.) konferensens slutakt, till vilken tilläggsprotokollen och ett antal av konferensen antagna resolutioner hade fogats som bilagor. Tilläggsprotokollen öppnades för undertecknande den 12 december 1977. Sverige undertecknade protokollen denna dag. Enligt meddelande från depositariemakten Schweiz hade den 7 november 1978 Protokoll I undertecknats av 57 stater och Protokoll II av 53 stater.

Tilläggsprotokollen skall så snart som möjligt ratificeras av de stater som har undertecknat dem. De står öppna för anslutning av stater som inte har undertecknat dem inom föreskriven tid. Protokollen träder i kraft sex månader efter dagen för deponering av två ratifikations- eller anslutningsinstrument och sedermera för varje fördragsslutande part sex månader efter det att dess instrument har deponerats.

Tilläggsprotokollen i engelsk originaltext med översättning till svenska bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilagor*.

Efter remiss har yttranden över protokollen avgetts av överbefälhavaren (ÖB) och civilförsvarsstyrelsen samt av socialstyrelsen i samråd med landstingsförbundet som har förklarat sig inte ha något att erinra mot socialstyrelsens yttrande.

2 Tilläggsprotokollen

2.1 Protokoll I

Tilläggsprotokollet rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter består av en inledning och 102 artiklar.

I inledningen stryks under att ingenting i protokollet eller i Genèvekonventionerna kan tolkas såsom ett rättfärdigande av sådant bruk av våld som är oförenligt med Förenta nationernas stadga.

Protokollet är efter inledningen indelat i sex huvudavsnitt. Del I utgörs av allmänna bestämmelser (art. 1–7). Del II reglerar skyddet av sårade, sjuka och skeppsbrutna (art. 8–34). Del III behandlar stridsmetoder och stridsmedel samt kombattanters och krigsfångars status (art. 35–47). Del IV reglerar skyddet av civilbefolkningen (art. 48–79). Del V innehåller bestämmelser om Genèvekonventionernas och protokollets verkställighet (art. 80–91). Del VI utgörs av slutbestämmelser (art. 92–102). Till protokollet är fogade två annex, det första med föreskrifter rörande identifiering, det andra med föreskrifter rörande utformningen av identitetskort för journalister på farliga uppdrag.

2.1.1 Allmänna bestämmelser

I *art. 1* anges förutsättningarna för protokollets tillämplighet. I enlighet med Genèvekonventionernas gemensamma art. 2 skall protokollet vara tillämpligt i varje väpnad konflikt där två eller flera av de fördragsslutande parterna deltar, oberoende av om någon krigsförklaring har lämnats och även om någon av parterna inte erkänner att krigstillstånd föreligger. Protokollet är likaledes tillämpligt vid ockupation av fördragsslutande parts område, även om ockupationen inte möter militärt motstånd. Protokollet är vidare tillämpligt mellan de fördragsslutande parterna, även om inte samtliga parter i konflikten har anslutit sig till det. Om en i konflikten inblandad men till protokollet inte ansluten stat förklarar sig ändå skola tillämpa och även tillämpar protokollet, skall det vara bindande mellan denna stat och de till protokollet anslutna staterna. Enligt artikelns *punkt 4* skall de nyss nämnda situationerna innefatta väpnade konflikter i vilka folk kämpar mot kolonialt förtryck, främmande ockupation eller mot rasistiska regimer under utövande av sin rätt till självbestämmande, såsom denna rätt kommit till uttryck i Förenta nationernas stadga och Förenta nationernas generalförsamlings förklaring från 1970 om folkrättsliga principer rörande vänskapliga förbindelser.

I *art. 2* finns ett antal definitioner.

Med ”konventionerna” avses enligt a) de fyra Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949.

Med ”skyddsmakt” förstås enligt c) en stat som inte är part i konflikten och som har utsetts av en part i konflikten och godkänts av motparten och samtyckt till att utöva de uppgifter som enligt konventionerna och protokollet tillkommer en skyddsmakt.

Art. 3 anger protokollets tillämplighet i tiden. Enligt b) skall konventionernas och protokollets tillämplighet upphöra när de militära operationerna har upphört. I fråga om ockuperade områden gäller att personer, vilkas frigivning eller hemsändning äger rum senare, skall skyddas av konventionernas och protokollets bestämmelser till dess att slutlig frigivning eller hemsändning har skett.

Frågan om en skyddsmakts uppgifter och befogenheter behandlas i Genèvekonventionerna. Konventionerna skall tillämpas under medverkan och kontroll av en skyddsmakt, som för detta ändamål äger förutom sin diplomatiska och konsulära personal använda särskilda delegerade. Konventionerna föreskriver vidare att parterna har en skyldighet att utse ersättare för skyddsmakt, nämligen en neutral stat eller en internationell humanitär organisation, för den händelse skyddsmakt inte kan utses. Ett stort antal stater har inte kunnat acceptera dessa obligatoriska bestämmelser som för övrigt praktiskt taget aldrig kommit att tillämpas.

Protokoll I stadgar nu i *art. 5* att för den händelse skyddsmakt inte har utsetts eller godkänts vid uppkomsten av en internationell konflikt, skall Röda korsets internationella kommitté eller annan opartisk humanitär organisation, erbjuda parterna sina *bona officia* så att skyddsmakt kan utses. Skulle detta inte lyckas skall parterna godkänna ett erbjudande av Röda korsets internationella kommitté eller annan opartisk organisation att efter konsultationer med parterna ifråga, och med hänsyn tagen till resultatet av dessa konsultationer, fungera som ersättare. Det föreskrivs särskilt att en sådan ersättares verksamhet förutsätter samtycke av parterna i konflikter.

Enligt *art. 6* skall de fördragsslutande parterna även i fredstid söka utbilda kvalificerad personal för att underlätta konventionernas och protokollets tillämpning i allmänhet och skyddsmakternas verksamhet i synnerhet.

2.1.2 Skydd av sårade, sjuka och skeppsbrutna

De bestämmelser om behandling m. m. av sårade, sjuka och skeppsbrutna som finns i I. och II. konventionerna avser endast militär personal. I artiklarna 8–34 i Protokoll I har nu införts ett folkrättsligt skydd för all personal, både civil och militär. Genom de nya bestämmelserna har dessutom de nämnda konventionerna förtydligats och kompletterats i åtskilliga andra hänseenden. Bl. a. har nya bestämmelser förts in om skydd av sjuktransporter till sjöss och i luften.

Art. 8 innehåller grundläggande definitioner inom sjukvårdens område. Begreppen sjuka, sårade och skeppsbrutna avser både civilpersoner och militär personal. En förutsättning är dock att vederbörande avstår från varje fientlig handling. Sårade soldater, som inte har lagt ned sina vapen, har sålunda inte skydd enligt bestämmelserna i denna del av protokollet. Sjukvårdspersonal och sjukvårdsenheter omfattar all personal och alla enheter – civila och militära – inom sjukvården. Sjukvårdsenheter omfattar inte bara sjukhus eller liknande utan också blodtransfusionscentra, preventivmedicinska centra, sjukvårdsdepåer samt sjukvårds- och läkemedelslager som tillhör sådana enheter. En särskild definition finns av begreppet själavårdspersonal. Nya definitioner har vidare förts in beträffande olika slag av sjuktransporter och sjuktransportmedel. Det särskilda Röda korstecknet

(eller motsvarande tecken) kompletteras med en särskild igenkänningssignal som närmare beskrivs i Annex I till protokollet.

Art. 11 innehåller förbud mot icke motiverade medicinska åtgärder, t. ex. medicinska och vetenskapliga experiment och borttagande av vävnad eller organ för transplantation. Artikelns betydelse särskilt för sårade och sjuka, som är krigsfångar eller på annat sätt är berövade friheten på grund av konflikten. En åtgärd kan vara tillåten om den motiveras med hänsyn till patientens hälsotillstånd och är förenlig med allmänt erkända medicinska normer. En patient har dock rätt att vägra ett kirurgiskt ingrepp. Enligt artikelns tilläts också under vissa förutsättningar blodgivning i transfusions-syfte och borttagande av hud för transplantation. En åtgärd som är otillåten enligt denna artikel kan under vissa förutsättningar innebära en allvarlig överträdelse av protokollet.

Art. 12 innehåller allmänna regler om skydd av sjukvårdsenheter, oavsett om de är civila eller militära, fasta eller rörliga, permanenta eller tillfälliga (jfr. art. 19 i I. konventionen och art. 18 i IV. konventionen). Parterna i konflikter bör underrätta varandra om fasta sjukvårdsenheters belägenhet. Frånvaron av sådan underrättelse fritar dock inte parterna från skyldigheten att respektera och skydda enheterna. Under inga omständigheter får dessa utnyttjas för att skydda militära mål från anfall.

I *art. 13* fastställs när skyddet av civila sjukvårdsenheter upphör (jfr. art. 21 och 22 i I. konventionen).

Bestämmelserna i *art. 14* om rekvisition av civila sjukvårdsenheter ger civilbefolkningen ett starkare skydd mot att en ockupationsmakt orättmätigt rekviderar sådana enheter, deras utrustning, material eller personal än som tillförsäkras av art. 55–57 i IV. konventionen och art. 52 i Landkrigsreglementet. Art. 14 får anses ha stor betydelse för skyddet av den civila sjukvårdens resurser inom ett ockuperat område.

Genom de nya bestämmelserna i *art. 15* får all civil sjukvårds- och själavårdspersonal folkrättsligt skydd, alltså även personal inom den öppna vården. Enligt art. 20 i IV. konventionen och art. 24 i I. konventionen ges sådant skydd endast åt sådan personal som tjänstgör på sjukhus resp. är knuten till de väpnade styrkorna. En viktig regel som fastslås i artikeln är att en ockupationsmakt inte får kräva att den civila sjukvårdspersonalen skall ge företräde åt behandling av någon person utom av medicinska skäl.

Art. 16 innehåller helt nya regler om folkrättsskydd inte bara åt de sårade och sjuka utan också åt den personal som vårdar dem. Detta skydd för läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal har väsentligen följande omfattning. Ingen får straffas för att han har utfört sjukvårdsuppgifter i överensstämmelse med vedertagna medicinska etiska principer. Ingen inom sjukvården verksam person får tvingas att utföra handlingar eller arbete som strider mot sådana principer eller andra medicinska normer eller regler. Ingen inom sjukvården får heller tvingas att lämna upplysningar till motparaten eller till egen part om sårade eller sjuka, som är eller har varit i hans vård, om sådana

upplysningar enligt hans åsikt skulle skada patienten eller dennes familj. En läkare kan dock, om det egna landets lagar föreskriver det, tvingas att ge upplysningar till det egna landets myndigheter om sårade och sjuka som tillhör motparten.

Art. 17 utsträcker det skydd för militär personal som finns i art. 18 i I. konventionen att gälla också sårade och sjuka civilpersoner. Civilbefolkningen skall respektera sårade och sjuka, även om de tillhör motparten, och får inte begå våldshandlingar mot dem. Civilbefolkningen och hjälporganisationer, t. ex. nationella Röda korsföreningar, skall tillåtas att utan straffpåföljd ta hand om och vårda sårade och sjuka, även i invaderade eller ockuperade områden.

Art. 18 innehåller regler om metoder och förfaranden för att identifiera sjukvårds- och sjuälavårdspersonal samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel. Enligt punkt 5 i artikeln kan en part tillåta användning av – förutom Röda korstecknet – igenkänningssignaler för identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel. Sådana signaler skall vara av de slag – ljus-, radio- och radarsignaler – som framgår av Annex I till protokollet. Huvudsyftet med signalerna är att möjliggöra ett snabbt igenkännande av sjuktransporter med helikoptrar och andra flygtransportmedel. Denna bestämmelse är därmed av stor vikt vid tillämpningen av bestämmelserna om ambulansluftfartyg i artiklarna 24–31.

Art. 20 innehåller ett absolut förbud mot att använda repressalier mot personer och föremål som är skyddade enligt denna del av protokollet. Förbud mot repressalier finns redan i art. 46 i I. konventionen och art. 47 i II. konventionen vad gäller personer och föremål som är skyddade enligt dessa konventioner. Som en följd av att det har skett en utökning av de skyddade kategorierna har det visat sig nödvändigt att föra in ett repressalieförbud i fråga om alla personer och alla föremål som numera är skyddade.

Art. 21 innehåller en regel om att sjukvårdsfordon skall respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter skyddas och respekteras enligt konventionerna och protokollet. Militära sjuktransporter skyddas i samma utsträckning som rörliga militära sjukvårdsenheter och civila ambulanser i samma utsträckning som rörliga civila sjukvårdsenheter. Skyddet gäller oavsett om fordonet färdas ensamt eller i kolonn.

I *art. 22* anges i punkten 1 att det skydd, som redan gäller enligt II. konventionen för fartyg, livräddningsbåtar och livräddningstransporter, deras personal och besättningar samt de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord, också gäller när transporten avser sårade, sjuka och skeppsbrutna civila personer som inte tillhör någon av de kategorier som nämns i art. 13 i II. konventionen. Om motparten inspekterar ett sjuktransportfartyg, får de civila inte visiteras eller tas till fånga. Det skydd som fartyg har enligt art. 25 i II. konventionen skall enligt punkten 2 i art. 22 avse också sådana sjukvårdsfartyg, som för humanitärt ändamål har ställts till förfogande, t. ex. genom uthyrning åt en part i konflikten antingen av en neutral eller annan stat som inte är part i konflikten eller av en opartisk, internationell, humanitär

organisation. Kusträddningsfartyg skyddas enligt art. 27 i II. konventionen. Genom punkten 3 i art. 22 slopas den hittillsvarande skyldigheten att föranmäla dessa fartyg.

Syftet med *art. 23* är att ge folkrättsligt skydd åt andra sjukvårdsfartyg än dem som särskilt utrustats och föranmälts som militära sjukvårdsfartyg enligt II. konventionen. Skyddet upphör endast om fartyget, vid sidan av sin humanitära uppgift, används för handlingar, genom vilka motparten tillfogas skada eller förlust. Detsamma blir fallet om fartyget vägrar att efterkomma motpartens order angående manöver och navigering. Livbåtar anges inte särskilt i artikeln, eftersom de tillhör själva fartyget. För att få skydd måste en livbåt ha samma igenkänningstecken som fartyget. Artikeln är tillämplig även på fartyg i insjöar. Uttrycket ytgående örlogsfartyg i punkten 2 avser också ubåtar i övervattensläge.

I en väpnad konflikt omfattar organiserade sjuktransporter vanligen åtgärder för att inom stridsområdet uppsöka och provisoriskt ta om hand sårade, sjuka och skeppsbrutna samt för att transportera dem till en sjukvårdsenhet inom det område som behärskas av egna trupper. Sådana transporter kan enligt 1949 års konventioner ske till lands med ambulans eller annat vägburet transportmedel (art. 35 i I. konventionen), till sjöss med sjukvårdsfartyg (art. 22–35 i II. konventionen) och i luften med ambulansluftfartyg (art. 36–37 i I. konventionen, art. 39–40 i II. konventionen och art. 22 i IV. konventionen). Konventionerna förutsätter att flygtransport av sårade och sjuka sker efter överenskommelse med fienden och med "ambulansluftfartyg, varmed förstås luftfartyg som uteslutande används" för denna uppgift. Röda korstecknet (eller motsvarande tecken) skall på fullt synligt sätt vara anbragt på flygplanets under- och översidor samt på sidoytorna.

Som en följd av den tekniska utvecklingen har flygburna sjuktransporter blivit allt vanligare i väpnade konflikter. Helikopterevakuerings har numera stor betydelse för sjukvården i krig. Emellertid förfogar hitintills endast ett relativt fåtal stater över ambulansluftfartyg i konventionernas mening. Det stora flertalet stater måste för flygburna sjuktransporter tillfälligt använda sådana helikoptrar, svävare eller vanliga flygplan som de normalt använder för andra ändamål. Vidare har den moderna stridstekniken gjort det nödvändigt att mycket snabbt kunna identifiera ett ambulansluftfartyg genom lämpliga igenkänningssignaler. De vanliga Röda korstecknen ger numera inte ett tillfredsställande skydd. Behovet av att ge folkrättsskydd åt ambulansluftfartyg – liksom av att hindra att det missbrukas för rekognosering eller annat otillåtet ändamål – står främst i relation till luftfartygets belägenhet i lufterummet. Behovet av skydd varierar allteftersom luftfartyget

1) används i och över landområden som kontrolleras av vänskapliga styrkor eller i och över havsområden som inte kontrolleras av motparten,

2) används i de delar av en kontaktzon (dvs. landområde där stridande

styrkors främsta enheter är i kontakt med varandra) som kontrolleras av vänskapliga styrkor och i de zoner där det inte klart framgår av vem de kontrolleras,

3) flyger över land- eller sjöområde som kontrolleras av en motpart,

4) landar eller går ned på vattnet inom områden som kontrolleras av en motpart eller där kontrollen är omstridd eller

5) flyger över, landar eller går ned på vattnet inom territorium som tillhör neutral eller annan stat som inte är part i konflikten.

Innehållet i *art. 24–31* med nya regler om skydd för sjuktransporter i luften har utformats mot denna bakgrund och måste anses utgöra en väsentlig precisering och förstärkning av detta skydd i jämförelse med de kortfattade reglerna i konventionerna. Genom de nya bestämmelserna har man velat säkerställa största möjliga rörelsefrihet för sjuktransporter i luften. Detta har nödvändiggjort ganska detaljerade regler om överflygning av olika slags områden och om möjligheter att snabbt kunna identifiera transportflygplanen.

Art. 24 innehåller en allmän regel om respekt och skydd för sjuktransporter i luften.

Enligt *art. 25* kan ambulansluftfartyg operera i och över landområden som kontrolleras av egna styrkor eller i och över havsområden som inte kontrolleras av motparten. Transporterna får utföras utan särskild överenskommelse med motparten. För att nå större säkerhet kan dock motparten underrättas om transporten i enlighet med bestämmelserna i *art. 29*.

Art. 26 ger möjlighet för en part att med sjuktransportflyg hämta och föra bort sårade och sjuka från de delar av en "kontaktzon" som kontrolleras av egna styrkor eller där kontrollen är oklar. Skyddet kan dock vara fullt effektivt endast om överenskommelse om transporter har träffats mellan de militära befälhavarna på ömse sidor.

Art. 27 innehåller regler om skydd för sjuktransportflygningar över land- eller sjöområde som kontrolleras av en motpart. För att skydd skall kunna påräknas måste godkännande av flygningen på förhand ha inhämtats från behörig myndighet hos motparten. I övrigt regleras i artikeln förfarandet om ett ambulansluftfartyg oavsiktligt, dvs. på grund av felnavigering eller på grund av en nödsituation, flyger över ett område som kontrolleras av motparten.

I *art. 28* föreskrivs olika restriktioner för flygningar med ambulansluftfartyg. Det är t. ex. inte utan särskild överenskommelse tillåtet att under flygningar som avses i *art. 26* och *27* använda planet för att söka efter sårade, sjuka eller skeppsbrutna.

Art. 29 innehåller regler om sådana underrättelser och överenskommelser som omnämns i *art. 25*, *26*, *27* (punkt 4) eller i den följande artikeln *31*. Reglerna har stor betydelse för ett korrekt genomförande av skyddade

sjuktransporter med flyg. Den part, som tar emot en begäran från motparten att få utföra en transport, kan föreslå förbud mot eller inskränkning av andra flygningar i området under tiden för transporten.

I art. 30 finns regler för inspektion av ambulansluftfartyg som efter order har landat eller gått ned på vattnet inom område som kontrolleras av motparten eller där kontrollen är omstridd. Framgår det t. ex. av inspektionen att luftfartyget inte är ett ambulansluftfartyg i enlighet med art. 8 eller att luftfartyget har flugit utan order i strid med en på förhand träffad överenskommelse, kan detta uppbringas. Besättning och passagerare skall i en sådan situation behandlas i enlighet med tillämpliga bestämmelser i konventionerna och i protokollet. Därvid måste det anses föreligga en skyldighet att ge adekvat vård åt de sårade och sjuka som kan finnas ombord på det kvarhållna planet.

Art. 31 innehåller detaljerade regler för situationer då ambulansluftfartyg flyger över eller landar på territorium, som tillhör neutral eller annan stat som inte är part i konflikten. I punkten 3 i artikeln finns intagen en skyldighet för en neutral stat att under angivna förutsättningar hålla kvar ett luftfartyg, som efter inspektion visat sig inte vara ett ambulansluftfartyg.

Bestämmelserna i art. 32–34 innebär en vidareutveckling av de regler som finns i I. och II. konventionerna om efterforskning av offren i en konflikt och omhändertagande av avlidnas kvarlevor. Art. 33 innehåller nya regler om efterforskning m. m. av personer, som rapporterats vara saknade, och om efterforskning, identifiering m. m. av döda från stridsområden. Dessa regler har utformats mot bakgrund av olika erfarenheter från senare års väpnade konflikter. Art. 34 kompletterar i olika hänseenden konventionernas bestämmelser om behandlingen av de dödas stoft och gravar.

2.1.3 Stridsmetoder och stridsmedel

I art. 35 upprepas de i IV. Haagkonventionen och i Landkrigsreglementet angivna grundläggande reglerna för krigförandes uppträdande: rätten att välja stridsmetoder och stridsmedel är inte obegränsad och uttryckligt förbud gäller mot att använda vapen, projektiler, ämnen eller stridsmetoder, som förorsakar onödiga skador eller onödigt lidande. Utöver Haagkonventionens regler har i art. 35 tillkommit ett förbud mot att använda stridsmetoder eller stridsmedel som kan medföra att den naturliga miljön utsätts för "omfattande, långvariga och svåra skador". Här avses ett förbud mot s. k. ekologisk krigföring. Förbudet riktar sig mot sådana stridsmetoder och stridsmedel som är avsedda att eller kan förväntas förorsaka skador av angivet slag på den naturliga miljön.

Art. 36 angående nya vapen innehåller en nyhet. Här stadgas, att varje part är skyldig att vid studium, utveckling, anskaffning eller val av nya vapen, stridsmedel eller stridsmetoder undersöka huruvida användningen av dessa

vapen, medel eller metoder är förenliga med protokollet och andra folkrättsliga regler.

Artiklarna 37–41 utgör en bekräftelse på och en vidareutveckling av redan gällande regler i IV. Haagkonventionen. I *art. 37* upprepas förbudet mot att använda ett förrädiskt förfarande ("perfidy") för att oskadliggöra en motståndare. Begreppet "perfidy" har emellertid varit svårtolkat. I den svenska översättningen av IV Haagkonventionen talas om "förräderi". Detta uttryck har frångåtts i översättningen av tilläggsprotokollet, där man använder begreppet "förrädiskt förfarande". I *art. 37* har införts fyra exempel på förrädiska handlingar. Härav framgår bl. a. att det är förbjudet att låtsas vara civil samt att använda sig av tecken, emblem eller uniformer tillhörande Förenta nationerna, neutral stat eller annan icke deltagande stat, i avsikt att angripa en motståndare. Krigslist, varmed förstås bl. a. användning av camouflage, skenmål, skenoperationer eller vilseledande information till fienden, är fortfarande tillåten.

Art. 38 upprepar gällande förbud i Genèvekonventionerna mot all otillbörlig användning av Röda korsets och motsvarande organisationers kännetecken. Detsamma gäller i fråga om andra i konventionerna eller i protokollet angivna emblem, tecken eller signaler. Det är vidare förbjudet att i väpnad konflikt avsiktligt missbruka andra internationellt erkända skyddsemblem, -tecken eller -signaler. Särskilt förbud ges mot användning av FN:s kännetecken utan organisationens tillstånd.

Reglerna för användning av andra staters nationalitetsbeteckningar och uniformer har hittills varit oklara. *Art. 39* innehåller förbud mot att i väpnad konflikt använda flaggor, emblem, gradbeteckningar och uniformer tillhörande neutrala stater som inte är parter i konflikten. Beträffande fiendens flaggor, uniformer och emblem stadgas förbud mot användning i samband med anfall eller om avsikten med användningen är att på något sätt underlätta egna militära operationer. Härav följer att användning av fiendens uniformer fortfarande är tillåten då de erfordras som skydd mot väderleken.

Art. 40 och *41* bekräftar motsvarande regler i IV. Haagkonventionen. *Art. 41* är avsedd att täcka de situationer, då motståndare på grund av det militära läget eller egna skador uppger striden, men ännu inte har skydd genom I., II. eller III. Genèvekonventionen, dvs. innan vederbörande räknas som sårad, sjuk, skeppsbruten eller krigsfånge. En precisering har gjorts av begreppet "försatt ur stridbart skick". Den som har försatts ur stridbart skick får inte utsättas för direkt angrepp men vederbörande är inte skyddad mot oavsiktliga skador vid anfall mot mål i närheten.

II. Genèvekonventionen ger skydd åt skeppsbrutna till sjöss men någon motsvarande regel för skydd av personer, som lämnar ett flygplan i nöd, har hittills inte funnits. *Art. 42* stadgar emellertid att person, som med fallskärm

hoppas från ett luftfartyg i nödsituation, skall vara skyddad mot anfall under nedfärden. Härigenom skapas lika principer för skydd av två olika kategorier nödställda. Sedan personen nått marken upphör skyddet. Fortsatt skydd är avhängigt av att personen ifråga uppger motstånd. För att undvika att art. 42 missbrukas i anfallssyfte, har särskilt angivits att luftburna trupper inte erhåller det åsyftade skyddet under nedfärden.

2.1.4 Kombattant- och krigsfångestatus

I art. 43–47 behandlas kombattant- och krigsfångebegreppens tillämpning samt vissa speciella kategoriers folkrättsliga ställning.

Hittills har begreppet kombattant reglerats i kap. 1 i det till IV. Haagkonventionen fogade Landkrigsreglementet medan krigsfångebegreppet definierats i art. 4 i III. Genèvekonventionen. Denna uppdelning är från flera synpunkter opraktisk och det har under senare år varit en strävan att knyta de båda begreppen närmare varandra.

I den internationella humanitära rätten har sedan länge begreppet kombattant använts som beteckning på en person, som är berättigad att med vapenmakt deltaga i striden. Begreppet kombattant har hittills inte använts i svenska försvarsmakten där det ersatts med "krigsman". Sistnämnda begrepp användes emellertid också för person inom försvarsmakten, vilken enligt svensk straffrätt har ett särskilt rättsligt ansvar och är underkastad lydnadsplikt. Begreppet krigsman enligt svensk lag är utformat med hänsyn till organisations- och lydnadsförhållanden inom försvarsmakten och inte för att svara mot folkrättens regler. Denna dubbla användning av begreppet krigsman har medfört oklarhet eftersom de båda kategorierna inte helt sammanfaller.

För att undvika oklarhet har i föreliggande proposition begreppet kombattant använts. Härigenom får man samtidigt bättre internationell överensstämmelse. Användningen av detta främmande ord bedöms inte medföra några nämnvärda olägenheter.

Art. 43 innehåller definitioner på begreppen väpnade styrkor och kombattanter. Till en stridande parts väpnade styrkor räknas alla organiserade väpnade styrkor, grupper och enheter under förutsättning dels att ifrågavarande enhet står under befäl av någon som inför behörig myndighet ansvarar för sina underlydandes uppförande, dels att enheten är underkastad ett internt disciplinärt system. Utgående från definitionen på väpnade styrkor fastställs därefter att personer som ingår i en stridande parts väpnade styrkor – med undantag för sjukvårdspersonal och militärpräster – skall betraktas som kombattanter. Detta innebär att de är berättigade att delta i fientligheterna och att använda vapen i strid. Kombattantstatus tillkommer även väpnade styrkor tillhörande en part i konflikten vars regering inte erkännes av motparten, vilket ofta är fallet då ena parten är en motstånds- eller befrielseströrelse.

Enligt *art. 44* är grundregeln att en kombattant, som faller i en motparts

våld, skall bli krigsfånge.

Även om kombattant har begått överträdelser mot den internationella rättens regler skall detta inte medföra att han förlorar sin ställning som kombattant eller sin rätt att bli krigsfånge. I art. 44 fastställs emellertid viktiga krav beträffande kombattantens uppträdande. För att så långt möjligt undvika att civila utsätts för verkan av stridshandlingar skall således kombattant skilja sig från civilbefolkningen, då vederbörande deltar i ett anfall eller i en militär operation, som föregår ett anfall. Denna regel kan knappast skapa några problem för reguljära enheter, vilka normalt torde urskiljas genom att de bär uniform. Annorlunda ställer det sig för medlemmar i motstånd- eller befrielseströrelse, vilka i stor utsträckning söker skydda sig genom att dölja sin roll.

För att så långt möjligt ge samma folkrättsliga skydd åt medlemmar av motstånd- eller befrielseströrelse som åt reguljära förband har reglerna i art. 44 i betydande grad tagit hänsyn till gerillataktikens villkor. Medlemmar av sådana rörelser ges möjlighet att delta i den väpnade kampen utan att bära vare sig uniform eller kännetecken. De enda krav som denna typ av kombattanter måste uppfylla för att folkrättsligt skyddas är att de skall bära sina vapen öppet och fullt synligt för motparten när de förbereder ett anfall samt under varje militärt engagemang.

Utförningen av art. 44:3 vållade mycket stora svårigheter under konferensen och den text som slutligen framlagts bär drag av kompromisslösning. Det framgick också under konferensens avslutande skede, att staterna tolkar texten på olika sätt. Främst gäller detta punkt 3 b. Ett antal väststater ansåg att frasen "när han deltar i en militär förberedelse före inledandet av ett anfall" skulle avse hela förberedelseperioden alltifrån det att gerillasoldaterna inställer sig på en samlingsplats och hela förflyttningen fram till anfallsområdet. Någon uppgift på vilken tid det kunde röra sig om, angavs dock inte – det var tydligt att ifrågasvarande stater ansåg denna förberedelseperiod som en relativt lång period. Flertalet afro-asiatiska stater hade en helt annan uttolkning av de uppställda kraven. Uppfattningen inom denna grupp var att "militär förberedelse" skulle tolkas så, att gerillan endast skulle visa sina vapen omedelbart före anfallets insättande. Öststaterna, som vid förhandlingarnas början hävdade krav på att gerillan skulle vara tydligt utmärkt, betonade i slutskedet enbart artikelns politiska och militära värde utan att gå in på någon tolkning av regeln i 3 b).

Om medlemmar av en motstånd- respektive befrielseströrelse uppträder enligt här angivna regel, har de rätt till krigsfångestatus om de faller i fiendens våld. Skulle däremot dessa kombattanter inte följa den angivna minimiregeln om bärande av vapen öppet, förlorar de sin rätt till krigsfångestatus om de faller i motpartens våld. Detta medför dock knappast någon skillnad i praktiken, eftersom art. 44 stadgar att de i alla fall skall åtnjuta ett skydd helt likvärdigt det som tillkommer krigsfångar. Även om medlemmar av motstånd- eller befrielseströrelse döms och straffas för överträdelser mot folkrättens regler skall de ha skydd enligt III. konventionen. Väsentligt är

därvidlag att de kan straffas för att de har låtsats vara civila och därmed skaffat sig en fördel vid anfall.

I den avslutande behandlingen av denna artikel framkom att flertalet väststater ansåg artikeln såsom alltför gynnsam för gerillan och samtidigt starkt oförmånlig för civilbefolkningen, vars folkrättsliga skydd äventyrades. Emellertid framfördes också den åsikten att bestämmelserna i praktiken inte torde bli särskilt gynnsamma för gerillan, eftersom dess uppträdande som regel skulle bedömas av motparten.

Art. 45 har nära anknytning till föregående artikel då den behandlar skyddet av personer, som har deltagit i fientligheterna utan att det klart framgår att de är kombattanter. Till denna kategori kan räknas enskilda soldater, som har skilts från sitt förband eller vars identitet i övrigt är oklar. Det kan också gälla enstaka medlemmar i motstånd- eller befrielseströrelse eller civila, som på eget initiativ gripit till vapen. Gemensamt för alla är att deras status är svår att fastställa. Enligt art. 45 skall motparten i sin behandling utgå ifrån att vederbörande skall ha skydd som krigsfånge. Den tillfångatagne har rätt att få sin status fastställd av domstol.

Regler för behandling av spioner framgår av art. 29–31 i Landkrigsreglementet. *Art. 46* innehåller viktiga kompletteringar till dessa regler. Skulle en spion tillhöra motpartens väpnade styrkor förbättrar detta inte hans ställning. Fallor han i motpartens våld i samband med spionage förlorar han rätten till krigsfångestatus. *Art. 46* anger också regler beträffande insamling av information inom ockuperat område.

Art. 47 anger grunden för behandling av legosoldater – en kategori, som hittills förbigåtts i den internationella rätten. Legosoldater kan enligt artikeln inte hävda rätt till vare sig kombattant- eller krigsfångestatus. Avgörande för bedömningen av enskilda fall är den definition på legosoldater som finns intagen i artikeln. Enligt ett av kriterierna i definitionen skall vederbörande, för att kunna klassificeras som legosoldat, ha utlovats materiell ersättning som vida överstiger den som utlovats eller utbetalas till kombattanter med motsvarande grad och funktion i samma väpnade styrkor. Detta ger en möjlighet att skilja mellan legosoldater och frivilliga.

2.1.5 Skydd av civilbefolkningen

Art. 48–60 innehåller regler till skydd för civilbefolkningen och civil egendom mot krigets verkningar. De har tillkommit mot bakgrund av erfarenheterna från senare tiders konflikter. Dessa bestämmelser utgör väsentliga komplement till 1907 års konventioner om land- och sjökrigets förande.

Art. 48, 49 och 50 innehåller grundregler och definitioner som hittills saknats i folkrätten. Begreppet "anfall", som ofta förekommer i folkrätten, definieras i art. 49 som våldshandling mot motståndaren vare sig handlingen är offensiv eller defensiv. I art. 50 fastställs bl. a. att närvaron av enstaka kombattanter bland civilbefolkningen inte skall medföra att denna berövas

sin skyddade ställning.

I art. 51 anges grunderna för skydd av civilbefolkningen och enskilda civila i väpnade konflikter. Det skydd som ges civila skall upphöra endast ifall och för den tid de civila deltar direkt i fientligheterna. För första gången ges ett uttryckligt förbud mot terroranfall eller hot om sådana anfall. Av särskilt värde är också att urskillningslösa anfall definieras och att ett klart förbud uttalas mot denna anfallsmetod. Som urskillningslösa betecknas anfall som inte är riktade mot ett specifikt militärt mål, anfall där stridsmedel eller stridsmetoder brukas som inte kan riktas mot specifika militära mål, eller anfall där stridsmedel eller stridsmetoder brukas vilkas effekter inte kan begränsas på sätt protokollet föreskriver. Förbudet riktar sig främst mot urskillningslös områdesbombning från luften av tätbefolkade områden men även urskillningslöst användande av andra metoder såsom ytbeskjutning med artilleri eller robotvapen samt minfällning över tätbefolkade landområden. Förbudet avser inte metoden som sådan utan enbart användningen inom områden där ett antal avgränsade och tydliga militära mål är belägna inom en stad, by eller annat område med liknande koncentration av civila eller civil egendom. Att använda metoden mot landsbygd med låg befolkningskoncentration och litet antal civila objekt är inte förbjudet.

Ett annat särskilt angivet exempel på urskillningslösa anfall är insatser mot ett militärt mål där anfallet kan väntas medföra omfattande, oavsiktliga förluster av civila och skador på civil egendom i målets omgivning, när dessa skador måste bedömas som orimligt stora i förhållande till de militära vinsterna av anfallet.

Öststater och flertalet afro-asiatiska stater önskade i detta sammanhang undvika varje formulering som grundade sig på proportionalitetsbegreppet. Ingen kunde dock föreslå ett godtagbart alternativ. När formuleringen som handlar om orimligt stora skador lades fram, godtogs denna trots att texten i sak fick samma innebörd som proportionalitetsregeln, dvs. att skador på civilpersoner och civila objekt inte får vara oproportionerligt stora i förhållande till den militära vinsten.

Genèvekonventionerna innehåller förbud mot att utsätta vissa skyddade kategorier såsom krigsfångar, sårade, sjuka och skeppsbrutna för repressalier. Förbudet mot repressalieanfall vidgas nu genom art. 51 till att omfatta hela civilbefolkningen.

Art. 52–56 innehåller nya regler för skydd av civila objekt och civil egendom. Grundprincipen är att civil egendom varken får anfallas eller utsättas för repressalier. Med civil egendom avses all egendom som inte räknas som militära mål. Någon preciserad lista på militära mål har inte kunnat upprättas. I stället innehåller art. 52 en allmänt hållen definition där karaktären av ett visst objekt blir beroende av i vad mån objektet effektivt bidrar till den militära insatsen eller om förstörelse eller neutralisering erbjuder en avgjord militär fördel för motparten.

Art. 53 behandlar det skydd som skall ges åt kulturell egendom och platser

avsedda för religiösa ändamål. Denna artikel ersätter inte utan kompletterar 1954 års Haagkonvention angående skydd för kulturföremål. Skyddet gäller inte samtliga historiska monument, kulturföremål och religiösa platser utan endast sådana som utgör "folkens kulturella eller andliga arv". Den skyddade egendomen får inte heller utsättas för repressalieanfall.

Under diskussionen av denna artikel framkom att staterna hade olika tolkning främst i vad gällde skydd för platser avsedda för religiösa ändamål. Enligt flertalet arabstater kunde härmed avses nästan samtliga religiösa byggnader, gravstenar m. m. Väststaterna opponerade sig mot att ge texten en så vid tolkning, vilket starkt skulle ha kunnat inskränka möjligheterna att bedriva militära operationer inom vissa områden. Fortfarande är dock oklart vad som skall förstås med uttrycket "folkens kulturella eller andliga arv".

I *art. 54* behandlas sådana objekt som är nödvändiga för befolkningens överlevnad. Allmänt gäller att utsvaltning är förbjuden som stridsmetod. Förbudet riktar sig mot långvarig belägring av en stad men avser inte kriget till sjöss. Handelsblockad är sålunda fortfarande en tillåten stridsmetod, trots att den ofta får allvarliga följder för civilbefolkningen. Enligt *art. 54* är varje åtgärd förbjuden, som syftar till att förstöra livsmedel, jordbruksområden, gröda, boskap, dricksvatten- och bevattningsanläggningar, dvs. alla sådana objekt som är oundgängligen erforderliga för befolkningens överlevnad. Det är också förbjudet att flytta livsmedelslager i syfte att få befolkningen att överge ett område.

Förbudet i *art. 54* är emellertid inte totalt. Skulle lager, anläggningar o. d. användas uteslutande för motpartens väpnade styrkor, förlorar objekten sitt skydd. Dessutom bortfaller detta skydd om motparten använder objekten som stöd för sina militära operationer, t. ex. tar skydd i dem eller bakom dem. Repressalieanfall är förbjudna mot dessa objekt.

Art. 55 behandlar skyddet av den naturliga miljön och föreskriver att denna inte får utsättas för omfattande, långvariga och svåra skador. Den naturliga miljön får inte heller utsättas för repressalieanfall.

Vissa anläggningar såsom dammar, vallar och kärnkraftverk har erhållit särskilt skydd, eftersom skador på dessa objekt kan få synnerligen allvarliga följder för civilbefolkningen till följd av havs- och flodvågor eller utläckande radioaktiv strålning. I *art. 56* stadgas förbud mot att anfalla nämnda objekt även om de skulle utgöra militära mål, om anfall kan medföra att de farliga krafterna utlösas. Förbudet gäller sålunda endast vissa typer av anfall, exempelvis flygbombning, och förhindrar inte anfall av marktrupp med lätta vapen. Även andra militära mål i närheten av anläggningarna är skyddade mot sådana anfall som kan medföra att de farliga krafterna utlösas.

Dammar, vallar och kärnkraftverk kan dock utnyttjas vid en parts militära operationer. Är det fråga om reguljärt, omfattande och direkt utnyttjande upphör skyddet. Kärnkraftverk förlorar sitt skydd om de levererar elektrisk ström för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt en parts militära operationer. I båda fallen förutsattes att anfall utgör den enda praktiska möjligheten

att få stödet att upphöra.

Motsvarande undantag från anfallsförbudet görs också beträffande de militära mål som ligger i närheten av anläggningarna.

Samtliga här nämnda objekt samt militära mål i deras närhet skall skyddas mot repressalieanfall.

Art. 56 innehåller också regler om förvarning av civilbefolkningen, om defensiva anläggningar för skydd av objekten samt om kännetecken för att tydligt utmärka de skyddade objekten.

Uppfattningarna om tillämpningen av denna artikel gick isär. Å ena sidan önskade flertalet väststater att skyddet inte skulle vara så omfattande att anläggningarna aldrig kunde anfallas. Å andra sidan betonade åtskilliga afro-asiatiska stater och ett flertal neutrala stater att de anläggningar det här gällde hade utomordentlig betydelse för stora regioner. Skador på anläggningarna kunde därför lätt få ödesdigra följder och leda till stora förluster bland civilbefolkningen. Det var vidare omöjligt att i praktiken avgöra om ett kärnkraftverk levererar elektrisk ström som direkt stöd åt en motparts militära operationer. Man måste härvid beakta att kärnkraftverk normalt levererar ström till ett integrerat el-nät. Väststaterna anförde häremot att kärnkraftverk kan ligga inom en militär bas, varvid dess militära betydelse är uppenbar. Det skulle då vara orimligt att stadga total immunitet för en sådan anläggning. Det är mot denna bakgrund man skall se de i artikeln inbyggda, omfattande restriktionerna vad gäller anfall främst mot kärnkraftverk.

I *art. 57* anges de försiktighetsåtgärder som skall vidtas vid genomförandet av militära operationer. Särskilda försiktighetsmått skall iaktas av dem som planerar eller beslutar om anfall. Denna personal skall kontrollera att anfallet avser militära mål och inte civilpersoner eller civil egendom. Stridsmedel och anfallsmetoder skall väljas så att oavsiktliga förluster bland civila samt skador på civilpersoner och civil egendom så långt möjligt kan undvikas. Kan det förväntas att anfallet medför oavsiktliga förluster bland civilbefolkningen och skador på civila och civil egendom, vilka kan anses orimligt stora i förhållande till den förväntade militära fördelen, skall vederbörande chef avstå från beslut om att inleda anfallet (proportionalitetsprincipen).

Även de som verkställer operationerna skall iaktta försiktighet. Anfall skall sålunda inställas eller avbrytas om det visar sig att målet inte är militärt, att det har särskilt skydd eller om de oavsiktliga förlusterna bland civilbefolkningen och skador på civila och civil egendom kan väntas bli orimligt stora i förhållande till den militära fördelen. Vidare skall civilbefolkningen i målets närhet erhålla effektiv förvarning om anfallet – bestämmelsen gäller dock endast om omständigheterna inte utgör hinder för en sådan åtgärd.

Dessa försiktighetsåtgärder gäller främst vid anfall mot mål på marken. Rimliga försiktighetsmått för att skona civilbefolkning och civil egendom skall dock iaktas även vid operationer till sjöss och i luften.

I *art. 58* anges vilka försiktighetsmått parterna skall vidta för att begränsa verkningarna av motpartens anfall. Det gäller sådana åtgärder som evakuering av civilbefolkning från områden med militära mål och lokalisering av militära objekt utanför tätbefolkade områden.

Art. 59 och *60* ger möjligheter att avgränsa områden, som skall vara skyddade mot krigshandlingar.

Bestämmelserna i *art. 59* om oförsvarade orter har anknytning till *art. 25* i Landkrisreglementet om förbud mot att anfälla städer, samhällen och byggnader som inte försvaras. *Art. 59* har också visst samband med bestämmelserna i *art. 23* i I. Genèvekonventionen angående upprättande av sjukvårdszoner samt *art. 15* i IV. Genèvekonventionen angående upprättande av neutraliserade zoner i anslutning till en stridszon. De nya reglerna har emellertid ett vidare tillämpningsområde och ger mer detaljerade regler för hur parterna skall gå till väga.

Art. 60 behandlar demilitariserade zoner. Även om syftet med oförsvarade orter och demilitariserade områden i princip är detsamma, finns vissa väsentliga skillnader mellan dessa båda begrepp. En ort kan kungöras som oförsvarad under pågående konflikt främst för att bereda skydd åt en bebyggelse nära eller inom den zon där markstrider pågår. En demilitariserad zon är däremot främst avsedd att upprättas i fred för att bereda ett mera permanent skydd åt ett område, som anses sakna militär betydelse. I vissa fall kan demilitariserade zoner också upprättas under en konflikt, men då endast avse ett område som inte berörs av markstrider.

Oförsvarade orter kan upprättas genom en ensidig deklaration i ett akut läge. Motparten kan acceptera eller förkasta denna beroende på om villkoren är uppfyllda. Demilitariserade zoner kan däremot inte upprättas genom deklaration av ena parten – här fordras alltid en överenskommelse mellan parterna.

En oförsvarad ort skall vara öppen för ockupation av motparten – det oförsvarade tillståndet kan sålunda få kort varaktighet. Inom en demilitariserad zon däremot får varken den egna sidan eller motparten bedriva någon verksamhet. En demilitariserad zon avses bestå under den tid som parterna kommit överens om – vanligen under hela konflikten.

2.1.6 *Civildförsvaret*

Art. 61–67 ger ett folkrättsligt skydd för civildförsvarets personal och andra resurser under en väpnad internationell konflikt och en efterföljande ockupation.

Art. 61 innehåller definitioner av begreppen civildförsvaret och civildförvarsorganisationer samt sådana organisationers personal och materiel.

I stycket a) ges en allmän beskrivning av begreppet civildförsvaret och räknas upp de olika uppgifter som civildförsvaret har. Det bör framhållas att syftet med fullgörandet av varje sådan uppgift skall vara att skydda civilbefolk-

ningen. Insatser för rent militära ändamål skyddas alltså inte så länge en sådan insats pågår. Civilförsvarsenheter kan utföra uppgifter som ligger utanför de uppräknade eller som inte faller inom den totala definitionen i punkten a). Enheterna har emellertid inte skydd enligt denna del av protokollet när sådana uppgifter utförs. Definitionerna i artikeln avser både civila och militära enheter och deras personal. Särskilda regler för civila civilförsvarsenheter finns i art. 62–66 och för militära civilförsvarsenheter i art. 67.

Begreppet katastrofer avser både naturkatastrofer och andra katastrofer som inte är förorsakade av krigshandlingar. Uttrycket varning i stycket a) punkten 1 avser förvarning av civilbefolkningen, särskilt ifråga om anfall eller naturkatastrofer. Fullgörandet av uppgifter enligt punkten 11) (brådskaande hjälp med återställande och upprätthållande av ordningen i olycksdrabbade områden) innebär att civilförsvaret skall kunna medverka vid bl. a. ordningens upprätthållande inom katastrofområden utan att den civila polisens uppgifter eller ställning förändras. Polisuppgifter ingår inte i civilförsvarets primära uppgifter. "Allmänna anläggningar" enligt punkten 12 avser anläggningar för försörjning med gas, vatten, elektricitet, avlopp etc.

Enligt styckena b) och c) skall civilförsvarsorganisationer och deras personal uteslutande avses och nyttjas för ändamål som anges i stycket a). Civilförsvarsenheter får exempelvis inte ges stridsuppgifter. Enskilda civila kan bli skyddade under förutsättning att de anknyts till organisationen, även om de inte formellt ingår i den.

Art. 62 innehåller allmänna bestämmelser om det skydd som civila civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader och materiel har för att civilförsvarsuppgifterna skall kunna fullgöras under en väpnad internationell konflikt. Civilförsvarets civila personal är en del av civilbefolkningen och har som sådan samma skydd som enligt protokollets allmänna bestämmelser i t. ex. art. 51 och 76–77. Bestämmelserna i art. 62 gäller både i stridsområden och andra områden, exempelvis ett ockuperat område. Organisationerna och deras personal har rätt att fullgöra sina civilförsvarsuppgifter utom i fall då det föreligger tvingande militär nödvändighet. Bestämmelsen i punkten 2 avser särskilt länder som i fredstid inte har en fast organisation för civilförsvaret men som avser att först vid behov under delvis improviserade former organisera ett civilförsvaret. Enligt punkten 3 omfattas byggnader och materiel, som används för civilförsvarsändamål, samt skyddsrum avsedda för civilbefolkningen av bestämmelserna i art. 52. Civil egendom får sålunda inte utsättas för anfall och inte heller för repressalier. Av punkten 3 följer dessutom att egendom, som används för civilförsvarsändamål, varken får förstöras eller användas för annat ändamål om inte den part som har egendomen i sin ägo beslutar annat. Avsikten med sistnämnda förbehåll är att varje stat i och för

sig har rätt att fritt disponera över sitt civilförsvars personal och materiella resurser.

Som förut sagts följer civilförsvarets allmänna skydd i ockuperat område av bestämmelserna i art. 62. Art. 63 innehåller däremot särskilda kompletterande regler för civila civilförvarsorganisationer inom sådant område. Artikeln ersätter i praktiken alltså gällande regler i art. 63 i IV. konventionen. Art. 63 i protokollet begränsar ockupationsmaktens möjlighet att förfoga över det civila civilförsvarets organisation och personal (punkterna 1–2) och över dess byggnader, materiel och skyddsrum (punkterna 4–6). Civilförsvarspersonalen får exempelvis inte under några omständigheter tvingas till verksamhet, som skulle kunna hindra den från att fullgöra sina uppgifter på rätt sätt. Enligt punkten 3 har ockupationsmakten rätt att av säkerhetsskäl avvärpa civilförsvarspersonalen även om personalen enligt art. 65 punkten 3 i och för sig skulle ha rätt att bära lätt personlig beväpning. Av punkten 6 följer att skyddsrum, som är avsedda för civilbefolkningen, inte får rekvireras för annat ändamål än det avsedda.

Enligt art. 64 skall bestämmelserna i art. 62–63 och 65–66 om skydd för civilförsvaret också tillämpas på personal och materiel som tillhör civila civilförvarsorganisationer i neutrala eller andra stater, som inte är parter i konflikten, och som fullgör civilförvarsuppgifter inom en parts område med den partens samtycke och under dess kontroll. Artiklarna avser endast civila enheter. Regler om militära civilförvarsorganisationer finns i art. 67.

De civilförvarsinsatser som avses i art. 64 skall inte få ändra den militära styrkebalansen mellan parterna i konflikten. Därför sägs i punkten 1 i artikeln att verksamheten bör utövas med vederbörlig hänsyn till parternas säkerhetsintressen.

Civilförvarsbistånd enligt art. 64 till ockuperat område kan bara ske med samtycke av ockupationsmakten. Enligt punkten 3 i artikeln får sådan bistånd förbjudas eller inskränkas endast om det kan säkerställas att civilförvarsuppgifterna kan utföras på annat vis.

I art. 65 finns regler om när det särskilda skyddet för civila civilförvarsorganisationer upphör. Så sker enligt punkten 1 om organisationen vid sidan av sina huvudsakliga uppgifter utför eller används för att utföra handlingar som är skadliga för fienden. I punkterna 2 och 3 anges närmare vissa särskilda handlingar som inte skall anses skadliga. I punkten 4 sägs att det förhållandet att civilförsvaret är organiserat efter militärt mönster etc. inte utesluter det från skydd.

Enligt punkten 2 b) är det inte en skadlig handling att civilförsvarspersonal samarbetar med militär personal vid fullgörandet av civilförvarsuppgifter eller att viss militär personal är anknuten till den civila organisationen. Det är däremot inte tillåtet att knyta hela militära enheter till civilförsvaret om man vill behålla skyddet. Enligt punkten 2 c) anses det inte skada fienden om man vid fullgörandet av civilförvarsuppgifter oavsiktligt kan vara till nytta för sårad eller skadad militär personal, särskilt sådan som är försatt ur stridbart skick.

Den kontroversiella frågan om den skyddade civila civilförsvarspersonalen skall få vara beväpnad eller inte – och med vilka slag av vapen – har fått sin lösning i punkten 3 i artikeln. Texten får anses som en kompromiss mellan många motstridiga synpunkter. Det skall sålunda inte anses som en för fienden skadlig handling om personalen bär lätt personlig beväpning för att upprätthålla ordningen eller för självförsvaret. Inom områden, där markstrider pågår eller kan tänkas äga rum, skall dock parterna i konflikten vidta lämpliga åtgärder för att begränsa denna beväpning till handvapen, såsom pistoler eller revolverar, så att civilförsvarspersonalen skall kunna skiljas från kombattanter. Om likväl annan tillåten beväpning bärs, får personalen inte avsiktligt anfallas etc. så snart den har känts igen som civilförsvarspersonal. Begreppet lätt personlig beväpning skall ha samma innebörd som art. 13 punkten 2 a) beträffande civil sjukvårdspersonal, dvs. här avses pistoler, gevär och lätta automathandeldvapen men inte t. ex. handgranater, tunga maskingevär eller vapen som huvudsakligen är avsedda att användas mot andra mål än människor. Civilförsvarspersonalen får utöva självförsvaret mot plundrare eller andra kriminella men inte delta i strid mot fienden och får inte göra motstånd om den tas till fånga. Om personalen skulle bli anfallen, får den använda vapnen till självförsvaret efter att ha gjort rimliga ansträngningar att ge sig tillkänna som civilförsvarspersonal.

I art. 66 finns bestämmelser om identifiering av civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader och materiel. Personalen kan identifieras med hjälp av det nya internationella kännetecknet för civilförsvaret – en liksidig blå triangel mot orangesfärgad bakgrund – och av identitetskort. Byggnader, materiel och skyddsrum identifieras genom att utmärkas med kännetecknet. Kännetecknet får användas för identifiering inom civilförsvaret också i fredstid, efter medgivande av behöriga nationella myndigheter. Alla parter skall vidta nödvändiga åtgärder för att övervaka användningen av kännetecknet samt förhindra och undertrycka varje missbruk av det. Det är f. ö. enligt art. 38 förbjudet att otillbörligen använda bl. a. civilförsvarets kännetecken. Enligt art. 85 tredje punkten f) är det vidare att anse som en svår överträdelse av protokollet att i strid med art. 37, dvs. som en bedräglig handling, använda kännetecknet. En sådan svår överträdelse skall enligt art. 85 punkten 5 betraktas som krigsförbrytelse. Civilförsvarets medicinalpersonal och sjukvårdsenheter omfattas också av de allmänna bestämmelserna i protokollet om skydd för sådan personal och sådana enheter. Enligt art. 18 är det förutsatt att Röda korsets kännetecken och sjukvårdens identitetskort skall kunna användas av försvarets sjukvårdsenheter. Sjukvårdsfunktionerna kan emellertid komma att utövas även av annan civilförsvarspersonal fastän den inte har kunnat förse med rödakorsmärkning och sjukvårdens identitetskort. I sådana fall bör givetvis personalen i alla fall skyddas av civilförsvarets kännetecken. Det är i princip inte avsikten att personalen skall ha mer än ett av de båda kännetecknen.

Innehållet i *art. 67* innebär en kompromisslösning av ett länge omstritt spörsmål om folkrättsligt skydd för militära civilförsvarsenheter. De i artikeln angivna förutsättningarna för att den militära civilförsvarspersonalen skall få detta skydd har utformats med utgångspunkt från att det är angeläget att förhindra missbruk av denna möjlighet till skydd. Reglerna innebär att man klart skiljer mellan militära enheter, som utför civilförsvarsuppgifter, och militära enheter med stridsuppgifter eller andra rent militära uppgifter.

Enligt punkten 1 a) skall de medlemmar av de väpnade styrkorna och de militära förband som är avdelade för civilförsvarsorganisationer vara permanent avdelade för detta ändamål och uteslutande ägna sig åt att fullgöra civilförsvarsuppgifter enligt *art. 61*. Militär personal som tillfälligt utför civilförsvarsuppgifter har således inte civilförvarsskydd. I punkten 1 b) sägs att personalen inte får fullgöra andra militära uppgifter under konflikten. Detta innebär förbud mot att under en konflikt flytta militär civilförsvarspersonal till andra uppgifter, i synnerhet i stridande funktioner, eller att flytta personalen fram och åter mellan olika funktioner. Det finns dock givetvis inte något hinder mot att personalen övergår till rent civila uppgifter. Den militära civilförsvarspersonalen är enligt punkten 1 c) skyldig att bära civilförsvarets kännetecken och vara försedd med identitetskort. I punkten 1 d) föreskrivs att personalen endast får bära lätt, personlig beväpning för upprätthållande av ordning eller för självförvar. Bestämmelserna i *art. 65* punkten 3 om bärande av vapen gäller också för den militära personalen. Av sista stycket punkten 1 i *art. 67* jämfört med första stycket d) i samma punkt framgår att det är en överträdelse mot protokollet om militär civilförsvarspersonal deltar direkt i fientligheterna eller vid sidan av sina civilförsvarsuppgifter utför eller används för att utföra handlingar som är skadliga för motparten.

Enligt punkten 2 i *art. 67* blir militär personal i civilförsvarsenheter krigsfångar om den tas till fånga av motsidan. Dessa personer är i och för sig att anse som kombattanter i protokollets mening. Formellt sett skulle de alltså i enlighet med definitionen i *art. 43* ha rätt att direkt delta i striderna. Med de villkor för skydd av militär civilförsvarspersonal som ställs upp i artikeln blir det dock i praktiken inte möjligt för personalen att fungera som kombattanter så länge den vill ha civilförvarsskydd.

2.1.7 Bistånd åt civilbefolkningen

Bestämmelser om bistånd åt civilbefolkningen finns i *art. 68–71*. Dessa artiklar förstärker i hög grad de regler om hjälpaktioner till förmån för en nödlidande civilbefolkning som finns i IV. konventionen.

Art. 68 anger bestämmelsernas tillämpningsområde. *Art. 69* förstärker en ockupationsmakts skyldigheter enligt *art. 55* i IV. konventionen att svara för att civilbefolkningen inom ett ockuperat område har de förnödenheter som den behöver för att kunna överleva. Ockupationsmakten skall sålunda i

möjligaste mån sörja för att civilbefolkningen får inte bara livsmedel och läkemedel utan också kläder, sängkläder, nödbostäder och liknande förnödenheter som är nödvändiga för att överleva.

I art. 70 finns bestämmelser om hjälpaktioner åt civilbefolkningen inom andra områden än ockuperade områden. Enligt IV. konventionen är hjälpsändningar till krigförande stat begränsade till vissa kategorier och får bara omfatta mat, kläder och sjukvård. Art. 70 fastställer att hjälpaktioner till en krigförande parts civilbefolkning får omfatta hela befolkningen och alla slag av förnödenheter som den behöver för att överleva. Hjälpaktionerna förutsätter samtycke av de av aktionerna berörda parterna. Erbjudande om sådan hjälp skall dock inte anses som inblandning i konflikten eller som en ovänlig handling. Samtycke har ansetts nödvändigt för att säkra att balansen mellan parterna i konflikten inte rubbas. Det kunde annars finnas risk för att konflikten blev förlängd, vilket i sin tur kunde motverka det humanitära hjälpsyftet.

Beträffande övriga regler i art. 70 kan nämnas att, om hjälpaktioner genomförs, parterna skall tillåta och underlätta alla hjälpsändningar, skydda dem och underlätta en snabb utdelning av dem. Parterna skall också uppmuntra och underlätta en effektivare internationell samordning av aktionerna.

Art. 71 innehåller särskilda regler om den personal som genomför en hjälpaktion och ger det grundläggande folkrättsliga skyddet åt denna personal. Bara om tvingande militär nödvändighet föreligger får verksamheten begränsas eller personalens rörelsefrihet tidvis inskränkas.

2.1.8 Behandling av personer i händerna på en part i konflikten

IV. Genèvekonventionen ger folkrättsligt skydd åt vissa kategorier av civila, nämligen civilpersoner inom ockuperat område samt civila utanför ockuperat område som befinner sig i händerna på en stat vars medborgare de inte är. Bestämmelserna i IV. konventionen täcker dock endast en del av de fall, som kan uppstå under en väpnad konflikt.

Det har därför varit ett humanitärt intresse att komplettera IV. konventionen med nya bestämmelser, som ger förbättrat skydd åt vissa utsatta kategorier, främst kvinnor och barn, samt utsträcker skyddet att omfatta även sådana grupper som i nuläget inte omfattas av konventionen. Härmed avses flyktingar och statslösa, personer tillhörande stat, som inte har biträtt konventionerna, enskilda civila anklagade för att otillbörligt ha deltagit i striderna samt journalister på farliga uppdrag.

Art. 72–79 behandlar skyddet av här nämnda kategorier. I art. 73 utsträcks avd. I och III i IV. konventionen att gälla även personer, som före fientligheternas början ansetts som flyktingar och statslösa. Däremot innefattas inte sådana personer som blir flyktingar och statslösa under en pågående konflikt.

Art. 75 är av särskild betydelse genom att den fastställer minimiregler för behandling av personer som har svagt folkrättsligt skydd eller saknar sådant skydd. Det kan gälla civila, som anklagas för att ha deltagit i fientligheterna, personer tillhörande stat, som inte har biträtt konventionerna, legosoldater eller spioner. Även kombattanter, som försatts ur stridbart skick och ännu inte har skydd av I.–III. konventionerna, täcks av reglerna i art. 75. Däremot torde det råda skilda uppfattningar i frågan huruvida skyddet i art. 75 innefattar egna medborgare och neutrala staters medborgare. Öststaterna kan sannolikt inte acceptera en sådan tolkning. I art. 72, som anger tillämpningsområdet för bl. a. art. 75, görs emellertid en hänvisning till "övriga tillämpliga folkrättsliga regler rörande skydd av de grundläggande mänskliga rättigheterna under internationella väpnade konflikter", något som – enligt väststaternas och de nordiska ländernas uppfattning – indikerar ett ansvar för staten gentemot också sina egna medborgare.

I art. 75 fastställs vilka typer av inhuman behandling som under alla omständigheter skall vara förbjudna. Dessutom innehåller artikeln detaljerade bestämmelser för den rättsliga behandlingen av personer, vilka anhållits, häktats eller internerats för handlingar som står i samband med den väpnade konflikten.

Art. 76 innehåller grundregler för skydd av kvinnor under väpnad konflikt. Här stadgas förbud mot att avrätta havande kvinnor, vilket överensstämmer med art. 6 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Art. 76 föreskriver även att parterna i största möjliga utsträckning skall försöka undvika att avkunna dödsstraff mot havande kvinnor och småbarnsmöd-rar.

Art. 77 behandlar skydd av barn under väpnade konflikter. Parterna skall förhindra att ungdomar under 15 år deltar direkt i fientligheterna samt avstå från att rekrytera dem som inte uppnått denna ålder. Det hindrar dock icke att barn under 15 år frivilligt kan delta i striderna. Beträffande verkställande av dödsstraff gäller samma lägsta åldersgräns, 18 år, som i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.

Under speciella omständigheter kan en part i konflikten ha rätt att evakuera barn till ett främmande land. *Art. 78* behandlar endast evakuering av barn som inte är landets egna medborgare. Barn får evakueras uteslutande på grund av medicinska skäl samt av säkerhetsskäl. Säkerhetsskäl kan dock inte åberopas som grund för evakuering av barn inom ockuperat område.

Journalister på farliga uppdrag har en helt civil funktion förutsatt att de inte deltar i fientligheterna. De skall följaktligen ha samma skydd som civila, vilket bekräftas i *art. 79*. Om dessa personer faller i motpartens hand, får de inte göras till krigsfångar. Detta innebär inte någon ändring beträffande regeln för krigskorrespondenter som är ackrediterade hos väpnade styrkor. Om sådana krigskorrespondenter faller i motpartens hand skall de enligt III. konventionen göras till krigsfångar.

2.1.9 Verkställighetsbestämmelser

Art. 80–91 utgörs av verkställighetsbestämmelser. De fördragsslutande parterna och parterna i konflikten förbinder sig att bistå Röda korset och andra humanitära organisationer i deras verksamhet till förmån för krigets offer (*art. 81*), de skall tillse att juridiska rådgivare vid behov finns till hands för att ge militära befälhavare råd rörande tillämpningen av konventionerna och protokollet (*art. 82*) och de skall såväl i fredstid som under väpnad konflikt ge största möjliga spridning åt konventionerna och protokollet så att dessa instrument blir kända av de väpnade styrkorna och civilbefolkningen (*art. 83*).

I Genèvekonventionerna förbinder sig de fördragsslutande parterna att införa straffbestämmelser för svåra överträdelser av konventionernas bestämmelser. Part som gripit den som begått eller givit befallning om begående av dylik överträdelse, kan antingen ställa honom inför någon av sina egna domstolar eller överlämna honom till annan part för att dömas. Då det gäller överträdelser av konventionerna som inte kan betecknas som "svåra" innehåller konventionerna en allmän förpliktelse att parterna skall vidta erforderliga åtgärder för att bringa sådana överträdelser att upphöra.

Enligt *art. 85* i protokoll I skall konventionernas bestämmelser rörande beivrande av överträdelser och svåra överträdelser tillämpas på samma typer av överträdelser av protokollet.

Punkt 2 i artikeln klargör att svåra överträdelser mot konventionerna också utgör svåra överträdelser mot protokollet, om handlingarna begås mot personer som är skyddade enligt protokollet och som är i en motparts våld.

Punkt 3 innehåller en uppräknings av ytterligare handlingar som, om de begås uppsåtligt i strid med protokollet och ger upphov till dödsfall eller allvarliga personskador, skall betraktas som svåra överträdelser av protokollet. I uppräkningsen märks anfall riktade mot civilbefolkningen, anfall mot anläggningar eller installationer innehållande farliga krafter i medvetande om att oproportionellt svåra skador på civilpersoner eller civil egendom skulle bli följden, anfall mot oförsvarade platser och demilitariserade zoner, anfall mot en person i vetskap om att han är försatt ur stridbart skick samt bedrägligt bruk av erkända skyddstecken.

I *punkt 4* finns ännu en uppräknings av handlingar som skall betraktas som svåra överträdelser av protokollet om de begås uppsåtligt och i strid med konventionerna eller protokollet. Här märks framför allt apartheid-åtgärder och andra kränkningar av den personliga värdigheten grundade på rasdiskriminering.

Art. 86 behandlar sådana överträdelser av konventionerna eller protokollet som följer av en underlåtelse att handla. *Punkt 1* fastslår staternas ansvar att beivra eller förhindra överträdelser av konventionerna eller protokollet i detta här seende. *Punkt 2* behandlar det personliga ansvaret för militära överordnades. Det faktum att en överträdelse har begåtts av en underlydande skall

sålunda inte frita hans överordnade från ansvar, om denne hade vetskap om eller borde haft vetskap om att den underlydande begick eller skulle begå en överträdelse, och om han inte vidtagit alla utförbara åtgärder för att hindra eller beivra överträdelsen. Denna bestämmelse bekräftar och preciserar den ansvarighetsprincip som den internationella militärdomstolen för Fjärran Östern tillämpade i krigsförbrytarprocessen mot den japanske generalen Yamashita år 1946.

Art. 87 utvecklar närmare de förpliktelser som åvilar de fördragsslutande parterna vad gäller kraven på att militära befälsutövare skall förhindra och beivra överträdelser av konventionerna och protokollet. Av militära chefer skall det således bland annat krävas att de tillser att underordnade är medvetna om sina skyldigheter enligt konventionerna och protokollet samt att de, när så är lämpligt, tar initiativet till disciplinära eller straffrättsliga åtgärder mot personer som har begått överträdelser.

Enligt *art. 88* skall de fördragsslutande parterna i möjligaste mån samarbeta i fråga om utlämningsärenden och bevilja varandra bistånd i samband med straffrättsliga förfaranden som inletts till följd av svåra överträdelser mot konventionerna eller protokollet.

Genèvekonventionerna har en gemensam bestämmelse om undersökningsförfarande beträffande påstådda kränkningar av konventionerna (*art. 52 I. konventionen, art. 53 II. konventionen, art. 132 III. konventionen samt art. 149 IV. konventionen*). Systemet är baserat på parternas samtycke såtillvida att dessa måste enas om proceduren för ett undersökningsförfarande. Om överenskommelse rörande förfarandet inte uppnås, skall parterna gemensamt utse en skiljedomare som skall bestämma förfarandet.

Dessa bestämmelser har aldrig tillämpats. Sverige och andra stater presenterade därför under diplomatkonferensen förslag om ett nytt system för undersökningsförfarande, baserat på existensen av ett permanent, opartiskt organ vars kompetens parterna erkänt i förväg. Ambitionen att härigenom få till stånd ett obligatoriskt system för undersökningsförfarande kunde emellertid inte förverkligas.

Art. 90 etablerar nu en permanent internationell kommission för undersökande av fakta, men kommissionen är automatiskt endast behörig att undersöka en parts anklagelser om båda parterna i förväg och genom en särskild deklaration har erkänt kommissionens behörighet. I andra situationer kan kommissionen företa en undersökning på begäran av en part i konflikten endast om motparten ger sitt samtycke i det konkreta fallet.

Kommissionen är behörig att undersöka fakta som hävdas utgöra svåra överträdelser eller andra allvarliga kränkningar av konventionerna eller protokollet. Kommissionen är också behörig att genom sina *bona officia* verka för ett återupprättande av respekten för konventionerna och protokollet.

Art. 91 bekräftar en sedvanerättslig princip som tidigare kommit till uttryck i *art. 3 i IV. Haagkonventionen*. Enligt denna princip skall en stridande part

som kränker de internationella reglerna tillämpliga i väpnade konflikter, när omständigheterna så kräver, vara skyldig att erlagga skadestånd. En sådan part skall vara ansvarig för alla handlingar begångna av personer som tillhör dess väpnade styrkor. Överförd till Protokoll I och i enlighet med protokollets konstruktion refererar principen i art. 91 endast till kränkningar av Genèvekonventionerna och protokollet.

2.1.10 Slutbestämmelser

Art. 90–102 innehåller slutbestämmelser. Frågan om ratifikation (art. 93) och ikraftträdande (art. 95) har berörts tidigare (s. 5). Protokollet står öppet för undertecknande eller anslutning av stater som har tillträtt Genèvekonventionerna. Ratifikations- eller anslutningsinstrument skall deponeras hos det schweiziska förbundsrådet.

Art. 96 behandlar traktatförbindelser efter protokollets ikraftträdande. Det faktum att en av parterna i konflikten inte är bunden av protokollet i en väpnad konflikt, där tre eller flera stater är inblandade, innebär inte att andra parter som tillträtt detsamma inte skulle vara bundna därav i sina ömsesidiga förbindelser. Dessa stater skall dessutom vara bundna av protokollet i förhållande till part som inte är bunden av det men som godkänner och tillämpar dess bestämmelser (*punkt 2*). En myndighet, som företräder ett folk som i en väpnad konflikt kämpar för sin självbestämmanderätt enligt art. 1, kan åta sig att tillämpa konventionerna och protokollet i denna konflikt genom en unilateral förklaring ställd till depositarien. Därigenom blir konventionerna och protokollet i lika grad bindande för myndigheten ifråga som för övriga parter i konflikten (*punkt 3*).

Skulle en fördragsslutande part säga upp protokollet, skall uppsägningen inte träda i kraft förrän ett år därefter. Är den uppsägande parten vid denna tidpunkt inblandad i en konflikt enligt art. 1, har uppsägningen ingen verkan förrän vid utgången av konflikten. Inte heller får uppsägningen någon verkan förrän efter det att slutlig frigivning och hemsändning av i konventionerna och protokollet skyddade personer ägt rum (*art. 99*).

2.1.11 Protokollets annex

Annex I innehåller 16 artiklar med detaljbestämmelser om identitetskort, kännetecken samt olika slag av signaler och radioförbindelser.

Art. 1 och 2 innehåller regler om utseende och innehåll beträffande identitetskort för civil sjukvårds- och själavårdspersonal. I *art. 3 och 4* finns föreskrifter om form, utseende och användning av det särskilda kännetecknet för civil sjukvårds- och själavårdspersonal. I *art. 5–8* har tagits in bestämmelser om särskilda signaler för identifiering av sjukvårds- och sjuktrans-

portförband. Signalerna får inte användas för andra ändamål. Användningen av signalerna är frivillig. Det anges dock att den bästa metoden för att effektivt identifiera och känna igen ambulansluftfartyg är användning av visuell signal, antingen kännetecknet eller ljussignal eller bådadera, kompletterade med radiosignaler och elektronisk identifiering.

- Ljussignaler behandlas i *art. 6*, radiosignaler i *art. 7* och identifiering på elektronisk väg i *art. 8*. Enligt sistnämnda artikel får gällande SSR-system användas för att identifiera ett ambulansluftfartyg och följa dess kurs. Särskilda signaler får överenskommas av parter i en konflikt, i enlighet med den procedur som kommer att rekommenderas av den internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO). Parterna kan efter särskild överenskommelse använda liknande elektroniska system för samma ändamål.

I *art. 9–13* behandlas radiokommunikationer (*art. 9*), användning av koder och signaler som är fastställda av ITU, ICAO och IMCO (*art. 10*), andra internationellt fastställda signaler (*art. 11*), färdplan för ambulansluftfartyg, i möjligaste mån utformade enligt ICAO:s normer (*art. 12*) samt signaler och standardproceduren för att genom spaningsflyg identifiera ambulansluftfartyg och i förekommande fall beordra det att landa (*art. 13*).

Art. 14 innehåller föreskrifter om identitetskort för civilförsvarspersonal. Om personalen är bemyndigad att bära lätt personlig beväpning, bör detta enligt punkten 3 i artikeln omnämnas på kortet. Vid konferensen uttalades att i kortet också helst skulle anges vilket vapen det är fråga om och dess nummer.

I *art. 15* beskrivs civilförsvarets internationella kännetecken (enligt *art. 66*, punkten 4) och ges rekommendationer för effektiv användning av det. Tecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Vid konferensen uttalades att det kunde vara mest ändamålsenligt att använda en överdragsrock i den orangefärgade grundfärgen med trianglar både på bröst och rygg. Tecknet bör också finnas på huvudbonaden (hjälm).

Art. 16 innehåller beskrivning av och föreskrifter om användning av det internationella kännetecknet på anläggningar och installationer innehållande farliga krafter (*art. 56*, punkt 7).

Annex II avser enbart föreskrifter om identitetskort för journalister på farliga uppdrag på yrkets vägnar.

2.2 Protokoll II

Tilläggsprotokollet rörande skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter består av inledning och 28 artiklar.

I inledningen erinras det om att den för Genèvekonventionerna gemensamma *art. 3* utgör grundvalen för respekt för individer i icke-internationella konflikter.

Protokollet är indelat i fem delar. Del I utgörs av bestämmelser rörande

protokollets tillämpningsområde (art. 1–3). Del II innehåller vissa grundläggande bestämmelser om human behandling (art. 4–6), del III reglerar närmare skyddet av sårade, sjuka och skeppsbrutna (art. 7–12) och del IV skyddet av civilbefolkningen (art. 13–18). Del V utgörs av slutbestämmelser (art. 19–28).

2.2.1 Allmänna bestämmelser

Enligt *art. 1* utgör protokollet en vidareutveckling och komplettering av Genèvekonventionernas gemensamma art. 3. Det är tillämpligt i väpnade konflikter som inte täcks in av protokoll I och som äger rum inom en fördragsslutande parts territorium mellan denna parts väpnade styrkor och andra styrkor som kontrollerar ett visst område och är i stånd att genomföra sammanhängande och samordnade militära operationer. Protokollet är inte tillämpligt i fall av inre oroligheter, såsom upplöpp, kravaller eller andra isolerade och sporadiska våldshandlingar, som inte kan sägas utgöra väpnade konflikter.

Enligt *art. 3* skall inga bestämmelser i protokollet kunna åberopas som ett rättfärdigande av direkt eller indirekt inblandning i den väpnade konflikten eller i den parts inre eller yttre angelägenheter på vars territorium konflikten äger rum.

Art. 4 uppställer vissa grundläggande humanitära garantier för personer som inte aktivt deltar i striderna, exempelvis på grund av att de blivit tillfångatagna eller internerade. Dessa personer skall under alla omständigheter behandlas humant utan att någon ogynnsam åtskillnad på grund av ras, religion eller annat görs dem emellan. Det är förbjudet att ge order om att inga överlevande skall finnas. Som exempel på inhuman behandling som är förbjuden märks särskilt mord, tortyr, lemlästning, kollektiva bestraffningar, våldtäkt och tagande av gisslan. *Punkt 3* innehåller särskilda regler till skydd för barn. Således stadgas att barn under femton år varken skall rekryteras till de väpnade styrkorna eller tillåtas ta del i striderna samt att åtgärder, när så är nödvändigt, skall vidtas för att temporärt föra barn ur stridszonen.

Art. 5 uppställer vissa minimikrav då det gäller behandlingen av personer som berövats sin frihet av skäl som står i samband med konflikten. Dessa skall således bl. a., i samma utsträckning som civilbefolkningen, förses med mat och dricksvatten och ges garantier ifråga om hälsa och hygien. De skall ha rätt till läkarundersökning. De är skyddade mot medicinska experiment eller andra medicinska ingrepp som inte är av behovet påkallade eller som inte står i överensstämmelse med allmänt erkända medicinska normer.

Art. 6 innehåller en rad processuella och straffrättsliga garantier till förmån för personer som ställts inför rätta av skäl som står i samband med den väpnade konflikten. Således skall den åtalade utan dröjsmål informeras om anklagelserna mot honom och han skall ges möjligheter att försvara sig själv. Ingen får dömas på grund av strafflag som ges retroaktiv verkan. Dödsstraff

får inte utmätas för personer som var under 18 år vid brottets begående och skall inte verkställas på havande kvinnor eller småbarnsmödrar. Vid fientligheternas upphörande skall de makthavande myndigheterna sträva efter att i största möjliga utsträckning bevilja amnesti åt personer som deltagit i striderna eller berövats sin frihet av skäl som stod i samband med den väpnade konflikten.

2.2.2 Skydd av sårade, sjuka och skeppsbrutna

Denna del av protokollen innehåller i *art. 7–12* bestämmelser om skydd av sårade, sjuka och skeppsbrutna.

Art. 7 innehåller – i likhet med motsvarande föreskrifter i protokoll I:s *art. 10* – allmänna regler om respekt och skydd för alla sårade, sjuka och skeppsbrutna och om vård utan diskriminering.

Art. 8 föreskriver skyldighet att när omständigheterna så medger och särskilt efter en överenskommelse därom vidta alla möjliga åtgärder för att efterforska och ta hand om sårade, sjuka och skeppsbrutna, att skydda dem mot plundring och misshandel, att tillse att de får lämplig vård samt att efterforska de döda, förhindra att de plundras och tillse att de får en hedersam begravning. Någon direkt motsvarande artikel finns inte i Protokoll I.

Art. 9 innehåller i förkortad version regler som motsvarar *art. 15* i Protokoll I. Enligt *art. 9* föreligger skyldighet att respektera och skydda sjukvårds- och självvårdspersonal och att ge personalen all tillgänglig hjälp. Personalen får inte tvingas att utföra ovidkommande uppgifter och får inte heller tvingas att ge företräde åt någon person utom av medicinska skäl.

I *art. 10* finns föreskrifter om allmänt skydd för sjukvårdsuppdrag. Motsvarande regler för internationella konflikter finns i *art. 16* i Protokoll I. Enligt punkterna 3 och 4 ges ett visst skydd för sjukvårdspersonalens tystnadsplikt beträffande sårade och sjuka i deras vård. Detta skydd är dock försett med ett under konferensen omstritt förbehåll för nationell lagstiftning.

Art. 11 innehåller regler om skydd av sjukvårdsenheter och sjuktransporter. Skyddet upphör endast om enheterna eller transportererna förutom sina humanitära uppgifter används för fientliga handlingar.

Art. 12 föreskriver att sjukvårds- och självvårdspersonal samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel skall förses med Röda korsets kännetecken (resp. motsvarande tecken). Kännetecknet skall respekteras och får inte missbrukas.

2.2.3 Skydd av civilbefolkningen

Protokollets del IV om skydd av civilbefolkningen har fått avsevärt mindre omfattning än motsvarande del i Protokoll I. Samtidigt har reglerna utformats med hänsyn till de speciella förhållandena under icke-internationella konflikter.

Art. 13 fastställer att civilbefolkningen och enskilda civila skall erhålla skydd mot faror i samband med militära operationer. Anfäll får inte riktas mot civilbefolkningen eller enskilda civila. Sådana våldshandlingar, vars främsta syfte är att sprida terror bland civilbefolkningen, är likaså förbjudna.

Skyddet enligt denna artikel gäller utom i de fall och för den tid då civila deltar direkt i fientligheterna.

Det finns exempel på att civilbefolkningen vid konflikt av denna typ blivit utsatt för svåra lidanden på grund av livsmedelsbrist. I *art. 14* fastställs att utsvaltning av civilbefolkningen är förbjuden som stridsmetod. Liksom i motsvarande artikel i protokoll I stadgas förbud mot att anfälla, förstöra, bortföra eller göra obrukbar sådan egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad. De objekt som här avses är främst livsmedel och jordbruksområden, där livsmedel produceras. Även gröda, boskap samt anläggningar och reservoarer för dricksvatten hör till de objekt vilka anses oundgängligen erforderliga för civilbefolkningen och sålunda skall ha folkrättsligt skydd.

Vid jämförelse med motsvarande artikel i Protokoll I kan konstateras att *art. 14* inte innehåller några undantag för de fall då objekten används för militära ändamål. Anledningen är att båda parter vid denna typ av konflikt torde ha intresse av att bevara landets resurser intakta. *Art. 14* kan sålunda anses ge ett något bättre skydd åt civilbefolkningen än *art. 54* i Protokoll I.

Art. 15 stadgar förbud mot att anfälla anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter såsom dammar, vallar och kärnkraftverk, om anfallet kan utlösa de farliga krafterna. Artikeln motsvarar *art. 56* i protokoll I. Sistnämnda artikel anger dock ett undantagsfall då skyddet upphör, nämligen då objekten används för direkt stöd för militära operationer. Något sådant undantag för militär användning har inte ansetts motiverat i Protokoll II. Skälet är att båda parter i denna typ av konflikt sannolikt vill bevara sådana för landet viktiga objekt oavsett konfliktens utgång.

Kulturföremål av olika slag och platser för religionsutövning, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv, tillhör en annan kategori av skyddade objekt. *Art. 16* stadgar förbud mot att anfälla sådana objekt. Särskilt i en icke-internationell konflikt torde det vara svårt att finna tillräckligt starka motiv för anfall mot dessa objekt med hänsyn till deras stora värde för landets befolkning.

Under en icke-internationell konflikt kan endera parten ha intresse av att förflytta civilbefolkning från sitt ordinarie bostadsområde. Motivet kan vara att underlätta militära operationer eller att öva påtryckning på motparten. Det finns stor risk att civilbefolkningen härigenom får allvarligt försämrade livsbetingelser. I *art. 17* stadgas att order om förflyttning av civilbefolkning endast får ges om tvingande militära skäl kräver en förflyttning. Härvid skall

alla åtgärder vidtas för att ta emot civilbefolkningen på den nya förlägningsorten. Ingendera parten får av skäl, som står i samband med konflikten, tvinga civila att söka skydd utanför landets gränser.

2.2.4 Slutbestämmelser

Art. 19–28 innehåller slutbestämmelser. Enligt art. 19 skall kunskap om protokollet spridas i så stor utsträckning som möjligt. Bestämmelserna om undertecknande, ratifikation, ikraftträdande m. m. överensstämmer med motsvarande bestämmelser i Protokoll I. Skulle en fördragsslutande part uppsäga protokollet, skall uppsägningen inte träda i kraft förrän sex månader därefter. Är den uppsägande parten vid denna tidpunkt inblandad i en konflikt varpå protokollet är tillämpligt, får uppsägningen ingen verkan förrän vid utgången av konflikten. Personer som berövats eller fått vidkännas inskränkningar i sin frihet på grund av konflikten skall fortsätta att åtnjuta skydd av protokollets bestämmelser till dess att de slutligen frigivits.

3 Remissyttranden

ÖB har begränsat sitt yttrande att avse protokoll I. ÖB anser att protokollet utgör ett framsteg när det gäller att precisera och konkretisera den del av den internationella rätten som reglerar krigföringen. Ytterligare precisering är emellertid enligt ÖB:s mening önskvärd främst när det gäller ansvarsbeslämmelser och definitioner. Detta gäller i hög grad bestämmelserna om rättigheter och skyldigheter i samband med gerillaoperationer. Dessa bestämmelser torde ha betydelse för svenska förhållanden endast i samband med anfall mot vårt land då fienden har besatt delar av landet. Konsekvenserna för civilbefolkningen av gerillaoperationer inom operationsområdet är därvid en vital fråga men framgår inte med någon större tydlighet av konventionstexten.

ÖB anser det vara angeläget att bestämmelser om inhumana vapen ingår i den internationella rätten. Det är därvid enligt hans mening väsentligt att utformningen av krigets lagar ges en sådan inriktning att, samtidigt som humanitetens krav tillgodoses, de större militärmakterna inte gynnas på de mindre staternas bekostnad.

ÖB har i övrigt anmält vissa konsekvenser av protokollstexterna av den art att de kan innebära krav på resurser eller utredningar.

Bestämmelserna om skydd för civilbefolkningen och civil egendom innebär en skärpning i förhållande till tidigare gällande regler. ÖB anser det vara angeläget att konsekvenserna i dessa hänseenden för krigföring i svensk miljö närmare utreds och avser att genom speciella studier låta belysa dessa förhållanden.

ÖB vill vidare fästa uppmärksamheten på att bestämmelserna om urskillningslösa anfall, även om de ålägger kvantitativa restriktioner på alla stater, i dagens läge ger en påtaglig favör åt tekniskt avancerade makter.

Enligt artikel 82 skall juridiska rådgivare ställas till militära chefers förfogande. ÖB anser att konsekvenserna av dessa bestämmelser för den svenska militära organisationen behöver klarläggas och måste behandlas i samband med den kommande utformningen av de centrala stabernas detaljorganisation.

ÖB framhåller att de nya reglerna i protokollet allmänt sett innebär att ett väsentligt större ansvar för reglernas efterlevnad läggs på ansvariga chefer i alla nivåer. Av detta följer ett starkt krav på utbildning. Med försvarsmaktens begränsade utbildningstider är detta enligt ÖB ett krav, som får stora konsekvenser. Utbildningen borde i varje fall till viss del kunna inrymmas i skolans läroplaner. ÖB anmäler slutligen att den vidare utbildningen av militära chefer inom detta område kan komma att ställa ökade anspråk på lärarkrafter vid militära krigsskolor och högskolor.

Socialstyrelsen uttrycker allmänt sin tillfredsställelse med att det fleråriga arbetet med utformningen av tilläggsprotokollen till 1949 års Genèvekonventioner nu har slutförts. Styrelsen noterar också det stora värdet av att civilförsvarsenheter – inklusive deras sjukvårdspersonal – genom protokollen nu har fått folkrättsligt skydd. Härigenom har ett antal oklarheter i IV. konventionen eliminerats vad gäller gränsdragningen mellan civilförsvarets sjukvårdsenheter och det allmänt civila medicinalväsendet.

Socialstyrelsen har i övrigt kommenterat innehållet i vissa artiklar i Protokoll I som är av direkt intresse för styrelsen i dess egenskap av central myndighet för planläggningen av den civila sjukvårdens krigsorganisation.

Enligt artikel 20 i IV. konventionen gäller det folkrättsliga skyddet endast personal, som är ansluten till civila sjukhus. Genom *art. 8 och 15* i första protokollet utsträcks nu detta skydd till att omfatta även personalen inom den civila öppna vården. Från den civila sjukvårdens synpunkt har därigenom en stor brist i 1949 års konventioner avhjälpits. En annan utvidgning av det folkrättsliga skyddet har skett genom *art. 8 och 12*, i det att också rörliga civila sjukvårdsenheter skyddas.

I *art. 13* slås på nytt fast den i I. och IV. konventionerna stadgade principen att det folkrättsliga skyddet för civila sjukvårdsanläggningar inte påverkas av att där vårdas även militära patienter. Detta är enligt *socialstyrelsen* av stor betydelse för den svenska militära krigssjukvårdsorganisationen, som utmärks av en integrering såvitt gäller den kvalificerade slutna vården av militära och civila patienter. *Socialstyrelsen* har påpekat att *art. 15*, som bl. a. innehåller den viktiga grundsatsen att en ockupationsmakt inte får ålägga civil sjukvårdspersonal att med företrädesrätt behandla en viss person om detta inte är befogat av medicinska skäl, är ytterligare ett exempel på de värdefulla förtydliganden och tillägg till konventionerna som protokollen utgör.

Enligt I. och IV. konventionerna finns vissa möjligheter att upprätta särskilda zoner för att skydda vissa kategorier av människor. Den nya

möjligheten att förklara en ort vara oförsvarad ort och att överenskomma om demilitariserad zon, som har tillkommit genom *art. 59 och 60*, anser styrelsen vara av intresse också för planläggningen av den civila sjukvårdens krigsorganisation.

Enligt *art. 83* åligger det signatärmakterna att inom det egna landet sprida kännedom om konventionerna och protokollen. När det gäller sådan utbildning och information i Sverige förutsätter styrelsen att denna verksamhet sker i samråd med styrelsen och Landstingsförbundet. Också i fråga om den närmare utformningen och anskaffningen av de identitetskort för civil sjukvårdspersonal, som närmare beskrivs i *Annex I* till Protokoll 1, förutsätter styrelsen, att samråd sker mellan berörda myndigheter m. fl., dvs. försvarsmaktens myndigheter, civilförsvarsstyrelsen, socialstyrelsen och Landstingsförbundet. Socialstyrelsen påpekar i detta sammanhang att det för den civila sjukvårdens del rör sig om avsevärda mängder personal, vilket gör att anskaffningen och fördelningen av identitetskorten måste ske på ett sätt som är lämpligt ur såväl teknisk som ekonomisk synvinkel.

Civilförsvarsstyrelsen har anmält att styrelsen inte har några särskilda synpunkter att anföra med anledning av remissen.

4 Föredraganden

4.1 Allmänt

Genom det arbete som avslutades i Genève i juni 1977 på den av schweiziska regeringen inkallade diplomatkonferensen om krigets lagar har – i enlighet med konferensens syfte – ett hundratal stater bekräftat och utvecklat den internationella humanitära rätten om skydd för krigets offer under väpnade konflikter. Denna bekräftelse och vidareutveckling av de humanitära reglerna kommer att slutligen befästas genom staternas ratifikation av de två antagna tilläggsprotokollen till 1949 års Genèvekonventioner, det ena protokollet angående skydd för krigets offer i internationella konflikter och det andra angående skydd för krigets offer i icke-internationella konflikter.

Tilläggsprotokollen har av schweiziska regeringen sänts ut till alla erkända regeringar samt till vissa befrielseorganisationer för godkännande. Protokollen öppnades för undertecknande den 12 december 1977, varvid ett 50-tal stater, däribland Sverige, Norge, Danmark och Finland, undertecknade protokollen. I protokollen stadgas att dessa skall träda i kraft sex månader efter det att de två första staterna har insänt ratifikationsdokument till schweiziska regeringen.

Det har tagit sex års intensivt arbete att nå fram till antagandet av de båda protokollen. En bidragande orsak till denna förhållandevis långa tid har varit att konferensen haft ambitionen att få enhälliga beslut om innehållet i de olika artiklarna. Det faktum att protokollen har antagits enhälligt bör

emellertid öka sannolikheten för att reglerna i protokollen i praktiken också blir respekterade under väpnade konflikter.

Det har framförts klagomål över att de antagna reglerna är alltför humanitära och fäster för litet avseende vid tvingande militära behov. Denna kritik är till stor del ett resultat av att reglerna betraktas enbart som begränsningar i den egna sidans militära handlingsfrihet. Man bör emellertid också beakta och inse värdet av den ömsesidiga återhållsamhet som protokollen ålägger parterna i en konflikt till förmån för trupper och civilbefolkning. De antagna reglerna utgör enligt min mening en balanserad kompromiss mellan humanitära och militära krav.

När Internationella röda korskommittén år 1973 presenterade utkastet till tilläggsprotokoll gjorde man i kommentaren klart att ABC-krigföring inte omfattades av protokollen. Denna uppfattning kommer inte till uttryck i de nu antagna texterna, men det anses allmänt att protokollen förhandlades fram under en tyst överenskommelse av innebörd att frågan om massförstörelsevapen inte berördes.

Även om huvudsyftet med arbetet vid diplomatkonferensen var att utarbeta kompletterande bestämmelser till 1949 års Genèvekonventioner, har ett intensivt arbete också nedlagts på att i Protokoll I föra in bestämmelser, som inte kan hänföras till Genèvekonventionerna. Jag syftar här främst på de delar av protokollet, som huvudsakligen innehåller regler om krigföringen och som får betraktas som *komplement till 1907 års Haagkonventioner*. Del III i protokollet behandlar således medel och metoder i krigföringen samt kombattanters och krigsfångars status. Också i del IV och särskilt i avdelningen om allmänt skydd mot krigets verkningar finns regler rörande krigföringen, särskilt regler som syftar till att begränsa krigföringens effekter mot civila.

När förhandlingarna om tilläggsprotokollen inleddes på expertnivå var det meningen att endast behandla de delar av den internationella rätten vilka hade anknytning till 1949 års konventioner. Sverige och ett antal andra, huvudsakligen obundna stater, hävdade emellertid att eftersom syftet var att förbättra skyddet av civilbefolkningen under väpnade konflikter, omarbetningen även borde omfatta regler för krigföringen. Detta innebar att man även skulle behandla sådana stridsmetoder och stridsmedel som hade särskilt allvarliga konsekvenser för civilbefolkningen. De flesta av blockstaterna var till en början negativa till en sådan uppläggning. Den accepterades emellertid av Internationella Röda korskommittén. Följden blev att arbetet fick en inriktning som innebar att man också behandlade ett flertal artiklar med nära anknytning till 1907 års Haagregler. Härigenom vidgades konferensens humanitära betydelse avsevärt, något som från svensk sida hälsas med tillfredsställelse.

Värdet av de nya reglerna i de båda tilläggsprotokollen beror i hög grad på i vad mån kunskap om reglerna och deras tillämpning verkligen förvärvas av de personalkategorier inom respektive stater, som skall tillämpa reglerna

under en väpnad konflikt. Staternas ansvar för informationsspridning har fastställts i art. 83 i Protokoll I och i art. 19 i Protokoll II. Frågan har också ägnats särskild uppmärksamhet i en vid diplomatkonferensen enhälligt antagen resolution (nr 21).

I nämnda artiklar och i resolutionen behandlas endast staternas åligganden på det nationella planet. Det är emellertid också önskvärt att staterna får kännedom om hur informationsspridningen genomförs i andra stater. Detta har enligt min mening betydelse då det gäller att bedöma hur reglerna kan förväntas bli tolkade under väpnad konflikt och spelar också en viss roll för utvecklingen av folkrätten i framtiden. Försök av bl. a. Sverige att i protokollen föra in uttryckliga bestämmelser som skulle ålägga staterna att rapportera hur folkrättsreglerna lärs ut mötte emellertid motstånd från olika håll.

Även om det sålunda saknas bestämmelser av detta slag, kan information om andra staters undervisning inom detta område i viss utsträckning inhämtas på andra vägar. Jag syftar härvid bl. a. på ett initiativ av Henry Dunant-institutet i Genève om frivillig insamling av militära handledningar.

4.2 Ratifikation av tilläggsprotokollen

För att frågan om godkännande av *Protokoll I* skall få en allsidig bedömning är det enligt min mening angeläget att närmare kommentera några av de mera omstridda artiklarna i protokollet.

Art. 1, punkt 4, rörande protokollets tillämpning på konflikter där ett folk kämpar mot "kolonialt förtryck och främmande ockupation samt mot rasistiska regimer under utövande av sin rätt till självbestämmande" blev under konferensens plenarbehandling föremål för krav på votering. Denna begäran om särvotering, som framställdes av Israel, godtogs emellertid inte av konferensen och votering ägde i stället rum om art. 1 i sin helhet. I denna votering var Israel den enda stat som röstade mot artikeln. Att artikeln också väckte en mer allmän politisk olust visas av att 11 stater, däribland USA, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Frankrike, avstod vid omröstningen.

Väststaterna syntes befara att skilda befrielserörelser genom hänvisning till principen om folkens självbestämmanderätt skulle radera den distinktion mellan internationella och icke-internationella krig som såväl Haagkonventionerna och Genèvekonventionerna som tilläggsprotokollen bygger på. Man betonade att det var en grundläggande princip i den internationella humanitära rätten att dess skyddsregler aldrig skulle vara beroende av de syften som deltagarna i ett krig anser sig fullfölja. En avvikelse från denna princip – sade Storbritannien under konferensens inledningsskede – skulle rubba hela strukturen i den humanitära rätten och göra det nödvändigt att återuppbygga denna från grunden.

På afro-asiatiskt håll framhöll man att hänvisningen till självbestämmanderätten "såsom denna är innefattad i Förenta nationernas stadga", endast innebar att man för den humanitära rättens del bekräftade vad som redan har accepterats som bindande inom FN och internationell rätt i allmänhet. Nationella befrielsekrig skulle komma att äga rum oavsett om offren för dem får skydd eller inte. Frågan för konferensens del var snarare vilken betydelse ett protokoll som utelämnade frågan om nationella befrielsekrig skulle kunna tänkas få.

Även om den juridiska delen i denna argumentation knappast övertygade de stater som inte från början var positivt inställda, torde det realpolitiska argumentet ha bidragit till att Israel isolerades i den avslutande vote-ringen.

Från svensk sida stöder vi art. I i dess helhet som den formel för vidgning av den humanitära rättens tillämpning som är bäst ägnad att vinna global anslutning.

Andra kontroversiella bestämmelser finns i art. 44, som innehåller regler för att avgöra huruvida medlemmar i motstånd- eller befrielseströrelser skall anses som kombattanter eller som civila vilka orättmätigt deltar i väpnad kamp. För att "bevara sin kombattantstatus" krävs att vederbörande bär sitt vapen öppet vid militärt engagemang och under den tid omedelbart före inledandet av ett anfall då han varit synlig för den anfallna parten. Det tidigare kravet på att medlemmar i motståndsrörelse skulle bära uniform eller annat kännetecken är sålunda övergivet. Hela art. 44 har utformats med tanke på att personer, som deltar i gerillaoperationer – oavsett om det gäller motståndsrörelse eller nationell befrielseströrelse – skall få ökat folkrättsligt skydd. Från svensk sida hälsar vi med tillfredsställelse det utökade skyddet för gerillasoldater. Denna artikel måste anses vara en väsentlig humanitär landvinning. Genom att gerillasoldater nu kan komma i åtnjutande av folkrättsligt skydd finns det starkare motiv för dem att själva följa folkrättens regler i förhållande till motpartens soldater. Även detta är givetvis positivt från humanitär synpunkt.

Det visade sig tyvärr inte möjligt att utforma bestämmelserna i art. 44 klarare än som nu har skett. I kompromissens tecken var det nödvändigt att acceptera vissa oklara och svårtolkade formuleringar. Oklarheten är särskilt besvärande vad gäller formuleringen av kravet på att gerillan skall skilja sig från civilbefolkningen. Om detta krav inte uppfylls, riskerar man att skyddet för civilbefolkningen allvarligt försämrats. Det är enligt min mening betydelsefullt att gerillan söker uppfylla kravet att den skall skilja sig från civilbefolkningen, åtminstone omedelbart före anfall. I annat fall finns det uppenbara risker för att en part alltför ofta ser potentiell gerilla i civilpersoner och inte beaktar protokollets regler till skydd för civila, vilket skulle kunna äventyra värdet av hela art. 44. Att låtsas vara civil för att lättare komma till anfall kan bestraffas såsom förrädisk handling.

Under förhandlingsarbetet koncentrerades intresset på förhållanden under

s. k. nationella befrielsekrig, en typ av konflikt som vi inte torde få direkt kännning av inom vårt land. Reglerna för nationella befrielserörelser skall emellertid också gälla för motståndsrörelse inom ockuperat område och skulle därmed kunna bli aktuella för vårt land. Överbefälhavaren har i sitt yttrande påpekat, att art. 44 inte ger tillräckligt preciserade regler för skyddet av egen civilbefolkning inom ockuperat område. Jag delar denna uppfattning. Samtidigt vill jag hänvisa till att chefen för försvarsdepartementet tillkallat en särskild kommitté (Dir. 1978:61) för att bl. a. ta upp frågan om tillämpningen inom vårt land av såväl denna artikel som andra artiklar i protokollet. Jag vill också redan nu framhålla, att de lindrigare villkor, som enligt art. 44 skall gälla för att gerillasoldater skall erhålla skydd, också torde vara till fördel för en motståndsrörelse inom ockuperat område.

Jag övergår nu till att kommentera några av de regler i Protokoll I som får anses vara av mer utpräglat svenskt intresse.

De nya regler, som har tillkommit beträffande stridsmetoders anpassning till kravet på skydd för civilbefolkningen och civil egendom, måste anses vara en av de viktigaste delarna av förhandlingsresultatet. Artiklarna ifråga utgör mycket betydelsefulla komplement till 1907 års Haagregler om land- och sjökrigets förande. Med särskild tillfredsställelse måste vi hälsa tillkomsten av ett flertal nya bestämmelser som är tillämpliga även på luftkriget, ett område som hittills i stort sett har lämnats oreglerat inom folkrätten.

I art. 51 om *skydd av civilbefolkningen* har bl. a. tagits in ett förbud mot urskillningslösa anfall med en tämligen preciserad beskrivning över vilka anfallstyper som här avses. Sålunda är bl. a. områdesbombning i tätbebyggda områden förbjuden. Denna typ av bombning har kommit till användning när ett antal militära mål har varit belägna i en stad, i en by eller i annat område med motsvarande koncentration av civila och civil egendom men också på landsbygd mot gerilla. Metoden användes under andra världskriget men också under Indokinakonflikten och har genomgående lett till svåra förluster bland och lidanden för civilbefolkningen. I diskussionen om denna regel har anförts, att det skydd, som här skapas för städer, byar m. m., kan utnyttjas för att avsiktligt gruppera militära enheter inom de skyddade områdena. Naturligtvis är detta inte avsikten med förbudet mot områdesbombning. I punkten 7 i samma artikel anges nämligen att civilbefolkningen inte får utnyttjas för att genom sin närvaro skydda militära mål mot anfall. Detta understryker att ingen regel angående stridsmetoder får ses lösbruten ur sitt sammanhang. Reglerna i denna del kompletterar varandra till stor del och måste tillämpas med sikte på den humanitära och militära helhetsbilden.

Art. 52–56 ger tämligen preciserade regler för *skydd av civil egendom*. I samtliga dessa artiklar ingår förbud mot repressalieanfall. Tidigare erfarenheter visar att repressalier oftast inte har lett till ett återförande till folkrättsenliga stridsmetoder utan tvärtom har medfört en upptrappning i våld och lidande för civilbefolkningen. Mot denna bakgrund är det värdefullt

att repressalierätten genom dessa artiklar ytterligare begränsas.

Det i art. 54 angivna förbudet mot att anfalla eller på annat sätt förstöra egendom, som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad, kan bli av betydande humanitärt värde. Det har inte varit möjligt att åstadkomma en fullständig immunitet för ifrågavarande objekt, vilket hade varit ett svenskt önskemål. Nu är anfall bl. a. tillåtna mot egendom, som motparten använder som upphälle enbart för medlemmar av dess väpnade styrkor. I praktiken är det emellertid ofta mycket svårt att avgöra om livsmedel används enbart för militära enheters underhåll. Här finns en risk att anfall kan insättas mot objekt som har stor betydelse för civilbefolkningens överlevnad men som felaktigt bedöms såsom en militär underhållsresurs.

Det finns också flera andra exempel på anfall mot särskilt känsliga objekt, vilkas förstörelse kan få ödesdigra följder för den civila befolkningen. Under andra världskriget var oron stor för vad som skulle hända om tyska stridskrafter skulle insätta bombanfall mot de vallar som man i Nederländerna byggt upp till skydd mot havet. På många andra håll i världen finns bevaknings- och kraftverksdammar, som har avgörande betydelse för näringslivet inom en stor region och vilkas förstörelse kan resultera i enorma förluster i människoliv och omfattande förstörelse av civil egendom.

Under senare år har tillkommit ytterligare objekt av denna betydelse, nämligen kärnkraftverken. Om vitala delar i ett kärnkraftverk skulle utsättas för krigsskador, finns risk för radioaktiva utsläpp med de synnerligen allvarliga följder som sådana olyckor skulle få för civilbefolkningen i närheten. Vid förhandlingarna under konferensen rådde stor enighet då det gällde att skapa ett folkrättsligt skydd för dessa känsliga objekt. Från svensk sida hade vi önskat få regler som kunde ge anläggningarna total immunitet. Detta visade sig emellertid inte vara möjligt, eftersom andra stater ansåg det väsentligt att kunna insätta anfall om objekten utnyttjades av en motparts militära enheter eller till stöd för motpartens militära operationer. Art. 56 ger ett folkrättsligt skydd åt de uppräknade objekten, dock med undantag för de fall då anläggningarna används för betydande direkt stöd för militära operationer. Skulle detta vara fallet, har motparten likväl inte frihet att sätta in ett anfall om stödet kan bringas att upphöra på annat sätt än genom anfall mot anläggningen. Särskilda försiktighetsåtgärder skall iakttas vid anfall mot kärnkraftverk.

Art. 56. i sin slutliga form innehåller så pass omfattande restriktioner mot anfall att de angivna objekten i praktiken får ett nästan totalt skydd. Det bör understrykas att denna artikel kan bli av värde från svensk totalförsvarssynpunkt när det gäller skyddet av exempelvis dammar och kärnkraftverk. Det bör dock observeras att detta endast gäller anläggningar, vars skadande eller förstörelse kan leda till svåra förluster bland civilbefolkningen och endast kärnkraftverk för produktion av elektricitet och inte andra delar av kärnbränslecyclen.

Jag finner det vara av stor betydelse för den svenska sjukvården i krig att de

nya bestämmelserna om sårade, sjuka och skeppsbrutna i art. 8–31 ger folkrättsligt skydd åt hela sjukvårdsorganisationen inom totalförsvaret, såväl de militära som de civila delarna. Det är också av stort värde att detta skydd nu också gäller för alla sårade, sjuka och skeppsbrutna, både för civilbefolkningen och försvarsmaktens personal.

Bestämmelserna i art. 14 om rekvisition av civila sjukvårdsenheter har enligt min mening betydelse för att stärka skyddet av den civila sjukvårdens resurser inom ockuperat område. Initiativet till dessa bestämmelser togs av Sverige i samarbete med de övriga nordiska länderna. Jag vill också fästa uppmärksamheten på reglerna i art. 18 om metoder och förfaranden för att identifiera och känna igen sjukvårdens personal, enheter, anläggningar och transportmedel. Dessa regler i förening med detaljbestämmelserna i Annex I om identitetskort, kännetecken samt olika slag av signaler och radioförbindelser är nödvändiga för att säkerställa att de nya bestämmelserna om folkrättsligt skydd för sjukvårdens resurser skall kunna få en riktig tillämpning i nutida krigföring.

Denna anpassning till modern teknologi gäller i hög grad också de nya art. 24–31 om skydd för sjuktransporter i luften. Dessa ganska detaljerade regler utgör en väsentlig precisering och förstärkning av det folkrättsliga skyddet för dessa lufttransporter.

Av särskild betydelse för svenska neutralitetsförhållanden är reglerna i art. 31 för situationer, då ambulansluftfartyg flyger över eller landar på territorium som tillhör en neutral eller annan stat som inte är part i konflikten.

Under konferensen riktades viss kritik mot att de bestämmelser som nu återfinns i art. 24–31 skulle ensidigt eller alltför mycket gynna en part med tillräckligt hög teknologisk standard för att till fullo kunna utnyttja de möjligheter till skydd av egna luftburna sjuktransporter som artiklarna ger. Även om visst fog kan finnas för denna kritik, bör dock samtidigt erinras om att reglerna har utformats med tanke på att kunna användas även under framtida förhållanden, då ett stort antal länder får antas ha tämligen likvärdiga möjligheter att dra nytta av artiklarnas bestämmelser om skyddade transporter.

De nya art. 32–34 om efterforskning av offren i en konflikt och omhändertagande av avlidnas kvarlevor utgår från den allmänt erkända principen att familjer skall ha rätt att få kännedom om och ta hand om sina egna saknade och döda. Jag vill gärna instämma i det uttalande som under diplomatkonferensen gjordes av den närvarande representanten för Förenta nationernas generalsekreterare, nämligen att dessa artiklar innebär ett viktigt och värdefullt framsteg i arbetet på att vidareutveckla den internationella humanitära rättens regler inom detta område.

I detta sammanhang kan nämnas att under hösten 1978 en särskild utredning, efterforskningsutredningen, till chefen för försvarsdepartementet lämnat förslaget (Ds Fö 1978:6) om efterforskningsverksamhetens ordnande i Sverige. Enligt förslaget skall under väpnad konflikt, vari Sverige deltar,

efterforskningsuppgifter enligt Genèvekonventionerna och tilläggsprotokollen handhas av en efterforskningsbyrå för krigsfångar och civilinternerade. Under fredstid skall enligt förslaget Svenska röda korset efter avtal med svenska staten medverka vid efterforskning av saknade personer och sammanförande av familjer och genom efterforskning underlätta återförening av splittrade familjer.

Frågan om ett *särskilt folkrättsligt skydd för civilförsvaret under väpnade konflikter* har diskuterats under lång tid. Det arbete som nu har avslutats i och med de nya bestämmelserna i art. 61–67 inleddes för mer än 15 år sedan som ett nordiskt initiativ. De nordiska länderna har också tagit en mycket aktiv del i de förhandlingar under och i anslutning till diplomatkonferensen som har lett till den slutliga utformningen av innehållet i artiklarna.

Civilförsvarets organisation och struktur varierar i hög grad från land till land. I de flesta länder är organisationen rent civil. I några länder ingår den helt eller delvis i det militära försvaret. Den kan vara uppbyggd som en självständig organisation eller vara enbart en samlingsterm för olika fredsmässiga samhällsfunktioner. I många länder kan man överhuvudtaget inte tala om en organisation. Uniformeringen är olika liksom civilförsvarets inordning i och betydelse för den totala försvarsstrukturen. I många länder är civilförsvarets personalen beväpnad, i andra länder är den obeväpnad. Dessa många olikheter har medfört avsevärda komplikationer när det gäller att utforma de universella regler i protokollet som skall kunna ge civilförsvaret en särskild status i den internationella rätten.

Art. 65 (punkten 3) och 67 behandlar frågorna om civilförsvarets personalens beväpning och förutsättningarna för skydd av militära civilförsvarensenheter. De nordiska länderna ansåg i likhet med många andra länder, att all civilförsvarets personal borde vara obeväpnad. Man borde nämligen underlätta möjligheterna att skilja på civil och militär personal under krigsförhållanden och därmed inte heller riskera ett sämre skydd för civilförsvarets uppgifternas fullgörande. De nordiska länderna, liksom flertalet västländer, gjorde också gällande, att möjligheterna till särskilt skydd för militära civilförsvarensenheter inte borde införas. Denna ståndpunkt mötte dock starkt motstånd, särskilt från öststaterna och inom västvärlden från Schweiz och Nederländerna, där civilförsvaret är organiserat så att det innehåller beväpnad militär personal.

Mot denna bakgrund är det naturligt att protokollstexterna om civilförsvaret innehåller åtskilliga kompromisser mellan olika och ofta till synes oförenliga ståndpunkter. Art. 61–67 får dock anses ge ett fullt tillfredsställande folkrättsligt skydd åt personal och andra resurser som används för civilförsvarets uppgifter under en väpnad internationell konflikt och en efterföljande ockupation. Inte minst betydelsefullt är det att reglerna har skapat klara hinder mot att militära civilförsvarensenheter skall kunna utnyttjas för anfallsuppgifter. I sin helhet innebär enligt min mening tillkomsten av civilförsvarets artiklarna en betydande framgång för de nordiska ländernas mångåriga strävanden att inom detta område förstärka och förnya folkrättens regler.

Bestämmelserna i art. 68–71 om bistånd åt civilbefolkningen ger en väsentlig förstärkning av IV. Genèvekonventionens regler om hjälpaktioner till förmån för en nödlidande civilbefolkning under en väpnad konflikt. Jag kan dock inte underlåta att peka på att det från renodlat humanitära synpunkter kan synas föga tillfredsställande att hjälpaktioner till en krigförande parts civilbefolkning förutsätter samtycke av de parter som berörs av aktionen. Man får dock hoppas att regeln kommer att tillämpas i den positiva anda som har präglat utformningen av artikeltexten i övrigt. I detta sammanhang bör också erinras om att bestämmelserna i art. 45, som i princip förbjuder utsvältning som stridsmetod, i allmänhet torde implicera en förpliktelse för parterna att ge samtycke till hjälpaktioner till förmån för svältande eller svälthotad civilbefolkning.

De i art. 75 upptagna rättegångsgarantierna står i överensstämmelse med de principer som tillämpas i Sverige. Föreskriften i momentet 4 h) att ingen på nytt på nytt får rannsakas eller straffas för ett brott för vilket han redan blivit fälld till ansvar eller frikänd, överensstämmer sålunda med den huvudprincip om domars rättskraft som gäller också i svensk rätt. I vissa fall kan emellertid resning beviljas och detta enligt 58 kap. 3 § rättegångsbalken även till den tilltalades nackdel, vilket inte torde stå i överensstämmelse med mom. 4 h). Jag finner därför att Sverige bör göra ett förbehåll på denna punkt.

Då det gäller protokoll I:s verkställighetsbestämmelser var det från svensk synpunkt en besvikelse att Sveriges och andra länders förslag om ett obligatoriskt undersökningsförfarande rörande förbrytelser mot de humanitära reglerna inte kunde genomföras. Anledningen till detta var att östblocket samt flera afro-asiatiska och latinamerikanska länder inte kunde acceptera ett undersökningsförfarande som inte förutsatte parternas samtycke och därmed enligt deras uppfattning stod i strid med suveränitetsprincipen. Sedan alla försök att rädda ett obligatorium misslyckats, stödde Sverige det fakultativa motförslaget för att därmed säkra att någon form av undersökningsförfarande fördes in i protokollet. Den nu antagna art. 90 om en kommission för undersökande av fakta kan nämligen trots allt betraktas som en förbättring i jämförelse med det aldrig tillämpade undersökningssystemet i 1949 års regler. Genom kommissionens permanenta karaktär och genom möjligheten att i förväg acceptera dess kompetens – två nyheter i förhållande till Genèvekonventionerna – har förutsättningarna ökat för ett i praktiken fungerande undersökningsförfarande.

Protokoll II kan kritiserats för att vara alltför ofullständigt i sina humanitära skyddsregler. Från svensk sida beklagade man också under konferensen den urvattning av protokollet som ägde rum i konferensens slutskede. Det är emellertid värt att notera att protokollet, som omfattar 18 artiklar förutom slutbestämmelser, innebär en ambitiösare reglering än den som återfinns i Genèvekonventionerna, där den gemensamma art. 3 är den enda artikel som avser icke-internationella konflikter. Bland de artiklar i Protokoll II, som trots

allt kan sägas markera en utveckling av den internationella humanitära rätten i icke-internationella konflikter, vill jag framhålla art. 14 med dess förbud mot utsvaltning som stridsmetod.

Den 7 november 1978 hade Protokoll I undertecknats av 57 stater och Protokoll II av 53 stater. Sverige undertecknade de båda protokollen den 12 december 1977. Protokollen bör så snart som möjligt ratificeras av de stater som har undertecknat dem.

De två tilläggsprotokollen utgör en betydelsefull revidering och modernisering av de internationella humanitära rättsregler som är tillämpliga i väpnade konflikter. Sverige har i förhandlingsarbetet, i enlighet med sina utrikespolitiska traditioner, engagerat sig hårt och spelat en icke oväsentlig roll för att nå detta resultat. Jag förordar att Sverige tillträder protokollen ifråga.

4.3 Vapenfrågan

Under hela den tid som diplomatkonferensen pågått har det varit en strävan från svensk sida att diskutera *begränsningar av vissa konventionella vapen med särskilt inhumana verkningar*. Det ökade intresset för dessa frågor har bl. a. medfört att två expertkonferenser har genomförts för att i detalj penetrera problemen. På grund av det starka motståndet från vissa alliansbundna staters sida har det emellertid ännu inte visat sig möjligt att nå fram till bindande överenskommelser om restriktioner eller förbud mot användning av någon av de diskuterade vapentyperna. Genom arbetet under diplomatkonferensen har dock staterna fått en ökad medvetenhet om problemen. Jag vill i detta sammanhanga särskilt peka på de principiellt viktiga art. 35 och 36 i Protokoll I. I den förstnämnda artikeln fastslås några grundläggande begränsningar i användningen av stridsmedel som innebär en bekräftelse och ett förtydligande av redan gällande regler. Art. 36 är helt ny. Här stadgas att varje stat är skyldig att pröva huruvida nya stridsmedel har effekter, som står i strid med folkrättens regler. Sverige och ett litet antal andra stater har sedan några år tillskapat särskilda organ med uppgift att pröva alla nya vapenprojekt från folkrättslig utgångspunkt. Man bör kunna förvänta sig att även andra stater, som biträder tilläggsprotokollen, kommer att införa en motsvarande folkrättslig prövning av sina respektive vapenprojekt.

Införandet av den här nämnda nationella kontrollen beträffande verkningarna av nya vapen är ett steg i rätt riktning. Ännu viktigare är emellertid att staterna inom en snar framtid kommer överens om regler som begränsar eller helt förbjuder användning av vapen med särskilt inhumana verkningar. Arbetet inom detta område fortsätter nu i annat forum sedan diplomatkonferensen avslutats. Genom den resolution, som antogs av FN:s generalförsamling hösten 1977, har en väg öppnats för fortsatta förhandlingar. Resolutionen (32/152) anger att en internationell vapenkonferens skall hållas 1979. Inom vårt land har ett omfattande arbete inletts på att förbereda denna

nya konferens, och det är vår förhoppning att staterna vid konferensen kan enas om regler, som begränsar användningen av vissa konventionella vapen.

4.4 Åtgärder till följd av en ratifikation

Även om genom tillkomsten av de två tilläggsprotokollen en viktig modernisering av den internationella humanitära rätten har åstadkommits, återstår – som jag förut har sagt – ett avsevärt betydelsefullt skede i arbetet på att stärka krigets lagar, nämligen information och undervisning om de nya reglerna. Om stridskrafterna inte får fullgod kunskap i detta avseende, kommer de humanitära reglerna inte att tillämpas så att de utgör ett skydd för vare sig personer eller egendom. Vi är redan genom 1949 års Genèvekonventioner förpliktade att inom vårt land sprida kunskap om konventionernas regler. Den förut berörda art. 83 i Protokoll I bekräftar denna förpliktelse och utvidgar den till att omfatta också protokollets bestämmelser. Artikelns syfte är att såväl de väpnade styrkornas personal som civilbefolkningen redan i fredstid skall vara väl förtrogna med konventionerna och protokollet. Art. 19 i Protokoll II stadgar att detta protokoll skall ges så stor spridning som möjligt. Jag vill understryka att dessa åtaganden rörande informationsspridning berör hela totalförsvaret och kan komma att ställa vissa krav på särskilda resurser för att genomföras. Den av mig förut nämnda av chefen för försvarsdepartementet nyligen tillkallade kommittén angående folkrättens tillämpning m. m. under väpnade konflikter skall enligt sina direktiv bl. a. överväga och samordna de insatser som kan bli aktuella från olika departement, myndigheter och organisationer.

Vid en svensk ratificering av tilläggsprotokollen aktualiseras frågan om lagstiftning med avseende dels på bestraffning av vissa överträdelser och dels på skydd för internationellt erkända kännetecken.

Vad gäller den första frågan har de fördragsslutande parterna genom Genèvekonventionerna förbundit sig att straffbelägga svåra överträdelser av konventionernas bestämmelser medan det i fråga om andra överträdelser står parterna fritt att motverka dem antingen genom straff eller också på annat sätt. Som framgår av vad jag har anfört i avsnitt 2.1.9 skall konventionernas bestämmelser rörande överträdelser och svåra överträdelser tillämpas på samma typer av överträdelser av Protokoll I.

Genom de svenska straffbestämmelserna mot folkrättsbrott i 22 kap. 11 § brottsbalken (BrB) har en kriminalisering skett utan någon motsvarande begränsning till svåra överträdelser. Brottsbeskrivningen i paragrafen upptar två grupper av folkrättsstridiga gärningar. Den första avser fall då någon vid krigsföring förfar på sätt som står i strid mot gällande avtal med främmande makt eller allmänt erkända folkrättsliga grundsatser. Som typiska exempel på

sådana förfaranden anges i lagtexten användandet av stridsmedel ägnat att förorsaka onödigt lidande samt missbruk av kännetecknet röda korset. Den andra gruppen av folkrättsstridiga gärningar avser att någon i annat fall än vid krigföring åsidosätter vad som skall iakttas enligt gällande avtal med främmande makt eller allmänt erkända folkrättsliga grundsatser angående skydd för sårade, sjuka och skeppsbrutna vid stridskrafter i fält eller till sjöss, krigsfångar eller civilpersoner under krigstid eller eljest angående ockupation. En förutsättning för straffbarhet är här att gärningen orsakar skada å person, kroppsligt eller själsligt lidande eller annan skada som inte är ringa. För tillämpningen av paragrafen fordras inte att riket är i krig. Folkrättsbrott tillhör de gärningar över vilka Sverige enligt 2 kap. 3 § 5 BrB har domsrätt oavsett var brottet har begåtts.

En följd av den lagstiftningsteknik som har använts i 22 kap. 11 § BrB blir att bestämmelsen, efter en svensk ratifikation av de båda tilläggsprotokollen, i princip kommer att omfatta även överträdelser av protokollen. Den vidareutveckling av folkrätten i krig som har skett genom dessa protokoll kan emellertid motivera en översyn av den aktuella straffbestämmelsen. Det bör också anmärkas att art. 86 punkt 2 i Protokoll I innehåller vissa bestämmelser om överordnades ansvar för underordnades handlingar som åtminstone delvis synes sakna direkt motsvarighet i den nuvarande straffrättsliga regleringen.

F. n. utreds det militära ansvarssystemet av militäransvarskommittén (Ju 1977:09). I kommitténs uppdrag ingår också att se över 22 kap. BrB i dess helhet samt att därvid beakta de båda tilläggsprotokollen till 1949 års Genèvekonventioner. Frågan om ändringar i BrB på grund av en ratifikation från Sveriges sida av de båda protokollen behöver därför inte tas upp i detta sammanhang.

När det gäller frågan om skydd för vissa tecken och emblem innebär redan Genèvekonventionerna att otillbörlig användning av röda korsets och motsvarande organisationers kännetecken är förbjudna. Som framgår av avsnitt 2.1.3 och 2.2.2 upprepas detta förbud i protokollen. Genom art. 38 i protokoll I förbjuds dessutom användning av FN:s kännetecken utan tillstånd av denna organisation.

Protokoll I introducerar vidare nya skyddstecken för kärnkraftverk och andra anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter (art. 56, punkt 7 samt art. 16 i Annex I) samt för civilförsvaret (art. 66, punkt 4). Medan en utmärkning av objekt som innehåller farliga krafter är frivillig för parterna i konflikten, är den civila civilförsvarspersonalen i vissa situationer förpliktad att bära civilförsvarets internationella kännetecken (art. 66, punkt 3). I art. 66 punkt 7 föreskrivs att civilförsvarets internationella kännetecken i fredstid får användas efter behöriga nationella myndigheters medgivande för identifiering inom civilförsvaret. Enligt art. 66, punkt 8, skall de fördragsslutande parterna och parterna i en konflikt vidta nödvändiga åtgärder för att övervaka

användningen av civilförsvarets internationella kännetecken samt förhindra och undertrycka varje missbruk av tecknet.

Som jag nämnde nyss anges i 22 kap. 11 § BrB missbruk av kännetecknet röda korset vid krigföring som ett exempel på sådant förfarande i strid mot gällande avtal med främmande makt som utgör folkrättsbrott. Ratificeras Protokoll I av Sverige, blir det fullt klart att ett missbruk av FN:s kännetecken eller civilförsvarets internationella kännetecken som krigslist e. d. på motsvarande sätt kommer att omfattas av straffbestämmelsen. I avbidan på resultatet av militäransvarskommitténs översyn torde det inte vara nödvändigt att uttryckligen ange detta i lagtexten.

I fredstid skyddas f. n. röda korset och motsvarande kännetecken av lagen (1953:771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar och FN:s emblem eller namn av lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar (2 § första stycket). Således får rödakorsmärket eller benämningen "röda korset" eller "Genèvekorset" inte brukas offentligen annat än som kännetecken för militär sjukvård och för militärpräster samt efter regeringens medgivande i vissa andra fall bl. a. för civil sjukvård. Obehörig användning straffas med dagsböter eller fängelse. Detsamma gäller om någon offentligen brukar annat märke eller benämning som lätt kan innebära förväxling. FN:s emblem och namn, förkortning av namnet eller annat som företer sådan likhet därmed att förväxling lätt kan äga rum får inte brukas offentligen som märke eller benämning utan medgivande av FN:s generalsekreterare. En ratificering av protokollen föranleder enligt min mening därför inte någon ny lagstiftning i dessa hänseenden.

Någon motsvarande särskild lagstiftning till skydd för civilförsvarets internationella kännetecken i fredstid finns emellertid inte. 17 kap. 15 § BrB innehåller dock en generell straffbestämmelse mot föregivande av allmän ställning. Detta brott kan bestå bl. a. i att någon obehörigen bär uniform, märke eller annat kännetecken som ger honom sken av att tillhöra försvarsmakten eller annan kår i det allmännas tjänst eller kår, vars verksamhet avser allmän samfärdsel eller allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft. Brottet bestraffas med böter eller fängelse i högst sex månader eller, om det är att anse som grovt, med fängelse i högst två år. I förarbetena till den aktuella bestämmelsen (prop. 1962:10 del B s. 254) angavs särskilt att den var avsedd att bereda skydd för bl. a. civilförsvaret.

Enligt min mening kan bestämmelsen i BrB inte anses medföra ett fullt tillfredsställande skydd för civilförsvarets internationella kännetecken. Särskild lagstiftning behövs för att uppfylla protokollets krav i detta hänseende.

Tekniskt kan skyddet i och för sig inordnas såväl under 1953 års lag med skyddet för rödakorsmärket – efter viss justering av lagens rubrik – som under 1970 års lag med skyddet för bl. a. FN:s kännetecken. Den verksamhet som bedrivs inom civilförsvaret har emellertid sådana beröringspunkter med röda

korsets verksamhet att det enligt min mening är mest naturligt att föra in de nya reglerna i förnämnda lag. Härtill kommer att denna bygger på Genèvekonventionerna och att den aktuella regleringen går tillbaka på tilläggsprotokoll till dessa konventioner. 1970 års lag har däremot sin grund i konventioner om industriellt rättsskydd och är närmast inriktad på att hindra att vissa officiella beteckningar används som fabriks- eller varumärke. Skyddet för FN:s kännetecken är dock inte inskränkt till att avse enbart användningen i näringsverksamhet (jfr prop. 1969:168 s. 140 och 178).

Reglerna bör ges motsvarande utformning som skyddet för röda korset. Befogenhet att lämna tillstånd att använda civilförsvarets internationella kännetecken bör ges åt regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Bestämmelserna bör även gälla i fråga om varumärke som har registrerats eller som redan brukas av näringsidkare, när dessa träder i kraft. Med hänsyn till de omställningssvårigheter som reglerna kan orsaka i dessa fall, bör dock rätten att använda igenkänningstecknet upphöra först efter en övergångstid av två år. De nya bestämmelserna bör träda i kraft samtidigt med att protokollen blir bindande för Sverige. Med hänsyn här till bör det ankomma på regeringen att förordna om tidpunkten för bestämmelsernas ikraftträdande.

5 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom utrikesdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1953:771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar. Förslaget har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels antaga lagförslaget,

dels godkänna de två tilläggsprotokollen till Genèvekonventionerna 1949 rörande skydd för offren i väpnade konflikter.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I)

Inledning

De höga fördragsslutande parterna,

som uttrycker sin allvarliga önskan att få se fred råda mellan folken,

som erinrar om att varje stat i enlighet med Förenta nationernas stadga är skyldig att i sina internationella förbindelser avhålla sig från hot om eller bruk av våld, vare sig riktat mot någon annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på annat sätt oförenligt med Förenta nationernas ändamål,

som dock anser det vara nödvändigt att bekräfta och utveckla de bestämmelser som skyddar offren i väpnade konflikter och att vidtaga ytterligare åtgärder i syfte att förstärka tillämpningen härav;

som uttrycker sin övertygelse om att ingenting i detta protokoll eller i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 kan tolkas såsom ett rättfärdigande eller ett godkännande av en angreppshandling eller annat bruk av våld som är oförenligt med Förenta nationernas stadga,

som ånyo bekräftar att bestämmelserna i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 och i detta protokoll under alla omständigheter måste tillämpas i sin helhet på alla personer som står under beskydd av dessa instrument, utan att man gör någon ogynnsam åtskillnad på grund av den väpnade konfliktens natur eller uppkomst eller den sak som parterna i konflikten försvarar eller som tillskrivs dessa parter,

har överenskommit om följande:

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)

Preamble

The High Contracting Parties,

Proclaiming their earnest wish to see peace prevail among peoples,

Recalling that every State has the duty, in conformity with the Charter of the United Nations, to refrain in its international relations from the threat or use of force against the sovereignty, territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the purposes of the United Nations,

Believing it necessary nevertheless to reaffirm and develop the provisions protecting the victims of armed conflicts and to supplement measures intended to reinforce their application,

Expressing their conviction that nothing in this Protocol or in the Geneva Conventions of 12 August 1949 can be construed as legitimizing or authorizing any act of aggression or any other use of force inconsistent with the Charter of the United Nations,

Reaffirming further that the provisions of the Geneva Conventions of 12 August 1949 and of this Protocol must be fully applied in all circumstances to all persons who are protected by those instruments, without any adverse distinction based on the nature or origin of the armed conflict or on the causes espoused by or attributed to the Parties to the conflict,

Have agreed on the following:

DEL I ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1 – Allmänna principer och tillämpningsområde

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att under alla förhållanden iakttaga detta protokoll och sörja för att det iakttages.

2. I sådana fall som icke omfattas av detta protokoll eller av andra internationella överenskommelser kvarstår civila och kombatanter under beskydd och överhöghet av den internationella rätten, härledd från etablerad sedvana, humanitetens principer och det allmänna samvetets bud.

3. Detta protokoll, vilket utgör ett tillägg till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 om skydd av krigets offer, skall tillämpas i de situationer som åsyftas i den för dessa konventioner gemensamma artikel 2.

4. De i ovanstående punkt åsyftade situationerna inbegriper väpnade konflikter i vilka folk kämpar emot kolonialt förtryck och främmande ockupation samt mot rasistiska regimer under utövande av sin rätt till självbestämmande, såsom denna är innefattad i Förenta nationernas stadga och förklaringen om folkrättsliga principer rörande vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater i enlighet med Förenta nationernas stadga.

Artikel 2 – Definitioner

I detta protokoll

a) avses med "första konventionen", "andra konventionen", "tredje konventionen" och "fjärde konventionen" Genèvekonventionen angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält den 12 augusti 1949, Genèvekonventionen angående förbättrandet av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss den 12 augusti 1949, Genèvekonventionen angående krigsfångars behandling den

PART I GENERAL PROVISIONS

Article 1 – General principles and scope of application

1. The High Contracting Parties undertake to respect and to ensure respect for this Protocol in all circumstances.

2. In cases not covered by this Protocol or by other international agreements, civilians and combatants remain under the protection and authority of the principles of international law derived from established custom, from the principles of humanity and from the dictates of public conscience.

3. This Protocol, which supplements the Geneva Conventions of 12 August 1949 for the protection of war victims, shall apply in the situations referred to in Article 2 common to those Conventions.

4. The situations referred to in the preceding paragraph include armed conflicts in which peoples are fighting against colonial domination and alien occupation and against racist régimes in the exercise of their right of self-determination, as enshrined in the Charter of the United Nations and the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations.

Article 2 – Definitions

For the purposes of this Protocol:

(a) "First Convention", "Second Convention", "Third Convention" and "Fourth Convention" mean, respectively, the Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field of 12 August 1949; the Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea of 12 August 1949; the Geneva Convention relative to the

12 augusti 1949, respektive Genèvekonventionen angående skydd för civilpersoner under krigstid den 12 augusti 1949; avses med "konventionerna" de fyra Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för krigets offer;

b) avses med "folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter" de regler som är tillämpliga vid väpnade konflikter, vilka återfinns i internationella överenskommelser som parterna i konflikten biträtt, samt den internationella rättens allmänt erkända principer och regler som är tillämpliga vid väpnade konflikter;

c) avses med "skyddsmakt" en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten och som har utsetts av en part i konflikten och godkänts av motparten och samtyckt till att utöva de uppgifter som enligt konventionerna och detta protokoll tillkommer en skyddsmakt;

d) avses med "ersättare" en organisation som ersätter en skyddsmakt jämlikt artikel 5.

Artikel 3 – Tillämpning i tiden

Utan intrång i de bestämmelser som alltid är tillämpliga skall

a) konventionerna och detta protokoll tillämpas från början av varje situation som avses i artikel 1 i detta protokoll;

b) tillämpning av konventionerna och detta protokoll upphöra inom territorium tillhörigt parter i konflikten efter allmänt upphörande av de militära operationerna och, i fråga om ockuperade områden, efter avslutad ockupation med undantag i båda fallen för personer vilkas slutliga frigivning, repatriering eller återetablering äger rum senare. Dessa personer skall fortsättningsvis komma i åtnjutande av relevanta bestämmelser i konventionerna och detta protokoll till dess att slutlig frigivning, repatriering eller återetablering har skett.

Treatment of Prisoners of War of 12 August 1949; the Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War of 12 August 1949; "the Conventions" means the four Geneva Conventions of 12 August 1949 for the protection of war victims;

(b) "rules of international law applicable in armed conflict" means the rules applicable in armed conflict set forth in international agreements to which the Parties to the conflict are Parties and the generally recognized principles and rules of international law which are applicable to armed conflict;

(c) "Protecting Power" means a neutral or other State not a Party to the conflict which has been designated by a Party to the conflict and accepted by the adverse Party and has agreed to carry out the functions assigned to a Protecting Power under the Conventions and this Protocol;

(d) "substitute" means an organization acting in place of a Protecting Power in accordance with Article 5.

Article 3 – Beginning and end of application

Without prejudice to the provisions which are applicable at all times:

(a) the Conventions and this Protocol shall apply from the beginning of any situation referred to in Article 1 of this Protocol;

(b) the application of the Conventions and of this Protocol shall cease, in the territory of Parties to the conflict, on the general close of military operations and, in the case of occupied territories, on the termination of the occupation, except, in either circumstance, for those persons whose final release, repatriation or re-establishment takes place thereafter. These persons shall continue to benefit from the relevant provisions of the Conventions and of this Protocol until their final release, repatriation or re-establishment.

Artikel 4 – Parternas i konflikten rättsliga ställning

Tillämpningen av konventionerna och detta protokoll, liksom avslutandet av de däri föreskrivna överenskommelserna, skall ej påverka den rättsliga ställningen mellan parterna i konflikten. Varken ockupationen av ett område eller tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall påverka ifrågakvarande områdes rättsliga ställning.

Artikel 5 – Tillsättande av skyddsmakt och av ersättare för denna

1. Parterna i konflikten är skyldiga att från konflikten början säkerställa kontroll och fullgörande av konventionerna och detta protokoll genom att tillämpa systemet med skyddsmakt, vari bl. a. inbegripes utseende och godkännande av sådan makt i enlighet med nedanstående punkter. Skyddsmakt är skyldig att tillvarata de stridande parternas intressen.

2. I och med uppkomsten av en i artikel 1 åsyftad situation skall varje stridande part utan dröjsmål utse en skyddsmakt i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll och likaså snarast och i samma syfte tillåta en sålunda godkänd och av motparten utsedd skyddsmakt och utöva sin verksamhet.

3. Har skyddsmakt ej utsetts eller godkänts vid uppkomsten av en i artikel 1 åsyftad situation, skall Röda korsets internationella kommitté utan hinder för annan opartisk humanitär organisations rätt att göra detsamma erbjuda parterna i konflikten sina bona officia, så att en skyddsmakt varom parterna i konflikten kan enas skall kunna utses utan dröjsmål. I detta syfte kan kommittén bl. a. anmoda varje part att förse den med en förteckning över minst fem stater som parten anser vara godtagbara för skyddsmaktsuppdrag för

Article 4 – Legal status of the Parties to the conflict

The application of the Conventions and of this Protocol, as well as the conclusion of the agreements provided for therein, shall not affect the legal status of the Parties to the conflict. Neither the occupation of a territory nor the application of the Conventions and this Protocol shall affect the legal status of the territory in question.

Article 5 – Appointment of Protecting Powers and of their substitute

1. It is the duty of the Parties to a conflict from the beginning of that conflict to secure the supervision and implementation of the Conventions and of this Protocol by the application of the system of Protecting Powers, including *inter alia* the designation and acceptance of those Powers, in accordance with the following paragraphs. Protecting Powers shall have the duty of safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

2. From the beginning of a situation referred to in Article 1, each Party to the conflict shall without delay designate a Protecting Power for the purpose of applying the Conventions and this Protocol and shall, likewise without delay and for the same purpose, permit the activities of a Protecting Power which has been accepted by it as such after designation by the adverse Party.

3. If a Protecting Power has not been designated or accepted from the beginning of a situation referred to in Article 1, the International Committee of the Red Cross, without prejudice to the right of any other impartial humanitarian organization to do likewise, shall offer its good offices to the Parties to the conflict with a view to the designation without delay of a Protecting Power to which the Parties to the conflict consent. For that purpose it may *inter alia*, ask each Party to provide it with a list of at least five States which that Party

dess räkning i förhållande till motpart samt anmoda varje motpart att upprätta en förteckning över minst fem stater som den skulle kunna godkänna som den första partens skyddsmakt. Förteckningarna skall inom två veckor efter mottagandet av sådan anmodan överlämnas till kommittén, som skall jämföra dem och söka samtycke från sådan föreslagen stat som upptagits i båda förteckningarna.

4. Finnes det, trots det som ovan stadgas, icke någon skyddsmakt, skall parterna i konflikten utan dröjsmål godkänna ett erbjudande som kan göras av Röda korsets internationella kommitté eller annan organisation som erbjuder garantier för opartiskhet och effektivitet att efter vederbörliga konsultationer med de nämnda parterna samt med hänsyn till resultatet av dessa konsultationer fungera såsom ersättare. En sådan ersättares uppgifter förutsätter samtycke av parterna i konflikten. Dessa skall på allt sätt vinnlägga sig om att underlätta ersättarens verksamhet vid utövandet av dess uppgifter i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

5. I enlighet med artikel 4 skall utseende och godkännande av skyddsmakt i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll icke påverka den rättsliga ställningen mellan parterna i konflikten eller för något område, inbegripet ett ockuperat område.

6. Bibehålles de diplomatiska förbindelserna mellan parterna i konflikten eller anförtros bevakningen av en parts och dess medborgares intressen till en tredje stat i enlighet med den internationella rättens regler rörande diplomatiska förbindelser, skall detta icke utgöra något hinder för att skyddsmakt utses i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll.

7. I senare omnämnande i detta protokoll av skyddsmakt inbegripes även ersättare.

considers acceptable to act as Protecting Power on its behalf in relation to an adverse Party, and ask each adverse Party to provide a list of at least five States which it would accept as the Protecting Power of the first Party; these lists shall be communicated to the Committee within two weeks after the receipt of the request; it shall compare them and seek the agreement of any proposed State named on both lists.

4. If, despite the foregoing, there is no Protecting Power, the Parties to the conflict shall accept without delay an offer which may be made by the International Committee of the Red Cross or by any other organization which offers all guarantees of impartiality and efficacy, after due consultations with the said Parties and taking into account the result of these consultations, to act as a substitute. The functioning of such a substitute is subject to the consent of the Parties to the conflict; every effort shall be made by the Parties to the conflict to facilitate the operations of the substitute in the performance of its tasks under the Conventions and this Protocol.

5. In accordance with Article 4, the designation and acceptance of Protecting Powers for the purpose of applying the Conventions and this Protocol shall not affect the legal status of the Parties to the conflict or of any territory, including occupied territory.

6. The maintenance of diplomatic relations between Parties to the conflict or the entrusting of the protection of a Party's interests and those of its nationals to a third State in accordance with the rules of international law relating to diplomatic relations is no obstacle to the designation of Protecting Powers for the purpose of applying the Conventions and this Protocol.

7. Any subsequent mention in this Protocol of a Protecting Power includes also a substitute.

Artikel 6 – Kvalificerad personal

1. De höga fördragsslutande parterna skall även i fredstid med hjälp av de nationella Röda korstöreningarna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) söka utbilda kvalificerad personal för att underlätta tillämpningen av konventionerna och detta protokoll samt i synnerhet skyddsmakernas verksamhet.

2. Rekrytering och utbildning av sådan personal faller under hemlandets jurisdiktion.

3. Röda korsets internationella kommitté skall till de höga fördragsslutande parternas förfogande ställa listor över på detta sätt utbildad personal, som de fördragsslutande parterna kan ha upprättat och i detta syfte tillställt kommittén.

4. Villkoren för sådan personals tjänstgöring utanför nationellt territorium skall i varje särskilt fall bli föremål för särskilda överenskommelser mellan de berörda parterna.

Artikel 7 – Möten

Detta protokolls depositarie skall på begäran av en eller flera av de fördragsslutande parterna och efter godkännande av majoriteten av dessa parter sammankalla parterna till ett möte för att behandla allmänna problem rörande tillämpningen av konventionerna och protokollet.

Article 6 – Qualified persons

1. The High Contracting Parties shall, also in peacetime, endeavour, with the assistance of the national Red Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) Societies, to train qualified personnel to facilitate the application of the Conventions and of this Protocol, and in particular the activities of the Protecting Powers.

2. The recruitment and training of such personnel are within domestic jurisdiction.

3. The International Committee of the Red Cross shall hold at the disposal of the High Contracting Parties the lists of persons so trained which the High Contracting Parties may have established and may have transmitted to it for that purpose.

4. The conditions governing the employment of such personnel outside the national territory shall, in each case, be the subject of special agreements between the Parties concerned.

Article 7 – Meetings

The depositary of this Protocol shall convene a meeting of the High Contracting Parties, at the request of one or more of the said Parties and upon the approval of the majority of the said Parties, to consider general problems concerning the application of the Conventions and of the Protocol.

DEL II SÅRADE, SJUKA OCH SKEPPSBRUTNA

AVDELNING I ALLMÄNT SKYDD

Artikel 8 – Terminologi

I detta protokoll

a) betecknar "sårade" och "sjuka" sådana personer, militära eller civila, som på grund av chocktillstånd, sjukdom eller annan fysisk eller mental ohälsa eller svaghet behöver medicinsk hjälp eller vård och som avstår från varje fientlig handling. Med dessa termer avses även nyblivna mödrar, nyfödda barn och andra personer som kan behöva omedelbar medicinsk hjälp eller vård, såsom klena eller blivande mödrar, och som avstår från varje fientlig handling;

b) betecknar "skeppsbrutna" sådana personer, militära eller civila, som till följd av olycka eller missöde, vilket drabbat dem själva eller det fartyg eller luftfartyg som de var ombord på, är i fara på havet eller i andra vattendrag och som avstår från varje fientlig handling. Under förutsättning att dessa personer fortsätter att avstå från varje fientlig handling, skall de även i fortsättningen betraktas såsom skeppsbrutna under räddningsaktionen till dess att de får en annan rättsställning jämlikt konventionerna eller detta protokoll;

c) betecknar "sjukvårdspersonal" sådana personer som av en part i konflikten utsetts uteslutande för sjukvårdsändamål som uppräknas under punkt e) eller för administration av sjukvårdsenheter eller för planläggning och genomförande av sjuktransporter. Sådana uppdrag kan vara antingen permanenta eller tillfälliga. Begreppet omfattar

1) sjukvårdspersonal, militär eller civil, från en av parterna i konflikten, vari ingripes personer omförmälda i första och andra konventionerna samt personer hänfödda till civilförsvarsorganisationer;

2) sjukvårdspersonal från nationella Röda

PART II WOUNDED, SICK AND SHIPWRECKED

SECTION I GENERAL PROTECTION

Article 8 – Terminology

For the purposes of this Protocol:

(a) "wounded" and "sick" mean persons, whether military or civilian, who, because of trauma, disease or other physical or mental disorder or disability, are in need of medical assistance or care and who refrain from any act of hostility. These terms also cover maternity cases, new-born babies and other persons who may be in need of immediate medical assistance or care, such as the infirm or expectant mothers, and who refrain from any act of hostility;

(b) "shipwrecked" means persons, whether military or civilian, who are in peril at sea or in other waters as a result of misfortune affecting them or the vessel or aircraft carrying them and who refrain from any act of hostility. These persons, provided that they continue to refrain from any act of hostility, shall continue to be considered shipwrecked during their rescue until they acquire another status under the Conventions or this Protocol;

(c) "medical personnel" means those persons assigned, by a Party to the conflict, exclusively to the medical purposes enumerated under sub-paragraph (e) or to the administration of medical units or to the operation or administration of medical transports. Such assignments may be either permanent or temporary. The term includes:

(i) medical personnel of a Party to the conflict, whether military or civilian, including those described in the First and Second Conventions, and those assigned to civil defence organizations;

(ii) medical personnel of national Red

korsföreningar (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) samt andra nationella frivilliga hjälporganisationer, vederbörligen erkända och bemyndigade av en part i konflikten;

3) sjukvårdspersonal som ingår i sjukvårdsenheter eller deltagar i sjuktransporter omförmälda i artikel 9, punkt 2;

d) betecknar "själavårdspersonal" sådan militär eller civil personal, såsom militärpräster, som uteslutande ägnar sig åt sin själavårdsverksamhet och som är knuten till

1) väpnade styrkor tillhörande en part i konflikten;

2) sjukvårdsenheter eller sjuktransporter tillhörande en part i konflikten;

3) de i artikel 9, punkt 2, omförmälda sjukvårdsenheterna eller sjuktransporterna; eller

4) civilförsvarsorganisationer tillhörande en part i konflikten.

Själavårdspersonalen kan tjänstgöra antingen permanent eller tillfälligt, och relevanta bestämmelser i k) är tillämpliga på dem;

e) betecknar "sjukvårdsenheter" sådana anstalter eller andra enheter, militära eller civila, som är upprättade i medicinskt syfte, nämligen för uppsökande, omhändertagande, transport, diagnos eller behandling – inbegripet första hjälpen – av sårade, sjuka och skeppsbrutna, eller för förebyggande av sjukdom. Termen omfattar till exempel sjukhus och andra liknande enheter, blodtransfusionscentra, preventivmedicinska centra och institut, sjukvårdsdepåer samt sjukvårds- och läkemedelslager som tillhör sådana enheter. Sjukvårdsenheter kan vara fasta eller rörliga, permanenta eller tillfälliga;

f) betecknar "sjuktransport" sådan befordran som sker på land, till sjöss eller i luften av sårade, sjuka, skeppsbrutna, sjukvårdspersonal, själavårdspersonal, sjukvårdsutrustning eller sjukvårdsförråd under beskydd av konventionerna och detta protokoll;

Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) Societies and other national voluntary aid societies duly recognized and authorized by a Party to the conflict;

(iii) medical personnel of medical units or medical transports described in Article 9, paragraph 2;

(d) "religious personnel" means military or civilian persons, such as chaplains, who are exclusively engaged in the work of their ministry and attached:

(i) to the armed forces of a Party to the conflict;

(ii) to medical units or medical transports of a Party to the conflict;

(iii) to medical units or medical transports described in Article 9, paragraph 2; or

(iv) to civil defence organizations of a Party to the conflict.

The attachment of religious personnel may be either permanent or temporary, and the relevant provisions mentioned under sub-paragraph (k) apply to them;

(e) "medical units" means establishments and other units, whether military or civilian, organized for medical purposes, namely the search for, collection, transportation, diagnosis or treatment – including first-aid treatment – of the wounded, sick and shipwrecked, or for the prevention of disease. The term includes, for example, hospitals and other similar units, blood transfusion centres, preventive medicine centres and institutes, medical depots and the medical and pharmaceutical stores of such units. Medical units may be fixed or mobile, permanent or temporary;

(f) "medical transportation" means the conveyance by land, water or air of the wounded, sick, shipwrecked, medical personnel, religious personnel, medical equipment or medical supplies protected by the Conventions and by this Protocol;

g) betecknar "sjuktransportmedel" varje slag av transportmedel, militärt eller civilt, permanent eller tillfälligt, avsett uteslutande för sjuktransport och under kontroll av en parts i konflikten behöriga myndighet;

h) betecknar "sjukvårdsfordon" alla slags sjuktransporter på land;

i) betecknar "sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster" alla slags sjuktransporter till sjöss;

j) betecknar "ambulansluftfartyg" alla slags sjuktransporter i luften;

k) betecknar "permanent sjukvårdspersonal", "permanenta sjukvårdsenheter" och "permanenta sjuktransportmedel" sådana som avses uteslutande för sjukvårdsändamål under en obestämd tidsperiod. Med "tillfällig sjukvårdspersonal", "tillfälliga sjukvårdsenheter" och "tillfälliga sjuktransportmedel" avses sådana som uteslutande ägnar sig åt sjukvårdsändamål under viss begränsad tid under hela denna tidsperiod. Om icke annorlunda anges, skall termerna "sjukvårdspersonal", "sjukvårdsenheter" och "sjuktransportmedel" täcka såväl permanenta som tillfälliga kategorier;

l) betecknar "kännetecken" Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonet och solens emblem på vit botten, då det användes för skydd av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel eller sjukvårds- och sjuksköterskpersonal, utrustning eller förråd;

m) betecknar "igenkänningssignal" sådan signal eller sådant meddelande som närmare anges för identifiering uteslutande av sjukvårdsenheter eller sjuktransportmedel som avses i kapitel III i annex I till detta protokoll.

Articel 9 – Tillämpningsområde

1. Denna del vars bestämmelser är avsedda att förbättra de sårades, sjukas och skeppsbrutnas ställning skall tillämpas på alla de personer som beröres av en i artikel 1 åsyftad situation, varvid dessa ej skall utsättas för sämre behand-

(g) "medical transports" means any means of transportation, whether military or civilian, permanent or temporary, assigned exclusively to medical transportation and under the control of a competent authority of a Party to the conflict;

(h) "medical vehicles" means any medical transports by land;

(i) "medical ships and craft" means any medical transports by water;

(j) "medical aircraft" means any medical transports by air;

(k) "permanent medical personnel", "permanent medical units" and "permanent medical transports" mean those assigned exclusively to medical purposes for an indeterminate period. "Temporary medical personnel", "temporary medical units" and "temporary medical transports" mean those devoted exclusively to medical purposes for limited periods during the whole of such periods. Unless otherwise specified, the terms "medical personnel", "medical units" and "medical transports" cover both permanent and temporary categories;

(l) "distinctive emblem" means the distinctive emblem of the red cross, red crescent or red lion and sun on a white ground when used for the protection of medical units and transports, or medical and religious personnel, equipment or supplies;

(m) "distinctive signal" means any signal or message specified for the identification exclusively of medical units or transports in Chapter III of Annex I to this Protocol.

Article 9 – Field of application

1. This Part, the provisions of which are intended to ameliorate the condition of the wounded, sick and shipwrecked, shall apply to all those affected by a situation referred to in Article 1, without any adverse distinction

ling på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan uppfattning, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan rättsställning eller av någon annan liknande omständighet.

2. Bestämmelserna i artiklarna 27 och 32 i den första konventionen skall i tillämpliga delar gälla för permanenta sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel (andra än sjukvårdsfartyg på vilka artikel 25 i den andra konventionen är tillämplig) samt dessas personal som i humanitärt syfte ställts till förfogande för en part i konflikten:

- a) av en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten;
- b) av en erkänd och vederbörligen bemyndigad hjälpförening i en sådan stat;
- c) av en opartisk internationell humanitär organisation.

Artikel 10 – Skydd och vård

1. Alla sårade, sjuka och skeppsbrutna, vilken part de än tillhör, skall respekteras och skyddas.

2. Under alla omständigheter skall de behandlas humant och skall i största möjliga utsträckning och med minsta möjliga dröjsmål erhålla den sjukvård och omsorg som deras tillstånd kräver. Ingen åtskillnad skall göras mellan dem av andra skäl än medicinska.

Artikel 11 – Skydd av personer

1. Personer som fallit i motpartens våld eller som är internerade, häktade eller på annat sätt har berövats sin frihet till följd av en i artikel 1 åsyftad situation skall icke riskera sin fysiska eller andliga hälsa genom någon oförsvarlig handling eller försummelse. Det är följaktligen förbjudet att göra de i denna artikel beskrivna personerna till föremål för någon medicinsk åtgärd som inte är motiverad av den berörda personens hälsotillstånd och som ej är förenlig med allmänt erkända medicinska normer som

founded on race, colour, sex, language, religion or belief, political or other opinion, national or social origin, wealth, birth or other status, or on any other similar criteria.

2. The relevant provisions of Articles 27 and 32 of the First Convention shall apply to permanent medical units and transports (other than hospital ships, to which Article 25 of the Second Convention applies) and their personnel made available to a Party to the conflict for humanitarian purposes:

- (a) by a neutral or other State which is not a Party to that conflict;
- (b) by a recognized and authorized aid society of such a State;
- (c) by an impartial international humanitarian organization.

Article 10 – Protection and care

1. All the wounded, sick and shipwrecked, to whichever Party they belong, shall be respected and protected.

2. In all circumstances they shall be treated humanely and shall receive, to the fullest extent practicable and with the least possible delay, the medical care and attention required by their condition. There shall be no distinction among them founded on any grounds other than medical ones.

Article 11 – Protection of persons

1. The physical or mental health and integrity of persons who are in the power of the adverse Party or who are interned, detained or otherwise deprived of liberty as a result of a situation referred to in Article 1 shall not be endangered by any unjustified act or omission. Accordingly, it is prohibited to subject the persons described in this Article to any medical procedure which is not indicated by the state of health of the person concerned and which is not consistent with generally accepted medical

under liknande medicinska omständigheter skulle ha tillämpats av parten ifråga på egna medborgare som ej berövats sin frihet.

2. Särskilt är det förbjudet att på sådana personer, även med deras medgivande, utföra

- a) fysiska stympningar;
- b) medicinska eller vetenskapliga experiment;
- c) borttagande av vävnad eller organ för transplantation,

utom i de fall då dessa handlingar är berättigade i överensstämmelse med de i punkt 1 nämnda förutsättningarna.

3. Undantag från förbudet i punkt 2 c) kan ske endast då det är fråga om blodgivning i transfusionssyfte eller om hud ges för transplantation, förutsatt att gåvan skett frivilligt och utan tvång eller övertalning, och i sådana fall endast för terapeutiska ändamål, under förutsättningar som motsvarar allmänt erkända medicinska normer och kontroller i såväl donators som mottagares intresse.

4. Varje uppsåtlig handling eller försummelse, som allvarligt skadar den fysiska eller andliga hälsan eller integriteten hos sådan person som fallit i annan parts våld än den part av vilken personen beror och som antingen strider mot något av förbuden i punkterna 1 och 2 eller icke överensstämmer med kraven i punkt 3, skall utgöra en allvarlig överträdelse av detta protokoll.

5. Personer som omförmäles i punkt 1 har rätt att vägra kirurgiskt ingrepp. I fall av sådan vägran skall sjukvårdspersonalen söka erhålla en skriftlig förklaring härom, undertecknad eller godkänd av patienten.

6. Varje part i konflikten skall föra ett medicinskt register över varje donation av blod för transfusion eller hud för transplantation från personer som avses i punkt 1, om denna donation sker på ifrågakavande parts ansvar.

standards which would be applied under similar medical circumstances to persons who are national of the Party conducting the procedure and who are in no way deprived of liberty.

2. It is, in particular, prohibited to carry out on such persons, even with their consent:

- (a) physical mutilations;
- (b) medical or scientific experiments;
- (c) removal of tissue or organs for transplantation,

except where these acts are justified in conformity with the conditions provided for in paragraph 1.

3. Exceptions to the prohibition in paragraph 2 (c) may be made only in the case of donations of blood for transfusion or of skin for grafting, provided that they are given voluntarily and without any coercion or inducement, and then only for therapeutic purposes, under conditions consistent with generally accepted medical standards and controls designed for the benefit of both the donor and the recipient.

4. Any wilful act or omission which seriously endangers the physical or mental health or integrity of any person who is in the power of a Party other than the one on which he depends and which either violates any of the prohibitions in paragraphs 1 and 2 or fails to comply with the requirements of paragraph 3 shall be a grave breach of this Protocol.

5. The persons described in paragraph 1 have the right to refuse any surgical operation. In case of refusal, medical personnel shall endeavour to obtain a written statement to that effect, signed or acknowledged by the patient.

6. Each Party to the conflict shall keep a medical record for every donation of blood for transfusion or skin for grafting by persons referred to in paragraph 1, if that donation is made under the responsibility of that Party. In

Varje part i konflikten skall dessutom sträva efter att föra ett register över alla medicinska åtgärder som vidtagits med hänsyn till person som är internerad, häktad eller annars berövad sin frihet till följd av en i artikel 1 åsyftad situation. Registren skall alltid vara tillgängliga för inspektion av skyddsmakten.

Artikel 12 – Skydd av sjukvårdsenheter

1. Sjukvårdsenheter skall alltid respekteras och skyddas och får icke utsättas för anfall.
2. Punkt 1 skall vara tillämplig på civila sjukvårdsenheter, förutsatt att de
 - a) tillhör en av parterna i konflikten;
 - b) är vederbörligen erkända och bemyndigade av behöriga myndigheter tillhörande en av parterna i konflikten; eller
 - c) är vederbörligen bemyndigade i enlighet med artikel 9, punkt 1, i detta protokoll eller artikel 27 i första konventionen.
3. Parterna i konflikten uppmanas att underätta varandra om platsen för sina fasta sjukvårdsenheter. Frånvaron av sådan under rättelse skall ej befria någon av parterna från skyldigheten att iakttaga bestämmelserna i punkt 1.
4. Under inga omständigheter skall sjukvårdsenheter användas vid försök att skydda militära mål från anfall. När så är möjligt, skall parterna i konflikten tillse att sjukvårdsenheterna är så belägna, att anfall mot militära mål icke äventyrar deras säkerhet.

Artikel 13 – Upphörande av skydd av civila sjukvårdsenheter

1. Det skydd som tillkommer civila sjukvårdsenheter skall upphöra endast i det fall att de vid sidan av användningen för humanitära uppgifter begagnas för handlingar som är skadliga för fienden. Skyddet får dock icke upphöra förrän varning har givits med angivande, närhelst så är lämpligt, av skälig tidsfrist och varningen

in addition, each Party to the conflict shall endeavour to keep a record of all medical procedures undertaken with respect to any person who is interned, detained or otherwise deprived of liberty as a result of a situation referred to in Article 1. These records shall be available at all times for inspection by the Protecting Power.

Article 12 – Protection of medical units

1. Medical units shall be respected and protected at all times and shall not be the object of attack.
2. Paragraph 1 shall apply to civilian medical units, provided that they:
 - (a) belong to one of the Parties to the conflict;
 - (b) are recognized and authorized by the competent authority of one of the Parties to the conflict; or
 - (c) are authorized in conformity with Article 9, paragraph 2, of this Protocol or Article 27 of the First Convention.
3. The Parties to the conflict are invited to notify each other of the location of their fixed medical units. The absence of such notification shall not exempt any of the Parties from the obligation to comply with the provisions of paragraph 1.
4. Under no circumstances shall medical units be used in an attempt to shield military objectives from attack. Whenever possible, the Parties to the conflict shall ensure that medical units are so sited that attacks against military objectives do not imperil their safety.

Article 13 – Discontinuance of protection of civilian medical units

1. The protection to which civilian medical units are entitled shall not cease unless they are used to commit, outside their humanitarian function, acts harmful to the enemy. Protection may, however, cease only after a warning has been given setting, whenever appropriate, a reasonable time-limit, and after such warning

icke hör sammats.

2. Följande handlingar skall ej anses som skadliga för fienden:

- a) att enhetens personal utrustas med lätt personlig beväpning till självförsvar eller till försvar av de sårade och sjuka i deras vård;
- b) att enheten bevakas av en truppavdelning eller av vakter eller av en eskort;
- c) att handvapen och ammunition som fråntagits de sårade eller sjuka och ännu ej överlämnats till behörig myndighet finnes inom enheten;
- d) att personer som tillhör de väpnade styrkorna eller andra kombattanter av medicinska skäl befinner sig inom enheten.

Artikel 14 – Begränsningar i fråga om rekvisition av civila sjukvårdsenheter

1. Ockupationsmakten är skyldig att tillse att civilbefolkningens behov av sjukvård inom ockuperade områden fortsättningsvis blir tillgodosett.

2. Ockupationsmakten får därför ej rekvirera civila sjukvårdsenheter, deras utrustning, material eller personal, så länge dessa resurser är nödvändiga för att tillgodose civilbefolkningens behov av fullgod sjukvård samt för fortsatt medicinsk vård av sårade och sjuka som redan står under behandling.

3. Ockupationsmakten kan, under förutsättning att den alltså iakttagit den allmänna regeln i punkt 2, rekquirera ovan nämnda resurser med förbehåll för följande särskilda villkor:

- a) att resurserna är nödvändiga för lämplig och omedelbar medicinsk vård av sårade och sjuka som tillhör ockupationsmaktens väpnade styrkor eller som är krigsfångar;
- b) att rekvisitionen fortsätter endast så länge den är på detta sätt nödvändig; och

has remained unheded.

2. The following shall not be considered as acts harmful to the enemy:

- (a) that the personnel of the unit are equipped with light individual weapons for their own defence or for that of the wounded and sick in their charge;
- (b) that the unit is guarded by a picket or by sentries or by an escort;
- (c) that small arms and ammunition taken from the wounded and sick, and not yet handed to the proper service, are found in the units;
- (d) that members of the armed forces or other combatants are in the unit for medical reasons.

Article 14 – Limitations on requisition of civilian medical units

1. The Occupying Power has the duty to ensure that the medical needs of the civilian population in occupied territory continue to be satisfied.

2. The Occupying Power shall not, therefore, requisition civilian medical units, their equipment, their *matériel* or the services of their personnel, so long as these resources are necessary for the provision of adequate medical services for the civilian population and for the continuing medical care of any wounded and sick already under treatment.

3. Provided that the general rule in paragraph 2 continues to be observed, the Occupying Power may requisition the said resources, subject to the following particular conditions:

- (a) that the resources are necessary for the adequate and immediate medical treatment of the wounded and sick members of the armed forces of the Occupying Power or of prisoners of war;
- (b) that the requisition continues only while such necessity exists; and

c) att omedelbara åtgärder vidtagas för att tillse att behovet av sjukvård för civilbefolkningen såväl som för sådana sårade och sjuka under behandling som är berörda av rekvisitionen fortsättningsvis blir tillgodosett.

Artikel 15 – Skydd av sjukvårdspersonal och sjuksköterskorspersonal

1. Civil sjukvårdspersonal skall respekteras och skyddas.

2. Om så är nödvändigt, skall all tillgänglig hjälp tillhandahållas för civil sjukvårdspersonal i ett område där den civila sjukvården till följd av striderna har avbrutits.

3. Ockupationsmakten skall på alla sätt bistå civil sjukvårdspersonal i ockuperade områden, så att den på bästa sätt kan utöva sin humanitära verksamhet. Ockupationsmakten får ej kräva att denna personal under utövandet av sin verksamhet skall ge företräde åt behandling av någon person utom av medicinska skäl. Personalen får ej tvingas att utföra uppgifter som icke överensstämmer med deras humanitära uppdrag.

4. Civil sjukvårdspersonal skall äga tillträde överallt där deras tjänster är oumbärliga under förutsättning att det vidtages sådana kontroll- och säkerhetsåtgärder som vederbörande part i konflikten anser nödvändiga.

5. Civil sjuksköterskorspersonal skall respekteras och skyddas. Bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll rörande skydd och identifiering av sjukvårdspersonal skall tillämpas i samma grad på denna personal.

Artikel 16 – Allmänt skydd för sjukvårdsuppgifter

1. Under inga omständigheter skall någon straffas för att ha utfört sjukvårdsuppgifter som är förenliga med medicinska etiska prin-

(c) that immediate arrangements are made to ensure that the medical needs of the civilian population, as well as those of any wounded and sick under treatment who are affected by the requisition, continue to be satisfied.

Article 15 – Protection of civilian medical and religious personnel

1. Civilian medical personnel shall be respected and protected.

2. If needed, all available help shall be afforded to civilian medical personnel in an area where civilian medical services are disrupted by reason of combat activity.

3. The Occupying Power shall afford civilian medical personnel in occupied territories every assistance to enable them to perform, to the best of their ability, their humanitarian functions. The Occupying Power may not require that, in the performance of those functions, such personnel shall give priority to the treatment of any person except on medical grounds. They shall not be compelled to carry out tasks which are not compatible with their humanitarian mission.

4. Civilian medical personnel shall have access to any place where their services are essential, subject to such supervisory and safety measures as the relevant Party to the conflict may deem necessary.

5. Civilian religious personnel shall be respected and protected. The provisions of the Conventions and of this Protocol concerning the protection and identification of medical personnel shall apply equally to such persons.

Article 16 – General protection of medical duties

1. Under no circumstances shall any person be punished for carrying out medical activities compatible with medical ethics, regardless of

ciper oberoende av vem som kommer i åtnjutande av vården.

2. Personer med uppgifter inom sjukvården skall ej tvingas att utföra handlingar eller arbete som strider emot medicinska etiska principer eller mot andra medicinska regler som uppställts till de sårades och sjukas bästa eller i enlighet med bestämmelserna i konventionerna eller i detta protokoll och icke heller tvingas att avstå från att utföra handlingar eller arbete som kräves enligt dessa regler och bestämmelser.

3. Ingen som utför uppdrag inom sjukvården skall tvingas att till någon som tillhör en motpart eller egen part med undantag av fall i enlighet med sistnämnda parts lagar förmedla information om sårade och sjuka som är eller har varit i hans vård, om denna information enligt hans åsikt skulle skada de berörda patienterna eller deras familjer. Regler rörande obligatoriska meddelanden om smittosamma sjukdomar skall dock iakttas.

Artikel 17 – Civilbefolkningens och hjälporganisationernas roll

1. Civilbefolkningen skall respektera de sårade, sjuka och skeppsbrutna, även om dessa tillhör motparten, och skall icke begå våldshandlingar emot dem. Civilbefolkningen och hjälporganisationer såsom nationella Röda korsföreningar (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) skall tillåtas att även på eget initiativ omhändertaga och vårda de sårade, sjuka och skeppsbrutna, även i invaderade eller ockuperade områden. Ingen skall ofredas, åtalas, dömas eller straffas för sådan humanitär verksamhet.

2. Parterna i konflikten kan vädja till civilbefolkningen och de i punkt 1 nämnda hjälpföreningarna beträffande omhändertagande och vård av sårade, sjuka och skeppsbrutna samt beträffande uppsökande av döda och rapportering om var dessa befinner sig; de skall bereda

the person benefiting therefrom.

2. Persons engaged in medical activities shall not be compelled to perform acts or to carry out work contrary to the rules of medical ethics or to other medical rules designed for the benefit of the wounded and sick or to the provisions of the Conventions or of this Protocol, or to refrain from performing acts or from carrying out work required by those rules and provisions.

3. No person engaged in medical activities shall be compelled to give to anyone belonging either to an adverse Party, or to his own Party except as required by the law of the latter Party, any information concerning the wounded and sick who are, or who have been, under his care, if such information would, in his opinion, prove harmful to the patients concerned or to their families. Regulations for the compulsory notification of communicable diseases shall, however, be respected.

Article 17 – Role of the civilian population and of aid societies

1. The civilian population shall respect the wounded, sick and shipwrecked, even if they belong to the adverse Party, and shall commit no act of violence against them. The civilian population and aid societies, such as national Red Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) Societies, shall be permitted, even on their own initiative, to collect and care for the wounded, sick and shipwrecked, even in invaded or occupied areas. No one shall be harmed, prosecuted, convicted or punished for such humanitarian acts.

2. The Parties to the conflict may appeal to the civilian population and the aid societies referred to in paragraph 1 to collect and care for the wounded, sick and shipwrecked, and to search for the dead and report their location; they shall grant both protection and the neces-

såväl skydd som nödvändiga lättnader åt dem som hörsammar denna vädjan. Om motparten får eller återtager kontrollen över området, skall den erbjuda samma skydd och lättnader så länge detta är nödvändigt.

Artikel 18 – Identifiering

1. Varje part i konflikten skall sträva efter att tillse att sjukvårdspersonal och personal i självårdstjänst samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel kan identifieras.

2. Varje part i konflikten skall även eftersträva att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som möjliggör identifiering av de sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel, som använder kännetecknet och igenkänningssignalerna.

3. I ockuperat territorium och i områden där strider äger rum eller förmodas komma att äga rum bör civil sjukvårdspersonal och civil självårdspersonal kunna igenkännas genom kännetecknet och ett identitetskort som styrker deras ställning.

4. Med den behöriga myndighetens medgivande skall sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel utmärkas med kännetecknet. Fartyg och farkoster som nämnes i artikel 22 i detta protokoll skall utmärkas i enlighet med bestämmelserna i andra konventionen.

5. Förutom kännetecknet kan en part i konflikten i enlighet med kapitel III i annex I till detta protokoll tillåta användning av igenkänningssignaler för identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel. Undantagsvis får sjukvårdsenheter, i de särskilda fall som avses i nämnda kapitel, använda igenkänningssignaler utan att framvisa kännetecknet.

6. Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1–5 i denna artikel skall ske i enlighet med kapitel I–III i annex I till detta protokoll. Signaler som omförmäles i kapitel III i annexet, avsedda uteslutande för sjukvårdsenheter och

sary facilities to those who respond to this appeal. If the adverse Party gains or regains control of the area, that Party also shall afford the same protection and facilities for so long as they are needed.

Article 18 – Identification

1. Each Party to the conflict shall endeavour to ensure that medical and religious personnel and medical units and transports are identifiable.

2. Each Party to the conflict shall also endeavour to adopt and to implement methods and procedures which will make it possible to recognize medical units and transports which use the distinctive emblem and distinctive signals.

3. In occupied territory and in areas where fighting is taking place or is likely to take place, civilian medical personnel and civilian religious personnel should be recognizable by the distinctive emblem and an identity card certifying their status.

4. With the consent of the competent authority, medical units and transports shall be marked by the distinctive emblem. The ships and craft referred to in Article 22 of this Protocol shall be marked in accordance with the provisions of the Second Convention.

5. In addition to the distinctive emblem, a Party to the conflict may, as provided in Chapter III of Annex I to this Protocol, authorize the use of distinctive signals to identify medical units and transports. Exceptionally, in the special cases covered in that Chapter, medical transports may use distinctive signals without displaying the distinctive emblem.

6. The application of the provisions of paragraphs 1 to 5 of this Article is governed by chapters I to III of Annex I to this Protocol. Signals designated in Chapter III of the Annex for the exclusive use of medical units and

sjuktransportmedel skall icke, med undantag av det som däri stadgas, användas för andra ändamål än identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel som närmare anges i det kapitlet.

7. Denna artikel medger icke en mera utbredd användning av igenkänningstecknet i fredstid än vad som stadgas i artikel 44 i första konventionen.

8. Bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll rörande kontroll av användningen av kännetecknet och rörande förhindrande och avbrytande av missbruk härav skall vara tillämpliga på igenkänningssignaler.

Artikel 19 – Neutrala och andra stater som icke är parter i konflikten

Neutrala och andra stater, som icke är parter i konflikten, skall tillämpa relevanta bestämmelser i detta protokoll för sådana personer som åtnjuter skydd enligt denna del, och som kan mottagas eller interneras inom deras territorium samt på döda som de kan påträffa och som tillhör en part i konflikten.

Artikel 20 – Förbud mot repressalier

Repressalier mot personer och föremål som åtnjuter skydd enligt denna del är förbjudna.

**AVDELNING II
SJUKTRANSPORTER**

Artikel 21 – Sjukvårdsfordon

Sjukvårdsfordon skall respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter respekteras och skyddas enligt konventionerna och detta protokoll.

Artikel 22 – Sjukvårdsfartyg och farkoster för sjöräddning vid kusten

1. Konventionernas bestämmelser rörande
 - a) fartyg beskrivna i artiklarna 22, 24, 25

transports shall not, except as provided therein, be used for any purpose other than to identify the medical units and transports specified in that Chapter.

7. This Article does not authorize any wider use of the distinctive emblem in peacetime than is prescribed in Article 44 of the First Convention.

8. The provisions of the Conventions and of this Protocol relating to supervision of the use of the distinctive emblem and to the prevention and repression of any misuse thereof shall be applicable to distinctive signals.

Article 19 – Neutral and other States not Parties to the conflict

Neutral and other States not Parties to the conflict shall apply the relevant provisions of this Protocol to persons protected by this Part who may be received or interned within their territory, and to any dead of the Parties to that conflict whom they may find.

Article 20 – Prohibition of reprisals

Reprisals against the persons and objects protected by this Part are prohibited.

**SECTION II
MEDICAL TRANSPORTATION**

Article 21 – Medical vehicles

Medical vehicles shall be respected and protected in the same way as mobile medical units under the Conventions and this Protocol.

Article 22 – Hospital ships and coastal rescue craft

1. The provisions of the Conventions relating to:
 - (a) vessels described in Articles 22, 24, 25

- och 27 i andra konventionen,
- b) deras livräddningsbåtar och andra små farkoster,
- c) deras personal och besättningar, samt
- d) de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord,

skall även vara tillämpliga i de fall då dessa fartyg, livräddningsbåtar och farkoster transporterar sårade, sjuka och skeppsbrutna civila personer som icke tillhör någon av de i artikel 13 i andra konventionen nämnda kategorierna. Dessa civila personer skall dock varken överlämnas till part som ej är deras egen eller tillfångatagas till sjöss. Befinner de sig i sådan stridande parts våld som icke är deras egen, skall fjärde konventionen och detta protokoll vara tillämpliga på dem.

2. Det skydd som konventionerna tillförsäkrar fartyg beskrivna i artikel 25 i andra konventionen skall tillkomma även sjukvårdsfartyg som i humanitärt syfte ställts till parts i konflikten förfogande

- a) av neutral stat eller annan stat som icke är part i konflikten; eller
- b) av opartisk, internationell, humanitär organisation,

förutsatt att de i nämnda artikel uppställda villkoren i båda fallen är uppfyllda.

3. Farkoster som anges i artikel 27 i andra konventionen skall skyddas även om förankningen i enlighet med nämnda artikel icke givits. Parterna i konflikten anmodas dock att underrätta varandra om sådana farkosters detaljer, vilket kan medföra att de lättare kan identifieras och igenkännas.

Artikel 23 – Andra sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster

1. Andra sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster än de som avses i artikel 22 i detta protokoll och artikel 38 i andra konventionen skall, såväl till havs som i andra vatten, respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter i enlighet med konventionerna och detta protokoll. Eftersom

- and 27 of the Second Convention,
- (b) their lifeboats and small craft,

- (c) their personnel and crews, and
- (d) the wounded, sick and shipwrecked on board,

shall also apply where these vessels carry civilian wounded, sick and shipwrecked who do not belong to any of the categories mentioned in Article 13 of the Second Convention. Such civilians shall not, however, be subject to surrender to any Party which is not their own, or to capture at sea. If they find themselves in the power of a Party to the conflict other than their own they shall be covered by the Fourth Convention and by this Protocol.

2. The protection provided by the Conventions to vessels described in Article 25 of the Second Convention shall extend to hospital ships made available for humanitarian purposes to a Party to the conflict:

- (a) by a neutral or other State which is not a Party to that conflict; or
- (b) by an impartial international humanitarian organization,

provided that, in either case, the requirements set out in that Article are complied with.

3. Small craft described in Article 27 of the Second Convention shall be protected even if the notification envisaged by that Article has not been made. The Parties to the conflict are, nevertheless, invited to inform each other of any details of such craft which will facilitate their identification and recognition.

Article 23 – Other medical ships and craft

1. Medical ships and craft other than those referred to in Article 22 of this Protocol and Article 38 of the Second Convention shall, whether at sea or in other waters, be respected and protected in the same way as mobile medical units under the Conventions and this Protocol. Since this protection can only be

detta skydd kan bli effektivt endast om de kan identifieras och igenkännas såsom varande sjukvårdsfartyg, skall dessa fartyg förses med kännetecknet och så vitt som möjligt iakttaga bestämmelserna i artikel 43 i andra konventionen.

2. De fartyg och farkoster som avses i punkt 1 skall även fortsättningsvis vara underkastade krigets lagar. Ytgående örlogsfartyg som kan framtvinga att en order omedelbart verkställs, kan beordra dem att stanna, att avlägsna sig eller att sätta en viss kurs, och de skall ålyda varje sådan order. Dessa fartyg och farkoster får inte på något annat sätt dras bort ifrån sin sjukvårdsuppgift så länge de erfordras för de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord.

3. Det i punkt 1 nämnda skyddet skall upphöra endast under de förutsättningar som finnes angivna i artiklarna 34 och 35 i andra konventionen. En klar vägran att lyda order som har givits i enlighet med punkt 2 skall utgöra en handling som är skadlig för fienden i enlighet med artikel 34 i andra konventionen.

4. Part i konflikten kan i så god tid som möjligt före avfärd underrätta motpart om sjukvårdsfartygs eller sjukvårdsfarkosts namn, kännetecken, beräknade avgångstid, kurs och beräknade fart, särskilt då det är fråga om fartyg på över 2 000 tons bruttovikt, samt ge annan information som kan underlätta identifiering och igenkännande. Motparten skall erkänna mottagandet av sådan information.

5. Bestämmelserna i artikel 37 i andra konventionen skall tillämpas på sjukvårdspersonal och sjuksköterskors personal ombord på sådana fartyg och farkoster.

6. Bestämmelserna i andra konventionen skall tillämpas på sårade, sjuka och skeppsbrutna som tillhör de i artikel 13 i andra konventionen och artikel 44 i detta protokoll åsyftade kategorierna och som kan befinna sig ombord på sådana fartyg och farkoster. Sårade, sjuka och

effective if they can be identified and recognized as medical ships or craft, such vessels should be marked with the distinctive emblem and as far as possible comply with the second paragraph of Article 43 of the Second Convention.

2. The ships and craft referred to in paragraph 1 shall remain subject to the laws of war. Any warship on the surface able immediately to enforce its command may order them to stop, order them off, or make them take a certain course, and they shall obey every such command. Such ships and craft may not in any other way be diverted from their medical mission so long as they are needed for the wounded, sick and shipwrecked on board.

3. The protection provided in paragraph 1 shall cease only under the conditions set out in Articles 34 and 35 of the Second Convention. A clear refusal to obey a command given in accordance with paragraph 2 shall be an act harmful to the enemy under Article 34 of the Second Convention.

4. A Party to the conflict may notify any adverse Party as far in advance of sailing as possible of the name, description, expected time of sailing, course and estimated speed of the medical ship or craft, particularly in the case of ships of over 2,000 gross tons, and may provide any other information which would facilitate identification and recognition. The adverse Party shall acknowledge receipt of such information.

5. The provisions of Article 37 of the Second Convention shall apply to medical and religious personnel in such ships and craft.

6. The provisions of the Second Convention shall apply to the wounded, sick and shipwrecked belonging to the categories referred to in Article 13 of the Second Convention and in Article 44 of this Protocol who may be on board such medical ships and crafts. Wounded, sick

skeppsbrutna civila, som icke tillhör någon av de i artikel 13 i andra konventionen nämnda kategorierna får, om de befinner sig till sjöss, varken överlämnas till part som icke är deras egen eller tvingas att lämna fartyget eller farkosten; befinner de sig i händerna på en part i konflikten och denna part icke är deras egen, skall de omfattas av fjärde konventionen och detta protokoll.

Artikel 24 – Skydd av ambulansluftfartyg

Ambulansluftfartyg skall respekteras och skyddas i enlighet med bestämmelserna i denna del.

Artikel 25 – Ambulansluftfartyg i områden som ej kontrolleras av motparten

I och över landområden som kontrolleras av vänskapliga styrkor eller i och över havsområden som icke kontrolleras av motparten skall respekten för och skyddet av ambulansluftfartyg tillhörande part i konflikten ej bero av något avtal med en motpart. För att uppnå större säkerhet kan dock part i konflikten som använder sina ambulansluftfartyg i dessa områden underrätta motparten i enlighet med artikel 29, särskilt när dessa luftfartyg utför flygningar inom räckhåll för motpartens luftförsvarssystem.

Artikel 26 – Ambulansluftfartyg i kontaktzoner eller liknande zoner

1. I de delar av kontaktzonen som kontrolleras av vänskapliga styrkor och i de zoner beträffande vilka det ej klart framgår av vem de kontrolleras, samt i motsvarande lufterum, kan skyddet av ambulansluftfartyg vara fullt effektivt endast om avtal på förhand har ingåtts mellan parternas i konflikten behöriga militära myndigheter i enlighet med artikel 29. Även om ambulansluftfartyg i avsaknad av sådant avtal opererar på egen risk, skall de dock respekteras så snart de har identifierats såsom varande ambulansluftfartyg.

and shipwrecked civilians who do not belong to any of the categories mentioned in Article 13 of the Second Convention shall not be subject, at sea, either to surrender to any Party which is not their own, or to removal from such ships or craft; if they find themselves in the power of a Party to the conflict other than their own, they shall be covered by the Fourth Convention and by this Protocol.

Article 24 – Protection of medical aircraft

Medical aircraft shall be respected and protected, subject to the provisions of this Part.

Article 25 – Medical aircraft in areas not controlled by an adverse Party

In and over land areas physically controlled by friendly forces, or in and over sea areas not physically controlled by an adverse Party, the respect and protection of medical aircraft of a Party to the conflict is not dependent on any agreement with an adverse Party. For greater safety, however, a Party to the conflict operating its medical aircraft in these areas may notify the adverse Party, as provided in Article 29, in particular when such aircraft are making flights bringing them within range of surface-to-air weapons systems of the adverse Party.

Article 26 – Medical aircraft in contact or similar zones

1. In and over those parts of the contact zone which are physically controlled by friendly forces and in and over those areas the physical control of which is not clearly established, protection for medical aircraft can be fully effective only by prior agreement between the competent military authorities of the Parties to the conflict, as provided for in Article 29. Although, in the absence of such an agreement, medical aircraft operate at their own risk, they shall nevertheless be respected after they have been recognized as such.

2. "Kontaktzon" betecknar landområde där stridande styrkors främsta enheter är i kontakt med varandra, särskilt där de är utsatta för direkt eldgivning från marken.

Artikel 27 – Ambulansluftfartyg i områden som kontrolleras av en motpart

1. Ambulansluftfartyg tillhörande part i konflikten skall fortsätta att vara skyddat, då det flyger över land- eller sjöområden som kontrolleras av en motpart, under förutsättning att godkännande för sådan flygning på förhand har erhållits från denna motparts behöriga myndigheter.

2. Ambulansluftfartyg som flyger över ett område som kontrolleras av en motpart utan eller i strid med bestämmelserna i ett i punkt 1 åsyftat avtal, antingen på grund av felnavigering eller på grund av en nödsituation som äventyrar flygningens säkerhet, skall på allt sätt försöka att identifiera sig och underrätta motparten om omständigheterna. Så snart ett sådant ambulansluftfartyg har igenkänts av motparten, skall denna part göra allt som rimligen står i dess makt för att ge ambulansluftfartyget order om att landa eller gå ned på vattnet i enlighet med artikel 30, punkt 1, eller att vidtaga andra åtgärder för att bevaka sina egna intressen och att i båda fallen ge luftfartyget tid att följa ordern innan anfall insättes.

Artikel 28 – Restriktioner för ambulansluftfartygs operationer

1. Det är förbjudet för parterna i konflikten att använda ambulansluftfartyg i försök att få militärt övertag över en motpart. Ambulansluftfartyg får icke användas för att skydda militära mål från anfall.

2. Ambulansluftfartyg får icke användas för insamlande och överförande av militära underättelser och får icke medföra utrustning

2. "Contact zone" means any area on land where the forward elements of opposing forces are in contact with each other, especially where they are exposed to direct fire from the ground.

Article 27 – Medical aircraft in areas controlled by an adverse Party

1. The medical aircraft of a Party to the conflict shall continue to be protected while flying over land or sea areas physically controlled by an adverse Party, provided that prior agreement to such flights has been obtained from the competent authority of that adverse Party.

2. A medical aircraft which flies over an area physically controlled by an adverse Party without, or in deviation from the terms of, an agreement provided for in paragraph 1, either through navigational error or because of an emergency affecting the safety of the flight, shall make every effort to identify itself and to inform the adverse Party of the circumstances. As soon as such medical aircraft has been recognized by the adverse Party, that Party shall make all reasonable efforts to give the order to land or to alight on water, referred to in Article 30, paragraph 1, or to take other measures to safeguard its own interests, and, in either case, to allow the aircraft time for compliance, before resorting to an attack against the aircraft.

Article 28 – Restrictions on operations of medical aircraft

1. The Parties to the conflict are prohibited from using their medical aircraft to attempt to acquire any military advantage over an adverse Party. The presence of medical aircraft shall not be used in an attempt to render military objectives immune from attack.

2. Medical aircraft shall not be used to collect or transmit intelligence data and shall not carry any equipment intended for such purposes.

avsedd för sådana ändamål. Det är förbjudet att med dem frakta personer eller last som icke inbegripes i definitionen i artikel 8 f). Frakt av besättning eller passagerares personliga tillhörigheter eller av utrustning avsedd uteslutande att underlätta navigering, signaltrafik eller identifiering skall icke anses vara förbjuden.

3. Ambulansluftfartyg får icke frakta andra vapen än handvapen och ammunition som tagits från sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord och ännu icke överlämnats till behörig myndighet samt sådan lätt personlig beväpning som kan vara nödvändig för att sjukvårdspersonalen ombord skall kunna försvara sig själv samt sårade, sjuka och skeppsbrutna i deras vård.

4. Under flygning som åsyftas i artiklar 26 och 27 får ambulansluftfartyg icke användas för att söka efter sårade, sjuka eller skeppsbrutna, såvida icke avtal härom på förhand har träffats med motparten.

Artikel 29 – Underrättelser och avtal om ambulansluftfartyg

1. Meddelande enligt artikel 25 eller ansökningar om förhandsavtal enligt artiklarna 26, 27, 28 (punkt 4) eller 31 skall innehålla uppgift om antal ambulansluftfartyg, deras färdplan och identifieringsmöjligheter. Sådana meddelanden skall tolkas som om de innebar att varje flygning skall utföras i enlighet med artikel 28.

2. Part som erhåller meddelande i enlighet med artikel 25 skall omedelbart erkänna mottagandet av sådant meddelande.

3. Part som erhåller ansökan om förhandsavtal i enlighet med artiklarna 26, 27, 28 (punkt 4) eller 31 skall snarast möjligt underrätta den ansökande parten om

- a) ansökningen har godkänts;
- b) ansökningen har avslagits; eller
- c) ett rimligt förslag till ändring av ansökningen framlagts. Parten kan även föreslå förbud mot eller inskränkning av andra

They are prohibited from carrying any persons or cargo not included within the definition in Article 8, sub-paragraph (f). The carrying on board of the personal effects of the occupants or of equipment intended solely to facilitate navigation, communication or identification shall not be considered as prohibited.

3. Medical aircraft shall not carry any armament except small arms and ammunition taken from the wounded, sick and shipwrecked on board and not yet handed to the proper service, and such light individual weapons as may be necessary to enable the medical personnel on board to defend themselves and the wounded, sick and shipwrecked in their charge.

4. While carrying out the flights referred to in Articles 26 and 27, medical aircraft shall not, except by prior agreement with the adverse Party, be used to search for the wounded, sick and shipwrecked.

Article 29 – Notifications and agreements concerning medical aircraft

1. Notifications under Article 25, or requests for prior agreement under Articles 26, 27, 28 (paragraph 4), or 31 shall state the proposed number of medical aircraft, their flight plans and means of identification, and shall be understood to mean that every flight will be carried out in compliance with Article 28.

2. A Party which receives a notification given under Article 25 shall at once acknowledge receipt of such notification.

3. A Party which receives a request for prior agreement under Articles 26, 27, 28 (paragraph 4), or 31 shall, as rapidly as possible, notify the requesting Party:

- (a) that the request is agreed to;
- (b) that the request is denied; or
- (c) of reasonable alternative proposals to the request. It may also propose a prohibition or restriction of other flights in the area

flygningar i området under den ifrågavarande tiden. Om den part som har ingivit ansökan godkänner motförslagen, skall den underrätta den andra parten härom.

4. Parterna skall vidtaga nödvändiga åtgärder för att möjliggöra en snabb befordran av meddelanden och ett snabbt ingående av avtal.

5. Parterna skall även vidtaga nödvändiga åtgärder för att snabbt sprida innehållet i sådana meddelanden och avtal till berörda militärförband och skall instruera dessa förband om de sätt varpå identifiering av ifrågavarande ambulansluftfartyg kommer att ske.

Artikel 30 – Landning och inspektion av ambulansluftfartyg

1. Ambulansluftfartyg som flyger över områden som kontrolleras av en motpart eller över områden där kontrollen är omstridd kan få order att landa eller att gå ned på vattnet, allt efter omständigheterna, för att möjliggöra inspektion i enlighet med följande punkter. Ambulansluftfartyg skall åtlyda varje sådan order.

2. Om ambulansluftfartyg i sådant fall landar eller går ned på vattnet, vare sig det beordrats därtill eller av andra skäl, kan det bli underkastat inspektion endast för att fastställa de i punkterna 3 och 4 åsyftade förhållandena. Sådan inspektion skall påbörjas utan dröjsmål och ske snabbt. Den inspekterande parten skall ej kräva bortförande från luftfartyget av sårade och sjuka, såvida deras bortförande ej är oundgängligen nödvändigt för inspektionen. Parten skall i varje fall tillse att de sårades och sjukas tillstånd ej försämrats till följd av inspektionen eller bortförandet.

3. Framgår det av inspektionen att luftfartyget

- a) är ett ambulansluftfartyg i enlighet med artikel 8 j),
- b) icke används i strid med de i artikel 28

during the time involved. If the Party which submitted the request accepts the alternative proposals, it shall notify the other Party of such acceptance.

4. The Parties shall take the necessary measures to ensure that notifications and agreements can be made rapidly.

5. The Parties shall also take the necessary measures to disseminate rapidly the substance of any such notifications and agreements to the military units concerned and shall instruct those units regarding the means of identification that will be used by the medical aircraft in question.

Article 30 – Landing and inspection of medical aircraft

1. Medical aircraft flying over areas which are physically controlled by an adverse Party, or over areas the physical control of which is not clearly established, may be ordered to land or to alight on water, as appropriate, to permit inspection in accordance with the following paragraphs. Medical aircraft shall obey any such order.

2. If such an aircraft lands or alights on water, whether ordered to do so or for other reasons, it may be subjected to inspection solely to determine the matters referred to in paragraphs 3 and 4. Any such inspection shall be commenced without delay and shall be conducted expeditiously. The inspecting Party shall not require the wounded and sick to be removed from the aircraft unless their removal is essential for the inspection. That Party shall in any event ensure that the condition of the wounded and sick is not adversely affected by the inspection or by the removal.

3. If the inspection discloses that the aircraft:

- (a) is a medical aircraft within the meaning of Article 8, sub-paragraph (j),
- (b) is not in violation of the conditions

angivna villkoren, och

c) icke har företagit flygning utan eller i strid med ett förhandsavtal, då ett sådant avtal kräves,

skall luftfartyget och de ombordvarande som tillhör motparten eller en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten erhålla tillstånd att fullfölja flygningen utan dröjsmål.

4. Framgår det av inspektionen att luftfartyget

a) icke är ett ambulansluftfartyg i enlighet med artikel 8 f),

b) används i strid med de i artikel 28 angivna villkoren, eller

c) har företagit flygning utan eller i strid med ett förhandsavtal, då ett sådant avtal kräves,

kan luftfartyget uppbringas. Besättning och passagerare skall behandlas i enlighet med tillämpliga bestämmelser i konventionerna och i detta protokoll. Uppbringat luftfartyg som avsetts vara permanent ambulansluftfartyg kan därefter användas endast såsom ambulansluftfartyg.

Artikel 31 – Neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten

1. Ambulansluftfartyg får icke flyga över eller landa på territorium som tillhör neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, såvida icke ett förhandsavtal har träffats. Finnes emellertid ett sådant avtal, skall ambulansluftfartyg respekteras under hela flygningen och likaså under eventuella mellanlandningar på territoriet. Luftfartygen skall dock åtlyda varje order att landa eller gå ned på vattnet, allt efter omständigheterna.

2. Skulle ett ambulansluftfartyg i avsaknad av ett avtal eller i strid med bestämmelserna i ett avtal, flyga över ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, antingen till följd av navigeringsfel eller på grund av en nödsituation som äventyrar flygningens säkerhet, skall det på allt sätt

prescribed in Article 28, and

(c) has not flown without or in breach of a prior agreement where such agreement is required,

the aircraft and those of its occupants who belong to the adverse Party or to a neutral or other State not a Party to the conflict shall be authorized to continue the flight without delay.

4. If the inspection discloses that the aircraft:

(a) is not a medical aircraft within the meaning of Article 8, sub-paragraph (f),

(b) is in violation of the conditions prescribed in Article 28, or

(c) has flown without or in breach of a prior agreement where such agreement is required,

the aircraft may be seized. Its occupants shall be treated in conformity with the relevant provisions of the Conventions and of this Protocol. Any aircraft seized which had been assigned as a permanent medical aircraft may be used thereafter only as a medical aircraft.

Article 31 – Neutral or other States not Parties to the conflict

1. Except by prior agreement, medical aircraft shall not fly over or land in the territory of a neutral or other State not a Party to the conflict. However, with such an agreement, they shall be respected throughout their flight and also for the duration of any calls in the territory. Nevertheless they shall obey any summons to land or to alight on water, as appropriate.

2. Should a medical aircraft, in the absence of an agreement or in deviation from the terms of an agreement, fly over the territory of a neutral or other State not a Party to the conflict, either through navigational error or because of an emergency affecting the safety of the flight, it shall make every effort to give notice of the

sträva efter att ge underrättelse om flygningen och att identifiera sig självt. Så snart som ett sådant ambulansluftfartyg är igenkänt, skall staten i fråga göra allt som rimligen kan stå i dess makt för att ge ambulansluftfartyget order om att landa eller gå ned på vattnet i enlighet med artikel 30, punkt 1, eller att vidtaga andra åtgärder för att tillvarata sina egna intressen och, i båda fallen, för att ge luftfartyget tid att följa ordern innan anfall insättes.

3. Om ett ambulansluftfartyg, antingen genom avtal eller under de i punkt 2 nämnda omständigheterna, landar eller går ned på vattnet på ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, vare sig det beordrats därtill eller av andra skäl, skall det bli föremål för inspektion i syfte att fastställa huruvida det faktiskt är ett ambulansluftfartyg. Inspektionen skall påbörjas utan dröjsmål och ske snabbt. Den inspekterande parten skall ej kräva att sårade och sjuka bortföres från luftfartyget, såvida deras bortförande icke är oundgängligen nödvändigt för inspektionen. Den inspekterande parten skall i varje fall tillse att de sårades och sjukas tillstånd ej försämrats till följd av inspektionen eller förflyttningen. Framgår det av inspektionen att luftfartyget verkligen är ett ambulansluftfartyg, skall luftfartyget och de ombordvarande, med undantag av de som måste kvarhållas i enlighet med folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter, erhålla tillstånd att fullfölja flygningen och skäliga åtgärder skall vidtagas för att underlätta den fortsatta flygningen. Framgår det av inspektionen att luftfartyget icke är ett ambulansluftfartyg, skall det uppbringas och de ombordvarande behandlas i enlighet med punkt 4.

4. Sårade, sjuka och skeppsbrutna som, med de lokala myndigheternas samtycke, förts iland för en längre period på ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten skall, om icke annorlunda överenskommits mellan denna stat och parterna i konflikten, kvarhållas av denna stat när folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade kon-

flight and to identify itself. As soon as such medical aircraft is recognized, that State shall make all reasonable efforts to give the order to land or to alight on water referred to in Article 30, paragraph 1, or to take other measures to safeguard its own interests, and, in either case, to allow the aircraft time for compliance, before resorting to an attack against the aircraft.

3. If a medical aircraft, either by agreement or in the circumstances mentioned in paragraph 2, lands or alights on water in the territory of a neutral or other State not Party to the conflict, whether ordered to do so or for other reasons, the aircraft shall be subject to inspection for the purpose of determining whether it is in fact a medical aircraft. The inspection shall be commenced without delay and shall be conducted expeditiously. The inspecting Party shall not require the wounded and sick of the Party operating the aircraft to be removed from it unless their removal is essential for the inspection. The inspecting Party shall in any event ensure that the condition of the wounded and sick is not adversely affected by the inspection or the removal. If the inspection discloses that the aircraft is in fact a medical aircraft, the aircraft with its occupants, other than those who must be detained in accordance with the rules of international law applicable in armed conflict, shall be allowed to resume its flight, and reasonable facilities shall be given for the continuation of the flight. If the inspection discloses that the aircraft is not a medical aircraft, it shall be seized and the occupants treated in accordance with paragraph 4.

4. The wounded, sick and shipwrecked disembarked, otherwise than temporarily, from a medical aircraft with the consent of the local authorities in the territory of a neutral or other State not a Party to the conflict shall, unless agreed otherwise between that State and the Parties to the conflict, be detained by that State where so required by the rules of international

flikter så kräver, så att de icke på nytt kan delta i fientligheterna. Sjukhus- och interneringskostnader skall bestridas av den stat som dessa personer tillhör.

5. Neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten skall i förhållande till alla parter i konflikten tillämpa lika villkor och restriktioner för ambulansluftfartyg i fråga om flygning över eller landning på deras territorium.

AVDELNING III SAKNADE OCH DÖDA

Artikel 32 – Allmän princip

Vid tillämpningen av denna avdelning skall de höga fördragsslutande parternas, parternas i konflikten och de i konventionerna och i detta protokoll nämnda internationella organisationernas verksamhet dikteras främst av familjernas rätt att få veta om sina anhörigas öde.

Artikel 33 – Saknade

1. Så snart omständigheterna medger och senast vid upphörandet av de aktiva fientligheterna, skall varje part i konflikten efterforska de personer som av en motpart rapporterats vara saknade. Denna motpart skall för att underlätta efterforskningarna lämna alla nödvändiga upplysningar om ifrågavarande personer.

2. För att underlätta insamlandet av upplysningar i enlighet med föregående stycke skall varje part i konflikten, med avseende på personer som icke åtnjuter bättre villkor jämfört med konventionerna eller detta protokoll

a) registrera de upplysningar som anges i artikel 138 i fjärde konventionen beträffande personer som häktats, fängslats eller annars hållits i fångenskap under längre tid än två veckor på grund av fientligheter eller ockupation eller som dött i fångenskap;

b) i högsta möjliga grad underlätta och, då

law applicable in armed conflict, in such a manner that they cannot again take part in the hostilities. The cost of hospital treatment and internment shall be borne by the State to which those persons belong.

5. Neutral or other States not Parties to the conflict shall apply any conditions and restrictions on the passage of medical aircraft over, or on the landing of medical aircraft in, their territory equally to all Parties to the conflict.

SECTION III MISSING AND DEAD PERSONS

Article 32 – General principle

In the implementation of this Section, the activities of the High Contracting Parties, of the Parties to the conflict and of the international humanitarian organizations mentioned in the Conventions and in this Protocol shall be prompted mainly by the right of families to know the fate of their relatives.

Article 33 – Missing persons

1. As soon as circumstances permit, and at the latest from the end of active hostilities, each Party to the conflict shall search for the persons who have been reported missing by an adverse Party. Such adverse Party shall transmit all relevant information concerning such persons in order to facilitate such searches.

2. In order to facilitate the gathering of information pursuant to the preceding paragraph, each Party to the conflict shall, with respect to persons who would not receive more favourable consideration under the Conventions and this Protocol:

(a) record the information specified in Article 138 of the Fourth Convention in respect of such persons who have been detained, imprisoned or otherwise held in captivity for more than two weeks as a result of hostilities or occupation, or who have died during any period of detention;

(b) to the fullest extent possible, facilitate

så är nödvändigt, inhämta och registrera upplysningar om sådana personer, om de dött under andra omständigheter på grund av fientligheter eller ockupation.

3. Upplysningar om personer som rapporterats vara saknade i enlighet med första stycket samt ansökningar om sådana upplysningar skall lämnas antingen direkt eller genom skyddsmakten eller centrala byrån för efterforskningar inom Internationella Röda korskommittén eller de nationella Röda korsföreningarna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen). I de fall då upplysningar ej lämnas genom Internationella Röda korskommittén och dess centralbyrå för efterforskningar, skall varje part i konflikten tillse att upplysningar av detta slag även lämnas till centralbyrån för efterforskningar.

4. Parterna i konflikten skall sträva efter att enas om bestämmelser som möjliggör för arbetslag att efterforska, identifiera och hämta de döda från stridsområdena samt, i förekommande fall, om bestämmelser att sådana arbetslag skall åtföljas av personal från motparten då de fullgör dessa uppgifter i områden som kontrolleras av motparten. Personal som deltar i sådana arbetslag skall respekteras och skyddas då den uteslutande utför dessa uppgifter.

Artikel 34 – De dödas stoft

1. Stoftet av personer som dött i samband med ockupation eller i fångenskap till följd av ockupation eller fientligheter samt stoftet av personer som icke var medborgare i det land i vilket de som en följd av fientligheter avled skall respekteras, och alla sådana personers gravar skall respekteras, underhållas och markeras i enlighet med artikel 130 i fjärde konventionen, såvida icke dessa stoft och gravar skulle bli föremål för en bättre behandling i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

and, if need be, carry out the search for and the recording of information concerning such persons if they have died in other circumstances as a result of hostilities or occupation.

3. Information concerning persons reported missing pursuant to paragraph 1 and requests for such information shall be transmitted either directly or through the Protecting Power or the Central Tracing Agency of the International Committee of the Red Cross or national Red Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) Societies. Where the information is not transmitted through the International Committee of the Red Cross and its Central Tracing Agency, each Party to the conflict shall ensure that such information is also supplied to the Central Tracing Agency.

4. The Parties to the conflict shall endeavour to agree on arrangements for teams to search for, identify and recover the dead from battle-field areas, including arrangements, if appropriate, for such teams to be accompanied by personnel of the adverse Party while carrying out these missions in areas controlled by the adverse Party. Personnel of such teams shall be respected and protected while exclusively carrying out these duties.

Article 34 – Remains of deceased

1. The remains of persons who have died for reasons related to occupation or in detention resulting from occupation or hostilities and those of persons not nationals of the country in which they have died as a result of hostilities shall be respected, and the gravesites of all such persons shall be respected, maintained and marked as provided for in Article 130 of the Fourth Convention, where their remains or gravesites would not receive more favourable consideration under the Conventions and this Protocol.

2. Så snart omständigheterna och förhållandet mellan parterna medger skall de höga fördragsslutande parterna, på vilkas territorier gravar och, i förekommande fall, andra platser där stoftet av personer som dött till följd av fientligheter eller under ockupation eller i fångenskap är belägna, träffa överenskommelser i syfte att

- a) underlätta tillträde till gravarna för de avlidnas släktingar och för representanter för officiella gravregistreringsmyndigheter samt enas om praktiska åtgärder för sådant tillträde;
- b) garantera ett permanent skydd och underhåll av dessa gravar;
- c) underlätta hemsändandet av de avlidnas stoft och av deras personliga tillhörigheter på hemlandets eller, om hemlandet ej motsätter sig detta, på de anhörigas begäran.

3. I avsaknad av de i punkt 2 b) eller c) avsedda överenskommelserna och om de avlidnas hemland ej är villigt att på sin bekostnad ordna med underhåll av gravarna, kan den höga fördragsslutande part på vilkens territorium gravarna är belägna erbjuda sig att underlätta hemsändandet av de avlidnas stoft. Har ett sådant erbjudande ej accepterats, kan den höga fördragsslutande parten efter fem år från dagen för erbjudandet och efter vederbörlig underrättelse till hemlandet tillämpa bestämmelserna i sin egen lagstiftning rörande kyrkogårdar och gravar.

4. En hög fördragsslutande part på vilkens territorium de i denna artikel avsedda gravarna är belägna skall bemyndigas att gräva upp stoftet endast

- a) i enlighet med punkterna 2 c) och 3, eller
- b) då uppgrävning är oundgängligen nödvändig i det allmännas intresse, inbegripet fall som är nödvändiga av medicinska skäl eller i undersökningssyfte, varvid den höga fördragsslutande parten alltid skall respek-

2. As soon as circumstances and the relations between the adverse Parties permit, the High Contracting Parties in whose territories graves and, as the case may be, other locations of the remains of persons who have died as a result of hostilities or during occupation or in detention are situated, shall conclude agreements in order:

- (a) to facilitate access to the gravesites by relatives of the deceased and by representatives of official graves registration services and to regulate the practical arrangements for such access;
- (b) to protect and maintain such gravesites permanently;
- (c) to facilitate the return of the remains of the deceased and of personal effects to the home country upon its request or, unless that country objects, upon the request of the next of kin.

3. In the absence of the agreements provided for in paragraph 2 (b) or (c) and if the home country of such deceased is not willing to arrange at its expense for the maintenance of such gravesites, the High Contracting Party in whose territory the gravesites are situated may offer to facilitate the return of the remains of the deceased to the home country. Where such an offer has not been accepted the High Contracting Party may, after the expiry of five years from the date of the offer and upon due notice to the home country, adopt the arrangements laid down in its own laws relating to cemeteries and graves.

4. A High Contracting Party in whose territory the gravesites referred to in this Article are situated shall be permitted to exhumate the remains only:

- (a) in accordance with paragraphs 2 (c) and 3, or
- (b) where exhumation is a matter of overriding public necessity, including cases of medical and investigative necessity, in which case the High Contracting Party shall at all times respect the remains, and shall

tera stoftet samt underrätta hemlandet om den planerade uppgrävningen och närmare ange avsedd plats för den nya gravsättningen.

give notice to the home country of its intention to exhume the remains together with details of the intended place of reinterment.

DEL III STRIDSMETODER OCH STRIDSMEDEL KOMBATTANTERS OCH KRIGSFÅNG- ARS STATUS

AVDELNING I STRIDSMETODER OCH STRIDSMEDEL

Artikel 35 – Grundregler

1. I väpnad konflikt är rätten för parterna i konflikten att välja stridsmetoder eller stridsmedel icke obegränsad.
2. Det är förbjudet att använda vapen, projektiler och material samt stridsmetoder av sådan beskaffenhet att de förorsakar överflödigt skada eller onödigt lidande.
3. Det är förbjudet att använda stridsmetoder eller stridsmedel som syftar till eller kan förväntas medföra omfattande, långvariga och svåra skador på den naturliga miljön.

Artikel 36 – Nya vapen

Vid studium, utveckling, anskaffning eller val av ett nytt vapen eller stridsmedel eller en ny stridsmetod är en hög fördragsslutande part skyldig att avgöra huruvida dess användning under vissa eller alla omständigheter skulle vara förbjuden enligt detta protokoll eller någon annan av folkrättens regler, tillämpliga på denna höga fördragsslutande part.

Artikel 37 – Förbud mot förrädiskt förfarande

1. Det är förbjudet att döda, såra eller tillfångata en motståndare genom att tillgripa förrädiskt förfarande. Handlingar som inger förtroende hos motståndaren, så att han anser sig berättigad till eller skyldig att bevilja skydd enligt folkrättens regler tillämpliga i väpnade konflikter, men som avser att svika detta förtroende skall anses som förrädiskt förfarande. Följande handlingar utgör exempel på förrädiskt förfarande:

- a) föregivande av avsikt att förhandla under parlamentärflagga eller föregivande av kapitulation,

PART III METHODS AND MEANS OF WARFARE COMBATANT AND PRISONER-OF-WAR STATUS

SECTION I METHODS AND MEANS OF WARFARE

Article 35 – Basic rules

1. In any armed conflict, the right of the Parties to the conflict to choose methods or means of warfare is not unlimited.
2. It is prohibited to employ weapons, projectiles and material and methods of warfare of a nature to cause superfluous injury or unnecessary suffering.
3. It is prohibited to employ methods or means of warfare which are intended, or may be expected, to cause widespread, long-term and severe damage to the natural environment.

Article 36 – New weapons

In the study, development, acquisition or adoption of a new weapon, means or method of warfare, a High Contracting Party is under an obligation to determine whether its employment would, in some or all circumstances, be prohibited by this Protocol or by any other rule of international law applicable to the High Contracting Party.

Article 37 – Prohibition of perfidy

1. It is prohibited to kill, injure or capture an adversary by resort to perfidy. Acts inviting the confidence of an adversary to lead him to believe that he is entitled to, or is obliged to accord, protection under the rules of international law applicable in armed conflict, with intent to betray that confidence, shall constitute perfidy. The following acts are examples of perfidy:

- (a) the feigning of an intent to negotiate under a flag of truce or of a surrender;

- b) föregivande av stridsoduglighet på grund av sårskada eller sjukdom,
- c) föregivande av civil- eller nonkombattantstatus, och
- d) föregivande av skyddad status genom användning av tecken, emblem eller uniformer som tillhör Förenta nationerna eller neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten.

2. Krigslist är icke förbjuden. Som krigslist betecknas handlingar vilka avser att vilseleda en motpart eller att locka denne att begå oöverlagda handlingar, men som icke kränker folkrättens regler tillämpliga i väpnade konflikter, och som icke är förrädiska då de icke falskt utnyttjar motpartens förtroende i vad avser skydd under folkrätten. Följande handlingar utgör exempel på krigslist: användning av camouflage, skenmål, skenoperationer eller missledande information.

Artikel 38 – Erkända emblem

1. Det är förbjudet att otillbörligen använda Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken eller andra, i konventionerna eller i detta protokoll angivna emblem, tecken eller signaler. Det är förbjudet att avsiktligt i väpnad konflikt missbruka andra internationellt erkända skyddsemler, -tecken eller -signaler, inbegripet parlamentärflagg, samt skyddsembetet för kulturföremål.

2. Det är förbjudet att använda Förenta nationernas kännetecken utan tillstånd av denna organisation.

Artikel 39 – Nationalitetsbeteckningar

1. Det är förbjudet att i väpnad konflikt använda flaggor eller militära emblem, gradbeteckningar eller uniformer tillhörande neutrala stater eller andra stater som icke är parter i konflikten.

2. Det är förbjudet att använda en motparts flaggor eller militära emblem, gradbeteck-

- (b) the feigning of an incapacitation by wounds or sickness;
- (c) the feigning of civilian, non-combatant status; and
- (d) the feigning of protected status by the use of signs, emblems or uniforms of the United Nations or of neutral or other States not Parties to the conflict.

2. Ruses of war are not prohibited. Such ruses are acts which are intended to mislead an adversary or to induce him to act recklessly but which infringe no rule of international law applicable in armed conflict and which are not perfidious because they do not invite the confidence of an adversary with respect to protection under that law. The following are examples of such ruses: the use of camouflage, decoys, mock operations and misinformation.

Article 38 – Recognized emblems

1. It is prohibited to make improper use of the distinctive emblem of the Red Cross, Red Crescent or Red Lion and Sun or of other emblems, signs or signals provided for by the Conventions or by this Protocol. It is also prohibited to misuse deliberately in an armed conflict other internationally recognized protective emblems, signs or signals, including the flag of truce, and the protective emblem of cultural property.

2. It is prohibited to make use of the distinctive emblem of the United Nations, except as authorized by that Organization.

Article 39 – Emblems of nationality

1. It is prohibited to make use in an armed conflict of the flags or military emblems, insignia or uniforms of neutral or other States not Parties to the conflict.

2. It is prohibited to make use of the flags or military emblems, insignia or uniforms of

ningar eller uniformer vid anfall eller i syfte att hemlighålla, underlätta, skydda eller hindra militära operationer.

3. Ingenting i denna artikel eller i artikel 37, punkt 1 d) skall inverka på befintliga, allmänt erkända folkrättsliga regler, vilka är tillämpliga på spioneri eller på användning av flaggor i sjökriget.

Artikel 40 – Pardon

Det är förbjudet att ge order om att det icke skall finnas några överlevande, att hota en motpart härmed eller att föra strid med utgångspunkt härifrån.

Artikel 41 – Skydd av fiende som försatts ur stridbart skick

1. En person som erkänts eller som med hänsyn till omständigheterna borde erkännas vara försatt ur stridbart skick skall icke bli utsatt för anfall.

2. En person är försatt ur stridbart skick om:

- a) han är i en motparts våld,

- b) han klart uttrycker sin avsikt att ge upp motståndet, eller

- c) han har förlorat medvetandet eller på annat sätt, genom sårskada eller sjukdom, blivit oförmögen att försvara sig själv,

under förutsättning att han i vart och ett av dessa fall avstår från fientlig handling och icke försöker att fly.

3. Då personer, som är berättigade till skydd i egenskap av krigsfångar, har fallit i en motparts våld under ovanliga stridsförhållanden, vilka hindrar deras evakuering i enlighet med bestämmelserna i Del III, avdelning I, i tredje konventionen, skall de frigges och alla lämpliga försiktighetsmått vidtagas för att deras säkerhet skall tryggas.

Artikel 42 – Personal i flygplan

1. Person som med fallskärm hoppar från ett

adverse Parties while engaging in attacks or in order to shield, favour, protect or impede military operations.

3. Nothing in this Article or in Article 37, paragraph 1 (d), shall affect the existing generally recognized rules of international law applicable to espionage or to the use of flags in the conduct of armed conflict at sea.

Article 40 – Quarter

It is prohibited to order that there shall be no survivors, to threaten an adversary therewith or to conduct hostilities on this basis.

Article 41 – Safeguard of an enemy hors de combat

1. A person who is recognized or who, in the circumstances, should be recognized to be *hors de combat* shall not be made the object of attack.

2. A person is *hors de combat* if:

- (a) he is in the power of an adverse Party,

- (b) he clearly expresses an intention to surrender, or

- (c) he has been rendered unconscious or is otherwise incapacitated by wounds or sickness, and therefore is incapable of defending himself;

provided that in any of these cases he abstains from any hostile act and does not attempt to escape.

3. When persons entitled to protection as prisoners of war have fallen into the power of an adverse Party under unusual conditions of combat which prevent their evacuation as provided for in Part III, Section I, of the Third Convention, they shall be released and all feasible precautions shall be taken to ensure their safety.

Article 42 – Occupants of aircraft

1. No person parachuting from an aircraft in

luftfartyg i nödsituation får icke utsättas för anfall under nedfärden.

2. En person som hoppat från ett luftfartyg i nödsituation skall efter att ha nått marken inom av motparten kontrollerat område beredas tillfälle att uppge motståndet innan han blir utsatt för anfall, såvida det icke tydligt framgår att han utför en fientlig handling.

3. Luftburna trupper erhåller icke skydd enligt denna artikel.

AVDELNING II KOMBATTANT- OCH KRIGSFÅNGESTATUS

Artikel 43 – Väpnade styrkor

1. En stridande parts väpnade styrkor består av alla organiserade väpnade styrkor, grupper och enheter som står under befäl av någon som inför den parten ansvarar för sina underlydandes uppförande, även om denna part företrädes av en regering eller en myndighet som icke är erkänd av en motpart. Sådana väpnade styrkor skall vara underkastade ett internt disciplinärt system som bland annat skall säkerställa att folkrättens regler, tillämpliga i väpnade konflikter, iakttages.

2. Medlemmar av en parts i konflikten väpnade styrkor (andra än sjukvårdspersonal och militärpräster i enlighet med artikel 33 i tredje konventionen) är kombattanter, dvs de är berättigade att direkt delta i fientligheterna.

3. När en part i konflikten införlivar en halv-militär organisation eller beväpnade polisstyrkor med sina väpnade styrkor, skall denna part underrätta övriga parter i konflikten härom.

Artikel 44 – Kombattanter och krigsfångar

1. Kombattant enligt definitionen i artikel 43 som faller i en motparts våld skall bli krigsfånge.

distress shall be made the object of attack during his descent.

2. Upon reaching the ground in territory controlled by an adverse Party, a person who has parachuted from an aircraft in distress shall be given an opportunity to surrender before being made the object of attack, unless it is apparent that he is engaging in a hostile act.

3. Airborne troops are not protected by this Article.

SECTION II COMBATANT AND PRISONER-OF-WAR STATUS

Article 43 – Armed forces

1. The armed forces of a Party to a conflict consist of all organized armed forces, groups and units which are under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates, even if that Party is represented by a government or an authority not recognized by an adverse Party. Such armed forces shall be subject to an internal disciplinary system which, *inter alia*, shall enforce compliance with the rules of international law applicable in armed conflict.

2. Members of the armed forces of a Party to a conflict (other than medical personnel and chaplains covered by Article 33 of the Third Convention) are combatants, that is to say, they have the right to participate directly in hostilities.

3. Whenever a Party to a conflict incorporates a paramilitary or armed law enforcement agency into its armed forces it shall so notify the other Parties to the conflict.

Article 44 – Combatants and prisoners of war

1. Any combatant, as defined in Article 43, who falls into the power of an adverse Party shall be a prisoner of war.

2. Även om alla kombattanter är skyldiga att iakttaga folkrättens regler, tillämpliga i väpnade konflikter, skall överträdelser av dessa regler icke beröva en kombattant hans rätt att vara kombattant eller, om han faller i en motparts våld, hans rätt att vara krigsfånge utom i de fall som avses i punkterna 3 och 4.

3. I syfte att stärka civilbefolkningens skydd mot fientligheterna är kombattanter skyldiga att skilja sig från civilbefolkningen, då de deltar i ett anfall eller i en militär operation som förberedelse till ett anfall. Med hänsyn till att det dock förekommer situationer i väpnade konflikter, då en beväpnad kombattant till följd av fientligheternas art icke kan skilja sig från civilbefolkningen, skall hans kombattant-status kvarstå under förutsättning att han i sådana situationer bär sina vapen öppet

- a) vid varje militärt engagemang, och
- b) under den tid han är synlig för motparten när han deltar i en militär förberedelse före inledandet av ett anfall, i vilket han skall delta.

Handlingar som motsvarar kraven i denna punkt skall ej anses vara förrädiska enligt innebörden i artikel 37, punkt 1 c).

4. En kombattant som faller i en motparts våld och icke uppfyller villkoren i den andra meningen i punkt 3 skall förlora rätten att bli krigsfånge men skall dock åtnjuta ett skydd som på alla sätt motsvarar det skydd som enligt tredje konventionen och detta protokoll tillkommer krigsfångar. Detta innefattar skydd motsvarande det som tillkommer krigsfångar enligt tredje konventionen, då en sådan person dömes och straffas för de överträdelser han begått.

5. Kombattant som faller i en motparts våld när han ej deltar i ett anfall eller en militär operation som förberedelse till ett anfall skall

2. While all combatants are obliged to comply with the rules of international law applicable in armed conflict, violations of these rules shall not deprive a combatant of his right to be a combatant or, if he falls into the power of an adverse Party, of his right to be a prisoner of war, except as provided in paragraphs 3 and 4.

3. In order to promote the protection of the civilian population from the effects of hostilities, combatants are obliged to distinguish themselves from the civilian population while they are engaged in an attack or in a military operation preparatory to an attack. Recognizing, however, that there are situations in armed conflicts where, owing to the nature of the hostilities an armed combatant cannot so distinguish himself, he shall retain his status as a combatant, provided that, in such situations, he carries his arms openly:

- (a) during each military engagement, and
- (b) during such time as he is visible to the adversary while he is engaged in a military deployment preceding the launching of an attack in which he is to participate.

Acts which comply with the requirements of this paragraph shall not be considered as perfidious within the meaning of Article 37, paragraph 1 (c).

4. A combatant who falls into the power of an adverse Party while failing to meet the requirements set forth in the second sentence of paragraph 3 shall forfeit his right to be a prisoner of war, but he shall, nevertheless, be given protections equivalent in all respects to those accorded to prisoners of war by the Third Convention and by this Protocol. This protection includes protections equivalent to those accorded to prisoners of war by the Third Convention in the case where such a person is tried and punished for any offences he has committed.

5. Any combatant who falls into the power of an adverse Party while not engaged in an attack or in a military operation preparatory to an

icke förlora rätten att betraktas såsom kombattant och krigsfånge på grund av sin tidigare verksamhet.

6. Denna artikel inverkar icke på någon persons rätt att bli krigsfånge i enlighet med artikel 4 i tredje konventionen.

7. Denna artikel syftar icke till att ändra staternas allmänt erkända sedvana rörande bärande av uniform inom reguljära, uniformerade och beväpnade enheter tillhörande en part i konflikten.

8. Utöver de i artikel 13 i första och andra konventionen avsedda personkategorierna har alla medlemmar av en parts i konflikten väpnade styrkor enligt definitionen i artikel 43 i detta protokoll rätt till skydd i enlighet med bestämmelserna i de nämnda konventionerna om de är sårade eller sjuka eller, i avseende på andra konventionen, om de har lidit skeppsbrott till sjöss eller i andra vatten.

Artikel 45 – Skydd av personer som deltagit i fientligheterna

1. En person som deltar i fientligheterna och faller i en motparts våld skall förutsättas vara krigsfånge och skall därför åtnjuta skydd enligt tredje konventionen då han åberopar krigsfångestatus, eller om det framgår att han är berättigad till sådan status, eller om den part som han är beroende av åberopar sådan status för hans räkning genom meddelande till den kvarhållande makten eller till skyddsmakten. Skulle något tvivel uppstå huruvida en sådan person är berättigad till krigsfångestatus, skall han behålla sådan status och därför åtnjuta skydd i enlighet med tredje konventionen och detta protokoll till dess att hans status fastställts av en behörig domstol.

2. Hålles en person som fallit i en motparts våld icke kvar i egenskap av krigsfånge, och skall han av denna part dömas för en överträdelse i samband med fientligheterna, skall han ha rätt att åberopa sin rätt till krigsfångestatus inför en domstol och att få frågan avgjord.

attack shall not forfeit his rights to be a combatant and a prisoner of war by virtue of his prior activities.

6. This Article is without prejudice to the right of any person to be a prisoner of war pursuant to Article 4 of the Third Convention.

7. This Article is not intended to change the generally accepted practice of States with respect to the wearing of the uniform by combatants assigned to the regular, uniformed armed units of a Party to the conflict.

8. In addition to the categories of persons mentioned in Article 13 of the First and Second Conventions, all members of the armed forces of a Party to the conflict, as defined in Article 43 of this Protocol, shall be entitled to protection under those Conventions if they are wounded or sick or, in the case of the Second Convention, shipwrecked at sea or in other waters.

Article 45 – Protection of persons who have taken part in hostilities

1. A person who takes part in hostilities and falls into the power of an adverse Party shall be presumed to be a prisoner of war, and therefore shall be protected by the Third Convention, if he claims the status of prisoner of war, or if he appears to be entitled to such status, or if the Party on which he depends claims such status on his behalf by notification to the detaining Power or to the Protecting Power. Should any doubt arise as to whether any such person is entitled to the status of prisoner of war, he shall continue to have such status and, therefore, to be protected by the Third Convention and this Protocol until such time as his status has been determined by a competent tribunal.

2. If a person who has fallen into the power of an adverse Party is not held as a prisoner of war and is to be tried by that Party for an offence arising out of the hostilities, he shall have the right to assert his entitlement to prisoner-of-war status before a judicial tribunal and to have

Varje gång som det tillämpliga förfarandet medger detta, skall frågan avgöras innan rättegången om överträdelsen äger rum. Skyddsmaktens representanter skall ha rätt att närvara vid förhandlingarna i samband med frågans avgörande, såvida dessa icke med hänsyn till statens säkerhet hålles inför slutna dörrar. I så fall skall den kvarhållande makten underrätta skyddsmakten härom.

3. En person som deltagit i fientligheterna och som icke har rätt till krigsfångestatus och icke åtnjuter en förmånligare behandling i enlighet med fjärde konventionen, skall alltid ha rätt till skydd enligt artikel 75 i detta protokoll. På ockuperat område skall sådan person, såvida han ej kvarhålls för spionage, även komma i åtnjutande av sin rätt att meddela sig med andra i enlighet med nämnda konvention, detta oaktat bestämmelserna i artikel 5 i fjärde konventionen.

Artikel 46 – Spioner

1. Utan hinder av varje annan bestämmelse i konventionerna eller i detta protokoll skall medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som faller i en motparts våld då han ägnar sig åt spionage icke ha rätt till krigsfångestatus och får behandlas såsom spion.

2. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som för denna parts räkning och på ett av en motpart kontrollerat område insamlar eller försöker insamla upplysningar skall icke anses ägna sig åt spionage om han härvid är iförd egna väpnade styrkors uniform.

3. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som är bosatt på ett av en motpart ockuperat område och som för den parts räkning, som han är beroende av, insamlar eller försöker insamla upplysningar av militärt intresse inom detta område skall icke anses ägna sig åt spionage, om han icke härvid

that question adjudicated. Whenever possible under the applicable procedure, this adjudication shall occur before the trial for the offence. The representatives of the Protecting Power shall be entitled to attend the proceedings in which that question is adjudicated, unless, exceptionally, the proceedings are held *in camera* in the interest of State security. In such a case the detaining Power shall advise the Protecting Power accordingly.

3. Any person who has taken part in hostilities, who is not entitled to prisoner-of-war status and who does not benefit from more favourable treatment in accordance with the Fourth Convention shall have the right at all times to the protection of Article 75 of this Protocol. In occupied territory, any such person, unless he is held as a spy, shall also be entitled, notwithstanding Article 5 of the Fourth Convention, to his rights of communication under that Convention.

Article 46 – Spies

1. Notwithstanding any other provision of the Conventions or of this Protocol, any member of the armed forces of a Party to the conflict who falls into the power of an adverse Party while engaging in espionage shall not have the right to the status of prisoner of war and may be treated as a spy.

2. A member of the armed forces of a Party to the conflict who, on behalf of that Party and in territory controlled by an adverse Party, gathers or attempts to gather information shall not be considered as engaging in espionage if, while so acting, he is in the uniform of his armed forces.

3. A member of the armed forces of a Party to the conflict who is a resident of territory occupied by an adverse Party and who, on behalf of the Party on which he depends, gathers or attempts to gather information of military value within that territory shall not be considered as engaging in espionage unless he

handlar under falska förevändningar eller avsiktligt handlar i löndom. Dessutom skall en sålunda bosatt medlem icke förlora rätten till krigsfångestatus och icke behandlas såsom spion, såvida han icke tillfångatages då han ägnar sig åt spionage.

4. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som icke är bosatt i ett område som ockuperas av en motpart och som ägnat sig åt spionage i detta område skall icke förlora sin rätt till krigsfångestatus och får icke behandlas såsom spion utom för det fall att han tillfångatages innan han återförenat sig med de väpnade styrkor han tillhör.

Artikel 47 – Legosoldater

1. Legosoldat skall icke ha rätt till kombattant- eller krigsfångestatus.

2. Legosoldat är en person som

- a) är särskilt rekryterad inom landet eller utomlands för att kämpa i en väpnad konflikt;
- b) faktiskt deltar direkt i fientligheterna;

c) deltar i fientligheterna med främsta motiv att vinna personliga fördelar och som faktiskt av en stridande part eller på dess vägnar utlovats materiell ersättning som vida överstiger den som utlovas eller utbetalas till kombattanter med motsvarande grad och funktion i denna parts väpnade styrkor;

d) varken är medborgare i en stat som är part i konflikten eller bosatt i ett område kontrollerat av en part i konflikten;

e) icke är medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor; och

f) icke av en stat, som icke är part i konflikten, sänts i offentligt uppdrag i egenskap av medlem av denna stats väpnade styrkor.

does so through an act of false pretences or deliberately in a clandestine manner. Moreover, such a resident shall not lose his right to the status of prisoner of war and may not be treated as a spy unless he is captured while engaging in espionage.

4. A member of the armed forces of a Party to the conflict who is not a resident of territory occupied by an adverse Party and who has engaged in espionage in that territory shall not lose his right to the status of prisoner of war and may not be treated as a spy unless he is captured before he has rejoined the armed forces to which he belongs.

Article 47 – Mercenaries

1. A mercenary shall not have the right to be a combatant or a prisoner of war.

2. A mercenary is any person who:

(a) is specially recruited locally or abroad in order to fight in an armed conflict;

(b) does, in fact, take a direct part in the hostilities;

(c) is motivated to take part in the hostilities essentially by the desire for private gain and, in fact, is promised, by or on behalf of a Party to the conflict, material compensation substantially in excess of that promised or paid to combatants of similar ranks and functions in the armed forces of that Party;

(d) is neither a national of a Party to the conflict nor a resident of territory controlled by a Party to the conflict,

(e) is not a member of the armed forces of a Party to the conflict, and

(f) has not been sent by a State which is not a Party to the conflict on official duty as a member of its armed forces.

DEL IV CIVILBEFOLKNINGEN

AVDELNING I ALLMÄNT SKYDD MOT KRIGETS VERK- NINGAR

Kapitel I GRUNDREGEL OCH TILLÄMPNINGS- OMRÅDE

Artikel 48 – Grundregel

I syfte att tillse att civilbefolkningen och civil egendom respekteras och skyddas skall de stridande parterna alltid göra åtskillnad mellan civilbefolkning och kombattanter samt mellan civil egendom och militära mål samt följaktligen rikta sina operationer enbart mot militära mål.

Artikel 49 – Definition av anfall och tillämpnings- område

1. Med uttrycket "anfall" avses våldshandling mot motståndaren, vare sig handlingen är offensiv eller defensiv.

2. Bestämmelserna i detta protokoll rörande anfall är tillämpliga på alla anfall, på vilket territorium de än äger rum, inbegripet det nationella territorium som tillhör en part i konflikten men står under en motparts kontroll.

3. Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga på varje operation på land, till sjöss eller i luften som kan beröra civilbefolkningen, civila personer och civil egendom på land. De avser vidare alla anfall från sjön eller luften mot mål på land men berör icke på annat sätt de folkrättsliga regler som är tillämpliga i väpnade konflikter till sjöss eller i luften.

4. Bestämmelserna i denna avdelning kompletterar de regler rörande humanitärt skydd som återfinnes i fjärde konventionen, särskilt i dess avdelning II, och i andra internationella överenskommelser som är bindande för de höga fördragsslutande parterna samt andra

PART IV CIVILIAN POPULATION

SECTION I GENERAL PROTECTION AGAINST EFF- ECTS OF HOSTILITIES

Chapter I BASIC RULE AND FIELD OF APPLICA- TION

Article 48 – Basic rule

In order to ensure respect for and protection of the civilian population and civilian objects, the Parties to the conflict shall at all times distinguish between the civilian population and combatants and between civilian objects and military objectives and accordingly shall direct their operations only against military objectives.

Article 49 – Definition of attacks and scope of application

1. "Attacks" means acts of violence against the adversary, whether in offence or in defence.

2. The provisions of this Protocol with respect to attacks apply to all attacks in whatever territory conducted, including the national territory belonging to a Party to the conflict but under the control of an adverse Party.

3. The provisions of this Section apply to any land, air or sea warfare which may affect the civilian population, individual civilians or civilian objects on land. They further apply to all attacks from the sea or from the air against objectives on land but do not otherwise affect the rules of international law applicable in armed conflict at sea or in the air.

4. The provisions of this Section are additional to the rules concerning humanitarian protection contained in the Fourth Convention, particularly in Part II thereof, and in other international agreements binding upon the High Contracting Parties, as well as to other

internationella rättsregler rörande skydd av civila och civil egendom på land, till sjöss eller i luften mot fientligheters verkningar.

Kapitel II CIVILA OCH CIVILBEFOLKNING

Artikel 50 – Definition av civila och civilbefolkning

1. Såsom civil betraktas person som icke tillhör en av de personkategorier som avses i artikel 4 A 1), 2), 3) och 6) i tredje konventionen samt i artikel 43 i detta protokoll. Om tväkan råder huruvida en person är civil, skall personen ifråga betraktas som civil.

2. Civilbefolkningen omfattar alla civila personer.

3. Närvaro inom civilbefolkningen av personer som icke kan definieras såsom civila berövar icke befolkningen dess egenskap av civilbefolkning.

Artikel 51 – Skydd av civilbefolkningen

1. Civilbefolkningen och civila personer skall åtnjuta allmänt skydd mot faror i samband med militära operationer. För att göra detta skydd effektivt skall följande regler, vilka kompletterar andra tillämpliga folkrättsliga regler, under alla omständigheter tillämpas.

2. Civilbefolkningen som sådan och civila personer skall icke bli utsatta för anfall. Våldshandlingar eller hot om våld vars primära syfte är att sprida terror bland civilbefolkningen är förbjudna.

3. Civila skall åtnjuta det skydd som ges enligt denna avdelning, med undantag för den tid då de direkt deltar i fientligheterna.

4. Urskillningslösa anfall är förbjudna. Urskillningslösa anfall är:

rules of international law relating to the protection of civilians and civilian objects on land, at sea or in the air against the effects of hostilities.

Chapter II CIVILIANS AND CIVILIAN POPULATION

Article 50 – Definition of civilians and civilian population

1. A civilian is any person who does not belong to one of the categories of persons referred to in Article 4 A (1), (2), (3) and (6) of the Third Convention and in Article 43 of this Protocol. In case of doubt whether a person is a civilian, that person shall be considered to be a civilian.

2. The civilian population comprises all persons who are civilians.

3. The presence within the civilian population of individuals who do not come within the definition of civilians does not deprive the population of its civilian character.

Article 51 – Protection of the civilian population

1. The civilian population and individual civilians shall enjoy general protection against dangers arising from military operations. To give effect to this protection, the following rules, which are additional to other applicable rules of international law, shall be observed in all circumstances.

2. The civilian population as such, as well as individual civilians, shall not be the object of attack. Acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population are prohibited.

3. Civilians shall enjoy the protection afforded by this Section, unless and for such time as they take a direct part in hostilities.

4. Indiscriminate attacks are prohibited. Indiscriminate attacks are:

- a) anfall som icke riktas mot ett bestämt militärt mål;
- b) anfall varvid man använder stridsmetod eller stridsmedel som icke kan riktas mot ett bestämt militärt mål; eller
- (c) anfall varvid användes stridsmetod eller stridsmedel vars verkningar icke kan begränsas i enlighet med föreskrifterna i detta protokoll;

och som följaktligen, i vart och ett av dessa fall, är ägnat att träffa militära mål och civila eller civil egendom utan urskillning.

5. Bland annat skall följande typer av anfall anses såsom urskillningslösa:

- a) anfall genom bombardemang, oberoende av vilka metoder eller medel som kommer till användning, vilka såsom ett enda militärt mål behandlar ett antal skarpt avgränsade och tydliga militära mål belägna i en stad, i en by eller i ett annat område med en liknande koncentration av civila eller civil egendom; samt
- b) anfall som kan förväntas förorsaka oavsiktliga förluster av människoliv inom civilbefolkningen, skador på civila, skador på civil egendom eller en kombination därav, vilka kan anses som överdrivna vid jämförelse med den påtagliga och direkta militära fördel som kan förväntas.

6. Repressalieanfall mot civilbefolkning eller civila är förbjudna.

7. Civilbefolknings eller civilas närvaro eller förflyttningar får icke användas för att skydda vissa punkter eller områden från militära operationer, särskilt vid försök att skydda militära mål från anfall eller att skydda, främja eller hindra militära operationer. Parterna i konflikten skall icke leda civilbefolkningens eller civila personers förflyttningar i syfte att söka skydda militära mål från anfall eller skydda militära operationer.

8. Överträdelse av dessa förbud skall icke

- (a) those which are not directed at a specific military objective;
- (b) those which employ a method or means of combat which cannot be directed at a specific military objective; or
- (c) those which employ a method or means of combat the effects of which cannot be limited as required by this Protocol;

and consequently, in each such case, are of a nature to strike military objectives and civilians or civilian objects without distinction.

5. Among others, the following types of attacks are to be considered as indiscriminate:

- (a) an attack by bombardment by any methods or means which treats as a single military objective a number of clearly separated and distinct military objectives located in a city, town, village or other area containing a similar concentration or civilians of civilian objects; and

- (b) an attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

6. Attacks against the civilian population or civilians by way of reprisals are prohibited.

7. The presence or movements of the civilian population or individual civilians shall not be used to render certain points or areas immune from military operations, in particular in attempts to shield military objectives from attacks or to shield, favour or impede military operations. The Parties to the conflict shall not direct the movement of the civilian population or individual civilians in order to attempt to shield military objectives from attacks or to shield military operations.

8. Any violation of these prohibitions shall not

befria parterna i konflikten från deras rättsliga skyldigheter mot civilbefolkning och civila, inbegripet skyldigheten att vidtaga de i artikel 57 föreskrivna försiktighetsåtgärderna.

Kapitel III CIVIL EGENDOM

Artikel 52 – Allmänt skydd av civil egendom

1. Civil egendom får varken utsättas för anfall eller för repressalier. Civil egendom är all egendom som icke utgör militärt mål enligt punkt 2.

2. Anfall skall vara strängt begränsade till militära mål. Vad egendom beträffar, skall de militära målen uteslutande omfatta egendom som på grund av art, läge, ändamål eller användning effektivt bidrar till de militära operationernas genomförande och vars totala eller delvisa förstöring, beslagtagande eller neutralisering under de vid tidpunkten gällande förhållandena medför en avgjord militär fördel.

3. Vid tvekan huruvida egendom som normalt användes för civila ändamål, såsom platser avsedda för religiösa ändamål, hus eller annan form av bostad eller skolor kan bli utnyttjade i syfte att effektivt bidra till militär verksamhet, skall förutsättas att så icke blir fallet.

Artikel 53 – Skydd av kulturell egendom och platser avsedda för religionsutövning

Utan intrång i bestämmelserna i Haagkonventionen den 14 maj 1954 för skydd av kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt och andra tillbörliga internationella konventioner, är det förbjudet

- a) att begå fientlig handling riktad mot historiska minnesmärken, konstverk eller platser avsedda för religiösa ändamål, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv;
- (b) att använda denna egendom såsom stöd för den militära insatsen;
- c) att utsätta denna egendom för repressalier.

release the Parties to the conflict from their legal obligations with respect to the civilian population and civilians, including the obligation to take the precautionary measures provided for in Article 57.

Chapter III CIVILIAN OBJECTS

Article 52 – General protection of civilian objects

1. Civilian objects shall not be the object of attack or of reprisals. Civilian objects are all objects which are not military objectives as defined in paragraph 2.

2. Attacks shall be limited strictly to military objectives. In so far as objects are concerned, military objectives are limited to those objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage.

3. In case of doubt whether an object which is normally dedicated to civilian purposes, such as a place of worship, a house or other dwelling or a school, is being used to make an effective contribution to military action, it shall be presumed not to be so used.

Article 53 – Protection of cultural objects and of places of worship

Without prejudice to the provisions of the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 14 May 1954, and of other relevant international instruments, it is prohibited:

- (a) to commit any acts of hostility directed against the historic monuments, works of art or places of worship which constitute the cultural or spiritual heritage of peoples;
- (b) to use such objects in support of the military effort;
- (c) to make such objects the object of reprisals.

Artikel 54 – Skydd av egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad

1. Utsvältning av civilbefolkning är förbjuden såsom stridsmetod.

2. Det är förbjudet att anfalla, förstöra, bortföra eller göra obrukbar sådan egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad, till exempel livsmedel och jordbruksområden där livsmedel produceras, gröda, boskap, anläggningar och reservoarer för dricksvatten samt bevattningsanläggningar i syfte att beröva civilbefolkningen eller motparten dess livsuppehälle, oberoende av motivet, vare sig det är för att svälta ut de civila eller få dem att flytta eller av annan orsak.

3. Förbuden i punkt 2 gäller icke egendom som av motpart användes:

- a) som uppehälle enbart för medlemmar av dess väpnade styrkor; eller
- b) för andra ändamål än i a) angivna, nämligen som direkt stöd för militära aktioner, förutsatt att egendomen icke i något fall blir föremål för aktioner som kan förväntas medföra att civilbefolkningens livsmedels- och vattenförsörjning blir så otillräcklig, att befolkningen utsättes för svält eller blir tvungen att flytta.

4. Denna egendom får icke utsättas för represalianfall.

5. Med hänsyn till varje parts i konflikten livsviktiga behov i samband med försvaret av dess nationella territorium mot invasion kan avvikelser från förbuden i punkt 2 göras av en part i konflikten inom sådant territorium under dess egen kontroll där tvingande militär nödvändighet så kräver.

Artikel 55 – Skydd av den naturliga miljön

1. Vid krigföring skall försiktighet iakttas i syfte att skydda den naturliga miljön mot

Article 54 – Protection of objects indispensable to the survival of the civilian population

1. Starvation of civilians as a method of warfare is prohibited.

2. It is prohibited to attack, destroy, remove or render useless objects indispensable to the survival of the civilian population, such as foodstuffs, agricultural areas for the production of foodstuffs, crops, livestock, drinking water installations and supplies and irrigation works, for the specific purpose of denying them for their sustenance value to the civilian population or to the adverse Party, whatever the motive, whether in order to starve out civilians, to cause them to move away, or for any other motive.

3. The prohibitions in paragraph 2 shall not apply to such of the objects covered by it as are used by an adverse Party:

- (a) as sustenance solely for the members of its armed forces; or
- (b) if not as sustenance, then in direct support of military action, provided, however, that in no event shall actions against these objects be taken which may be expected to leave the civilian population with such inadequate food or water as to cause its starvation or force its movement.

4. These objects shall not be made the object of reprisals.

5. In recognition of the vital requirements of any Party to the conflict in the defence of its national territory against invasion, derogation from the prohibitions contained in paragraph 2 may be made by a Party to the conflict within such territory under its own control where required by imperative military necessity.

Article 55 – Protection of the natural environment

1. Care shall be taken in warfare to protect the natural environment against widespread, long-

omfattande, långvariga och svåra skador. Skyddet innefattar även förbud mot användning av stridsmetoder eller stridsmedel som syftar till eller kan förväntas förorsaka sådan skada på den naturliga miljön och därigenom inverka menligt på befolkningens hälsa eller möjligheter till överlevnad.

2. Den naturliga miljön får icke utsättas för repressalianfall.

Artikel 56 – Skydd av anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter

1. Anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter, nämligen dammar, vallar och kärnkraftverk, får icke göras till föremål för anfall, även om de utgör militära mål, om sådana anfall kan förorsaka utlösandet av farliga krafter och åtföljande svåra förluster bland civilbefolkningen. Andra militära mål, belägna på eller i grannskapet av dessa anläggningar och installationer, får icke anfallas om anfallen kan förorsaka utlösandet av farliga krafter från anläggningarna och installationerna och därmed leda till svåra förluster bland civilbefolkningen.

2. Det särskilda skyddet mot anfall enligt punkt 1 skall upphöra:

- a) för dammar eller vallar endast då de användes för andra ändamål än den normala funktionen och för reguljärt, betydelsefullt och direkt stöd för militära operationer, samt om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra;
- b) för kärnkraftverk endast om de levererar elektrisk ström för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt militära operationer och om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra;
- c) för andra militära mål belägna på eller i närheten av dessa anläggningar och installationer endast om de användes för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt militära

term and severe damage. This protection includes a prohibition of the use of methods or means of warfare which are intended or may be expected to cause such damage to the natural environment and thereby to prejudice the health or survival of the population.

2. Attacks against the natural environment by way of reprisals are prohibited.

Article 56 – Protection of works and installations containing dangerous forces

1. Works or installations containing dangerous forces, namely dams, dykes and nuclear electrical generating stations, shall not be made the object of attack, even where these objects are military objectives, if such attack may cause the release of dangerous forces and consequent severe losses among the civilian population. Other military objectives located at or in the vicinity of these works or installations shall not be made the object of attack if such attack may cause the release of dangerous forces from the works or installations and consequent severe losses among the civilian population.

2. The special protection against attack provided by paragraph 1 shall cease:

- (a) for a dam or a dyke only if it is used for other than its normal function and in regular, significant and direct support of military operations and if such attack is the only feasible way to terminate such support;
- (b) for a nuclear electrical generating station only if it provides electric power in regular, significant and direct support of military operations and if such attack is the only feasible way to terminate such support;
- (c) for other military objectives located at or in the vicinity of these works or installations only if they are used in regular, significant and direct support of military

operationer och om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra.

3. I samtliga fall skall civilbefolkningen och de civila fortsättningsvis vara berättigade till allt det skydd som tillkommer dem enligt den internationella rätten, inbegripet skyddet genom de försiktighetsåtgärder som avses i artikel 57. Om skyddet upphör och anläggningar, installationer eller militära mål omnämnda i punkt 1 anfallas, skall alla praktiska försiktighetsåtgärder vidtagas för att undvika att de farliga krafterna utlöses.

4. Det är förbjudet att insätta repressalieanfall mot anläggningar, installationer eller militära mål som omnämnes i punkt 1.

5. Parterna i konflikten skall sträva efter att icke lokalisera militära mål i närheten av anläggningar eller installationer som omnämnes i punkt 1. Likväl är anläggningar som uppförts uteslutande i syfte att försvara de skyddade objekten mot anfall tillåtna. De får icke själva bli föremål för anfall, förutsatt att de icke användes i samband med fientligheterna utom för nödvändiga defensiva aktioner såsom svar på anfall mot de skyddade objekten och att deras beväpning begränsas till vapen, som endast kan slå tillbaka fientliga aktioner mot de skyddade objekten.

6. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten anmodas ingå ytterligare överenskommelser med varandra i syfte att ge utökat skydd för objekt innehållande farliga krafter.

7. I syfte att underlätta identifieringen av de enligt denna artikel skyddade objekten kan part i konflikten förse dem med ett särskilt kännetecken bestående av en grupp av tre lysande orangefärgade cirklar placerade på samma axel, enligt vad som närmare anges i artikel 16 i annex I till detta protokoll. Frånvaron av sådan märkning befriar icke på något sätt en part i konflikten från dess skyldigheter i enlighet med denna artikel.

operations and if such attack is the only feasible way to terminate such support.

3. In all cases, the civilian population and individual civilians shall remain entitled to all the protection accorded them by international law, including the protection of the precautionary measures provided for in Article 57. If the protection ceases and any of the works, installations or military objectives mentioned in paragraph 1 is attacked, all practical precautions shall be taken to avoid the release of the dangerous forces.

4. It is prohibited to make any of the works, installations or military objectives mentioned in paragraph 1 the object of reprisals.

5. The Parties to the conflict shall endeavour to avoid locating any military objectives in the vicinity of the works or installations mentioned in paragraph 1. Nevertheless, installations erected for the sole purpose of defending the protected works or installations from attack are permissible and shall not themselves be made the object of attack, provided that they are not used in hostilities except for defensive actions necessary to respond to attacks against the protected works or installations and that their armament is limited to weapons capable only of repelling hostile action against the protected works or installations.

6. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict are urged to conclude further agreements among themselves to provide additional protection for objects containing dangerous forces.

7. In order to facilitate the identification of the objects protected by this article, the Parties to the conflict may mark them with a special sign consisting of a group of three bright orange circles placed on the same axis, as specified in Article 16 of Annex I to this Protocol. The absence of such marking in no way relieves any Party to the conflict of its obligations under this Article.

Kapitel IV FÖRSIKTIGHETSÅTGÄRDER

Artikel 57 – Försiktighetsåtgärder vid anfall

1. Vid genomförandet av militära operationer skall försiktighet ständigt iaktas för att skydda civilbefolkningen, civila och civil egendom.

2. Ifråga om anfall, skall följande försiktighetsmått vidtagas:

a) de som planerar eller beslutar om ett anfall skall

1) göra allt som är praktiskt möjligt för att kontrollera att de mål mot vilka anfällen skall riktas varken är civilpersoner eller civil egendom och icke föremål för särskilt skydd utan att de är militära mål enligt punkt 2 i artikel 52 samt att det enligt bestämmelserna i detta protokoll icke är förbjudet att anfalla dem;

2) vidtaga alla praktiska möjliga försiktighetsmått vid valet av stridsmedel och anfällsmetoder i syfte att undvika och i varje fall i möjligaste mån minska oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen samt skador på civilpersoner och civil egendom;

3) avstå från beslut att inleda anfall som kan förväntas medföra oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen, skador på civilpersoner och civil egendom eller en kombination därav, vilka skulle vara överdrivna vid jämförelse med den avsedda, konkreta och direkta militära fördelen med anfallet.

b) ett anfall skall inställas eller avbrytas om det framgår att målet icke är militärt eller att det är föremål för särskilt skydd eller att anfallet kan förväntas medföra oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen, skador på civilpersoner och civil egendom eller en kombination därav, vilka skulle vara överdrivna vid jämförelse med den avsedda, konkreta och direkta militära fördelen;

c) effektiv förhandsvarning skall givas, då

Chapter IV PRECAUTIONARY MEASURES

Article 57 – Precautions in attack

1. In the conduct of military operations, constant care shall be taken to spare the civilian population, civilians and civilian objects.

2. With respect to attacks, the following precautions shall be taken:

(a) those who plan or decide upon an attack shall:

(i) do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are neither civilians nor civilian objects and are not subject to special protection but are military objectives within the meaning of paragraph 2 of Article 52 and that it is not prohibited by the provisions of this Protocol to attack them;

(ii) take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view of avoiding, and in any event to minimizing, incidental loss of civilian life, injury to civilians and damage to civilian objects;

(iii) refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated;

(b) an attack shall be cancelled or suspended if it becomes apparent that the objective is not a military one or is subject to special protection or that the attack may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated;

(c) effective advance warning shall be given

det är fråga om anfall som kan drabba civilbefolkningen, om icke omständigheterna utgör hinder härför.

3. Finnes valmöjlighet mellan flera militära mål för att nå likvärdig militär fördel, skall valet falla på det mål som vid anfall kan förväntas utgöra den minsta faran för civilpersoner och civil egendom.

4. Vid genomförandet av militära operationer till sjöss eller i luften skall varje part i konflikten i enlighet med sina rättigheter och skyldigheter jämligt de folkrättsliga reglerna tillämpliga i väpnade konflikter vidtaga alla rimliga försiktighetsmått i syfte att undvika förluster i civila människoliv och skador på civil egendom.

5. Ingen bestämmelse i denna artikel får tolkas så, att anfall mot civilbefolkning, civilpersoner eller civil egendom är tillåtna.

Artikel 58 – Försiktighetsmått avseende följderna av anfall

Parterna i konflikten skall i möjligaste mån

- a) utan intrång i bestämmelserna i artikel 49 i fjärde konventionen sträva efter att förflytta civilbefolkning, civilpersoner och civil egendom som står under deras kontroll från grannskapet av militära mål;
- b) undvika att förlägga militära mål till platser belägna inom eller i närheten av tätbefolkade områden;
- c) vidtaga övriga nödvändiga försiktighetsmått i syfte att skydda civilbefolkning, civilpersoner och civil egendom som står under deras kontroll mot faror som uppkommer till följd av militära operationer.

of attacks which may affect the civilian population, unless circumstances do not permit.

3. When a choice is possible between several military objectives for obtaining a similar military advantage, the objective to be selected shall be that the attack on which may be expected to cause the least danger to civilian lives and to civilian objects.

4. In the conduct of military operations at sea or in the air, each Party to the conflict shall, in conformity with its rights and duties under the rules of international law applicable in armed conflict, take all reasonable precautions to avoid losses of civilian lives and damage to civilian objects.

5. No provision of this article may be construed as authorizing any attacks against the civilian population, civilians or civilian objects.

Article 58 – Precautions against the effects of attacks

The Parties to the conflict shall, to the maximum extent feasible:

- (a) without prejudice to Article 49 of the Fourth Convention, endeavour to remove the civilian population, individual civilians and civilian objects under their control from the vicinity of military objectives;
- (b) avoid locating military objectives within or near densely populated areas;
- (c) take the other necessary precautions to protect the civilian population, individual civilians and civilian objects under their control against the dangers resulting from military operations.

Kapitel V ORTER OCH ZONER UNDER SÄRSKILT SKYDD

Artikel 59 – Oförklarade orter

1. Det är förbjudet för parter i konflikten att med vilka medel det än må vara anfälla oförklarade orter.

2. Varje bebodd ort i närheten av eller inom en zon där de väpnade styrkorna är i kontakt med varandra och som står öppen för ockupation av en motpart kan av parts i konflikten behöriga myndigheter förklaras såsom oförklarad ort. En sådan ort skall uppfylla följande villkor:

- a) samtliga kombattanter ävensom rörliga vapen och flyttbar militär utrustning måste ha evakuerats;
- b) fasta militära installationer eller anläggningar får icke användas i fientligt syfte;
- c) ingen fientlig handling skall begås av myndigheterna eller befolkningen; och

d) verksamhet som innebär stöd åt militära operationer får icke äga rum.

3. Närvaro på denna ort av personer som är särskilt skyddade av konventionerna och detta protokoll samt av polisstyrkor kvarhållna enbart i syfte att upprätthålla lag och ordning strider icke mot de i punkt 2 uppställda villkoren.

4. Den enligt punkt 2 avgivna förklaringen skall riktas till motparten, och däri skall gränserna för den oförklarade orten fastställas och anges så exakt som möjligt. Den part i konflikten som förklaringen är riktad till skall erkänna mottagandet av denna och skall behandla orten som en oförklarad ort utom i det fall då villkoren i punkt 2 icke är uppfyllda varvid mottagaren omedelbart skall underrätta den part som avgivit förklaringen. Även om villkoren i punkt 2 icke är uppfyllda, skall orten behålla det skydd som erbjudes i enlighet med övriga bestämmelser i detta protokoll samt övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

Chapter V LOCALITIES AND ZONES UNDER SPECIAL PROTECTION

Article 59 – Non-defended localities

1. It is prohibited for the Parties to the conflict to attack, by any means whatsoever, non-defended localities.

2. The appropriate authorities of a Party to the conflict may declare as a non-defended locality any inhabited place near or in a zone where armed forces are in contact which is open for occupation by an adverse Party. Such a locality shall fulfil the following conditions:

- (a) all combatants, as well as mobile weapons and mobile military equipment must have been evacuated;
- (b) no hostile use shall be made of fixed military installations or establishments;
- (c) no acts of hostility shall be committed by the authorities or by the population; and
- (d) no activities in support of military operations shall be undertaken.

3. The presence, in this locality, of persons specially protected under the Conventions and this Protocol, and of police forces retained for the sole purpose of maintaining law and order, is not contrary to the conditions laid down in paragraph 2.

4. The declaration made under paragraph 2 shall be addressed to the adverse Party and shall define and describe, as precisely as possible, the limits of the non-defended locality. The Party to the conflict to which the declaration is addressed shall acknowledge its receipt and shall treat the locality as a non-defended locality unless the conditions laid down in paragraph 2 are not in fact fulfilled, in which event it shall immediately so inform the Party making the declaration. Even if the conditions laid down in paragraph 2 are not fulfilled, the locality shall continue to enjoy the protection provided by the other provisions of this Protocol and the other rules of international law applicable in armed conflict.

5. Parterna i konflikten kan överenskomma om upprättande av oförsvarade orter även om orterna icke uppfyller villkoren i punkt 2. I överenskommelsen bör den oförsvarade ortens gränser fastställas och anges så exakt som möjligt. Vid behov kan åtgärder för övervakning anges.

6. Part som kontrollerar ort vilken är föremål för en sådan överenskommelse skall, såvitt möjligt, utmärka denna med de tecken varom överenskommit med den andra parten, och dessa skall placeras så att de är tydligt synliga, särskilt vid dess omkrets och gränser samt på huvudvägarna.

7. En ort berövas sin ställning såsom oförsvarad ort då den upphör att uppfylla villkoren i punkt 2 eller i den överenskommelse som avses i punkt 5. I sådant fall skall orten fortsättningsvis åtnjuta skydd i enlighet med andra bestämmelser i detta protokoll och övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

Artikel 60 – Demilitariserade zoner

1. Det är förbjudet för parterna i konflikten att utsträcka sina militära operationer till områden som de genom överenskommelse angivit som demilitariserad zon, om detta strider mot bestämmelserna i överenskommelsen.

2. Överenskommelsen skall vara uttrycklig. Den kan ingås muntligen eller skriftligen, antingen direkt eller genom skyddsmakt eller opartisk humanitär organisation, och den kan bestå av ömsesidiga och samstämmiga förklaringar. Den kan ingås under fredstid lika väl som efter fientligheternas början, och gränserna för den demilitariserade zonen bör fastställas och beskrivas så exakt som möjligt. Vid behov skall åtgärder för övervakning anges.

3. Föremålet för ett sådant avtal skall i normala fall utgöras av en zon som uppfyller följande villkor:

5. The Parties to the conflict may agree on the establishment of non-defended localities even if such localities do not fulfil the conditions laid down in paragraph 2. The agreement should define and describe, as precisely as possible, the limits of the non-defended locality; if necessary, it may lay down the methods of supervision.

6. The Part which is in control of a locality governed by such an agreement shall mark it, so far as possible, by such signs as may be agreed upon with the other Party, which shall be displayed where they are clearly visible, especially on its perimeter and limits and on highways.

7. A locality loses its status as a non-defended locality when it ceases to fulfil the conditions laid down in paragraph 2 or in the agreement referred to in paragraph 5. In such an eventuality, the locality shall continue to enjoy the protection provided by the other provisions of this Protocol and the other rules of international law applicable in armed conflict.

Article 60 – Demilitarized zones

1. It is prohibited for the Parties to the conflict to extend their military operations to zones on which they have conferred by agreement the status of demilitarized zone, if such extension is contrary to the terms of this agreement.

2. The agreement shall be an express agreement, may be concluded verbally or in writing, either directly or through a Protecting Power or any impartial humanitarian organization, and may consist of reciprocal and concordant declarations. The agreement may be concluded in peacetime, as well as after the outbreak of hostilities, and should define and describe, as precisely as possible, the limits of the demilitarized zone and, if necessary, lay down the methods of supervision.

3. The subject of such an agreement shall normally be any zone which fulfils the following conditions:

- a) samtliga kombattanter, liksom rörliga vapen och rörlig militär utrustning, skall ha bortförts;
- b) fientligt bruk av fasta militära installationer och anläggningar får icke äga rum;
- c) fientlig handling får icke utföras av myndigheterna eller befolkningen; och

d) varje verksamhet i samband med den militära aktiviteten skall ha upphört.

Parterna i konflikten skall enas om tolkningen av det villkor som uppställts i d) och om vilka personer som skall få tillträde till den demilitariserade zonen utöver de personer som omnämnas i punkt 4.

4. Närvaro i denna zon av personer som är särskilt skyddade av konventionerna och detta protokoll samt av polisstyrkor kvarhållna enbart i syfte att upprätthålla lag och ordning strider icke mot de i punkt 3 framställda villkoren.

5. Part som kontrollerar en sådan zon skall, såvitt möjligt, utmärka denna med de tecken varom överenskommits med den andra parten, och dessa skall placeras så att de är tydligt synliga, särskilt vid dess omkrets och gränser samt på huvudvägarna.

6. Om striderna närmar sig en demilitariserad zon, och om de stridande parterna överenskommit härom, får ingen av dem använda zonen för ändamål i samband med militära operationer eller unilateralt upphäva dess status.

7. Bryter någon av parterna i konflikten i väsentliga delar mot bestämmelserna i punkterna 3 och 6, skall den andra parten befrias från de skyldigheter som följer av den överenskommelse varigenom en zon erhåller status av demilitariserad zon. I sådant fall förlorar zonen sin status men skall fortsättningsvis åtnjuta det skydd som tillkommer den genom övriga bestämmelser i detta protokoll och övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

(a) all combatants, as well as mobile weapons and mobile military equipment, must have been evacuated;

(b) no hostile use shall be made of fixed military installations or establishments;

(c) no acts of hostility shall be committed by the authorities or by the population; and

(d) any activity linked to the military effort must have ceased.

The Parties to the conflict shall agree upon the interpretation to be given to the condition laid down in sub-paragraph (d) and upon persons to be admitted to the demilitarized zone other than those mentioned in paragraph 4.

4. The presence, in this zone, of persons specially protected under the Conventions and this Protocol, and of police forces retained for the sole purpose of maintaining law and order, is not contrary to the conditions laid down in paragraph 3.

5. The Party which is in control of such a zone shall mark it, so far as possible, by such signs as may be agreed upon with the other Party, which shall be displayed where they are clearly visible, especially on its perimeter and limits and on highways.

6. If the fighting draws near to a demilitarized zone, and if the Parties to the conflict have so agreed, none of them may use the zone for purposes related to the conduct of military operations or unilaterally revoke its status.

7. If one of the Parties to the conflict commits a material breach of the provisions of paragraphs 3 or 6, the other Party shall be released from its obligations under the agreement conferring upon the zone the status of demilitarized zone. In such an eventuality, the zone loses its status but shall continue to enjoy the protection provided by the other provisions of this Protocol and the other rules of international law applicable in armed conflict.

Kapitel VI CIVILFÖRSVAR

Artikel 61 – Definitioner och tillämpningsområde

I detta protokoll

a) avses med "civilförsvar" fullgörandet av alla eller några av nedan omnämnda humanitära uppgifter i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer, att hjälpa den att övervinna de direkta följderna härav samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningar för dess överlevnad. Uppgifterna är följande:

- 1) varning;
- 2) utrymning;
- 3) tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum;
- 4) genomförande av mörkläggning;
- 5) räddning;
- 6) sjukvård, inbegripet första hjälpen och religiöst stöd;
- 7) brandsläckning;
- 8) upptäckande och utmärkande av farliga områden;
- 9) sanering och liknande skyddsåtgärder;
- 10) förläggning och bispisning av nödställda;
- 11) brådskanie hjälp med återställande och upprätthållande av ordningen i olycksdrabbade områden;
- 12) brådskanie återställande i funktionsdugligt skick av oumbärliga allmänna anläggningar;
- 13) brådskanie begravningshjälp;
- 14) hjälp med bevarandet av egendom av väsentlig betydelse för befolkningens överlevnad;
- 15) kompletterande verksamhet som är nödvändig för fullgörandet av någon av ovanstående uppgifter, vilken inbegriper men ej begränsas till planering och organisation;

b) avses med "civilförsvarsorganisationer"

Chapter VI CIVIL DEFENCE

Article 61 – Definitions and scope

For the purposes of this Protocol:

(a) "civil defence" means the performance of some or all of the undermentioned humanitarian tasks intended to protect the civilian population against the dangers, and to help it to recover from the immediate effects, of hostilities or disasters and also to provide the conditions necessary for its survival. These tasks are:

- (i) warning;
- (ii) evacuation;
- (iii) management of shelters;
- (iv) management of blackout measures;
- (v) rescue;
- (vi) medical services, including first aid, and religious assistance;
- (vii) fire-fighting;
- (viii) detection and marking of danger areas;
- (ix) decontamination and similar protective measures;
- (x) provision of emergency accommodation and supplies;
- (xi) emergency assistance in the restoration and maintenance of order in distressed areas;
- (xii) emergency repair of indispensable public utilities;
- (xiii) emergency disposal of the dead;
- (xiv) assistance in the preservation of objects essential for survival;
- (xv) complementary activities necessary to carry out any of the tasks mentioned above, including, but not limited to, planning and organization;

(b) "civil defence organizations" means

sådana institutioner och andra enheter som bildats eller bemyndigats av en parts i konflikten behöriga myndigheter att fullgöra någon av de uppgifter som omnämnes i a) och som uteslutande avses och nyttjas för sådana ändamål;

c) avses med civilförsvarsorganisationers "personal" de personer som en stridande part avdelar uteslutande för fullgörande av de i a) nämnda uppgifterna, inbegripet personal som av denna parts behöriga myndighet avdelats uteslutande för förvaltning av dessa organisationer;

d) avses med civilförsvarsorganisationers "materiel" sådan utrustning och sådana förnödenheter och transportmedel som dessa organisationer använder för att fullgöra de i a) nämnda uppgifterna.

Artikel 62 – Allmänt skydd

1) Civila civilförsvarsorganisationer och deras personal skall respekteras och skyddas i enlighet med bestämmelserna i detta protokoll och särskilt i denna avdelning. De är berättigade att fullgöra sina uppgifter inom civilförsvaret, utom i fall av tvingande militär nödvändighet.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall även tillämpas på civila som, även om de icke tillhör civila civilförsvarsorganisationer, till följd av kallelse från behörig myndighet fullgör civilförsvarsuppgifter under dennas kontroll.

3. Byggnader och materiel som användes för civilförsvarsändamål samt skyddsrum avsedda för civilbefolkningen omfattas av bestämmelserna i artikel 52. Egendom som användes för civilförsvarsändamål får varken förstöras eller användas för annat ändamål, om icke den part som egendomen tillhör så beslutar.

Artikel 63 – Civilförsvar i ockuperade områden

1. I ockuperade områden skall civila civilför-

those establishments and other units which are organized or authorized by the competent authorities of a Party to the conflict to perform any of the tasks mentioned under sub-paragraph (a), and which are assigned and devoted exclusively to such tasks;

(c) "personnel" of civil defence organizations means those persons assigned by a Party to the conflict exclusively to the performance of the tasks mentioned under sub-paragraph (a), including personnel assigned by the competent authority of that Party exclusively to the administration of these organizations;

(d) "matériel" of civil defence organizations means equipment, supplies and transports used by these organizations for the performance of the tasks mentioned under sub-paragraph (a).

Article 62 – General protection

1. Civilian civil defence organizations and their personnel shall be respected and protected, subject to the provisions of this Protocol, particularly the provisions of this Section. They shall be entitled to perform their civil defence tasks except in case of imperative military necessity.

2. The provisions of paragraph 1 shall also apply to civilians who, although not members of civilian civil defence organizations, respond to an appeal from the competent authorities and perform civil defence tasks under their control.

3. Buildings and *matériel* used for civil defence purposes and shelters provided for the civilian population are covered by Article 52. Objects used for civil defence purposes may not be destroyed or diverted from their proper use except by the Party to which they belong.

Article 63 – Civil defence in occupied territories

1. In occupied territories, civilian civil defence

svarsorganisationer av myndigheterna erhålla den utrustning och annan hjälp som är nödvändig för att de skall kunna fullgöra sina uppgifter. Under inga omständigheter får deras personal tvingas till verksamhet som skulle kunna hindra dem från att fullgöra sina uppgifter på rätt sätt. Ockupationsmakten får icke ändra dessa organisationers struktur eller personalorganisation på ett sätt som skulle kunna vara till förfång för ett effektivt fullgörande av deras uppdrag. Civilförsvarsorganisationerna skall ej vara skyldiga att ge företräde åt denna mäkts medborgare eller intressen.

2. Ockupationsmakten får icke driva, tvinga eller förmå civila civilförsvarsorganisationer att fullgöra sina uppgifter på ett sätt som kan vara till förfång för civilbefolkningens intressen.

3. Ockupationsmakten kan av säkerhetsskäl avvärja civilförsvarspersonalen.

4. Ockupationsmakten får icke för annat ändamål än det avsedda använda eller rekvi-rera byggnader eller materiel som tillhör eller nyttjas av civilförsvarsorganisationer om denna användning eller rekvisition är till förfång för civilbefolkningen.

5. Under förutsättning att den allmänna regeln i punkt 4 iakttages kan ockupationsmakten rekvirera eller använda dessa resurser på följande särskilda villkor:

- a) att byggnaderna eller materielen är nödvändiga för att tillgodose andra behov hos civilbefolkningen; och
- b) att rekvisitionen eller användningen endast pågår så länge detta behov föreligger.

6. Ockupationsmakten får icke för annat ändamål än det avsedda använda eller rekvi-rera skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande eller som är nödvändiga för att tillfredsställa denna befolknings behov.

organizations shall receive from the authorities the facilities necessary for the performance of their tasks. In no circumstances shall their personnel be compelled to perform activities which would interfere with the proper performance of these tasks. The Occupying Power shall not change the structure or personnel of such organizations in any way which might jeopardize the efficient performance of their mission. These organizations shall not be required to give priority to the nationals or interests of that Power.

2. The Occupying Power shall not compel, coerce or induce civilian civil defence organizations to perform their tasks in any manner prejudicial to the interests of the civilian population.

3. The Occupying Power may disarm civil defence personnel for reasons of security.

4. The Occupying Power shall neither divert from their proper user nor requisition buildings or *matériel* belonging to or used by civil defence organizations if such diversion or requisition would be harmful to the civilian population.

5. Provided that the general rule in paragraph 4 continues to be observed, the Occupying Power may requisition or divert these resources, subject to the following particular conditions:

- a) that the buildings or *matériel* are necessary for other needs of the civilian population; and
- (b) that the requisition or diversion continues only while such necessity exists.

6. The Occupying Power shall neither divert nor requisition shelters provided for the use of the civilian population or needed by such population.

Artikel 64 – Civila civilförsvarsorganisationer i neutrala stater eller andra stater som icke är parter i konflikten samt internationella samordningsorganisationer

1. Artiklarna 62, 63, 65 och 66 skall även tillämpas på personal och materiel som tillhör civila civilförsvarsorganisationer i neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten och som fullgör civilförsvarsuppgifter nämnda i artikel 61 på territorium tillhörande part i konflikten, med denna parts medgivande och under dess kontroll. Meddelande om sådant bistånd skall snarast möjligt lämnas till alla berörda motparter. Under inga omständigheter skall sådan verksamhet betraktas såsom en inblandning i konflikten. Verksamheten bör dock utövas med vederbörlig hänsyn till berörda stridande parters säkerhetsintressen.

2. Parter i konflikten som erhåller bistånd i enlighet med punkt 1 och de höga fördragsslutande parter som lämnar sådant bistånd skall när så är lämpligt underlätta internationell samordning av dessa civilförsvarsåtgärder. I sådana fall skall bestämmelserna i detta kapitel vara tillämpliga på vederbörlig internationella organisationer.

3. I ockuperade områden får ockupationsmakten endast förbjuda eller inskränka civila civilförsvarsorganisationers verksamhet om dessa tillhör neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten samt internationella samordningsorgans verksamhet och om ockupationsmakten kan säkerställa att genomförandet av civilförsvarsuppgifterna kan ske genom dess egna eller det ockuperade områdets resurser.

Artikel 65 – Upphörande av skyddet

1. Det skydd som civila civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader, skyddsrum och materiel är berättigade till skall upphöra endast om dessa vid sidan av sina huvudsakliga uppgifter utför eller användes för att utföra handlingar som är skadliga för fienden.

Article 64 – Civilian civil defence organization of neutral or other States not Parties to the conflict and international co-ordinating organizations

1. Articles 62, 63, 65 and 66 shall also apply to the personnel and *matériel* of civilian civil defence organizations of neutral or other States not Parties to the conflict which perform civil defence tasks mentioned in Article 61 in the territory of a Party to the conflict, with the consent and under the control of that Party. Notification of such assistance shall be given as soon as possible to any adverse Party concerned. In no circumstances shall this activity be deemed to be an interference in the conflict. This activity should, however, be performed with due regard to the security interests of the Parties to the conflict concerned.

2. The Parties to the conflict receiving the assistance referred to in paragraph 1 and the High Contracting Parties granting it should facilitate international co-ordination of such civil defence actions when appropriate. In such cases the relevant international organizations are covered by the provisions of this Chapter.

3. In occupied territories, the Occupying Power may only exclude or restrict the activities of civilian civil defence organizations of neutral or other States not Parties to the conflict and of international co-ordinating organizations if it can ensure the adequate performance of civil defence tasks from its own resources or those of the occupied territory.

Article 65 – Cessation of protection

1. The protection to which civilian civil defence organizations, their personnel, buildings, shelters and *matériel* are entitled shall not cease unless they commit or are used to commit, outside their proper tasks, acts harmful to the enemy. Protection may, how-

Skyddet skall dock upphöra först efter det att varning, som givits med angivande när så är lämpligt av en rimlig tidsfrist, förblivit obeaktad.

2. Följande handlingar skall ej betraktas såsom skadliga för fienden:

- a) att civilförsvarsuppgifter fullgörs under ledning eller kontroll av militära myndigheter;
- b) att civil civilförsvarspersonal samarbetar med militär personal vid fullgörandet av civilförsvarsuppgifter eller att viss militär personal är anknuten till civila civilförsvarsorganisationer;
- c) att fullgörande av civilförsvarsuppgifter tillfälligtvis kan vara till nytta för skadad eller sårad militär personal, särskilt sådana personer som försatts ur stridbart skick.

3. Det skall icke heller anses som en för fienden skadlig handling att civil civilförsvarspersonal bär lätt personlig beväpning för upprätthållande av ordningen eller för självförsvar. I områden där landstrider äger rum eller sannolikt kan tänkas äga rum åligger det dock parterna i konflikten att vidtaga lämpliga åtgärder för att begränsa dessa vapen till handvapen, såsom pistoler eller revolverar, så att civilförsvarspersonal lättare kan skiljas från kombattanter. Även om civilförsvarspersonalen bär annan lätt personlig beväpning i dessa områden, skall den respekteras och skyddas, när den igenkänns som sådan personal.

4. Uppbyggnaden av civila civilförsvarsorganisationer efter militärt mönster samt obligatorisk tjänstgöring för dess personal skall icke heller beröva dem det skydd som tillkommer dem enligt detta kapitel.

Artikel 66 – Identifiering

1. Varje part i konflikten skall sträva efter att tillse att dess civilförsvarsorganisationer samt deras personal, byggnader och materiel kan identifieras, medan de uteslutande ägnar sig åt

ever, cease only after a warning has been given setting, whenever appropriate, a reasonable time-limit, and after such warning has remained unheeded.

2. The following shall not be considered as acts harmful to the enemy:

- (a) that civil defence tasks are carried out under the direction or control of military authorities;
- (b) that civilian civil defence personnel cooperate with military personnel in the performance of civil defence tasks, or that some military personnel are attached to civilian civil defence organizations;
- (c) that the performance of civil defence tasks may incidentally benefit military victims, particularly those who are *hors de combat*.

3. It shall also not be considered as an act harmful to the enemy that civilian civil defence personnel bear light individual weapons for the purpose of maintaining order or for self-defence. However, in areas where land fighting is taking place or is likely to take place, the Parties to the conflict shall undertake the appropriate measures to limit these weapons to handguns, such as pistols or revolvers, in order to assist in distinguishing between civil defence personnel and combatants. Although civil defence personnel bear other light individual weapons in such areas, they shall nevertheless be respected and protected as soon as they have been recognized as such.

4. The formation of civilian civil defence organizations along military lines, and compulsory service in them, shall also not deprive them of the protection conferred by this Chapter.

Article 66 – Identification

1. Each Party to the conflict shall endeavour to ensure that its civil defence organizations, their personnel, buildings and *matériel*, are identifiable while they are exclusively devoted to the

att utföra civilförsvarsuppgifter. Skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande skall på liknande sätt kunna identifieras.

2. Varje part i konflikten skall även sträva efter att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som gör det möjligt att igenkänna civila skyddsrum och civilförsvarets personal, byggnader och materiel, vilka är försedda med civilförsvarets internationella kännetecken.

3. I ockuperade områden i områden där strider troligen kan äga rum skall civil civilförsvarspersonal kunna igenkännas på civilförsvarets internationella kännetecken och med hjälp av ett identitetskort, som anger dess status.

4. Civilförsvarets internationella kännetecken utgöres av en liksidig blå triangel mot orange-färgad bakgrund, när det användes som skydd för civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader och materiel samt för civila skyddsrum.

5. Förutom av kännetecknet kan parterna i konflikten efter överenskommelse använda sig av särskilda signaler för identifiering av civilförsvarets enheter.

6. Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1–4 regleras av kapitel V i annex I till detta protokoll.

7. I fredstid kan det i punkt 4 beskrivna tecknet efter behöriga nationella myndigheters medgivande användas för identifiering inom civilförsvaret.

8. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall vidtaga nödvändiga åtgärder för att övervaka användningen av civilförsvarets internationella kännetecken samt förhindra och undertrycka varje missbruk härav.

9. Identifiering av civilförsvarets sjukvårds- och sjukavårdspersonal, sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel regleras också av artikel 18.

performance of civil defence tasks. Shelters provided for the civilian population should be similarly identifiable.

2. Each Party to the conflict shall also endeavour to adopt and implement methods and procedures which will make it possible to recognize civilian shelters as well as civil defence personnel, buildings and *matériel* on which the international distinctive sign of civil defence is displayed.

3. In occupied territories and in areas where fighting is taking place or is likely to take place, civilian civil defence personnel should be recognizable by the international distinctive sign of civil defence and by an identity card certifying their status.

4. The international distinctive sign of civil defence is an equilateral blue triangle on an orange ground when used for the protection of civil defence organizations, their personnel, buildings and *matériel* and for civilian shelters.

5. In addition to the distinctive sign, Parties to the conflict may agree upon the use of distinctive signals for civil defence identification purposes.

6. The application of the provisions of paragraphs 1 to 4 is governed by Chapter V of Annex I to this Protocol.

7. In time of peace, the sign described in paragraph 4 may, with the consent of the competent national authorities, be used for civil defence identification purposes.

8. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall take the measures necessary to supervise the display of the international distinctive sign of civil defence and to prevent and repress any misuse thereof.

9. The identification of civil defence medical and religious personnel, medical units and medical transports is also governed by Article 18.

Artikel 67 – Medlemmar av de väpnade styrkorna och militära förband avdelade för civilförsvarsorganisationer

1. Medlemmar av de väpnade styrkorna och militära förband avdelade för civilförsvarsorganisationer skall respekteras och skyddas under förutsättning att

a) denna personal och dessa förband permanent är avdelade för ändamålet och uteslutande ägnar sig åt fullgörandet av någon av de i artikel 61 nämnda uppgifterna;

b) denna personal, om den avdelats i detta syfte, icke fullgör andra militära uppgifter under konflikten;

c) denna personal tydligt skiljer sig från andra medlemmar av de väpnade styrkorna genom att på ett framträdande sätt bära civilförsvarets internationella kännetecken, vilket skall vara av lämplig storlek, och att personalen är försedd med det identitetskort som avses i kapitel V i annex I till detta protokoll och som styrker dess status;

d) denna personal och dessa förband är utrustade med endast lätt, personlig beväpning för upprätthållande av ordningen eller för självförsvar. Bestämmelserna i artikel 65, punkt 3, skall tillämpas även i detta fall;

(e) denna personal icke direkt deltar i fientligheterna och icke vid sidan om sina civilförsvarsuppgifter utför eller användes för att utföra handlingar som är skadliga för motparten;

f) denna personal och dessa förband fullgör sina civilförsvarsuppgifter uteslutande inom sin egen parts nationella territorium.

Det är förbjudet för medlem av de väpnade styrkorna, som är bunden av villkoren i a) och b) ovan, att bryta mot de villkor som angivits under e) ovan.

2. Militär personal som tjänstgör inom civilförsvarsorganisationer skall, om den faller i en motparts våld, bli krigsfångar. I ockuperat

Article 67 – Members of the armed forces and military units assigned to civil defence organizations

1. Members of the armed forces and military units assigned to civil defence organizations shall be respected and protected, provided that:

(a) such personnel and such units are permanently assigned and exclusively devoted to the performance of any of the tasks mentioned in Article 61;

(b) if so assigned, such personnel do not perform any other military duties during the conflict;

(c) such personnel are clearly distinguishable from the other members of the armed forces by prominently displaying the international distinctive sign of civil defence, which shall be as large as appropriate, and such personnel are provided with the identity card referred to in Chapter V of Annex I to this Protocol certifying their status;

(d) such personnel and such units are equipped only with light individual weapons for the purpose of maintaining order or for self-defence. The provisions of Article 65, paragraph 3 shall also apply in this case;

(e) such personnel do not participate directly in hostilities, and do not commit, or are not used to commit, outside their civil defence tasks, acts harmful to the adverse Party;

(f) such personnel and such units perform their civil defence tasks only within the national territory of their Party.

The non-observance of the conditions stated in (e) above by any member of the armed forces who is bound by the conditions prescribed in (a) and (b) above is prohibited.

2. Military personnel serving within civil defence organizations shall, if they fall into the power of an adverse Party, be prisoners of war.

område kan personalen, men endast om det ligger i detta områdes civilbefolknings intresse, användas för civilförsvarsuppgifter i den mån behov uppkommer, dock under förutsättning att de, om arbetet är av farlig natur, anmäler sig frivilligt.

3. Byggnader och större objekt bland materiel och transportmedel tillhörande militära förband som avdelats för civilförsvarsorganisationer skall tydligt märkas med civilförsvarets internationella kännetecken. Kännetecknet skall vara av lämplig storlek.

4. Materiel och byggnader tillhörande militära förband som permanent avdelats för civilförsvarsorganisationer och som uteslutande ägnar sig åt fullgörandet av civilförsvarsuppgifter skall, om de faller i en motparts händer, fortfarande lyda under krigets lagar. De får icke användas för annat ändamål än det avsedda, så länge de behövs för fullgörandet av civilförsvarsuppgifter, utom då tvingande militär nödvändighet föreligger, såvida icke tidigare åtgärder vidtagits för att på lämpligt sätt tillfredsställa civilbefolkningens behov.

AVDELNING II BISTÅND ÅT CIVILBEFOLKNINGEN

Artikel 68 – Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga på civilbefolkningen i enlighet med definitionen i detta protokoll och kompletterar artiklarna 23, 55, 59, 60, 61 och 62 samt andra relevanta bestämmelser i fjärde konventionen.

Artikel 69 – Grundläggande behov i ockuperade områden

1. Utöver de skyldigheter som närmare anges i artikel 55 i fjärde konventionen avseende tillförsel av livsmedel och läkemedel skall ockupationsmakten även vara skyldig att i möjligaste mån och utan att utsätta någon för

In occupied territory they may, but only in the interest of the civilian population of that territory, be employed on civil defence tasks in so far as the need arises, provided however that, if such work is dangerous, they volunteer for such tasks.

3. The buildings and major items of equipment and transports of military units assigned to civil defence organizations shall be clearly marked with the international distinctive sign of civil defence. This distinctive sign shall be as large as appropriate.

4. The *matériel* and buildings of military units permanently assigned to civil defence organizations and exclusively devoted to the performance of civil defence tasks shall, if they fall into the hands of an adverse Party, remain subject to the laws of war. They may not be diverted from their civil defence purpose so long as they are required for the performance of civil defence tasks, except in case of imperative military necessity, unless previous arrangements have been made for adequate provision for the needs of the civilian population.

SECTION II RELIEF IN FAVOUR OF THE CIVILIAN POPULATION

Article 68 – Field of application

The provisions of this Section apply to the civilian population as defined in this Protocol and are supplementary to Articles 23, 55, 59, 60, 61 and 62 and other relevant provisions of the Fourth Convention.

Article 69 – Basic needs in occupied territories

1. In addition to the duties specified in Article 55 of the Fourth Convention concerning food and medical supplies, the Occupying Power shall, to the fullest extent of the means available to it and without any adverse distinction,

sämlre behandling garantera tillförsel av kläder, sängkläder, nödbostäder och andra förnödenheter av största betydelse för civilbefolkningens överlevnad inom ockuperade områden samt föremål som behövs för religionsutövning.

2. Hjälpaktioner till förmån för civilbefolkningen inom ockuperat område skall ske enligt artiklarna 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 och 111 i fjärde konventionen och artikel 71 i detta protokoll, och de skall genomföras utan dröjsmål.

Artikel 70 – Hjälpaktioner

1. Är civilbefolkningen inom ett område som står under kontroll av en part i konflikten och ej utgör ockuperat område otillräckligt försedd med de i artikel 69 nämnda förnödenheterna, skall hjälpaktioner av humanitär och opartisk natur, vilka ej utsätter någon för sämlre behandling, genomföras med förbehåll för de av dessa hjälpaktioner berörda parternas samtycke. Erbjudande om sådan hjälp skall ej betraktas såsom inblandning i väpnad konflikt eller såsom ovänlig handling. Vid utdelning av hjälpförsändelser skall företräde givas till personer såsom barn, blivande mödrar, barnaföderskor och ammande mödrar, vilka enligt fjärde konventionen och detta protokoll skall vara föremål för privilegierad behandling eller särskilt skydd.

2. Parterna i konflikten och varje hög fördragslutande part skall tillåta och underlätta snabb och fri passage för alla hjälpsändningar, all utrustning och all personal som tillhandahålls i enlighet med denna avdelning, även om hjälpen är avsedd för motpartens civilbefolkning.

3. Parterna i konflikten och varje hög fördragslutande part som tillåter hjälpsändningar, utrustning och personal att passera i enlighet med punkt 2

a) skall ha rätt att uppställa tekniska föreskrifter, inbegripet visitation, för sådan

also ensure the provision of clothing, bedding, means of shelter, other supplies essential to the survival of the civilian population of the occupied territory and objects necessary for religious worship.

2. Relief actions for the benefit of the civilian population of occupied territories are governed by Articles 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 and 111 of the Fourth Convention, and by Article 71 of this Protocol, and shall be implemented without delay.

Article 70 – Relief actions

1. If the civilian population of any territory under the control of a Party to the conflict, other than occupied territory, is not adequately provided with the supplies mentioned in Article 69, relief actions which are humanitarian and impartial in character and conducted without any adverse distinction shall be undertaken, subject to the agreement of the Parties concerned in such relief actions. Offers of such relief shall not be regarded as interference in the armed conflict or as unfriendly acts. In the distribution of relief consignments, priority shall be given to those persons, such as children, expectant mothers, maternity cases and nursing mothers, who, under the Fourth Convention or under this Protocol, are to be accorded privileged treatment or special protection.

2. The Parties to the conflict and each High Contracting Party shall allow and facilitate rapid and unimpeded passage of all relief consignments, equipment and personnel provided in accordance with this Section, even if such assistance is destined for the civilian population of the adverse Party.

3. The Parties to the conflict and each High Contracting Party which allows the passage of relief consignments, equipment and personnel in accordance with paragraph 2:

(a) shall have the right to prescribe the technical arrangements, including search,

passage;

b) kan göra tillståndet beroende av om distributionen får ske under kontroll på platsen av en skyddsmakt;

c) skall ej på något sätt omdirigera hjälpsändningarna eller försena dem utom i de fall då så är absolut nödvändigt med hänsyn till den berörda civilbefolkningens intresse.

4. Parterna i konflikten skall skydda hjälpsändningarna och underlätta en snabb utdelning av dem.

5. Parterna i konflikten och varje berörd hög fördragsslutande part skall uppmuntra och underlätta en effektiv internationell samordning av de i punkt 1 omnämnda hjälpaktionerna.

Artikel 71 – Personal som deltagar i hjälpaktioner

1. Då så är nödvändigt kan hjälppersonal utgöra del av hjälpaktion, särskilt för transport och utdelning av hjälpförsändelser; sådan personals deltagande skall underställas godkännande av den part på vars territorium personalen skall fullgöra sina åligganden.

2. Denna personal skall respekteras och skyddas.

3. Varje part som erhåller hjälpförsändelser skall i möjligaste mån bistå den i punkt 1 omnämnda hjälppersonalen med utförandet av hjälpuppdraget. Endast då tvingande militär nödvändighet föreligger, får denna hjälppersonals verksamhet begränsas eller dess förflyttningar tidvis bli föremål för restriktioner.

4. Under inga omständigheter får hjälppersonal överskrida ramen för sitt uppdrag enligt detta protokoll. Personalen skall särskilt taga hänsyn till säkerhetskrav från den part på vars territorium den fullgör sina skyldigheter.

under which such passage is permitted;

(b) may make such permission conditional on the distribution of this assistance being made under the local supervision of a Protecting Power;

(c) shall, in no way whatsoever, divert relief consignments from the purpose for which they are intended nor delay their forwarding, except in cases of urgent necessity in the interest of the civilian population concerned.

4. The Parties to the conflict shall protect relief consignments and facilitate their rapid distribution.

5. The Parties to the conflict and each High Contracting Party concerned shall encourage and facilitate effective international co-ordination of the relief actions referred to in paragraph 1.

Article 71 – Personnel participating in relief actions

1. Where necessary, relief personnel may form part of the assistance provided in any relief action, in particular for the transportation and distribution of relief consignments; the participation of such personnel shall be subject to the approval of the Party in whose territory they will carry out their duties.

2. Such personnel shall be respected and protected.

3. Each Party in receipt of relief consignments shall, to the fullest extent practicable, assist the relief personnel referred to in paragraph 1 in carrying out their relief mission. Only in case of imperative military necessity may the activities of the relief personnel be limited or their movements temporarily restricted.

4. Under no circumstances may relief personnel exceed the terms of their mission under this Protocol. In particular they shall take account of the security requirements of the Party in whose territory they are carrying out their

Uppdrag som givits personal som icke iakttagit dessa villkor kan avslutas.

AVDELNING III BEHANDLING AV PERSONER I HÄNDERNA PÅ EN PART I KONFLIKTEN

Kapitel I TILLÄMPNINGSOMRÅDE OCH SKYDD AV PERSONER OCH EGENDOM

Artikel 72 – Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna avdelning kompletterar de regler om humanitärt skydd av civilpersoner och civil egendom i händerna på en part i konflikten som finnes i fjärde konventionen, särskilt i avdelningarna I och III, samt övriga tillämpliga folkrättsliga regler rörande skydd av de grundläggande mänskliga rättigheterna under internationella väpnade konflikter.

Artikel 73 – Flyktingar och statslösa

Personer som före fientligheternas början ansetts vara statslösa eller flyktingar enligt relevanta internationella instrument, vilka godkänts av de berörda parterna, eller enligt mottagar- eller vistelselandets nationella lagstiftning skall under alla omständigheter och utan att på något sätt utsättas för sämre behandling vara skyddade personer enligt innebörden i avdelning I och III fjärde konventionen.

Artikel 74 – Återförening av skingrade familjer

De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall i möjligaste mån underlätta återförening av familjer som skingrats till följd av väpnade konflikter och skall särskilt uppmuntra det arbete som utföres inom humanitära organisationer som ägnar sig åt dessa uppgifter i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och detta protokoll samt i

duties. The mission of any of the personnel who do not respect these conditions may be terminated.

SECTION III TREATMENT OF PERSONS IN THE POWER OF A PARTY TO THE CON- FLICT

Chapter I FIELD OF APPLICATION AND PROTEC- TION OF PERSONS AND OBJECTS

Article 72 – Field of application

The provisions of this Section are additional to the rules concerning humanitarian protection of civilians and civilian objects in the power of a Party to the conflict contained in the Fourth Convention, particularly Parts I and III thereof, as well as to other applicable rules of international law relating to the protection of fundamental human rights during international armed conflict.

Article 73 – Refugees and stateless persons

Persons who, before the beginning of hostilities, were considered as stateless persons or refugees under the relevant international instruments accepted by the Parties concerned or under the national legislation of the State of refuge or State of residence shall be protected persons within the meaning of Parts I and III of the Fourth Convention, in all circumstances and without any adverse distinction.

Article 74 – Reunion of dispersed families

The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall facilitate in every possible way the reunion of families dispersed as a result of armed conflicts and shall encourage in particular the work of the humanitarian organizations engaged in this task in accordance with the provisions of the Conventions and of this Protocol and in conformity with their respec-

enlighet med dessa organisationers respektive säkerhetsföreskrifter.

Artikel 75 – Grundläggande garantier

1. I den mån de beröres av en situation som avses i artikel 1 i detta protokoll skall personer som är i händerna på en part i konflikten och som icke åtnjuter en mera fördelaktig behandling enligt konventionerna eller detta protokoll under alla omständigheter behandlas humant och åtnjuta minst det skydd som omnämnes i denna artikel utan att man gör någon ogynnsam åtskillnad på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan åsikt, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan status, eller på grund av annat liknande kriterium. Varje part skall respektera alla sådana personers heder, övertygelse och religionsutövning.

2. Följande handlingar är och skall alltid och överallt vara förbjudna, vare sig de begåtts av civila eller militärer:

a) våld mot en persons liv eller hälsa eller mot hans fysiska eller psykiska välbefinnande, särskilt:

- 1) mord;
- 2) tortyr av alla slag, antingen den är fysisk eller psykisk;
- 3) kroppslig bestraffning; och
- 4) stympning;

b) kränkande av personlig värdighet, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling, påtvingad prostitution och varje form av otillbörligt närmande;

c) tagande av gisslan;

d) kollektiv bestraffning; och

e) hot om att utföra någon av ovanstående handlingar.

3. Person som anhållits, häktats eller internerats för handlingar i samband med väpnad konflikt skall omgående underrättas, på ett språk som han förstår, om orsakerna till dessa åtgärder. Utom då häktning eller internering skett på grund av brott, skall personerna friges

tive security regulations.

Article 75 – Fundamental guarantees

1. In so far as they are affected by a situation referred to in Article 1 of this Protocol, persons who are in the power of a Party to the conflict and who do not benefit from more favourable treatment under the Conventions or under this Protocol shall be treated humanely in all circumstances and shall enjoy, as a minimum, the protection provided by this Article without any adverse distinction based upon race, colour, sex, language, religion or belief, political or other opinion, national or social origin, wealth, birth or other status, or on any other similar criteria. Each Party shall respect the person, honour, convictions and religious practices of all such persons.

2. The following acts are and shall remain prohibited at any time and in any place whatsoever, whether committed by civilian or by military agents:

(a) violence to the life, health, or physical or mental well-being of persons, in particular:

- (i) murder;
- (ii) torture of all kinds, whether physical or mental;
- (iii) corporal punishment; and
- (iv) mutilation;

(b) outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment, enforced prostitution and any form of indecent assault;

(c) the taking of hostages;

(d) collective punishments; and

(e) threats to commit any of the foregoing acts.

3. Any person arrested, detained or interned for actions related to the armed conflict shall be informed promptly, in a language he understands, of the reasons why these measures have been taken. Except in cases of arrest or detention for penal offences, such persons shall

med minsta möjliga dröjsmål och i varje fall så snart de omständigheter som utgjorde anledningen till anhållandet, häktningen eller interneringen icke längre föreligger.

4. Ingen dom kan avkunnas och inget straff kan verkställas mot en person som befunnits skyldig till brott i samband med den väpnade konflikten annat än om vederbörande fällt till ansvar av en opartisk och regelrätt tillsatt domstol, vilken iakttagit allmänt erkända principer för ett korrekt rättsligt förfarande, vari följande inbegripes:

- a) förfarandet skall innebära att den anklagade snarast underrättas om alla detaljer i det brott som han anklagas för samt garantera den anklagade, såväl före som under rättegången mot honom, alla nödvändiga rättigheter och försvarsmedel;
- b) ingen skall fällas till ansvar för ett brott utom på grundval av ett personligt straffansvar;
- c) ingen skall anklagas eller fällas till ansvar för brott på grund av handling eller underlåtenhet som icke utgjorde ett brott enligt den nationella eller internationella lag som var tillämplig på honom vid den tidpunkt då handlingen begicks; ej heller skall ett strängare straff utdömas än det som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om lagen efter det att brottet begicks ändras så att den stadgar ett lindrigare straff, skall brottslingen komma i åtnjutande härav;
- d) var och en som anklagats för brott förutsättes vara oskyldig till dess att han förklarats skyldig enligt lag;
- e) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att dömas i sin närvaro;
- f) ingen skall tvingas avlägga vittnesbörd mot sig själv eller erkänna sig skyldig;
- g) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att förhöra eller låta förhöra vittnet på åklagarsidan och att erhålla inställelse och förhör av egna vittnen under samma förutsättningar som vittnen på åklagarsidan;

be released with the minimum delay possible and in any event as soon as the circumstances justifying the arrest, detention or internment have ceased to exist.

4. No sentence may be passed and no penalty may be executed on a person found guilty of a penal offence related to the armed conflict except pursuant to a conviction pronounced by an impartial and regularly constituted court respecting the generally recognized principles of regular judicial procedure, which include the following:

- (a) the procedure shall provide for an accused to be informed without delay of the particulars of the offence alleged against him and shall afford the accused before and during his trial all necessary rights and means of defence;
- (b) no one shall be convicted of an offence except on the basis of individual penal responsibility;
- (c) no one shall be accused or convicted of a criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under the national or international law to which he was subject at the time when it was committed; nor shall a heavier penalty be imposed than that which was applicable at the time when the criminal offence was committed; if, after the commission of the offence, provision is made by law for the imposition of a lighter penalty, the offender shall benefit thereby;
- (d) anyone charged with an offence is presumed innocent until proved guilty according to law;
- (e) anyone charged with an offence shall have the right to be tried in his presence;
- (f) no one shall be compelled to testify against himself or to confess guilt;
- (g) anyone charged with an offence shall have the right to examine, or have examined, the witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;

h) ingen skall åtalas och straffas av samma part för brott som redan varit föremål för slutgiltig friande eller fällande dom enligt samma lagstiftning och samma rättsliga förfarande;

i) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att få domen publicerad offentligt; och

j) var och en som blivit dömd för brott skall i samband med domens fällande under rättas om sina besvärsmöjligheter och andra rättsmedel samt om de tidsfrister som härvid bör iakttas.

5. Kvinnor som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten skall vara inkvarterade i lokaler som är åtskilda från männens. De skall ställas under direkt övervakning av kvinnor. I de fall då familjer anhållits, häktats eller internerats skall de dock, då så är möjligt, inkvarteras på samma plats och behandlas som familjeenheter.

6. Personer som anhållits, häktats eller internerats av skäl som står i samband med den väpnade konflikten skall åtnjuta det skydd som tillkommer dem enligt denna artikel till dess att de slutgiltigt friges, hemsändes eller återinträder i tjänst, även efter den väpnade konfliktens avslutande.

7. För att undvika varje tvivel vad beträffar åtal och rättegång mot personer som anklagats för krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten skall följande principer gälla;

a) personer som anklagas för sådana brott bör överlämnas till åtal och rättegång i enlighet med tillämpliga folkrättsliga regler; och

b) var och en, som icke åtnjuter en förmånligare behandling enligt konventionerna och detta protokoll, skall beviljas i denna artikel åsyftad behandling, vare sig de brott vederbörande anklagas för utgör eller icke utgör grova överträdelser av konventionerna eller av detta protokoll.

(h) no one shall be prosecuted or punished by the same Party for an offence in respect of which a final judgement acquitting or convicting that person has been previously pronounced under the same law and judicial procedure;

(i) anyone prosecuted for an offence shall have the right to have the judgement pronounced publicly; and

(j) a convicted person shall be advised on conviction of his judicial and other remedies and of the time-limits within which they may be exercised.

5. Women whose liberty has been restricted for reasons related to the armed conflict shall be held in quarters separated from men's quarters. They shall be under the immediate supervision of women. Nevertheless, in cases where families are detained or interned, they shall, whenever possible, be held in the same place and accommodated as family units.

6. Persons who are arrested, detained or interned for reasons related to the armed conflict shall enjoy the protection provided by this Article until their final release, repatriation or re-establishment, even after the end of the armed conflict.

7. In order to avoid any doubt concerning the prosecution and trial of persons accused of war crimes or crimes against humanity, the following principles shall apply:

(a) persons who are accused of such crimes should be submitted for the purpose of prosecution and trial in accordance with the applicable rules of international law; and

(b) any such persons who do not benefit from more favourable treatment under the Conventions or this Protocol shall be accorded the treatment provided by this Article, whether or not the crimes of which they are accused constitute grave breaches of the Conventions or of this Protocol.

8. Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas såsom utgörande en begränsning av eller ett hinder för varje annan förmånligare bestämmelse vari enligt tillämpliga folkrättsliga regler personer som täckes av punkt 1 beviljas ett ökat skydd.

Kapitel II ÅTGÄRDER TILL FÖRMÅN FÖR KVIN- NOR OCH BARN

Artikel 76 – Skydd av kvinnor

1. Kvinnor skall vara föremål för särskild respekt och skall skyddas främst mot våldtäkt, påtvingad prostitution och varje annan form av otillbörligt närmande.

2. Havande kvinnor och småbarnsmödrar som anhålles, häktas eller interneras av skäl i samband med väpnad konflikt skall få sina ärenden behandlade med absolut förtur.

3. I största möjliga utsträckning skall parterna i konflikten försöka undvika att avkunna dödsstraff mot havande kvinnor och småbarnsmödrar för brott i samband med väpnad konflikt. Dödsstraff för sådana brott skall icke verkställas på dessa kvinnor.

Artikel 77 – Skydd av barn

1. Barn skall vara föremål för särskild respekt och skyddas mot varje form av otillbörligt närmande. Parterna i konflikten skall ge dem den vård och hjälp de behöver på grund av sin ålder eller av andra orsaker.

2. Parterna i konflikten skall vidtaga alla tänkbara åtgärder så att barn som ej nått femton års ålder icke deltagar direkt i fientligheterna, och särskilt skall de avstå från att rekrytera dem till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt femton men icke aderton år, skall de stridande parterna sträva efter att ge förtur åt dem som är äldst.

8. No provision of this Article may be construed as limiting or infringing any other more favourable provision granting greater protection, under any applicable rules of international law, to persons covered by paragraph 1.

Chapter II MEASURES IN FAVOUR OF WOMEN AND CHILDREN

Article 76 – Protection of women

1. Women shall be the object of special respect and shall be protected in particular against rape, forced prostitution and any other form of indecent assault.

2. Pregnant women and mothers having dependent infants who are arrested, detained or interned for reasons related to the armed conflict, shall have their cases considered with the utmost priority.

3. To the maximum extent feasible, the Parties to the conflict shall endeavour to avoid the pronouncement of the death penalty on pregnant women or mothers having dependent infants, for an offence related to the armed conflict. The death penalty for such offences shall not be executed on such women.

Article 77 – Protection of children

1. Children shall be the object of special respect and shall be protected against any form of indecent assault. The Parties to the conflict shall provide them with the care and aid they require, whether because of their age or for any other reason.

2. The parties to the conflict shall take all feasible measures in order that children who have not attained the age of fifteen years do not take a direct part in hostilities and, in particular, they shall refrain from recruiting them into their armed forces. In recruiting among those persons who have attained the age of fifteen years but who have not attained the age of

3. Om barn som ej fyllt femton år undantagsvis och trots bestämmelserna i punkt 2 deltagar direkt i fientligheterna och faller i en motparts våld, skall de fortsättningsvis åtnjuta det särskilda skydd som beviljas enligt denna artikel, vare sig de är krigsfångar eller ej.

4. Om barn anhålles, häktas eller interneras av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, skall de inkvarteras i lokaler som är avskilda från de vuxnas, utom i de fall då familjer får bo tillsammans såsom familjeenheter i enlighet med bestämmelserna i artikel 75, punkt 5.

5. Dödsstraff för brott i samband med den väpnade konflikten skall icke verkställas på personer som ej fyllt aderton år vid den tidpunkt då brottet begicks.

Artikel 78 – Evakuering av barn

1. Ingen part i konflikten skall företaga evakuering till ett främmande land av andra barn än sina egna medborgare, såvida det icke rör sig om en tillfällig evakuering till följd av tvingande skäl i samband med barnens hälsa eller sjukvård eller, utom i ockuperade områden, när deras säkerhet så kräver. Då föräldrar eller förmyndare kan nås, kräves deras skriftliga godkännande av evakueringen. Kan dessa personer icke nås, kräves skriftligt godkännande av evakueringen från de personer som enligt lag eller sedvänja är i första hand ansvariga för barnens vård. Varje sådan evakuering skall övervakas av skyddsmakten i samråd med de berörda parterna, det vill säga den part som företager evakueringen, den part som mottager barnen och de parter vilkas medborgare evakueras. I samtliga fall skall alla stridande parter vidtaga alla tänkbara försiktighetsmått, så att de evakuerade icke utsättes för någon fara.

eighteen years, the Parties to the conflict shall endeavour to give priority to those who are oldest.

3. If, in exceptional cases, despite the provisions of paragraph 2, children who have not attained the age of fifteen years take a direct part in hostilities and fall into the power of an adverse Party, they shall continue to benefit from the special protection accorded by this Article, whether or not they are prisoners of war.

4. If arrested, detained or interned for reasons related to the armed conflict, children shall be held in quarters separate from the quarters of adults, except where families are accommodated as family units as provided in Article 75, paragraph 5.

5. The death penalty for an offence related to the armed conflict shall not be executed on persons who had not attained the age of eighteen years at the time the offence was committed.

Article 78 – Evacuation of children

1. No Party to the conflict shall arrange for the evacuation of children, other than its own nationals, to a foreign country except for a temporary evacuation where compelling reasons of the health or medical treatment of the children or, except in occupied territory, their safety, so require. Where the parents or legal guardians can be found, their written consent to such evacuation is required. If these persons cannot be found, the written consent to such evacuation of the persons who by law or custom are primarily responsible for the care of the children is required. Any such evacuation shall be supervised by the Protecting Power in agreement with the Parties concerned, namely, the Party arranging for the evacuation, the Party receiving the children and any Parties whose nationals are being evacuated. In each case, all Parties to the conflict shall take all feasible precautions to avoid endangering the evacuation.

2. Då evakuering företages i enlighet med punkt 1, skall varje barns uppfostran, inbegripet dess religiösa och moraliska uppfostran i enlighet med föräldrarnas önskan, säkerställas med största möjliga kontinuitet.

3. I syfte att underlätta de i enlighet med denna artikel evakuerade barnens återkomst till sina familjer och länder skall den parts myndigheter som företager evakueringen och, då så är lämpligt, myndigheterna i mottagarlandet för varje barn upprätta ett kort med fotografier, som de skall sända till Internationella Röda-korskommitténs centrala efterforskningsbyrå. Kortet skall, då så är möjligt och det icke medför någon risk eller skada för barnet, innehålla följande uppgifter:

- a) barnets efternamn;
- b) barnets förnamn;
- c) barnets kön;
- d) födelseort och -datum (eller, om datum icke är känt: beräknad ålder);
- e) faderns fullständiga namn;
- f) moderns fullständiga namn och flicknamn;
- g) barnets närmaste släktingar;
- h) barnets nationalitet;
- i) barnets modersmål och andra språk som barnet talar;
- j) adress till barnets familj;
- k) barnets identifikationsnummer;
- l) barnets hälsotillstånd;
- m) barnets blodgrupp;
- n) eventuella särskilda kännetecken;
- o) datum då barnet påträffades och platsen härför;
- p) datum då barnet lämnade landet och platsen för avfärden;
- q) barnets eventuella religion;
- r) barnets nuvarande adress i mottagarlandet;
- s) i händelse av barnets eventuella dödsfall före återkomsten, datum, plats och omständigheter i samband med dödsfallet samt plats för barnets grav.

2. Whenever an evacuation occurs pursuant to paragraph 1, each child's education, including his religious and moral education as his parents desire, shall be provided while he is away with the greatest possible continuity.

3. With a view to facilitating the return to their families and country of children evacuated pursuant to this Article, the authorities of the Party arranging for the evacuation and, as appropriate, the authorities of the receiving country shall establish for each child a card with photographs, which they shall send to the Central Tracing Agency of the International Committee of the Red Cross. Each card shall bear, whenever possible, and whenever it involves no risk of harm to the child, the following information:

- (a) surname(s) of the child;
- (b) the child's first name(s);
- (c) the child's sex;
- (d) the place and date of birth (or, if that date is not known, the approximate age);
- (e) the father's full name;
- (f) the mother's full name and her maiden name;
- (g) the child's next-of-kin;
- (h) the child's nationality;
- (i) the child's native language, and any other language he speaks;
- (j) the address of the child's family;
- (k) any identification number for the child;
- (l) the child's state of health;
- (m) the child's blood group;
- (n) any distinguishing features;
- (o) the date on which and the place where the child was found;
- (p) the date on which and the place from which the child left the country;
- (q) the child's religion, if any;
- (r) the child's present address in the receiving country;
- (s) should the child die before his return, the date, place and circumstances of death and place of internment.

Kapitel III JOURNALISTER

Artikel 79 – Skyddsåtgärder för journalister

1. Journalister med farliga uppdrag å yrkets vägnar i områden där väpnad konflikt pågår skall betraktas såsom civila i enlighet med innebörden i artikel 50, punkt 1.
2. De skall i denna sin egenskap skyddas i enlighet med konventionerna och detta protokoll, under förutsättning att de icke bedriver någon verksamhet som skulle kunna inverka menligt på deras civila status, utan hinder för krigskorrespondenters rätt att då de är ackrediterade hos väpnade styrkor åtnjuta den status som avses i artikel 4 A (4) i tredje konventionen.
3. De kan erhålla ett identitetskort som överensstämmer med det som avbildats i bilaga II i detta protokoll. Detta kort, som skall utfärdas av regeringen i den stat vars medborgare journalisten är eller på vars territorium han är bosatt eller i vilken det nyhetsorgan är beläget som anställt honom, skall styrka hans ställning som journalist.

Chapter III JOURNALISTS

Article 79 – Measures of protection for journalists

1. Journalists engaged in dangerous professional missions in areas of armed conflict shall be considered as civilians within the meaning of Article 50, paragraph 1.
2. They shall be protected as such under the Conventions and this Protocol, provided that they take no action adversely affecting their status as civilians, and without prejudice to the right of war correspondents accredited to the armed forces to the status provided for in Article 4 A (4) of the Third Convention.
3. They may obtain an identity card similar to the model in Annex II of this Protocol. This card, which shall be issued by the government of the State of which the journalist is a national or in whose territory he resides or in which the news medium employing him is located, shall attest to his status as a journalist.

DEL V
KONVENTIONERNAS OCH DETTA PRO-
TOKOLLS VERKSTÄLLIGHET

AVDELNING I
ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 80 – Verkställighetsåtgärder

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall utan dröjsmål vidtaga alla nödvändiga åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

2. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall ge order och instruktioner i syfte att garantera iakttagandet av konventionerna och detta protokoll samt övervaka deras verkställighet.

Artikel 81 – Röda korsets och andra humanitära organisationers verksamhet

1. Parterna i konflikten skall på alla sätt som står i deras makt underlätta för Internationella Röda korskommittén att fullgöra de humanitära uppgifter som den tilldelats i konventionerna och i detta protokoll i syfte att garantera krigets offer skydd och bistånd. Internationella Röda korskommittén kan även med berörda parter medgivande utöva annan humanitär verksamhet till förmån för dessa offer.

2. Parterna i konflikten skall bevilja sina respektive Röda korsorganisationer (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) det bistånd som de behöver för att utföra sin humanitära verksamhet till förmån för krigets offer i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll samt med Röda korsets grundläggande principer, så som de formulerats av de internationella Röda korskonferenserna.

3. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall på allt sätt underlätta det bistånd som Röda korsorganisationerna

PART V
EXECUTION OF THE CONVENTIONS
AND OF THIS PROTOCOL

SECTION I
GENERAL PROVISIONS

Article 80 – Measures for execution

1. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall without delay take all necessary measures for the execution of their obligations under the Conventions and this Protocol.

2. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall give orders and instructions to ensure observance of the Conventions and this Protocol, and shall supervise their execution.

Article 81 – Activities of the Red Cross and other humanitarian organizations

1. The Parties to the conflict shall grant to the International Committee of the Red Cross all facilities within their power so as to enable it to carry out the humanitarian functions assigned to it by the Conventions and this Protocol in order to ensure protection and assistance to the victims of conflicts; the International Committee of the Red Cross may also carry out any other humanitarian activities in favour of these victims, subject to the consent of the Parties to the conflict concerned.

2. The Parties to the conflict shall grant to their respective Red Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) organizations the facilities necessary for carrying out their humanitarian activities in favour of the victims of the conflict, in accordance with the provisions of the Conventions and this Protocol and the fundamental principles of the Red Cross as formulated by the International Conferences of the Red Cross.

3. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall facilitate in every possible way the assistance which Red Cross

(Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) och Röda korsföreningarnas förbund skall ge krigets offer i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll samt Röda korsets grundläggande principer, så som de formulerats av de internationella Röda korskonferenserna.

4. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall såvitt möjligt ge bistånd av samma slag som omnämnes i punkterna 2 och 3 åt övriga humanitära organisationer som avses i konventionerna och i detta protokoll, vilka är vederbörligen bemyndigade av de berörda parterna i konflikten och vilka utövar sin humanitära verksamhet i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och detta protokoll.

Artikel 82 – Juridiska rådgivare inom de väpnade styrkorna

De höga fördragsslutande parterna skall alltid, och parterna i konflikten skall under väpnad konflikt, tillse att juridiska rådgivare när så är nödvändigt finnes till hands för att ge de militära befälhavarna på lämplig nivå råd rörande tillämpningen av konventionerna och detta protokoll och rörande lämplig undervisning av de väpnade styrkorna på detta område.

Artikel 83 – Informationsspridning

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att såväl i fredstid som under väpnad konflikt inom sina respektive länder ge största möjliga spridning åt konventionerna och detta protokoll och särskilt att införa studiet därav i planerna för den militära undervisningen och att uppmuntra civilbefolkningen att studera dem, så att dessa instrument blir kända av de väpnade styrkorna och civilbefolkningen.

2. De militära eller civila myndigheter som under väpnad konflikt påtager sig ansvar för tillämpningen av konventionerna och detta

(Red Crescent, Red Lion and Sun) organizations and the League of Red Cross Societies extend to the victims of conflicts in accordance with the provisions of the Conventions and this Protocol and with the fundamental principles of the Red Cross as formulated by the International Conferences of the Red Cross.

4. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall, as far as possible, make facilities similar to those mentioned in paragraphs 2 and 3 available to the other humanitarian organizations referred to in the Conventions and this Protocol which are duly authorized by the respective Parties to the conflict and which perform their humanitarian activities in accordance with the provisions of the Conventions and this Protocol.

Article 82 – Legal advisers in armed forces

The High Contracting Parties at all times, and the Parties to the conflict in time of armed conflict, shall ensure that legal advisers are available, when necessary, to advise military commanders at the appropriate level on the application of the Conventions and this Protocol and on the appropriate instruction to be given to the armed forces on this subject.

Article 83 – Dissemination

1. The High Contracting Parties undertake, in time of peace as in time of armed conflict, to disseminate the Conventions and this Protocol as widely as possible in their respective countries and, in particular, to include the study thereof in their programmes of military instruction and to encourage the study thereof by the civilian population, so that those instruments may become known to the armed forces and to the civilian population.

2. Any military or civilian authorities who, in time of armed conflict, assume responsibilities in respect of the application of the Conventions

protokoll skall äga full kännedom om texterna i dessa instrument.

Artikel 84 – Regler för tillämpning

De höga fördragsslutande parterna skall så snart som möjligt genom förmedling av depositarien och, när så är lämpligt, genom förmedling av skyddsmakt tillställa varandra sina officiella översättningar av detta protokoll samt de lagar och förordningar som de avser utfärda för att säkerställa tillämpningen härav.

AVDELNING II

BEIVRANDE AV ÖVERTRÄDELSER AV KONVENTIONERNA OCH DETTA PROTOKOLL

Artikel 85 – Beivrande av överträdelser av detta protokoll

1. Konventionernas bestämmelser rörande beivrande av överträdelser och svåra överträdelser skall, såsom de är kompletterade genom denna avdelning, tillämpas på överträdelser och svåra överträdelser av detta protokoll.

2. Handlingar som i konventionerna betecknas såsom svåra överträdelser utgör svåra överträdelser av detta protokoll om de begås mot personer i en motparts våld, vilka skyddas av artiklarna 44, 45 och 73 i detta protokoll, eller mot motpartens sårade, sjuka eller skeppsbrutna, vilka skyddas av detta protokoll, eller mot sjukvårdspersonal eller själavårdspersonal, sjukvårdsenheter eller sjuktransportmedel under kontroll av motparten och skyddade av detta protokoll.

3. Utöver de i artikel 11 definierade svåra överträdelserna skall följande handlingar, då de begås uppsåtligen i strid med tillämpliga bestämmelser i detta protokoll och ger upphov till dödsfall eller allvarliga personskador, betraktas såsom svåra överträdelser av detta protokoll:

- a) att utsätta civilbefolkningen eller civilpersoner för anfall;

and this Protocol shall be fully acquainted with the text thereof.

Article 84 – Rules of application

The High Contracting Parties shall communicate to one another, as soon as possible, through the depositary and, as appropriate, through the Protecting Powers, their official translations of this Protocol, as well as the laws and regulations which they may adopt to ensure its application.

SECTION II

REPRESSION OF BREACHES OF THE CONVENTIONS AND OF THIS PROTOCOL

Article 85 – Repression of breaches of this Protocol

1. The provisions of the Conventions relating to the repression of breaches and grave breaches, supplemented by this Section, shall apply to the repression of breaches and grave breaches of this Protocol.

2. Acts described as grave breaches in the Conventions are grave breaches of this Protocol if committed against persons in the power of an adverse Party protected by Articles 44, 45 and 73 of this Protocol, or against the wounded, sick and shipwrecked of the adverse Party who are protected by this Protocol, or against those medical or religious personnel, medical units or medical transports which are under the control of the adverse Party and are protected by this Protocol.

3. In addition to the grave breaches defined in Article 11, the following acts shall be regarded as grave breaches of this Protocol, when committed wilfully, in violation of the relevant provisions of this Protocol, and causing death or serious injury to body or health:

- (a) making the civilian population or individual civilians the object of attack;

b) att inleda ett urskillningslöst anfall som drabbar civilbefolkningen eller civil egendom i medvetande om att anfallet kommer att förorsaka ytterst svåra förluster i människoliv eller skador på civilpersoner eller civil egendom på sätt som är definierat i artikel 57, punkt 2, a, 3);

c) att inleda anfall mot anläggningar eller installationer innehållande farliga krafter i medvetande om att anfallet kommer att förorsaka ytterst svåra förluster i människoliv eller skador på civilpersoner eller civil egendom på sätt som är definierat i artikel 57, punkt 2, a, 3);

d) att utsätta oförsvarade platser och demilitariserade zoner för anfall;

e) att utsätta en person för anfall i vetskap om att han är försatt ur stridbart skick;

f) att bedrägligt och i strid med artikel 37 använda Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken eller andra av konventionerna eller detta protokoll erkända skyddstecken.

4. Utöver de i föregående punkter definierade svåra överträdelserna skall följande handlingar betraktas såsom svåra överträdelser av protokollet, då de begås uppsåtligt och i strid med konventionerna eller detta protokoll:

a) ockupationsmaktens förflyttning av en del av sin egen civila befolkning till det område som den ockuperar eller deportering eller förflyttning inom eller utanför det ockuperade området av hela eller en del av befolkningen i detta område i strid med artikel 49 i fjärde konventionen;

b) oförsvarligt uppskov med repatriering av krigsfångar eller civila;

c) apartheidåtgärder och andra omänskliga och nedsättande åtgärder innefattande kränkningar av den personliga värdigheten och grundade på rasdiskriminering;

d) insättande av anfall mot klart erkända historiska minnesmärken, konstverk eller andaktsplatser som utgör folkens kulturella eller andliga arv och som beviljats särskilt

(b) launching an indiscriminate attack affecting the civilian population or civilian objects in the knowledge that such attack will cause excessive loss of life, injury to civilians or damage to civilian objects, as defined in Article 57, paragraph 2 (a) (iii);

(c) launching an attack against works or installations containing dangerous forces in the knowledge that such attack will cause excessive loss of life, injury to civilians or damage to civilian objects, as defined in Article 57, paragraph 2 (a) (iii);

(d) making non-defended localities and demilitarized zones the object of attack;

(e) making a person the object of attack in the knowledge that he is *hors de combat*;

(f) the perfidious use, in violation of Article 37, of the distinctive emblem of the Red Cross, Red Crescent or Red Lion and Sun or of other protective signs recognized by the Conventions or this Protocol.

4. In addition to the grave breaches defined in the preceding paragraphs and in the Conventions, the following shall be regarded as grave breaches of this Protocol, when committed wilfully and in violation of the Conventions or the Protocol:

(a) the transfer by the occupying Power of parts of its own civilian population into the territory it occupies, or the deportation or transfer of all or parts of the population of the occupied territory within or outside this territory, in violation of Article 49 of the Fourth Convention;

(b) unjustifiable delay in the repatriation of prisoners of war or civilians;

(c) practices of *apartheid* and other inhuman and degrading practices involving outrages upon personal dignity, based on racial discrimination;

(d) making the clearly-recognized historic monuments, work of art or places of worship which constitute the cultural or spiritual heritage of peoples and to which

skydd i enlighet med särskilt arrangemang, exempelvis inom ramen för en behörig internationell organisation, varvid följden blir förstörelse av dessa i stor skala, då bevis icke föreligger om att motparten överträtt artikel 53, b, och då dessa historiska minnesmärken, konstverk och andaktsplatser icke är belägna omedelbart intill militära mål;

e) att beröva en person som är skyddad av konventionerna eller punkt 2 i denna artikel rätt till en regelrätt och opartisk rättegång.

5. Utan förfång för tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall svåra överträdelser av dessa instrument betraktas såsom krigsförbrytelser.

Artikel 86 – Underlåtelse av handla

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall beivra svåra överträdelser och vidtaga nödvändiga åtgärder för att förhindra alla andra överträdelser av konventionerna eller detta protokoll, vilka följer av en underlåtelse att handla när en förpliktelse härtill föreligger.

2. Det faktum att en överträdelse av konventionerna eller av detta protokoll begåtts av en underlydande skall icke fritaga hans överordnade från straffrättsligt eller disciplinärt ansvar, allt efter omständigheterna, om dessa visste eller hade erhållit underrättelser som gjorde det möjligt för dem att under rådande förhållanden sluta sig till att den underlydande begick eller skulle begå en sådan överträdelse, och om de icke vidtagit alla utförbara åtgärder som stod i deras makt för att förhindra eller beivra denna överträdelse.

Artikel 87 – Militära chefers plikter

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall kräva att militära

special protection has been given by special arrangement, for example, within the framework of a competent international organization, the object of attack, causing as a result extensive destruction thereof, where there is no evidence of the violation by the adverse Party of Article 53, subparagraph (b), and when such historic monuments, works of art and places of worship are not located in the immediate proximity of military objectives;

(e) depriving a person protected by the Conventions or referred to in paragraph 2 of this Article of the rights of fair and regular trial.

5. Without prejudice to the application of the Conventions and of this Protocol, grave breaches of these instruments shall be regarded as war crimes.

Article 86 – Failure to act

1. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall repress grave breaches, and take measures necessary to suppress all other breaches, of the Conventions or of this Protocol which result from a failure to act when under a duty to do so.

2. The fact that a breach of the Conventions or of this Protocol was committed by a subordinate does not absolve his superiors from penal or disciplinary responsibility, as the case may be, if they knew, or had information which should have enabled them to conclude in the circumstances at the time, that he was committing or was going to commit such a breach and if they did not take all feasible measures within their power to prevent or repress the breach.

Article 87 – Duty of commanders

1. The High Contracting Parties and the Parties to the conflict shall require military

chefer i vad avser medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl och andra personer under deras kontroll förhindrar och, när så är nödvändigt, beivrar och rapporterar överträdelser av konventionerna och detta protokoll till behöriga myndigheter.

2. I syfte att förhindra och beivra överträdelser skall de höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten kräva att militära chefer, med hänsyn till graden av sitt ansvar, tillser att medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl är medvetna om sina skyldigheter enligt konventionerna och detta protokoll.

3. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall av varje militär chef, som är medveten om att underlydande eller andra personer under hans kontroll kommer att begå eller har begått en överträdelse av konventionerna eller detta protokoll, kräva att han vidtager de åtgärder som är nödvändiga för att förhindra sådana överträdelser av konventionerna eller detta protokoll och, när så är lämpligt, tager initiativet till disciplinära eller straffrättsliga åtgärder mot personer som begått överträdelser.

Artikel 88 – Ömsesidigt bistånd i brottmåls-ärenden

1. De höga fördragsslutande parterna skall i största möjliga utsträckning bistå varandra i samband med straffrättsliga förfaranden som inletts till följd av svåra överträdelser av konventionerna eller av detta protokoll.

2. Med förbehåll för de rättigheter och skyldigheter som fastslagits i konventionerna och i artikel 85, punkt 1, i detta protokoll, och då omständigheterna det medger, skall de höga fördragsslutande parterna samarbeta i fråga om utlämningsärenden. De skall taga vederbörlig hänsyn till ansökan från stat på vars område det uppgivna brottet blivit begånget.

3. I samtliga fall skall lagen i den höga fördragsslutande part till vilken ansökan ställts vara tillämplig. Bestämmelserna i föregående

commanders, with respect to members of the armed forces under their command and other persons under their control, to prevent and, where necessary, to suppress and to report to competent authorities breaches of the Conventions and of this Protocol.

2. In order to prevent and suppress breaches, High Contracting Parties and Parties to the conflict shall require that, commensurate with their level of responsibility, commanders ensure that members of the armed forces under their command are aware of their obligations under the Conventions and this Protocol.

3. The High Contracting Parties and Parties to the conflict shall require any commander who is aware that subordinates or other persons under his control are going to commit or have committed a breach of the Conventions or of this Protocol, to initiate such steps as are necessary to prevent such violations of the Conventions or this Protocol, and, where appropriate, to initiate disciplinary or penal action against violators thereof.

Article 88 – Mutual assistance in criminal matters

1. The High Contracting Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with criminal proceedings brought in respect of grave breaches of the Conventions or of this Protocol.

2. Subject to the rights and obligations established in the Conventions and in Article 85, paragraph 1, of this Protocol, and when circumstances permit, the High Contracting Parties shall co-operate in the matter of extradition. They shall give due consideration to the request of the State in whose territory the alleged offence has occurred.

3. The law of the High Contracting Party requested shall apply in all cases. The provisions of the preceding paragraphs shall not,

punkter skall dock ej påverka de skyldigheter som följer av bestämmelserna i varje annan bilateral eller multilateral traktat som, helt eller delvis, reglerar eller kommer att reglera ämnet ömsesidigt bistånd i brottnålsårenden.

Artikel 89 – Samarbete

Då svåra övertrådelser av konventionerna eller detta protokoll föreligger, åtager sig de höga fördragsslutande parterna att gemensamt eller var och en för sig handla i samarbete med Förenta nationerna och i enlighet med Förenta nationernas stadga.

Artikel 90 – Internationell kommission för undersökande av fakta

1. a) En internationell kommission för undersökande av fakta (härefter kallad "kommissionen") skall tillsättas. Den skall bestå av femton medlemmar kända för sin höga moral och sin ovåld.
- b) När minst tjugo höga fördragsslutande parter har överenskommit om att godkänna kommissionens behörighet i enlighet med punkt 2, och därefter med fem års mellanrum, skall depositarien sammankalla ett möte med ombud för dessa höga fördragsslutande parter i syfte att välja kommissionens medlemmar. Vid mötet skall ombuden välja kommissionens medlemmar genom sluten omröstning från en lista över personer till vilken var och en av dessa höga fördragsslutande parter må nominera en person.
- c) Kommissionens medlemmar skall tjänstgöra i sin personliga egenskap och skall inneha sitt uppdrag till dess att nya medlemmar väljes vid påföljande möte.
- d) Vid valet skall de höga fördragsslutande parterna tillse att var och en av de personer som skall invålas i kommissionen åger nödvändiga kvalifikationer och att en rättvis geografisk representation uppnås inom kommissionen i dess helhet.
- e) Uppstår en vakans skall kommissionen

however, affect the obligations arising from the provisions of any other treaty of a bilateral or multilateral nature which governs or will govern the whole or part of the subject of mutual assistance in criminal matters.

Article 89 – Co-operation

In situations of serious violations of the Conventions or of this Protocol, the High Contracting Parties undertake to act, jointly or individually, in co-operation with the United Nations and in conformity with the United Nations Charter.

Article 90 – International Fact-Finding Commission

1. (a) An International Fact-Finding Commission (hereinafter referred to as "the Commission") consisting of fifteen members of high moral standing and acknowledged impartiality shall be established.
- (b) When not less than twenty High Contracting Parties have agreed to accept the competence of the Commission pursuant to paragraph 2, the depositary shall then, and at intervals of five years thereafter, convene a meeting of representatives of those High Contracting Parties for the purpose of electing the members of the Commission. At the meeting, the representatives shall elect the members of the Commission by secret ballot from a list of persons to which each of those High Contracting Parties may nominate one person.
- (c) The members of the Commission shall serve in their personal capacity and shall hold office until the election of new members at the ensuing meeting.
- (d) At the election, the High Contracting Parties shall ensure that the persons to be elected to the Commission individually possess the qualifications required and that, in the Commission as a whole, equitable geographical representation is assured.
- (e) In the case of a casual vacancy, the

själv återbesätta denna med vederbörlig hänsyn till bestämmelserna i styckena a)-d).

f) Depositarien skall till kommissionens förfogande ställa de administrativa resurser, som är nödvändiga för fullgörandet av dess uppgifter.

2. a) De höga fördragsslutande parterna kan vid protokollets undertecknande eller ratifikation eller vid anslutning till detta eller vid varje annan senare tidpunkt förklara att de *ipso facto* och utan särskild överenskomst, i förhållande till varje annan hög fördragsslutande part som godkänner samma förpliktelse, erkänner kommissionens behörighet att undersöka sådan annans parts anklagelser, på sätt som bemyndigats i denna artikel.

b) Ovan nämnda förklaringar skall överlämnas till depositarien, som skall tillställa de höga fördragsslutande parterna kopior härav.

c) Kommissionen skall vara behörig att

1) undersöka fakta som hävdas utgöra svåra överträdelser i enlighet med definitionen i konventionerna och detta protokoll eller andra allvarliga kränkningar av konventionerna eller detta protokoll;

2) underlätta, genom sina bona officia, ett återupprättande av respekten för konventionerna och detta protokoll.

d) I andra situationer skall kommissionen företaga en undersökning på begäran av en part i konflikten endast med den eller de andra berörda parternas medgivande.

e) Med förbehåll för ovanstående bestämmelser i denna punkt skall bestämmelserna i artikel 52 i första konventionen, artikel 53 i andra konventionen, artikel 132 i tredje konventionen och artikel 149 i fjärde konventionen fortsättningsvis tillämpas på varje påstådd kränkning av konventionerna och skall även gälla varje påstådd kränkning av detta protokoll.

Commission itself shall fill the vacancy, having due regard to the provisions of the preceding sub-paragraphs.

(f) The depositary shall make available to the Commission the necessary administrative facilities for the performance of its functions.

2. (a) The High Contracting Parties may at the time of signing, ratifying or acceding to the Protocol, or at any other subsequent time, declare that they recognize *ipso facto* and without special agreement, in relation to any other High Contracting Party accepting the same obligation, the competence of the Commission to enquire into allegations by such other Party, as authorized by this Article:

(b) The declarations referred to above shall be deposited with the depositary, which shall transmit copies thereof to the High Contracting Parties.

(c) The Commission shall be competent to:

(i) enquire into any facts alleged to be a grave breach as defined in the Conventions and this Protocol or other serious violation of the Conventions or of this Protocol;

(ii) facilitate, through its good offices, the restoration of an attitude of respect for the Conventions and this Protocol.

(d) In other situations, the Commission shall institute an enquiry at the request of a Party to the conflict only with the consent of the other Party or Parties concerned.

(e) Subject to the foregoing provisions of this paragraph, the provisions of Article 52 of the First Convention, Article 53 of the Second Convention, Article 132 of the Third Convention and Article 149 of the Fourth Convention shall continue to apply to any alleged violation of the Conventions and shall extend to any alleged violation of this Protocol.

3. a) Om icke annorledes överenskommes av de berörda parterna, skall alla undersökningar företagas av en byrå bestående av sju medlemmar, vilka utsetts enligt följande:
 - 1) fem medlemmar av kommissionen, vilka icke får vara medborgare i stat som är part i konflikten, skall utses av kommissionens ordförande på grundval av en rättvis geografisk fördelning efter samråd med parterna i konflikten.
 - 2) två *ad hoc*-medlemmar, som icke är medborgare i stat som är part i konflikten, utsedda av vardera sidan.
 - b) Efter mottagandet av en begäran om undersökning skall kommissionens ordförande fastställa en lämplig tidsfrist för upprättandet av en byrå. Har någon *ad hoc*-medlem icke blivit utsedd före utlöpanDET av denna frist, skall ordföranden omedelbart utse den eller de medlemmar som behövs för komplettering av byråns medlemsantal.
 4. a) Den byrå som enligt bestämmelserna i punkt 3 upprättats i syfte att företaga en undersökning skall anmoda parterna i konflikten att bistå den och att inkomma med bevismaterial. Byrån kan även eftersöka annat bevismaterial som den anser lämpligt och genomföra en undersökning *in loco*.
 - b) Allt bevismaterial skall i sin helhet företes de berörda parterna, som skall ha rätt att inkomma med sina kommentarer till kommissionen.
 - c) Varje part skall ha rätt att bestrida sådant bevismaterial.
 5. a) Kommissionen skall till parterna framlägga en rapport om resultatet av byråns undersökningar tillsammans med de rekommendationer den finner lämpliga.
 - b) Är byrån ej i stånd att insamla det bevismaterial som behövs för objektiva och opartiska slutledningar, skall kommissionen uppgiva orsakerna härtill.
3. (a) Unless otherwise agreed by the Parties concerned, all enquiries shall be undertaken by a Chamber consisting of seven members appointed as follows:
 - (i) five members of the Commission, not nationals of any Party to the conflict, appointed by the President of the Commission on the basis of equitable representation of the geographical areas, after consultation with the Parties to the conflict;
 - (ii) two *ad hoc* members, not nationals of any Party to the conflict, one to be appointed by each side.
 - (b) Upon receipt of the request for an enquiry, the President of the Commission shall specify an appropriate time-limit for setting up a Chamber. If any *ad hoc* member has not been appointed within the time-limit, the President shall immediately appoint such additional member or members of the Commission as may be necessary to complete the membership of the Chamber.
 4. a) The Chamber set up under paragraph 3 to undertake an enquiry shall invite the Parties to the conflict to assist it and to present evidence. The Chamber may also seek such other evidence as it deems appropriate and may carry out an investigation of the situation *in loco*.
 - (b) All evidence shall be fully disclosed to the Parties, which shall have the right to comment on it to the Commission.
 - (c) Each Party shall have the right to challenge such evidence.
 5. (a) The Commission shall submit to the Parties a report on the findings of fact of the Chamber, with such recommendations as it may deem appropriate.
 - (b) If the Chamber is unable to secure sufficient evidence for factual and impartial findings, the Commission shall state the reasons for that inability.

c) Kommissionen skall ej avgiva offentlig rapport om sina slutledningar, såvida icke samtliga parter i konflikten anmodat den därtill.

6. Kommissionen skall upprätta sina egna stadgar, inbegripet reglerna rörande ordförandeskapet för kommissionen och byrån. Dessa regler skall garantera att de uppgifter som tillkommer kommissionens ordförande alltid fullgöres och att de, då det är fråga om en undersökning, fullgöres av en person som icke är medborgare i stat som är part i konflikten.

7. Kommissionens administrativa utgifter skall täckas av bidrag från de höga fördragsslutande parterna som avgivit den i punkt 2 nämnda förklaringen samt av frivilliga bidrag. Den eller de parter i konflikten som begär en undersökning skall förskotta de medel som är nödvändiga för att täcka byråns utgifter och skall ersättas av den eller de parter mot vilka anklagelser gjorts med belopp på upp till femtio procent av byråns omkostnader. Då motanklagelser framlägges för byrån, skall varje part förskotta femtio procent av de nödvändiga medlen.

Artikel 91 – Ansvar

Den part i konflikten som kränker bestämmelserna i konventionerna eller i detta protokoll skall, när omständigheterna så kräver, vara skyldig att erlagga skadestånd. Sådan part skall vara ansvarig för alla handlingar begångna av personer som tillhör dess väpnade styrkor.

(c) The Commission shall not report its findings publicly, unless all the Parties to the conflict have requested the Commission to do so.

6. The Commission shall establish its own rules, including rules for the presidency of the Commission and the presidency of the Chamber. Those rules shall ensure that the functions of the President of the Commission are exercised at all times and that, in the case of an enquiry, they are exercised by a person who is not a national of a Party to the conflict.

7. The administrative expenses of the Commission shall be met by contributions from the High Contracting Parties which made declarations under paragraph 2, and by voluntary contributions. The Party or Parties to the conflict requesting an enquiry shall advance the necessary funds for expenses incurred by a Chamber and shall be reimbursed by the Party or Parties against which the allegations are made to the extent of fifty percent of the costs of the Chamber. Where there are counter-allegations before the Chamber each side shall advance fifty per cent of the necessary funds.

Article 91 – Responsibility

A Party to the conflict which violates the provisions of the Conventions or of this Protocol shall, if the case demands, be liable to pay compensation. It shall be responsible for all acts committed by persons forming part of its armed forces.

DEL VI SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 92 – Undertecknande

Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av part till konventionerna sex månader efter undertecknandet av slutdokumentet och under en period av tolv månader.

Artikel 93 – Ratifikation

Detta protokoll skall snarast möjligt ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos det schweiziska förbundsrådet, som är depositarie för konventionerna.

Artikel 94 – Anslutning

Detta protokoll skall stå öppet för anslutning av varje part till konventionerna som ej undertecknat det. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 95 – Ikraftträdande

1. Detta protokoll skall träda i kraft sex månader efter dagen för deponering av två ratifikations- eller anslutningsinstrument.
2. För varje part till konventionerna som därefter ratificerar eller tillträder detta protokoll skall det träda i kraft sex månader efter den dag då parten deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 96 – Traktatsförbindelser efter detta protokolls ikraftträdande

1. Då parterna till konventionerna även tillträtt detta protokoll, skall konventionerna vara tillämpliga i den form de erhållit genom komplettering med detta protokoll.
2. Då en av parterna i konflikten icke är bunden av detta protokoll, skall parterna till protokollet likväl förbli bundna av detta i sina ömsesidiga förbindelser. De skall dessutom vara bundna av detta protokoll i förhållande till part som ej är bunden av det men godkänner och tillämpar dess bestämmelser.

PART VI FINAL PROVISIONS

Article 92 – Signature

This Protocol shall be open for signature by the Parties to the Conventions six months after the signing of the Final Act and will remain open for a period of twelve months.

Article 93 – Ratification

This Protocol shall be ratified as soon as possible. The instruments of ratification shall be deposited with the Swiss Federal Council, depositary of the Conventions.

Article 94 – Accession

This Protocol shall be open for accession by any Party to the Conventions which has not signed it. The instruments of accession shall be deposited with the depositary.

Article 95 – Entry into force

1. This Protocol shall enter into force six months after two instruments of ratification or accession have been deposited.
2. For each Party to the Conventions thereafter ratifying or acceding to this Protocol, it shall enter into force six months after the deposit by such Party of its instrument of ratification or accession.

Article 96 – Treaty relations upon entry into force of this Protocol

1. When the Parties to the Conventions are also Parties to this Protocol, the Conventions shall apply as supplemented by this Protocol.
2. When one of the Parties to the conflict is not bound by this Protocol, the Parties to the Protocol shall remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to each of the Parties which are not bound by it, if the latter accepts and applies the provisions thereof.

3. Myndighet som företräder ett folk som gentemot en hög fördragsslutande part är engagerat i en väpnad konflikt av den typ som avses i artikel 1, punkt 4, kan åta sig att tillämpa konventionerna och detta protokoll med avseende på denna konflikt genom en unilateral förklaring ställd till depositarien. En sådan deklaration skall, sedan den mottagits av depositarien, med avseende på konflikten ha följande verkan:

- a) att konventionerna och detta protokoll med omedelbar verkan träder i kraft för denna myndighet i dess egenskap av part i konflikten;
- b) att denna myndighet ålägges samma rättigheter och skyldigheter som en hög fördragsslutande part, vilken tillträtt konventionerna och detta protokoll; och
- c) att konventionerna och detta protokoll är i lika grad bindande för alla i konflikten.

Artikel 97 – Ändringar

1. Varje hög fördragsslutande part kan föreslå ändringar av detta protokoll. Text till ändringsförslag skall underställas depositarien, som efter samråd med alla höga fördragsslutande parter och den Internationella rödakorskommittén skall besluta om en konferens skall sammankallas för att taga ställning till ändringsförslaget.

2. Depositarien skall till denna konferens inbjuda samtliga höga fördragsslutande parter liksom parterna till konventionerna, vare sig de är signatärer till detta protokoll eller icke.

Artikel 98 – Revidering av Annex I

1. Senast fyra år efter ikraftträdandet av detta protokoll och därefter åtminstone vart fjärde år skall Internationella rödakorskommittén samråda med de höga fördragsslutande parterna om annex I till detta protokoll och, om den

3. The authority representing a people engaged against a High Contracting Party in an armed conflict of the type referred to in Article 1, paragraph 4, may undertake to apply the Conventions and this Protocol in relation to that conflict by means of a unilateral declaration addressed to the depositary. Such declaration shall, upon its receipt by the depositary, have in relation to that conflict the following effects:

- (a) the Conventions and this Protocol are brought into force for the said authority as a Party to the conflict with immediate effect;
- (b) the said authority assumes the same rights and obligations as those which have been assumed by a High Contracting Party to the Conventions and this Protocol; and
- (c) the Conventions and this Protocol are equally binding upon all Parties to the conflict.

Article 97 – Amendment

1. Any High Contracting Party may propose amendments to this Protocol. The text of any proposed amendment shall be communicated to the depositary, which shall decide, after consultation with all the High Contracting Parties and the International Committee of the Red Cross, whether a conference should be convened to consider the proposed amendment.

2. The depositary shall invite to that conference all the High Contracting Parties as well as the Parties to the Conventions, whether or not they are signatories of this Protocol.

Article 98 – Revision of Annex I

1. Not later than four years after the entry into force of this Protocol and thereafter at intervals of not less than four years, the International Committee of the Red Cross shall consult the High Contracting Parties concerning Annex I

finner detta vara av behovet påkallat, föreslå ett möte med tekniska experter i syfte att revidera annex I och föreslå sådana ändringar av detta som kan synas önskvärda. Såvida icke en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna inom sex månader efter utsändandet till dem av ett förslag om ett sådant möte invänder häremot, skall Internationella rödakorskommittén sammankalla mötet och därvid även inbjuda observatörer från lämpliga internationella organisationer. Ett sådan möte skall även sammankallas av Internationella rödakorskommittén närhelst en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna så begär.

2. Depositarien skall sammankalla en konferens med de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna i syfte att taga ställning till de ändringar som föreslagits av mötet med de tekniska experterna, om efter mötet Internationella rödakorskommittén eller en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna så begär.

3. Ändringar av annex I kan vid en sådan konferens antagas med två tredjedelars majoritet av de närvarande och röstande höga fördragsslutande parterna.

4. Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna om varje sålunda antagen ändring. Ändringen skall anses ha blivit godkänd vid utgången av en period av ett år efter underrättelsen, såvida icke en förklaring om icke-godkännande av ändringen under denna period har meddelats depositarien av minst en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna.

5. En ändring som anses ha blivit godkänd i enlighet med punkt 4 skall träda i kraft tre månader efter godkännandet för alla andra höga fördragsslutande parter än de som avgivit en förklaring om icke-godkännande i enlighet med den punkten. Varje part som avgiver en sådan förklaring kan när som helst återtaga den, och ändringen skall då träda i kraft för den parten tre månader därefter.

to this Protocol and, if it considers it necessary, may propose a meeting of technical experts to review Annex I and to propose such amendments to it as may appear to be desirable. Unless, within six months of the communication of a proposal for such a meeting to the High Contracting Parties, one third of them object, the International Committee of the Red Cross shall convene the meeting, inviting also observers of appropriate international organizations. Such a meeting shall also be convened by the International Committee of the Red Cross at any time at the request of one third of the High Contracting Parties.

2. The depositary shall convene a conference of the High Contracting Parties and the Parties to the Conventions to consider amendments proposed by the meeting of technical experts if, after that meeting, the International Committee of the Red Cross or one third of the High Contracting Parties so request.

3. Amendments to Annex I may be adopted at such a conference by a two-thirds majority of the High Contracting Parties present and voting.

4. The depositary shall communicate any amendment so adopted to the High Contracting Parties and to the Parties to the Conventions. The amendment shall be considered to have been accepted at the end of a period of one year after it has been so communicated, unless within that period a declaration of non-acceptance of the amendment has been communicated to the depositary by not less than one third of the High Contracting Parties.

5. An amendment considered to have been accepted in accordance with paragraph 4 shall enter into force three months after its acceptance for all High Contracting Parties other than those which have made a declaration of non-acceptance in accordance with that paragraph. Any Party making such a declaration may at any time withdraw it and the amendment shall then enter into force for that Party

6. Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna om ikraftträdande av ändringen, om vilka parter som är bundna härav, om dagen för dess ikraftträdande i förhållande till varje part, om förklaringar om icke-godkännande avgivna i enlighet med punkt 4 och om återtagande av sådana förklaringar.

Artikel 99 – Uppsägning

1. Skulle en hög fördragsslutande part uppsäga detta protokoll, skall uppsägningen icke erhålla rättsverkan förrän ett år efter mottagandet av uppsägningsinstrumentet. Är emellertid den uppsägande parten vid utgången av det året inblandad i någon av de i artikel 1 avsedda situationerna, skall uppsägningen icke erhålla rättsverkan förrän vid utgången av den väpnade konflikten eller ockupationen och icke i något fall före avslutandet av åtgärder i samband med slutlig frigivning, hemsändning eller återetablering av de av konventionerna eller detta protokoll skyddade personerna.

2. Uppsägningen skall skriftligen meddelas depositarien, som skall underrätta samtliga höga fördragsslutande parter härom.

3. Uppsägningen skall erhålla rättsverkan endast i förhållande till den uppsägande parten.

4. Uppsägning i enlighet med punkt 1 skall icke inverka på de till följd av den väpnade konflikten av den uppsägande parten redan ådragna förpliktelserna i enlighet med detta protokoll vad gäller varje handling begången innan denna uppsägning erhållit rättsverkan.

Artikel 100 – Notifikation

Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna liksom parterna till konventionerna, vare sig de är signatorer till detta protokoll eller ej, om:

a) undertecknanden av detta protokoll

three months thereafter.

6. The depositary shall notify the High Contracting Parties and the Parties to the Conventions of the entry into force of any amendment, of the Parties bound thereby, of the date of its entry into force in relation to each Party, of declarations of non-acceptance made in accordance with paragraph 4, and of withdrawals of such declarations.

Article 99 – Denunciation

1. In case a High Contracting Party should denounce this Protocol, the denunciation shall only take effect one year after receipt of the instrument of denunciation. If, however, on the expiry of that year the denouncing Party is engaged in one of the situations referred to in Article 1, the denunciation shall not take effect before the end of the armed conflict or occupation and not, in any case, before operations connected with the final release, repatriation or re-establishment of the persons protected by the Convention or this Protocol have been terminated.

2. The denunciation shall be notified in writing to the depositary, which shall transmit it to all the High Contracting Parties.

3. The denunciation shall have effect only in respect of the denouncing Party.

4. Any denunciation under paragraph 1 shall not affect the obligations already incurred, by reason of the armed conflict, under this Protocol by such denouncing Party in respect of any act committed before this denunciation becomes effective.

Article 100 – Notification

The depositary shall inform the High Contracting Parties as well as the Parties to the Conventions, whether or not they are signatories of this Protocol, of:

(a) signatures affixed to this Protocol and

samt deponeringar av ratifikations- och anslutningsinstrument enligt artiklarna 93 och 94;

b) dagen för detta protokolls ikraftträdande enligt artikel 95;

c) meddelanden och förklaringar enligt artiklarna 84, 90 och 97;

d) förklaringar som mottagits enligt artikel 96, punkt 3, vilka skall meddelas på snabast möjligaste sätt; samt

e) uppsägningar enligt artikel 99.

Artikel 101 – Registrering

1. Efter ikraftträdandet skall detta protokoll av depositarien överlämnas till Förenta nationernas sekretariat för registrering och publicering, i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

2. Depositarien skall även underrätta Förenta nationernas sekretariat om alla ratifikationer, anslutningar och uppsägningar som mottagits med avseende på detta protokoll.

Artikel 102 – Lika vitsord

Originalt till detta protokoll, varav de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna äger lika vitsord, skall deponeras hos depositarien, som skall överlämna bestyrkta kopior av detsamma till samtliga parter till konventionerna.

the deposit of instruments of ratification and accession under Articles 93 and 94;

(b) the date of entry into force of this Protocol under Article 95;

(c) communications and declarations received under Articles 84, 90 and 97;

(d) declarations received under Article 96, paragraph 3, which shall be communicated by the quickest methods; and

(e) denunciations under Article 99.

Article 101 – Registration

1. After its entry into force, this Protocol shall be transmitted by the depositary to the Secretariat of the United Nations for registration and publication, in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

2. The depositary shall also inform the Secretariat of the United Nations of all ratifications, accessions and denunciations received by it with respect to this Protocol.

Article 102 – Authentic texts

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the depositary, which shall transmit certified true copies thereof to all the Parties to the Conventions.

ANNEX I FÖRESKRIFTER RÖRANDE IDENTIFIERING

Kapitel I IDENTITETSKORT

Artikel 1 – Identitetskort för permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal

1. Identitetskort för permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal, som anges i artikel 18, punkt 3, i protokollet, bör

- a) vara försett med det särskilda kännetecknet och vara av den storleken att det kan bäras i fickan;
- b) vara så hållbart som möjligt;
- c) vara avfattat på nationalspråket eller det officiella språket (och kan dessutom vara avfattat på andra språk);
- d) innehålla uppgift om innehavarens namn, födelsedatum, (eller, om detta datum ej är tillgängligt, ålder vid kortets utfärdande) samt identitetsnummer, om sådant finnes;
- e) innehålla uppgift om i vilken egenskap innehavaren har rätt till skydd av konventionerna och protokollet;
- f) vara försett med innehavarens fotografi och namnteckning eller tumavtryck eller bådadera;
- g) vara försett med behörig myndighetsstämpel och undertecknande;
- h) innehålla uppgift om dag för kortets utfärdande och dag för dess giltighetstids upphörande.

2. Identitetskortet skall vara enhetligt inom hela den höga fördragsslutande partens territorium och, såvitt möjligt, vara av samma typ för samtliga parter i konflikten. Parterna i konflikten kan använda det på ett enda språk avfattade kortet i figur 1 som förebild. Vid fientligheternas utbrott skall dessa parter till varandra överlämna ett prov på det identitetskort som de använder. Om detta avviker från förebilden i figur 1. Identitetskortet skall om möjligt utställas i två exemplar, varav ett skall

ANNEX I REGULATIONS CONCERNING IDENTIFICATION

Chapter I IDENTITY CARDS

Article 1 – Identity card for permanent civilian medical and religious personnel

1. The identity card for permanent civilian medical and religious personnel referred to in Article 18, paragraph 3, of the Protocol should:

- (a) bear the distinctive emblem and be of such size that it can be carried in the pocket;
- (b) be as durable as practicable;
- (c) be worded in the national or official language (and may in addition be worded in other languages);
- (d) mention the name, the date of birth (or, if that date is not available, the age at the time of issue) and the identity number, if any, of the holder;
- (e) state in what capacity the holder is entitled to the protection of the Conventions and of the Protocol;
- (f) bear the photograph of the holder as well as his signature or his thumbprint, or both;
- (g) bear the stamp and signature of the competent authority;
- (h) state the date of issue and date of expiry of the card.

2. The identity card shall be uniform throughout the territory of each High Contracting Party and, as far as possible, of the same type for all Parties to the conflict. The Parties to the conflict may be guided by the single-language model shown in Figure 1. At the outbreak of hostilities, they shall transmit to each other a specimen of the model they are using, if such model differs from that shown in Figure 1. The identity card shall be made out, if possible, in duplicate, one copy being kept by the issuing

bevaras av den utfärdande myndigheten, som bör behålla kontrollen över de kort som den utfärdat.

3. Permanent civil sjukvårdspersonal och sjuälavårdspersonal får under inga förhållanden berövas sina identitetskort. Skulle ett kort förloras, har innehavaren rätt att erhålla ett duplikat.

Artikel 2 – Identitetskort för temporär civil sjukvårdspersonal och sjuälavårdspersonal

1. Identitetskort för temporär civil sjukvårdspersonal och sjuälavårdspersonal bör, om möjligt, överensstämma med det kort som nämnes i artikel 1 i dessa föreskrifter. Parterna i konflikten kan använda det kort som avbildas i figur 1 som förebild.

2. Föreligger, till följd av omständigheterna, hinder för utfärdande av identitetskort i överensstämmelse med de i artikel 1 i dessa föreskrifter beskrivna korten till temporär civil sjukvårdspersonal eller sjuälavårdspersonal, kan denna personal försees med ett av behörig myndighet undertecknat intyg, vari bekräftas att den person för vilken det utfärdats förelagts uppgifter i egenskap av temporär personal och vari om möjligt fastställs tiden härför samt innehavarens rätt att bära kännetecknet. Intyget bör innehålla uppgift om innehavarens namn och födelsedatum (eller, om detta datum ej är tillgängligt, ålder vid kortets utfärdande), hans uppdrag samt identitetsnummer, om sådant finnes. Det skall vara försett med hans namnteckning eller tumavtryck, eller båda-dera.

authority, which should maintain control of the cards which it has issued.

3. In no circumstances may permanent civilian medical and religious personnel be deprived of their identity cards. In the event of the loss of a card, they shall be entitled to obtain a duplicate copy.

Article 2 – Identity card for temporary civilian medical and religious personnel

1. The identity card for temporary civilian medical and religious personnel should, whenever possible, be similar to that provided for in Article 1 of these Regulations. The Parties to the conflict may be guided by the model shown in Figure 1.

2. When circumstances preclude the provision to temporary civilian medical and religious personnel of identity cards similar to those described in Article 1 of these Regulations, the said personnel may be provided with a certificate signed by the competent authority certifying that the person to whom it is issued is assigned to duty as temporary personnel and stating, if possible, the duration of such assignment and his right to wear the distinctive emblem. The certificate should mention the holder's name and date of birth (or if that date is not available, his age at the time when the certificate was issued), his function and identity number, if any. It shall bear his signature or his thumbprint, or both.

FRAMSIDAN		BAKSIDAN	
 (utrymme för uppgifter angående det land och den myndighet som utfärdat identitetskortet) IDENTITETSKORT PERMANENT civil sjukvårdspersonal för TEMPORÄR civil sjukvårdspersonal Namn: Födelsedatum (eller ålder): Identitetsnummer (om sådant finnes):..... Innehavaren av detta kort åtnjuter skydd enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 och tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd av offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I) i sin egenskap av Datum för utfärdandet Kortets nummer Undertecknande av utfärdande myndighet Datum för giltighetstids utlöpande		Längd Ögon Hår Andra kännetecken eller uppgifter: INNEHAVARENS FOTOGRAF Stämpel Innehavarens namnteckning eller fingeravtryck eller båddatera	

Figur 1: Förebild för identitetskort (format: 74 mm x 105 mm)

FRONT		REVERSE SIDE	
(space reserved for the name of the country and authority issuing this card)	IDENTITY CARD PERMANENT civilian medical religious for TEMPORARY personnel	Height	Eyes
Name: Date of birth (or age) Identity No. (if any) The holder of this card is protected by the Geneva Conventions of 12 August 1949 and by the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I) in his capacity as Date of issue..... No. of card Signature of issuing authority Date of expiry		Hair	
		Other distinguishing marks or information:	
		PHOTO OF HOLDER	
		Stamp	Signature of holder or thumbprint or both

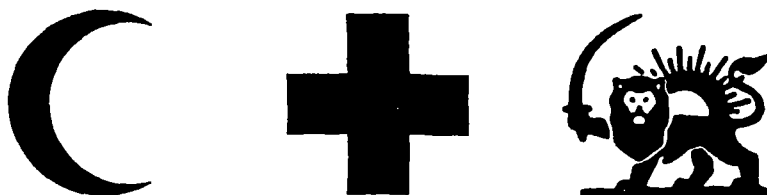
Fig. 1: Model of identity card (format: 74 mm x 105 mm)

Kapitel II KÄNNETECKNET

Artikel 3 – Form och art

1. Kännetecknet (rött mot vit bakgrund) skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Vad korsets, halvmånens eller lejonets och solens form beträffar, kan de höga fördragsslutande parterna använda de i figur 2 avbildade formerna som förebild.

2. På natten eller när sikten är nedsatt kan kännetecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Figur 2: Kännetecken i rött mot vit bakgrund

Artikel 4 – Användning

1. Kännetecknet skall, om möjligt, anbringas på en flat yta eller på flaggor synliga från så många håll och på så långt avstånd som möjligt.

2. Med förbehåll för instruktioner givna av den behöriga myndigheten skall sjukvårdspersonal och sjuksköterskor som fullgör sina uppdrag i stridsområdet i möjligaste mån bära huvudbonader och kläder försedda med kännetecknet.

Chapter II THE DISTINCTIVE EMBLEM

Article 3 – Shape and nature

1. The distinctive emblem (red on a white ground) shall be as large as appropriate under the circumstances. For the shapes of the cross, the crescent or the lion and sun, the High Contracting Parties may be guided by the models shown in Figure 2.

2. At night or when visibility is reduced, the distinctive emblem may be lighted or illuminated; it may also be made of materials rendering it recognizable by technical means of detection.

Fig. 2: Distinctive emblems in red on a white ground

Article 4 – Use

1. The distinctive emblem shall, whenever possible, be displayed on a flat surface or on flags visible from as many directions and from as far away as possible.

2. Subject to the instructions of the competent authority, medical and religious personnel carrying out their duties in the battle area shall, as far as possible, wear headgear and clothing bearing the distinctive emblem.

Kapitel III SÄRSKILDA SIGNALER

Artikel 5 – Frivillig användning

1. Med förbehåll för bestämmelserna i artikel 6 i dessa föreskrifter får de i detta kapitel närmare angivna signalerna för användning uteslutande av sjukvårds- och sjuktransportförband icke användas för något annat ändamål. Användning av samtliga i detta kapitel angivna signaler är frivillig.

2. Temporärt ambulansluftfartyg, som antingen på grund av tidsbrist eller av sina speciella egenskaper ej kan förses med sitt kännetecken, kan använda de enligt detta kapitel godkända särskilda signalerna. Den bästa metoden för att effektivt identifiera och igenkänna ambulansluftfartyg är dock användning av visuell signal, antingen kännetecknet eller den i artikel 6 närmare angivna ljussignalen eller båda, kompletterade med övriga i artiklarna 7 och 8 i dessa föreskrifter nämnda signaler.

Artikel 6 – Ljussignaler

1. Ljussignalen, som består av ett blixtrande blått ljus, är avsedd att användas av ambulansluftfartyg i syfte att signalera sin identitet. Annat luftfartyg får icke använda denna signal. Den rekommenderade blå färgen erhålles genom användning, såsom trikromatiska koordinater, av:

Grön gräns	$y = 0.065 + 0.805x$
vit gräns	$y = 0.400 - x$
purpurfärgad gräns	$x = 0.133 + 0.600y$

Rekommenderad frekvens för de blå blixtljusen är mellan sextio och etthundra blixtar i minuten.

2. Ambulansluftfartyg bör utrustas med sådana ljus som kräves för att ljussignalen skall vara synlig från så många håll som möjligt.

3. Föreligger icke ett särskilt avtal mellan parterna i konflikten, varigenom användning

Chapter III DISTINCTIVE SIGNALS

Article 5 – Optional Use

1. Subject to the provisions of Article 6 of these Regulations, the signals specified in this Chapter for exclusive use by medical units and transports shall not be used for any other purpose. The use of all signals referred to in this Chapter is optional.

2. Temporary medical aircraft which cannot, either for lack of time or because of their characteristics, be marked with the distinctive emblem, may use the distinctive signals authorized in this Chapter. The best method of effective identification and recognition of medical aircraft is, however, the use of a visual signal, either the distinctive emblem or the light signal specified in Article 6, or both, supplemented by the other signals referred to in Articles 7 and 8 of these Regulations.

Article 6 – Light signal

1. The light signal, consisting of a flashing blue light, is established for the use of medical aircraft to signal their identity. No other aircraft shall use this signal. The recommended blue colour is obtained by using, as trichromatic coordinates:

green boundary	$y = 0.065 + 0.805x$
white boundary	$y = 0.400 - x$
purple boundary	$x = 0.133 + 0.600y$

The recommended flashing rate of the blue light is between sixty and one hundred flashes per minute.

2. Medical aircraft should be equipped with such lights as may be necessary to make the light signal visible in as many directions as possible.

3. In the absence of a special agreement between the Parties to the conflict reserving

av blå blyxtljus reserveras för identifiering av ambulansluftfartyg samt sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster, är användning av sådana signaler icke förbjuden för övriga fordon och fartyg.

Artikel 7 – Radiosignaler

1. Radiosignalen skall bestå av meddelanden på radiotelefoni eller radiotelegrafi föregångna av en särskild prioritetssignal angiven och godkänd av en av Internationella teleunionens administrativa världskonferenser om radioförbindelser. Signalen skall avgivas tre gånger före den aktuella sjuktransportens anropssignal. Meddelandet skall sändas på engelska med lämpliga intervaller på de enligt punkt 3 närmare angivna frekvenserna. Användning av prioritetssignal skall begränsas uteslutande till sjukvårdsenheter och sjuktransporter.

2. Radiomeddelande föregånget av särskild prioritetssignal, som nämnes i punkt 1, skall innehålla följande:

- a) sjuktransportens anropssignal;
- b) uppgift om sjuktransportens position;
- c) uppgift om sjuktransportens nummer och typ;
- d) uppgift om planerad färdväg;
- e) beräknad transporttid samt avgångs- och ankomsttid, allt efter omständigheterna;
- f) annan information, såsom flyghöjd, passade radiofrekvenser, språk och sekundär-radarmoder och koder.

3. I syfte att underlätta de i punkterna 1 och 2 avsedda radioförbindelserna, ävensom i artiklarna 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 31 i detta protokoll avsedda förbindelserna, kan de höga fördragsslutande parterna, parterna i en konflikt, eller en av parterna i en konflikt i samförstånd med en annan eller ensam, i enlighet med tabellen över frekvensfördelning i de till den internationella telekonventionen bifogade radioföreskrifterna utse och utgiva valda nationella frekvenser som de skall

the use of flashing blue lights for the identification of medical vehicles and ships and craft, the use of such signals for other vehicles or ships is not prohibited.

Article 7 – Radio signals

1. The radio signal shall consist of a radiotelephonic or radiotelegraphic message preceded by a distinctive priority signal to be designated and approved by a World Administrative Radio Conference of the International Telecommunication Union. It shall be transmitted three times before the call sign of the medical transport involved. This message shall be transmitted in English at appropriate intervals on a frequency or frequencies specified pursuant to paragraph 3. The use of the priority signal shall be restricted exclusively to medical units and transports.

2. The radio message preceded by the distinctive priority signal mentioned in paragraph 1 shall convey the following data:

- (a) call sign of the medical transport;
- (b) position of the medical transport;
- (c) number and type of medical transports;
- (d) intended route;
- (e) estimated time en route and of departure and arrival, as appropriate;
- (f) any other information such as flight altitude, radio frequencies guarded, languages and secondary surveillance, radar modes and codes.

3. In order to facilitate the communications referred to in paragraphs 1 and 2, as well as the communications referred to in Articles 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 and 31 of the Protocol, the High Contracting Parties, the Parties to a conflict, or one of the Parties to a conflict, acting in agreement or alone, may designate, in accordance with the Table of Frequency Allocations in the Radio Regulations annexed to the International Telecommunication Convention, and publish selected national frequen-

använda för dessa förbindelser. Frekvenserna skall meddelas Internationella teleunionen i enlighet med förfaranden som skall godkännas av en administrativ världskonferens om radioförbindelser.

Artikel 8 – Identifiering på elektronisk väg

1. Det sekundära radarövervakningssystemet (SSR) enligt bilaga 10 till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart, med efter hand införda ändringar, kan användas för att identifiera och följa ambulansluftfartygs färdväg. Den SSR-mod och -kod, som skall reserveras för användning av uteslutande ambulansluftfartyg skall fastställas av de höga fördragsslutande parterna, parterna i en konflikt eller en av parterna i en konflikt i samförstånd med en annan eller ensam, i enlighet med förfaranden som skall rekommenderas av Internationella civila luftfartsorganisationen.

2. Parterna i en konflikt kan genom särskilt avtal för eget bruk upprätta ett liknande elektroniskt system för identifiering av sjukvårdsfordon samt sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster.

Kapitel IV RADIOFÖRBINDELSER M. M.

Artikel 9 – Radioförbindelser

Den i artikel 7 i dessa föreskrifter nämnda prioritetssignalen kan föregå lämpliga radio-meddelanden från sjukvårdsenheter och sjuktransporter vid tillämpning av förfaranden som genomföres enligt artiklarna 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 31 i protokollet.

Artikel 10 – Användning av internationella koder

Sjukvårdsförband och sjuktransportmedel kan även använda de av den Internationella teleunionen, Internationella civila luftfartsorganisationen och Mellanstatliga rådgivande sjö-

cies to be used by them for such communications. These frequencies shall be notified to the International Telecommunication Union in accordance with procedures to be approved by a World Administrative Radio Conference.

Article 8 – Electronic identification

1. The Secondary Surveillance Radar (SSR) system, as specified in Annex 10 to the Chicago Convention on International Civil Aviation of 7 December 1944, as amended from time to time, may be used to identify and to follow the course of medical aircraft. The SSR mode and code to be reserved for the exclusive use of medical aircraft shall be established by the High Contracting Parties, the Parties to a conflict, or one of the Parties to a conflict, acting in agreement or alone, in accordance with procedures to be recommended by the International Civil Aviation Organization.

2. Parties to a conflict may, by special agreement between them, establish for their use a similar electronic system for the identification of medical vehicles, and medical ships and craft.

Chapter IV COMMUNICATIONS

Article 9 – Radio communications

The priority signal provided for in Article 7 of these Regulations may precede appropriate radio communications by medical units and transports in the application of the procedures carried out under Articles 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 and 31 of the Protocol.

Article 10 – Use of international codes

Medical units and transports may also use the codes and signals laid down by the International Telecommunication Union, the International Civil Aviation Organization and the

fartsorganisationen fastställda koderna och signalerna. Dessa koder och signaler skall användas i enlighet med av dessa organisationer fastställda normer, sedvänjor och förfaranden.

Artikel 11 – Övriga förbindelser

När dubbelriktad radioförbindelse icke är möjlig, kan de signaler användas som omnämns i den av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen antagna internationella signalkoden eller i den tillämpliga bilagan till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart, med efter hand införda ändringar.

Artikel 12 – Färdplaner

De överenskommelser och underrättelser om färdplaner som avses i artikel 29 i protokollet skall i möjligaste mån utformas enligt av Internationella civila luftfartsorganisationen fastställda normer.

Artikel 13 – Signaler och ingripanden i luften mot ambulansluftfartyg

Om ett militärt luftfartyg ingriper för att i luften fastställa ett ambulansluftfartygs identitet eller för att uppmana detta att landa enligt artikel 30 och 31 i protokollet, skall såväl det ingripande luftfartyget som ambulansluftfartyget tillämpa de standardförfaranden rörande visuella procedurer och radioprocedurer som fastställts i annex 2 till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart med efterhand införda ändringar.

Kapitel V CIVILFÖRSVAR

Artikel 14 – Identitetskort

1. För det i artikel 66, punkt 3, i protokollet avsedda identitetskortet gäller tillämpliga bestämmelser i artikel 1 i dessa föreskrifter.

Inter-Governmental Maritime Consultative Organization. These codes and signals shall be used in accordance with the standards, practices and procedures established by these Organizations.

Article 11 – Other means of communication

When two-way radiocommunication is not possible, the signals provided for in the International Code of Signals adopted by the Inter-Governmental Maritime Consultative Organization or in the appropriate Annex to the Chicago Convention on International Civil Aviation of 7 December 1944, as amended from time to time, may be used.

Article 12 – Flight plans

The agreements and notifications relating to flight plans provided for in Article 29 of the Protocol shall as far as possible be formulated in accordance with procedures laid down by the International Civil Aviation Organization.

Article 13 – Signals and procedures for the interception of medical aircraft

If an intercepting aircraft is used to verify the identity of a medical aircraft in flight or to require it to land in accordance with Articles 30 and 31 of the Protocol, the standard visual and radio interception procedures prescribed by Annex 2 to the Chicago Convention on International Civil Aviation of 7 December 1944, as amended from time to time, should be used by the intercepting and the medical aircraft.

Chapter V CIVIL DEFENCE

Article 14 – Identity card

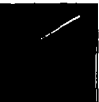
1. The identity card of the civil defence personnel provided for in Article 66, paragraph 3, of the Protocol is governed by the relevant provisions of Article 1 of these Regulations.

2. Civilförsvarspersonalens identitetskort kan utföras i enlighet med förebilden i figur 3.

3. Om civilförsvarspersonalen är bemyndigad att bära lätt personlig beväpning, bör detta omnämnas på identitetskortet.

2. The identity card for civil defence personnel may follow the model shown in Figure 3.

3. If civil defence personnel are permitted to carry light individual weapons, an entry to that effect should be made on the card mentioned.

FRAMSIDAN		BAKSIDAN	
		Längd	Hår
(utrymme för uppgifter angående det land och den myndighet som utfärdat identitetskortet)		Ögon	
IDENTITETSKORT för civilförsvarspersonal		Andra kännetecken eller uppgifter:	
Namn:		Vapen:	
Födelsedatum (eller ålder):		INNEHAVARENS FOTOGRAF	
Identitetsnummer (om sådant finnes):			
Innehavaren av detta kort åtnjuter skydd enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 och tillägsprotokollet till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd av internationella väpnade konflikters offer (Protokoll I) i sin egenskap av			
Datum för utfärdande Kortets nummer		Stämpel	
Undertecknande av utfärdande myndighet			
Datum för giltighetens utlöpande		Innehavarens namnteckning eller fingeravtryck eller båda	

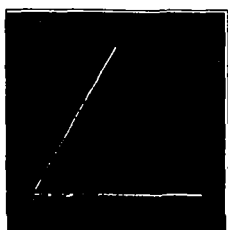
Figur 3: Förebild för identitetskort för civilförsvarspersonal (format: 74 mm x 105 mm)

FRONT		REVERSE SIDE	
	(space reserved for the name of the country and authority issuing this card)	Height	Eyes
IDENTITY CARD for civil defence personnel		Hair	
Name		Other distinguishing marks or information:	
Date of birth (or age)		Weapons	
Identity No. (if any)			
The holder of this card is protected by the Geneva Conventions of 12 August 1949 and by the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I) in his capacity as		PHOTO OF HOLDER	
Date of issue		Stamp	Signature of holder or thumbprint or both
No. of card			
Signature of issuing authority			
Date of expiry			

Fig. 3: Model of identity card for civil defence personnel (format: 74 mm x 105 mm)

Artikel 15 – Internationella kännetecken

1. Civilförsvarets internationella kännetecken, som anges i artikel 66, punkt 4, i protokollet, utgöres av en blå liksidig triangel mot orangefärgad bakgrund. Förebild finnes i figur 4:

Figur 4: Blå triangel mot orangefärgad bakgrund

2. Det rekommenderas att:

- a) om den blå triangeln finnes på en flagga, en armbindel eller en vapenrock, att flaggan, armbindeln eller vapenrocken utgör den orangefärgade bakgrunden;
- b) att ett av triangelns hörn vändes uppåt, vertikalt;
- c) att inget av triangelns hörn vidrör kanten av den orangefärgade bakgrunden.

3. Det internationella kännetecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Kännetecknet skall om möjligt, anbringas på en flat yta eller på flaggor synliga från så många håll och på så långt avstånd som möjligt. Med förbehåll för instruktioner från den behöriga myndigheten skall civilförsvarspersonal i möjligaste mån bära huvudbonader och kläder försedda med det internationella kännetecknet. På natten eller när sikten är nedsatt kan kännetecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Article 15 – International distinctive sign

1. The international distinctive sign of civil defence provided for in Article 66, paragraph 4, of the Protocol is an equilateral blue triangle on an orange ground. A model is shown in Figure 4:

2. It is recommended that:

- (a) if the blue triangle is on a flag or armband or tabard, the ground to the triangle be the orange flag, armband or tabard;
- (b) one of the angles of the triangle be pointed vertically upwards;
- (c) no angle of the triangle touch the edge of the orange ground.

3. The international distinctive sign shall be as large as appropriate under the circumstances. The distinctive sign shall, whenever possible, be displayed on flat surfaces or on flags visible from as many directions and from as far away as possible. Subject to the instructions of the competent authority, civil defence personnel shall, as far as possible, wear headgear and clothing bearing the international distinctive sign. At night or when visibility is reduced, the sign may be lighted or illuminated; it may also be made of materials rendering it recognizable by technical means of detection.

Kapitel VI**ANLÄGGNINGAR OCH INSTALLATIONER INNEHÅLLANDE FARLIGA KRAFTER***Artikel 16 – Internationella kännetecken*

1. Det internationella kännetecknet för anläggningar och installationer innehållande farliga krafter, som anges i artikel 56, punkt 7, i protokollet, skall utgöras av en grupp av tre lysande orangefärgade cirklar av samma storlek, anbringade på samma axel, varvid avståndet mellan cirkelarna skall vara av samma storleksordning som radien, i enlighet med figur 5 nedan.

2. Tecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Då det anbringas på en utbredd yta, kan det upprepas så ofta som omständigheterna påkallar detta. Om möjligt skall det anbringas på släta ytor eller på flaggor så att det kan ses från så många håll eller på så långt avstånd som möjligt.

3. På en flagga skall avståndet mellan tecknets yttre gränser och flaggans angränsande sidor motsvara cirkelns radie. Flaggan skall vara rektangulär och ha en vit bakgrund.

4. På natten eller när sikten är nedsatt skall tecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

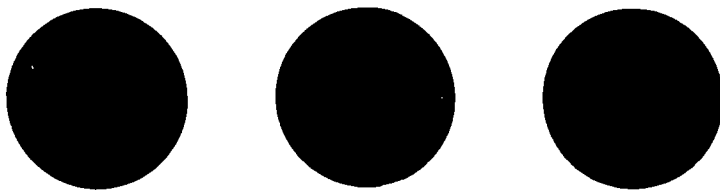
Chapter VI**WORKS AND INSTALLATIONS CONTAINING DANGEROUS FORCES***Article 16 – International special sign*

1. The international special sign for works and installations containing dangerous forces, as provided for in Article 56, paragraph 7, of the Protocol, shall be a group of three bright orange circles of equal size, placed on the same axis, the distance between each circle being one radius, in accordance with Figure 5 illustrated below.

2. The sign shall be as large as appropriate under the circumstances. When displayed over an extended surface it may be repeated as often as appropriate under the circumstances. It shall, whenever possible, be displayed on flat surfaces or on flags so as to be visible from as many directions and from as far away as possible.

3. On a flag, the distance between the outer limits of the sign and the adjacent sides of the flag shall be one radius of a circle. The flag shall be rectangular and shall have a white ground.

4. At night or when visibility is reduced, the sign may be lighted or illuminated. It may also be made of materials rendering it recognizable by technical means of detection.

Figur 5: Internationella kännetecken för arbeten och anläggningar innehållande farliga krafter

Fig. 5: International special sign for works and installations containing dangerous forces

ANNEX II
 IDENTITETSKORT FÖR JOURNALISTER PÅ FARLIGA UPPDRAG Å
 YRKETS VÄGNAR

FRAMSIDAN

Detta identitetskort är utfärdat för journalister på farliga uppdrag å yrkets vägnar i områden med väpnad konflikt. Innehavaren är berättigad att behandlas som civil enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 samt dessas tilläggsprotokoll I. Kortet skall ständigt medföras av innehavaren. Blir denne tillfångatagen, skall han omedelbart överlämna det till kvarhållande myndighet i identifieringssyfte.

(Utfärdande lands namn)

IDENTITETSKORT FÖR
 JOURNALISTER PÅ
 FARLIGA UPPDRAG Å
 YRKETS VÄGNAR

BAKSIDAN

Utfärdat av (behörig myndighet)

Fotografi av innehavare

(Utfärdande myndighets stämpel)
 (Innehavarens namnteckning)

Namn

Förnamn

Födelseort och datum

Korrespondent för

Yrkesgrupp

Giltighetstid

Längd

Vikt

Blodgrupp

Religion (frivilligt)

Fingeravtryck (frivilligt)

Vänster pekfinger

Höger pekfinger

Särskilda kännetecken

Plats

Datum

Ögon

Hår

Rh-faktor

ANNEX II
IDENTITY CARD FOR JOURNALISTS
ON DANGEROUS PROFESSIONAL MISSIONS

IDENTITY CARD FOR JOURNALISTS
ON DANGEROUS PROFESSIONAL MISSIONS

FRONT

This identity card is issued to journalists on dangerous professional missions in areas of armed conflicts. The holder is entitled to be treated as a civilian under the Geneva Conventions of 12 august 1949, and their Additional Protocol I. The card must be carried at all times by the bearer. If he is detained, he shall at once hand it to the Detaining Authorities, to assist in his identification.

(Name of country
issuing this card)

IDENTITY CARD FOR
JOURNALISTS ON
DANGEROUS PROFESSIONAL
MISSIONS

REVERSE SIDE

Issued by (competent authority)
Photograph of bearer Place
Date
(Official seal imprint)
(Signature of bearer)
Name
First names
Place & date of birth
Correspondent of
Specific occupation
Valid for
Height Eyes
Weight Hair
Blood type Rh factor
Religion (optional)
Fingerprints (optional)
(Left forefinger)
(Right forefinger)
Special marks of identification

Tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter (Protokoll II)

Inledning

De höga fördragsslutande parterna,

som erinrar om att de humanitära principer som kommer till uttryck i den för Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 gemensamma artikel 3 skall utgöra grundvalen för respekt för individen i fall av väpnad konflikt som icke är av internationell karaktär,

som dessutom erinrar om att internationella instrument om de mänskliga rättigheterna erbjuder individen ett grundläggande skydd,

som understryker behovet av att tillförsäkra dessa väpnade konflikters offer ett bättre skydd,

som erinrar om att individen i de fall som icke täckes av gällande lag kvarstår under skydd av de humanitära principerna och den allmänna opinionens krav,

har överenskommit om följande:

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II)

Preamble

The High Contracting Parties,

Recalling that the humanitarian principles enshrined in Article 3 common to the Geneva Conventions of 12 August 1949, constitute the foundation of respect for the human person in cases of armed conflict not of an international character,

Recalling furthermore that international instruments relating to human rights offer a basic protection to the human person,

Emphasizing the need to ensure a better protection for the victims of those armed conflicts,

Recalling that, in cases not covered by the law in force, the human person remains under the protection of the principles of humanity and the dictates of the public conscience,

Have agreed on the following:

DEL I DETTA PROTOKOLLS RÄCKVIDD

Artikel 1 – Materiellt tillämpningsområde

1. Detta protokoll, som utvecklar och kompletterar den för Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 gemensamma artikel 3 utan att ändra de villkor som gäller för dess tillämpning, skall tillämpas på alla väpnade konflikter som icke täckes av artikel 1 i tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I) och som äger rum på en hög fördragsslutande parts territorium mellan dess stridskrafter och upproriska väpnade styrkor eller andra organiserade grupper som under ansvarigt kommando utövar sådan kontroll över en del av dess territorium att de kan utföra sammanhängande och samordnade militära operationer samt tillämpa detta protokoll.

2. Detta protokoll är icke tillämpligt på situationer som uppkommit till följd av interna störningar och spänningar, såsom upplopp, enstaka och sporadiska våldshandlingar och andra liknande handlingar vilka icke är att betrakta såsom väpnade konflikter.

Artikel 2 – Personligt tillämpningsområde

1. Detta protokoll skall tillämpas på alla personer som beröres av en väpnad konflikt i enlighet med definitionen i artikel 1 utan att någon utsättes för sämre behandling på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan uppfattning, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan rättsställning eller på grund av någon annan liknande omständighet (nedan kallad "ogynnsam åtskillnad").

2. Vid den väpnade konfliktens avslutande skall alla personer som berövats sin frihet eller vilkas frihet inskränkts av skäl i samband med konflikten, liksom personer som av samma skäl efter konfliktens avslutande berövats sin frihet eller vilkas frihet inskränkts, åtnjuta

PART I SCOPE OF THIS PROTOCOL

Article 1 – Material field of application

1. This Protocol, which develops and supplements Article 3 common to the Geneva Conventions of 12 August 1949 without modifying its existing conditions of application, shall apply to all armed conflicts which are not covered by Article 1 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I) and which take place in the territory of a High Contracting Party between its armed forces and dissident armed forces or other organized armed groups which, under responsible command, exercise such control over a part of its territory as to enable them to carry out sustained and concerted military operations and to implement this Protocol.

2. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature, as not being armed conflicts.

Article 2 – Personal field of application

1. This Protocol shall be applied without any adverse distinction founded on race, colour, sex, language, religion or belief, political or other opinion, national or social origin, wealth, birth or other status, or on any other similar criteria (hereinafter referred to as "adverse distinction") to all persons affected by an armed conflict as defined in Article 1.

2. At the end of the armed conflict, all the persons who have been deprived of their liberty or whose liberty has been restricted for reasons related to such conflict, as well as those deprived of their liberty or whose liberty is restricted after the conflict for the same

skydd av artiklarna 5 och 6 till dess att detta berövande eller denna inskränkning av friheten upphört.

Artikel 3 – Nonintervention

1. Ingenting i detta protokoll skall åberopas i syfte att påverka en stats suveränitet; ej heller i syfte att påverka regeringens ansvar eller med alla lagliga medel bevara eller återupprätta lag och ordning i staten eller att försvara statens nationella enhet och territoriella integritet.

2. Ingenting i detta protokoll skall åberopas till försvar för ett direkt eller indirekt ingripande, vilken orsaken än må vara, i den väpnade konflikten eller i den höga fördragsslutande parts inre eller yttre angelägenheter på vilkens territorium konflikten äger rum.

reasons, shall enjoy the protection of Articles 5 and 6 until the end of such deprivation or restriction of liberty.

Article 3 – Non-intervention

1. Nothing in this Protocol shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.

2. Nothing in this Protocol shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the High Contracting Party in the territory of which that conflict occurs.

DEL II HUMAN BEHANDLING

Artikel 4 – Grundläggande garantier

1. Alla personer som ej direkt tager del i eller som har upphört att taga del i fientligheterna, vare sig deras frihet har inskränkts eller ej, är berättigade till respekt för sin person, heder och övertygelse samt religiösa seder och bruk. De skall under alla omständigheter behandlas humant och ej utsättas för ogynnsam åtskillnad. Det är förbjudet att ge order om att det icke får finnas någon överlevande.

2. Utan intrång i vad som allmänt stadgas ovan, är och skall följande handlingar mot personer avsedda i punkt 1 vara förbjudna när och var som helst:

- a) våld mot personers liv, hälsa och fysiska eller mentala välbefinnande, särskilt mord och grym behandling såsom tortyr, stympning eller varje form av kroppslig bestraffning;
- b) kollektiva straff;
- c) tagande av gisslan;
- d) terroristhandlingar;
- e) kränkande av personlig värdighet, i synnerhet förödmjukande och nedsättande behandling, våldtäkt, påtvingad prostitution och varje form av otillbörligt närmande;
- f) slaveri och slavhandel i alla former;
- g) plundring;
- h) hot om någon av ovanstående handlingar.

3. Barn skall ges den vård och hjälp de behöver och framför allt

- a) skall de erhålla den uppfostran, inbegripet religiös och moralisk uppfostran, som deras föräldrar eller, i avsaknad av föräldrar, deras vårdnadshavare önskar;
- b) skall alla lämpliga åtgärder vidtagas för att underlätta återförening av tillfälligt

PART II HUMANE TREATMENT

Article 4 – Fundamental guarantees

1. All persons who do not take a direct part or who have ceased to take part in hostilities, whether or not their liberty has been restricted, are entitled to respect for their person, honour and convictions and religious practices. They shall in all circumstances be treated humanely, without any adverse distinction. It is prohibited to order that there shall be no survivors.

2. Without prejudice to the generality of the foregoing, the following acts against the persons referred to in paragraph 1 are and shall remain prohibited at any time and in any place whatsoever:

- (a) violence to the life, health and physical or mental wellbeing of persons, in particular murder as well as cruel treatment such as torture, mutilation or any form of corporal punishment;
- (b) collective punishments;
- (c) taking of hostages;
- (d) acts of terrorism;
- (e) outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment, rape, enforced prostitution and any form of indecent assault;
- (f) slavery and the slave trade in all their forms;
- (g) pillage;
- (h) threats to commit any of the foregoing acts.

3. Children shall be provided with the care and aid they require, and in particular:

- (a) they shall receive an education, including religious and moral education, in keeping with the wishes of their parents, or in the absence of parents, of those responsible for their care;
- (b) all appropriate steps shall be taken to facilitate the reunion of families temporarily

åtskilda familjer;

c) skall barn som ej nått femton års ålder varken inkallas till stridskrafterna eller tillåtas delta i fientligheterna;

d) skall det särskilda skydd som i denna artikel beviljas för barn som ej nått femton års ålder förbli tillämpligt på dem om de trots bestämmelserna i c) deltagar direkt i fientligheterna och blir tillfångatagna;

e) skall åtgärder vid behov vidtagas, om möjligt med föräldrarnas eller i enlighet med lag eller sedvanerätt utsedda vårdnadshavares godkännande, för att tillfälligt förflytta barn från område där fientligheter äger rum till ett säkrare område inom landet samt för att tillse att barnen åtföljes av personer som är ansvariga för deras säkerhet och välbefinnande.

Artikel 5 – Personer vilka berövats sin frihet

1. Utöver bestämmelserna i artikel 4 skall följande bestämmelser iakttas såsom ett minimum vad beträffar personer som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, vare sig dessa personer är internerade eller i fångenskap:

a) de sårade och sjuka skall behandlas i enlighet med artikel 7;

b) de i denna punkt avsedda personerna skall i samma utsträckning som civilbefolkningen försees med livsmedel och dricksvatten och erhålla garantier för hälsovård och hygien samt skyddas i ett svårt klimat och vid fara som uppstått till följd av den väpnade konflikten;

c) de skall få motta enskild eller kollektiv hjälp;

d) de skall få utöva sin religion och på begäran, om så är lämpligt, motta andligt bistånd från personer som utövar religiösa uppgifter, såsom militärpräster;

rily separated;

(c) children who have not attained the age of fifteen years shall neither be recruited in the armed forces or groups nor allowed to take part in hostilities;

(d) the special protection provided by this Article to children who have not attained the age of fifteen years shall remain applicable to them if they take a direct part in hostilities despite the provisions of subparagraph (c) and are captured;

(e) measures shall be taken, if necessary, and whenever possible with the consent of their parents or persons who by law or custom are primarily responsible for their care, to remove children temporarily from the area in which hostilities are taking place to a safer area within the country and ensure that they are accompanied by persons responsible for their safety and well-being.

Article 5 – Persons whose liberty has been restricted

1. In addition to the provisions of Article 4, the following provisions shall be respected as a minimum with regard to persons deprived of their liberty for reasons related to the armed conflict, whether they are interned or detained:

(a) the wounded and the sick shall be treated in accordance with Article 7;

(b) the persons referred to in this paragraph shall, to the same extent as the local civilian population, be provided with food and drinking water and be afforded safeguards as regards health and hygiene and protection against the rigours of the climate and the dangers of the armed conflict;

(c) they shall be allowed to receive individual or collective relief;

(d) they shall be allowed to practise their religion and, if requested and appropriate, to receive spiritual assistance from persons, such as chaplains, performing religious functions;

e) de skall, om de sättes i arbete, åtnjuta samma arbetsvillkor och garantier som dem som den lokala civilbefolkningen kommer i åtnjutande av.

2. De som är ansvariga för de i punkt 1 avsedda personernas internering eller fångenskap skall även i möjligaste mån iakttaga följande bestämmelser rörande dessa personer:

- a) utom då män och kvinnor tillhörande samma familj är inkvarterade tillsammans skall kvinnorna inkvarteras i lokaler som är åtskilda från männens och ställas under direkt övervakning av kvinnor;
- b) de skall tillåtas sända och mottaga brev och kort, vilkas antal skall begränsas av den behöriga myndigheten om den anser detta vara nödvändigt;
- c) platser för internering och fångenskap skall ej vara belägna i närheten av stridsområdet. De i punkt 1 avsedda personerna skall evakueras, då de platser där de är internerade eller i fångenskap blir särskilt utsatta för fara till följd av den väpnade konflikten, om evakueringen kan utföras under betryggande säkerhet;
- d) de skall komma i åtnjutande av läkarundersökningar;
- e) deras fysiska eller mentala hälsa och integritet skall icke äventyras genom någon oberättigad handling eller försummelse. Det är därför förbjudet att underkasta personer som avses i denna artikel någon medicinsk åtgärd som icke motiveras av den berörda personens hälsotillstånd och som icke är förenlig med allmänt erkända medicinska normer tillämpade på fria människor under liknande medicinska omständigheter.

3. Personer som icke täckes av punkt 1 men vilkas frihet inskränkts på något sätt, av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, skall behandlas humanit i enlighet med artikel 4 och punkterna 1 a), c), d) och 2 b) i denna artikel.

(e) they shall, if made to work, have the benefit of working conditions and safeguards similar to those enjoyed by the local civilian population.

2. Those who are responsible for the internment or detention of the persons referred to in paragraph 1 shall also, within the limits of their capabilities, respect the following provisions relating to such persons:

- (a) except when men and women of a family are accommodated together, women shall be held in quarters separated from those of men and shall be under the immediate supervision of women;
- (b) they shall be allowed to send and receive letters and cards, the number of which may be limited by competent authority if it deems necessary;
- (c) places of internment and detention shall not be located close to the combat zone. The persons referred to in paragraph 1 shall be evacuated when the places where they are interned or detained become particularly exposed to danger arising out of the armed conflict, if their evacuation can be carried out under adequate conditions of safety;
- (d) they shall have the benefit of medical examinations;
- (e) their physical or mental health and integrity shall not be endangered by any unjustified act or omission. Accordingly, it is prohibited to subject the persons described in this Article to any medical procedure which is not indicated by the state of health of the person concerned, and which is not consistent with the generally accepted medical standards applied to free persons under similar medical circumstances.

3. Persons who are not covered by paragraph 1 but whose liberty has been restricted in any way whatsoever for reasons related to the armed conflict shall be treated humanely in accordance with Article 4 and with paragraphs 1 (a), (c) and (d), and 2 (b) of this Article.

4. Om det beslutas att personer som berövats sin frihet skall återfå friheten, skall nödvändiga åtgärder för att garantera dessa personers säkerhet vidtagas av beslutsfattarna.

Artikel 6 – Straffrättsligt åtal

1. Denna artikel avser åtal och bestraffning av brott i samband med väpnad konflikt.

2. Ingen dom skall avkunnas och inget straff skall verkställas mot en person som befunnits skyldig till brott utom i samband med att vederbörande fällts till ansvar av en domstol som erbjuder nödvändiga garantier för oberoende och opartiskhet. Särskilt:

a) skall förfarandet omfatta föreskrifter rörande omedelbar under rättelse till den anklagade om alla detaljer i det brott som han anklagas för samt garantera den anklagade, såväl före som efter rättegången mot honom, alla nödvändiga rättigheter och försvarsmedel;

b) ingen skall fällas till ansvar för ett brott utom på grundval av ett personligt straffansvar;

(c) ingen skall förklaras skyldig till brott på grund av handling eller försummelse som icke utgjorde ett brott enligt lagen vid den tidpunkt då handlingen begicks; ej heller skall ett strängare straff tillmätas honom än det som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om lagen efter det att brottet begicks ändras så att den stadgar ett lindrigare straff, skall brottslingen komma i åtnjutande härav;

d) var och en som anklagats för brott förutsättes vara oskyldig till dess att han förklarats skyldig enligt lag;

e) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att dömas i sin närvaro;

f) ingen skall tvingas avlägga vittnesbörd mot sig själv eller erkänna sig vara skyldig.

4. If it is decided to release persons deprived of their liberty, necessary measures to ensure their safety shall be taken by those so deciding.

Article 6 – Penal prosecutions

1. This Article applies to the prosecution and punishment of criminal offences related to the armed conflict.

2. No sentence shall be passed and no penalty shall be executed on a person found guilty of an offence except pursuant to a conviction pronounced by a court offering the essential guarantees of independence and impartiality. In particular:

(a) the procedure shall provide for an accused to be informed without delay of the particulars of the offence alleged against him and shall afford the accused before and during his trial all necessary rights under means of defence;

(b) no one shall be convicted of an offence except on the basis of individual penal responsibility;

(c) no one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence, under the law, at the time when it was committed; nor shall a heavier penalty be imposed than that which was applicable at the time when the criminal offence was committed; if, after the commission of the offence, provision is made by law for the imposition of a lighter penalty, the offender shall benefit thereby;

(d) anyone charged with an offence is presumed innocent until proved guilty according to law;

(e) anyone charged with an offence shall have the right to be tried in his presence;

(f) no one shall be compelled to testify against himself or to confess guilt.

3. Var och en som blivit dömd för brott skall i samband med domens fällande underrättas om sina besvärsmöjligheter och andra möjligheter samt om de tidsfrister som härvid bör iakttagas.

4. Dödsstraff skall icke avkunnas mot personer som vid den tidpunkt då brottet begicks ej nått aderton års ålder och skall icke verkställas på havande kvinnor och småbarnsmödrar.

5. Vid fientligheternas upphörande skall de makthavande myndigheterna bemöda sig om att i största möjliga utsträckning bevilja amnesti åt personer som deltagit i den väpnade konflikten eller åt dem som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, vare sig de är internerade eller i fångenskap.

3. A convicted person shall be advised on conviction of his judicial and other remedies and of the time-limits within which they may be exercised.

4. The death penalty shall not be pronounced on persons who were under the age of eighteen years at the time of the offence and shall not be carried out on pregnant women or mothers of young children.

5. At the end of hostilities, the authorities in power shall endeavour to grant the broadest possible amnesty to persons who have participated in the armed conflict, or those deprived of their liberty for reasons related to the armed conflict, whether they are interned or detained.

DEL III SÅRADE, SJUKA OCH SKEPPSBRUTNA

Artikel 7 – Skydd och vård

1. Alla sårade, sjuka och skeppsbrutna, vare sig de har deltagit i den väpnade konflikten eller ej, skall respekteras och skyddas.

2. Under alla omständigheter skall de behandlas humant och i största möjliga utsträckning och med minsta dröjsmål erhålla den sjukvård och omsorg som deras tillstånd kräver. Ingen åtskillnad skall göras mellan dem av andra skäl än medicinska.

Artikel 8 – Efterforskning

Då omständigheterna så medger och särskilt efter överenskommelse, skall alla åtgärder som är möjliga omedelbart vidtagas i syfte att efterforska och omhändertaga sårade, sjuka och skeppsbrutna, att skydda dem mot plundring och misshandel, att tillse att de erhåller lämplig vård samt att efterforska de döda, förhindra att de plundras och tillse att de får en hedersam begravning.

Artikel 9 – Skydd av sjukvårds- och själavårdspersonal

1. Sjukvårds- och själavårdspersonal skall respekteras och skyddas och skall erhålla all tillgänglig hjälp för utövande av sin verksamhet. De skall ej tvingas utföra uppgifter som icke överensstämmer med deras humanitära uppdrag.

2. Under utövande av sin verksamhet får sjukvårdspersonal ej tvingas ge företräde åt någon person utom av medicinska skäl.

Artikel 10 – Allmänt skydd för sjukvårdsuppdrag

1. Under inga omständigheter skall någon straffas för utförande av sjukvårdsuppgifter som är förenliga med medicinska etiska prin-

PART III WOUNDED, SICK AND SHIPWRECKED

Article 7 – Protection and care

1. All the wounded, sick and shipwrecked, whether or not they have taken part in the armed conflict, shall be respected and protected.

2. In all circumstances they shall be treated humanely and shall receive, to the fullest extent practicable and with the least possible delay, the medical care and attention required by their condition. There shall be no distinction among them founded on any grounds other than medical ones.

Article 8 – Search

Whenever circumstances permit, and particularly after an engagement, all possible measures shall be taken, without delay, to search for and collect the wounded, sick and shipwrecked, to protect them against pillage and ill-treatment, to ensure their adequate care, and to search for the dead, prevent their being despoiled, and decently dispose of them.

Article 9 – Protection of medical and religious personnel

1. Medical and religious personnel shall be respected and protected and shall be granted all available help for the performance of their duties. They shall not be compelled to carry out tasks which are not compatible with their humanitarian mission.

2. In the performance of their duties medical personnel may not be required to give priority to any person except on medical grounds.

Article 10 – General protection of medical duties

1. Under no circumstances shall any person be punished for having carried out medical activities compatible with medical ethics, regardless

ciper oberoende av vem som kommer i åtnjutande därav.

2. Personer med uppgifter inom sjukvården skall ej tvingas utföra handlingar eller arbete som strider mot medicinska etiska principer eller mot andra regler som uppställts till de sårades och sjukas bästa, inklusive detta protokoll, och icke heller tvingas avstå från handlingar som kräves i enlighet med dessa principer eller regler.

3. Personer med uppgifter inom sjukvården skall, med förbehåll för nationell lagstiftning, respekteras i vad avser deras skyldigheter att å yrkets vägnar erhålla information om sårade och sjuka i deras vård.

4. Med förbehåll för nationell lagstiftning skall ingen som utövar verksamhet inom sjukvården straffas på något sätt till följd av vägran eller försummelse att lämna information om sårade och sjuka som är eller har varit i hans vård.

Artikel 11 – Skydd av sjukvårdsenheter och sjuktransporter

1. Sjukvårdsenheter och sjuktransporter skall alltid respekteras och skyddas och skall icke utsättas för anfall.

2. Det skydd som tillkommer sjukvårdsenheter och sjuktransporter skall upphöra endast i det fall att de vid sidan av användningen för humanitära uppgifter begagnas för fientliga handlingar. Skyddet får dock inte upphöra förrän varning givits med angivande, i förekommande fall, av skäligen frist och först då varningen icke hörsammats.

Artikel 12 – Kännetecken

Under ledning av vederbörande behörig myndighet skall sjukvårds- och sjukevårdspersonal samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel förses med Röda korsets, Röda halvmånnens eller Röda lejonets och solens kännetecken, mot vit bakgrund. Det skall respekteras under alla förhållanden. Det skall inte användas på otillbörligt sätt.

of the person benefiting therefrom.

2. Persons engaged in medical activities shall neither be compelled to perform acts or to carry out work contrary to, nor be compelled to refrain from acts required by, the rules of medical ethics or other rules designed for the benefit of the wounded and sick, or this Protocol.

3. The professional obligations of persons engaged in medical activities regarding information which they may acquire concerning the wounded and sick under their care shall, subject to national law, be respected.

4. Subject to national law, no person engaged in medical activities may be penalized in any way for refusing or failing to give information concerning the wounded and sick who are, or who have been, under his care.

Article 11 – Protection of medical units and transports

1. Medical units and transports shall be respected and protected at all times and shall not be the object of attack.

2. The protection to which medical units and transports are entitled shall not cease unless they are used to commit hostile acts, outside their humanitarian function. Protection may, however, cease only after a warning has been given setting, whenever appropriate, a reasonable time-limit, and after such warning has remained unheeded.

Article 12 – The distinctive emblem

Under the direction of the competent authority concerned, the distinctive emblem of the Red Cross, Red Crescent or Red Lion and Sun on a white ground shall be displayed by medical and religious personnel and medical units, and on medical transports. It shall be respected in all circumstances. It shall not be used improperly.

DEL IV CIVILBEFOLKNINGEN

Artikel 13 – Skydd av civilbefolkningen

1. Civilbefolkningen och civila personer skall åtnjuta allmänt skydd mot faror i samband med militära operationer. För att göra detta skydd effektivt skall följande regler under alla omständigheter tillämpas.

2. Civilbefolkningen som sådan och civila personer skall icke utsättas för anfall. Våldshandlingar eller hot om våld vars främsta syfte är att sprida terror bland civilbefolkningen är förbjudna.

3. Civila skall åtnjuta skydd enligt denna del, utom under den tid då de direkt deltar i fientligheterna.

Artikel 14 – Skydd av egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad

Utsvältning av civilbefolkningen är förbjuden såsom stridsmetod. Det är därför förbjudet att i detta syfte anfalla, förstöra, bortföra eller göra obrukbar sådan egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad, till exempel livsmedel och jordbruksområden där livsmedel produceras, gröda, boskap, anläggningar och reservoarer för dricksvatten samt bevattningsanläggningar.

Artikel 15 – Skydd av anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter

Anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter, såsom dammar, vallar och kärnkraftverk, skall ej göras till föremål för anfall, även om de utgör militära mål, om sådana anfall kan förorsaka utlösandet av farliga krafter och därmed leda till svåra förluster bland civilbefolkningen.

Artikel 16 – Skydd av kulturell egendom och platser avsedda för religionsutövning

Utan intrång i bestämmelserna i Haagkonven-

PART IV CIVILIAN POPULATION

Article 13 – Protection of the civilian population

1. The civilian population and individual civilians shall enjoy general protection against the dangers arising from military operations. To give effect to this protection, the following rules shall be observed in all circumstances.

2. The civilian population as such, as well as individual civilians, shall not be the object of attack. Acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population are prohibited.

3. Civilians shall enjoy the protection afforded by this Part, unless and for such time as they take a direct part in hostilities.

Article 14 – Protection of objects indispensable to the survival of the civilian population.

Starvation of civilians as a method of combat is prohibited. It is therefore prohibited to attack, destroy, remove or render useless, for that purpose, objects indispensable to the survival of the civilian population, such as foodstuffs, agricultural areas for the production of foodstuffs, crops, livestock, drinking water installations and supplies and irrigation works.

Article 15 – Protection of works and installations containing dangerous forces

Works or installations containing dangerous forces, namely dams, dykes and nuclear electrical generating stations, shall not be made the object of attack, even where these objects are military objectives, if such attack may cause the release of dangerous forces and consequent severe losses among the civilian population.

Artikel 16 – Protection of cultural objects and of places of worship

Without prejudice to the provisions of the

tionen den 14 maj 1954 om skydd av kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt är det förbjudet att begå fientlig handling riktad mot historiska minnesmärken, konstverk eller platser avsedda för religionsutövning, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv, samt att använda dem såsom stöd för den militära insatsen.

Artikel 17 – Förbud mot tvångsförflyttning av civila

1. Order om förflyttning av civilbefolkningen skall icke givas av skäl som står i samband med konflikten, om icke berörda civilas säkerhet eller tvingande militära skäl så kräver. Måste sådan förflyttning ske, skall alla åtgärder som är möjliga vidtagas i syfte att mottaga civilbefolkningen på tillfredsställande sätt vad beträffar inkvartering, hygien, hälsovård, säkerhet och förplägnad.

2. Civila skall ej tvingas lämna sitt eget territorium av skäl som står i samband med konflikten.

Artikel 18 – Hjälporganisationer och hjälpaktioner

1. Hjälporganisationer inom den höga fördragsslutande partens territorium, såsom Röda korset (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen), kan erbjuda sina tjänster för utförande av sina traditionella uppgifter i vad avser den väpnade konfliktens offer. Civilbefolkningen kan även på eget initiativ omhändertaga och vårda de sårade, sjuka och skeppsbrutna.

2. Är civilbefolkningen utsatt för otillbörliga lidanden till följd av brist på förnödenheter som är av största vikt för dess överlevnad, såsom livsmedel och läkemedel, skall hjälpaktioner för civilbefolkningen av en renodlat humanitär och opartisk natur och som inte medför någon ogynnsam åtskillnad genomföras med förbehåll för vederbörande höga fördragsslutande parts samtycke.

Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 14 May 1954, it is prohibited to commit any acts of hostility directed against historic monuments, works of art or places of worship which constitute the cultural or spiritual heritage of peoples, and to use them in support of the military effort.

Article 17 – Prohibition of forced movement of civilians

1. The displacement of the civilian population shall not be ordered for reasons related to the conflict unless the security of the civilians involved or imperative military reasons so demand. Should such displacements have to be carried out, all possible measures shall be taken in order that the civilian population may be received under satisfactory conditions of shelter, hygiene, health, safety and nutrition.

2. Civilians shall not be compelled to leave their own territory for reasons connected with the conflict.

Article 18 – Relief societies and relief actions

1. Relief societies located in the territory of the High Contracting Party, such as Red Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) organizations, may offer their services for the performance of their traditional functions in relation to the victims of the armed conflict. The civilian population may, even on its own initiative, offer to collect and care for the wounded, sick and shipwrecked.

2. If the civilian population is suffering undue hardship owing to a lack of the supplies essential for its survival, such as foodstuffs and medical supplies, relief actions for the civilian population which are of an exclusively humanitarian and impartial nature and which are conducted without any adverse distinction shall be undertaken subject to the consent of the High Contracting Party concerned.

DEL V **SLUTBESTÄMMELSER**

Artikel 19 – Informationsspridning

Detta protokoll skall få så stor spridning som möjligt.

Artikel 20 – Undertecknande

Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av parter till konventionerna sex månader efter undertecknandet av slutdokumentet och under en period av tolv månader.

Artikel 21 – Ratifikation

Detta protokoll skall snarast möjligt ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos det schweiziska förbundsrådet, som är depositarie för konventionerna.

Artikel 22 – Anslutning

Detta protokoll skall stå öppet för anslutning av varje part till konventionerna som ej undertecknat det. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 23 – Ikraftträdande

1. Detta protokoll skall träda i kraft sex månader efter dagen för deponering av två ratifikations- eller anslutningsinstrument.
2. För varje part till konventionerna som därefter ratificerar eller tillträder detta protokoll skall det träda i kraft sex månader efter den dag då parten deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 24 – Ändring

1. Varje hög fördragsslutande part kan föreslå ändringar i detta protokoll. Text till ändringsförslag skall underställas depositarien, som efter samråd med alla fördragsslutande parter och den Internationella rödakorskommittén skall besluta om en konferens skall samman-

PART V **FINAL PROVISIONS**

Article 19 – Dissemination

This Protocol shall be disseminated as widely as possible.

Article 20 – Signature

This Protocol shall be open for signature by the Parties to the Conventions six months after the signing of the Final Act and will remain open for a period of twelve months.

Article 21 – Ratification

This Protocol shall be ratified as soon as possible. The instruments of ratification shall be deposited with the Swiss Federal Council, depositary of the Conventions.

Article 22 – Accession

This Protocol shall be open for accession by any Party to the Conventions which has not signed it. The instruments of accession shall be deposited with the depositary.

Article 23 – Entry into force

1. This Protocol shall enter into force six months after two instruments of ratification or accession have been deposited.
2. For each Party to the Conventions thereafter ratifying or acceding to this Protocol, it shall enter into force six months after the deposit by such Party of its instrument of ratification or accession.

Article 24 – Amendment

1. Any High Contracting Party may propose amendments to this Protocol. The text of any proposed amendment shall be communicated to the depositary which shall decide, after consultation with all the High Contracting Parties and the International Committee of the

kallas för att taga ställning till ändringsförslaget.

2. Depositarien skall till denna konferens inbjuda samtliga höga fördragsslutande parter samt parterna till konventionerna, vare sig dessa undertecknat detta protokoll eller ej.

Artikel 25 – Uppsägning

1. Skulle en hög fördragsslutande part uppsäga detta protokoll, skall uppsägningen icke träda i kraft förrän sex månader efter mottagandet av uppsägningsinstrumentet. Är emellertid den uppsägande parten vid utgången av de sex månaderna inblandad i någon av de i artikel 1 avsedda situationerna, skall uppsägningen icke träda i kraft förrän vid utgången av den väpnade konflikten. Personer som berövats sin frihet eller vilkas frihet blivit inskränkt av skäl som står i samband med konflikten skall dock även i fortsättningen, till dess att de slutligt frigges, komma i åtnjutande av bestämmelserna i detta protokoll.

2. Uppsägningen skall skriftligen meddelas depositarien, som skall underrätta samtliga höga fördragsslutande parter härom.

Artikel 26 – Notifikationer

Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna samt parterna till konventionerna, vare sig de undertecknat detta protokoll eller ej, om:

- a) undertecknanden av detta protokoll samt deponeringar av ratifikations- och anslutningsinstrument enligt artiklarna 21 och 22;
- b) dagen för detta protokolls ikraftträdande enligt artikel 23; och
- c) meddelanden och förklaringar enligt artikel 24.

Artikel 27 – Registrering

1. Efter ikraftträdandet skall detta protokoll av depositarien överlämnas till Förenta natio-

Red Cross, whether a conference should be convened to consider the proposed amendment.

2. The depositary shall invite to that conference all the High Contracting Parties as well as the Parties to the Conventions, whether or not they are signatories of this Protocol.

Article 25 – Denunciation

1. In case a High Contracting Party should denounce this Protocol, the denunciation shall only take effect six months after receipt of the instrument of denunciation. If, however, on the expiry of six months, the denouncing Party is engaged in the situation referred to in Article 1, the denunciation shall not take effect before the end of the armed conflict. Persons who have been deprived of liberty, or whose liberty has been restricted, for reasons related to the conflict shall nevertheless continue to benefit from the provisions of this Protocol until their final release.

2. The denunciation shall be notified in writing to the depositary, which shall transmit it to all the High Contracting Parties.

Article 26 – Notifications

The depositary shall inform the High Contracting Parties as well as the Parties to the Conventions, whether or not they are signatories of this Protocol, of:

- (a) signatures affixed to this Protocol and the deposit of instruments of ratification and accession under Articles 21 and 22;
- (b) the date of entry into force of this Protocol under Article 23; and
- (c) communications and declarations received under Article 24.

Article 27 – Registration

1. After its entry into force, this Protocol shall be transmitted by the depositary to the Secre-

nernas sekretariat för registrering och publicering, i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

2. Depositarien skall även underrätta Förenta nationernas sekretariat om alla ratifikationer och anslutningar som mottagits med avseende på detta protokoll.

Artikel 28 – Lika vitsord

Originalen till detta protokoll, varav de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna äger lika vitsord, skall deponeras hos depositarien, som skall överlämna bestyrkta kopior av detsamma till samtliga parter till konventionerna.

tariat of the United Nations for registration and publication, in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

2. The depositary shall also inform the Secretariat of the United Nations of all ratifications and accessions received by it with respect to this Protocol.

Article 28 – Authentic texts

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic shall be deposited with the depositary, which shall transmit certified true copies thereof to all the Parties to the Conventions.

